

VLAANDEREN
CIRCULAIR

PROJECTEN-PORTFOLIO

Open Call Circulaire Stad en Ondernemen

2017-2018

Een terugblik op 130 innovatieprojecten

▶ INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
 - B. Open Call in cijfers
 - C. Evaluatie Open Call
-

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
 - B. Projecten per provincie
-

PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

← Tip: gebruik de menubalk om doorheen dit portfolio te navigeren

01. WOORD VOORAF

02. SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

03. ANALYSE

- A. Leren door te doen: hoe steun voor experimenten op het terrein het verschil maakt
- B. Gouden tip voor geslaagde circulaire projecten: betrek de hele keten
- C. Hoe individuele circulaire pioniers een rimpeleffect creëren

04. OVERZICHT PROJECTEN

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

05. INDIVIDUELE PROJECTFICHES

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

WOORD VOORAF

Vier projectoproepen Circulaire Economie

Vlaanderen Circulair en OVAM lanceerden tussen 2017 en 2021 vier projectoproepen om innovatieve en waardevolle circulaire economieprojecten te ondersteunen. Met de projecten willen we de theorie van de circulaire economie uittesten in de praktijk: wat werkt, wat werkt (nog) niet? Dat laat ons toe lessen te trekken voor beleid, ondernemers en maatschappij.

In 2021 nam VLAIO de fakkel van de calls over en subsidieerde met de hulp van Europese relancemiddelen 19 projecten voor circulair bouwen.

In totaal ontvingen sinds 2017 al 236 projecten steun voor ruim 20 miljoen euro.

In dit portfolio kijken we terug op de afgeronde projecten van de lichtingen 2017 en 2018.

Voor de projecten van latere jaargangen verwijzen we graag naar onze [doenersdatabank](#).

2017

In 2017 gaf Vlaanderen de start van een reeks subsidiecalls voor Circulaire Stad en Circulair Ondernemen. 63 projecten - van een veelvoud aan betrokken partners - gingen eind 2017 van start om de transitie naar een circulaire economie in te zetten.

De variëteit in de projecten was groot. 15 verschillende thema's kwamen aan bod. Die gingen van bouw, over bio-economie en voeding tot chemie en circulaire businessmodellen.

Voor de eerste lichting projecten werd 4,6 miljoen euro vrijgemaakt.

Wegens succes verlengd

De call 2017 was een groot succes en kreeg in 2018 een vervolg. Ditmaal kregen 72 projecten meer dan 4,4 miljoen euro subsidie toegekend. De vraag op het terrein bleek groot: zowel in 2017 als in 2018 waren er dubbel zoveel indieningen als budget voor goedkeuringen.

Samen wat noten kraken

Geleerde lessen en ervaringen delen met andere partners uit de bedrijfswereld, onderzoeks- en onderwijsinstellingen, lokale overheden, non-profit organisaties... is het hogere doel van de subsidiecalls. Meer nog, het was een uitdrukkelijke voorwaarde voor subsidiëring.

Met Vlaanderen Circulair bouwden we ook af en toe wat bruggen tussen de projecten. Naast enkele specifieke ronde tafels (onder andere over textiel, educatie, Mechelse projecten en aankopen), nemen tal van projectpartners van de circulaire bouwprojecten ook deel aan de kennisdeling binnen de Green Deal Circulair Bouwen.

Projecteigenaars aan het woord

We lieten een team van journalisten en experts de boer op gaan om met Open Call-projecteigenaars te praten over hun subsidieproject. Hun bevindingen en aanbevelingen leverden een [zesdelige artikelenreeks](#) op over de open call. We namen er drie van over in dit portfolio. De hele reeks vind je op onze website.

▶ INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

WOORD VOORAF

Open call 2017 onder de loep

In 2019 gaven we de opdracht aan studie bureau Kenter om een impactanalyse te doen van de Open Call 2017. Via dit [onderzoek](#) wilden we nagaan wat het effect was van de eerste call en wat we kunnen verbeteren. Verderop in dit portfolio geven we een samenvatting van die evaluatie.

Enkele highlights:

- Uniek aan de subsidieregeling Open Call Circulaire Economie zijn, volgens de coördinatoren van de gesubsidieerde projecten, vooral de gunstige financiële voorwaarden en de lage administratieve lasten.
- Daarnaast waren de coördinatoren zeer positief over de brede scope en de brede partnerschappen.
- Opvallend was dat bij bijna alle gesubsidieerde projecten de vooropgestelde resultaten in elk van de beoogde domeinen ook (minstens deels) bereikt of zelfs overtroffen werden.
- Voor vier op vijf gesubsidieerde projecten vond voortzetting of opschaling plaats; vaak mits bijsturing. Of er ontstonden nieuwe projecten die voortbouwden op de verworven inzichten uit het eerste project.

Mooie resultaten

Vier jaar later zijn 132 van de 135 projecten van de Open Call 2017 en 2018 succesvol afgerond. Slechts drie experimenten zijn omwille van diverse omstandigheden (onvoorziene uitval van mensen, vergunningen...) niet door kunnen gaan. De projecten kunnen tot inspiratie dienen voor iedereen die met circulaire principes aan de slag wil. Sommige projecten slaagden over de hele lijn en konden hun ambitieuze doelstellingen waarmaken. Andere hebben het vooropgestelde resultaat misschien niet gehaald, maar de leerlessen waren des te interessanter!

Graag stellen wij u de resultaten van deze pioniers in Circulaire Economie voor in dit portofolio. **We maakten van elk project een fiche met de belangrijkste resultaten en geleerde lessen.**

We willen alle projectpartners bedanken voor hun bijdrage aan deze schat aan informatie!

Benieuwd welke projecten nog lopen binnen onze subsidiecalls van 2019, 2020 en de Relance Call 2021 van VLAIO? Surf snel naar onze website om kennis te maken: <https://www.vlaanderen-circulair.be/doeners>

Veel leesplezier!

Team Vlaanderen Circulair

INHOUD

► **SITUERING**

- A. Waarom een Open Call?
 - B. Open Call in cijfers
 - C. Evaluatie Open Call
-

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
 - B. Projecten per provincie
-

PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

SITUERING

In dit deel gaan we dieper op de achterliggende motivatie van de calls.
We geven ook een korte samenvatting van een externe impactanalyse.

► **SITUERING**

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

Waarom een Open Call?

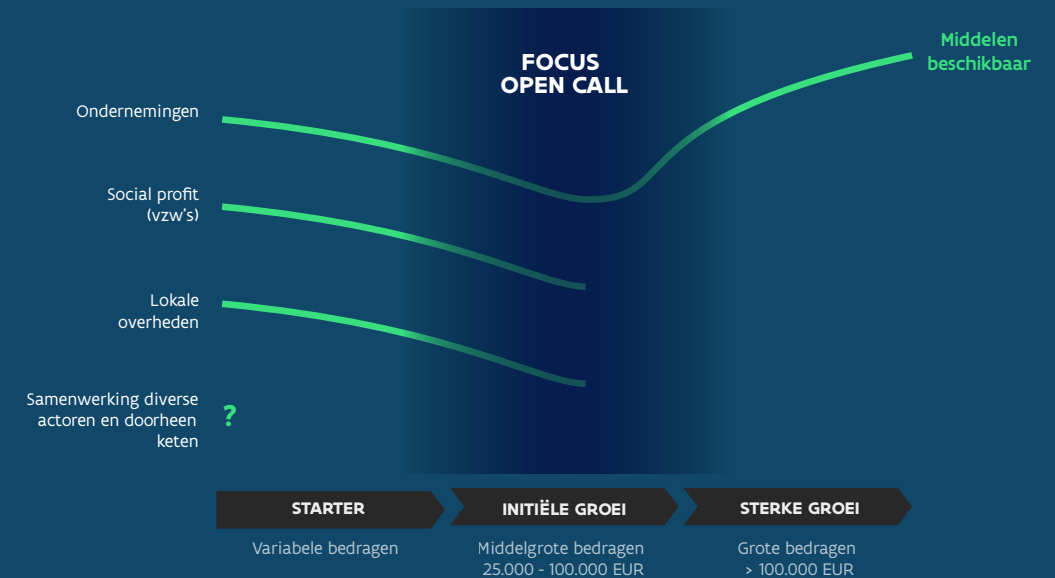
Door marktfaalen (risico's, en een lineair psychologisch, economisch, fiscaal en normerend kader) komen innovatieve circulaire concepten maar moeilijk op dreef. Dat wilden we een duwtje geven door experimentele projecten financieel te ondersteunen.

Tegelijk wilden we een golf van nieuwe praktijkkennis ontketenen. De voordelen en principes van de circulaire economie zijn in theorie al uitvoerig beschreven, maar de echte lessen, uit testen in de harde realiteit, ontbreken echter vaak. Met de Open Calls doen we aan praktijkonderzoek: we laten actoren dingen uitproberen en vragen hen de geleerde lessen actief te delen.

In Vlaanderen ontbrak bovendien, toen we met de Open Call startten (2017), een financieringsinstrument dat zich specifiek richt op:

1. **circulaire economie in de kern, meer bepaald ketensamenwerking om kringlopen te sluiten:** er zijn tal van steunmaatregelen voor O&O, sectorspecifieke subsidies, innovatie in ondernemingen, maar geen subsidies die bewust mikken op innovatieve partnerschappen om kringlopen in de keten te sluiten.
2. **circulaire (sociale) innovatie met een maatschappelijke missie:** de innovatiemiddelen voor social profit en lokale besturen zijn schaars. Maatschappelijke projecten rond circulaire economie hebben dus weinig financieringskansen.
3. **middelgrote demonstratieprojecten:** (fundamenteel) onderzoek enerzijds en opschaling van succesvolle modellen anderzijds hebben over het algemeen een behoorlijke toegang tot financiering. De risicovolle fase tussenin, die van initiële groei, is een notoir moeilijke zone: te groot voor family, friends and fans; te klein en riskant voor banken, fondsen, kapitaalmarkten. Circulaire economieprojecten zitten vaak in deze fase: de theoretische en technologische grondslagen zijn ontwikkeld, maar moeten in een werkend business model omgezet worden.

Beschikbaarheid publieke middelen voor CE innovatie (bij de start van de Open Call, 2017)

► **SITUERING**

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

PROJECTFICHES

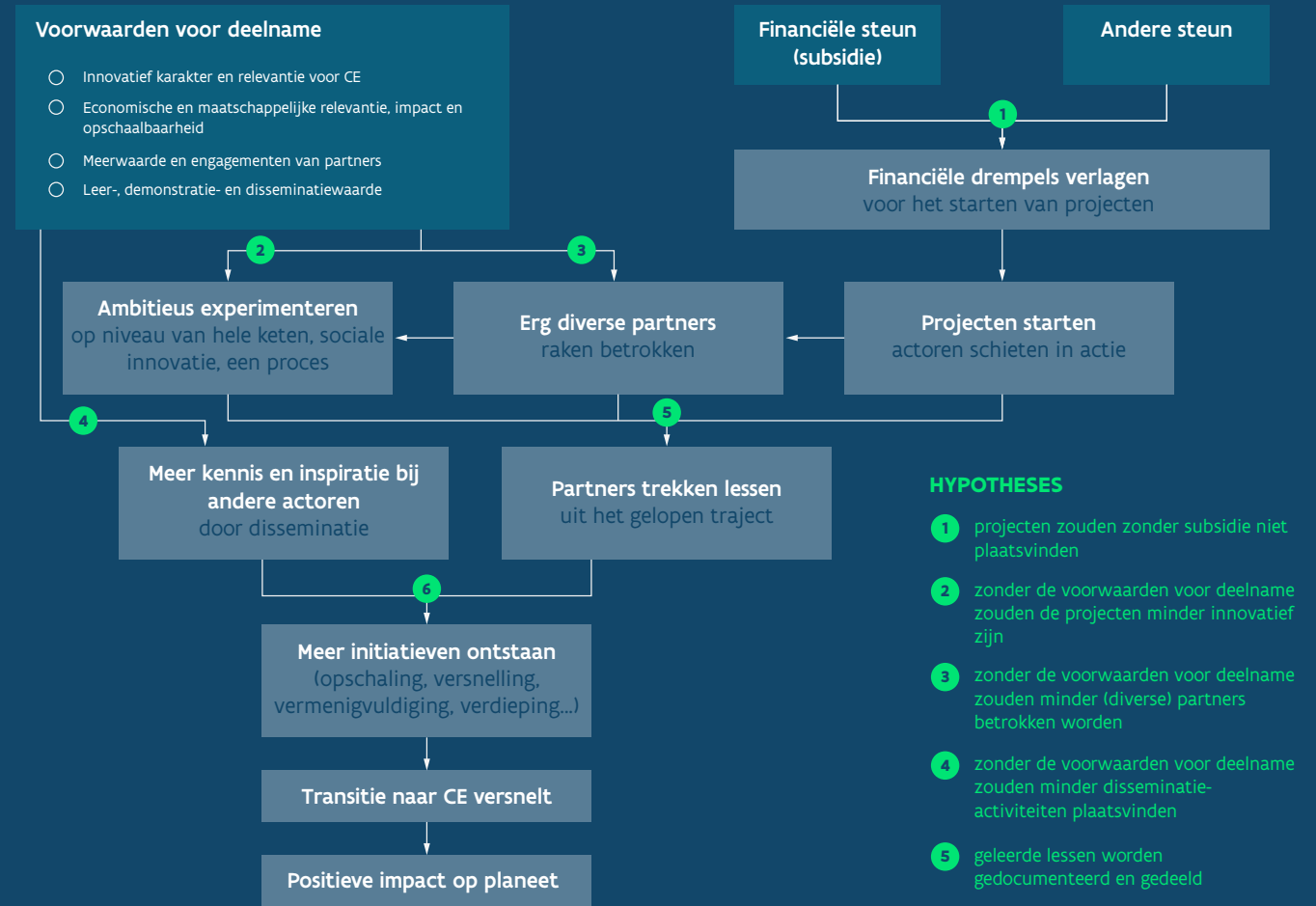
- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

Onze algemene theorie achter de subsidies van de Open Call laat zich als volgt samenvatten:

Door subsidies te verlenen aan circulaire economieprojecten willen we financieringsdrempels voor innovatieve/experimentele projecten wegnemen (hypothese 1). Door deze **drempels** gedeeltelijk weg te nemen, verwachten we meer projecten te zien ontstaan. Omdat we voorwaarden stellen aan de subsidies, zorgen we ervoor dat:

- de projecten die opgezet worden **innovatiever en ambitieuzer** zijn dan zonder de subsidieregeling het geval zou zijn geweest (hypothese 2);
- dat **breder partnerschappen** worden gevormd (hypothese 3);
- en dat de **geleerde lessen** die vanuit deze projecten getrokken worden (hypothese 4) **meer gedeeld** worden met andere actoren (hypothese 5) dan zonder de subsidieregeling het geval zou geweest zijn.

De geleerde lessen worden omgezet in **nieuwe acties** (ook door actoren die niet betrokken waren bij de gesubsidieerde projecten). Dat moet leiden tot opschaling, versnelling, vermenigvuldiging (hypothese 6).

HYPOTHESES

- 1 projecten zouden zonder subsidie niet plaatsvinden
- 2 zonder de voorwaarden voor deelname zouden de projecten minder innovatief zijn
- 3 zonder de voorwaarden voor deelname zouden minder (diverse) partners betrokken worden
- 4 zonder de voorwaarden voor deelname zouden minder disseminatie-activiteiten plaatsvinden
- 5 geleerde lessen worden gedocumenteerd en gedeeld
- 6 meer kennis en inspiratie leiden tot een versnelling door/voor nieuwe initiatieven

Bron: Kenter voor Vlaanderen Circulair

► **SITUERING**

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

Open Call in cijfers

In de tabel hieronder vind je een overzicht van alle edities van de calls. In 2017 en 2018 hadden we een bijzondere categorie projecten rond circulair aankopen. Dat ging om bescheiden ondersteuning in het kader van de Green Deal Circulair Aankopen.

In navolging van de aanbevelingen uit de evaluatie (zie verder) kozen we in 2020 en 2021 voor gerichte calls, met focus op circulair bouwen.

De edities 2017 tot en met 2020 nam OVAM budgettair voor zijn rekening, de editie 2021

nam VLAIO voor zijn rekening, met steun van Europese relancemiddelen.

In totaal hebben we tot dusver 236 projecten kunnen ondersteunen, rond erg diverse topics.

NB: enkel de projecten van 2017 en 2018 zijn al afgerond en zijn in dit portfolio opgenomen. Later volgt een portfolio voor de andere edities.

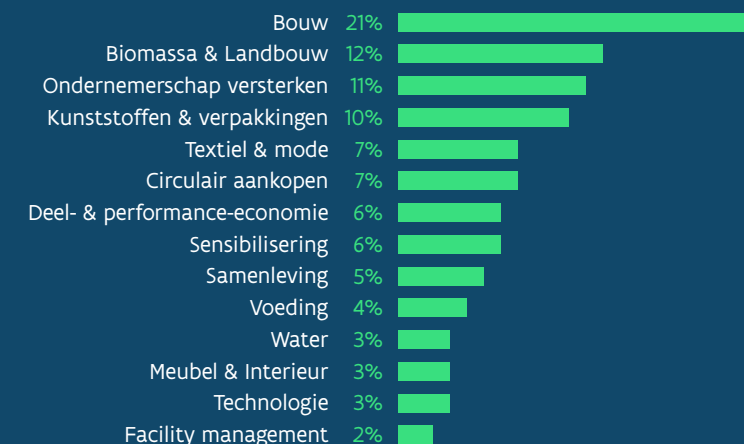
Projecten Open Call Circulaire Stad en Ondernemen	2017	2018	2019*	2020*	2021 (VLAIO)*
Aantal projecten goedgekeurd	52	68	53		
Projecten succesvol afgerond	50	67			
Subsidies voorzien	€ 4.588.249,31	€ 6.111.409,94	€ 4.910.433,11		
Subsidies uitbetaald	€ 4.388.249,80	€ 6.013.537,39			
Gemiddelde subsidie per project	€ 87.765,00	€ 89.754,29			

Projecten Circulair Aankopen	2017	2018	2019*	2020*	2021 (VLAIO)*
Aantal projecten goedgekeurd	11	4			
Projecten succesvol afgerond	11	4			
Subsidies uitbetaald	€ 209.110,00	€ 65.255,00			
Gemiddelde subsidie per project	€ 19.010,00	€ 16.313,75			

Projecten Gerichte Call Circulaire Bouw	2017	2018	2019*	2020*	2021 (VLAIO)*
Aantal projecten goedgekeurd				29	19
Subsidies voorzien				€ 2.838.225,89	€ 1.683.165,67

TOTALEN	€ 4,6 M	€ 6,1 M	€ 4,9 M	€ 2,8 M	€ 1,7 M
---------	---------	---------	---------	---------	---------

Topics van de projecten (2017-2019)

* Enkel de projecten van 2017 en 2018 zijn al afgerond en zijn in dit portfolio opgenomen.

Evaluatie Open Call

We lieten de zes hypothesen onderzoeken door een extern bureau, Kenter. De onderzoekers bevroegen alle gesubsidieerde projecten uit jaargang 2017 en alle projecten die toen geen subsidie hebben toegekend gekregen. We vatten de belangrijkste bevindingen hieronder samen. Het volledige rapport, met duiding over de methodologie kan je [hier downloaden](#).

- De subsidieregeling is een **katalysator** geweest voor het uitvoeren van projecten (experimenten, demonstraties, ...) rond circulaire economie.
- De **financiële ondersteuning was belangrijk** voor een groot deel van de projecten. Zonder deze ondersteuning konden de project (nog) niet opgezet worden. Niet alle projecten hadden de financiële ondersteuning strikt genomen nodig; maar ook in dat geval was het de Open Call die de initiatiefnemers ertoe aanzette om juist op dat moment het project te lanceren, eventueel nog bijkomende partners te zoeken of het project voor te brengen bij de (eigen) raad van bestuur.
- De subsidieregeling heeft ervoor gezorgd dat **breder partnerschappen** ontstonden voor de uitvoering van projecten. Dat droeg ook bij tot een **verhoogd ambitieniveau / innovatiegehalte** van de projecten
- De uitgevoerde projecten hebben een **cultuur-innovatie** en een wijziging in gedrag bij de betrokken actoren met zich meegebracht. Nieuwe businessmodellen werden uitgetest en procesinnovaties (intern en ketensamenwerking) doorgevoerd.
- De uitgevoerde projecten hebben de **geleerde lessen** naar een breed publiek van actoren **verspreid**. Daardoor bestaat minstens de kans dat ze ook door anderen worden toegepast in nieuwe projecten.
- De subsidieregeling heeft bij de betrokken organisaties tot een **'internalisering' van de principes van circulaire economie** geleid. De omslag is misschien nog niet bij alle betrokken partijen volledig, maar een begin is gemaakt. Door via de subsidieregeling de gelegenheid te krijgen om bepaalde zaken uit te zoeken, uit te testen of te demonstreren, konden projecten ook na de subsidie verdergezet worden. Intern in de organisatie werd goodwill gecreëerd, werd 'circulaire economie' op de agenda gezet en/of werden budgetten vrijgemaakt om hier verder rond te werken.

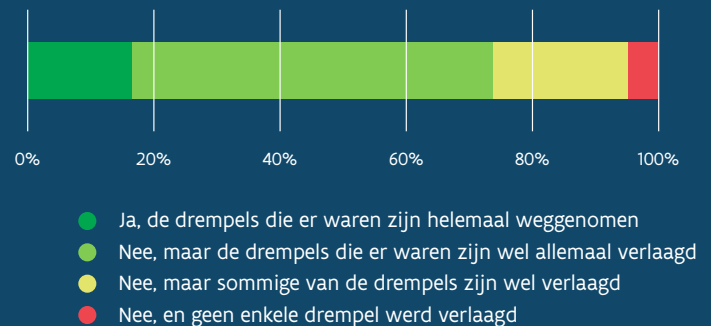
Het rapport formuleerde ook enkele aanbevelingen om (nog) meer impact te creëren met subsidies:

- (Meer) focus brengen in de Open Call, zonder daarbij te beperkend te zijn.
- Toekennen van een basissubsidie met mogelijkheden om toeslagen te krijgen.
- Meer administratieve en inhoudelijke begeleiding bieden tijdens de uitvoering van de gesubsidieerde projecten.
- Meer aandacht voor onderling leren tussen de projecten.

GESUBSIDIEERDE PROJECTEN (N = 40):
Waar zou het project staan zonder Open Call?

Heeft de call de drempels voor het opzetten van het project weggenomen?

► **SITUERING**

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

De Babytheek is nog steeds een ontmoetingsplek voor de Gentse Spruiten en nu ook een uitleendienst voor babyspullen. © Jill Dhondt

Opening Babytheek in Gent: zo ga je duurzamer om met babyspullen

Minister Van den Heuvel start circulair project met druk op grote blauwe knop

Urine van mannelijke Kruittabriek-bezoekers kan achteraf dienen om de kruidtuin te besproeien

Gent krijgt eerste circulair voetpad

07 sep 2020 | Wouter Polspoel

© Stapsteen naar een circulaire stad
Het voetpad wordt gemaakt van deze Carbstone-klinkers.

Een energievriendelijke kans voor armen

Armoede bestrijden door mensen een degelijke koelkast of wasmachine te verhuren? Het idee zou een hefboom kunnen zijn om gebruikers en producenten de duurzame weg te tonen.

In Antwerpen en Gent neem je voortaan je eigen beker mee als je koffie wil drinken

De Makelarij in Ambiorixkazerne Tongeren is succesformule

Een jaar geleden werd De Makelarij als hotspot voor creatief en duurzaam ondernemen geopend in een leegstaand blok van de vroegere Ambiorixkazerne in Tongeren. Jonge starters kregen een eigen plek om met herbruikbare materialen nieuwe producten te maken. En de formule slaat aan. "Vorig jaar hebben zich hier acht beginnende ondernemers gevestigd, bij de start van het tweede jaar zijn er dat al dubbel zoveel!" zegt coördinator Martine Mommen

Fadime baat de winkel uit. "We willen mensen er bewust van maken dat een overschotje niet per definitie afval is." - © Marc De Swert

letStof, creatief broeinest in hartje Morsel: "Uniek, maar zeker niet exclusief"

Edo Collective: "We willen een business model uitbouwen dat zelfsturend en zelfondersteunend is"

RETAIL | INTERVIEW

► **SITUERING**

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

Tomorrowland

Te koop: tenten die gedumpt werden op Tomorrowland

Beeld Stefaan Temmerman

Circulair denimlabel HNST redde al 27 ton oude jeans uit verbrandingsovens

Lotte Philipsen
Journalist KnackWeekend.be

In deze reeks belichten we Belgische merken die bewust kiezen om de kring rond te maken door te recyclen, te werken met deadstock-textiel of afval een nieuw leven te geven. Het denimlabel HNST heeft niets te verbergen. Het doel? Zo duurzaam mogelijk zijn.

Nieuw in Leuven: MAAKbar in Tiensestraat

In het voorjaar opent in de Tiensestraat in Leuven de MAAKbar. Dat is een 'experimenteel labo' om te voorkomen dat goederen vroegtijdig worden weggegooid. Om het nieuwe initiatief wordt er een crowdfunding opgestart die de volledige steun krijgt van kersvers schepers David Dessers (Groen). "Een duw in de rug voor Leuven als circulaire stad", klinkt het.

Deze Brusselse start-up vergroent de textielindustrie met slimme naaigaren: "Al die investeringsrondes zijn vooral heel slopend"

Door **Filip Michiels** 14 apr '21 **DUURZAAM ONDERNEMEN** Leestijd 4:55

Duurzame shoppingkaart Cosh! komt naar Amsterdam als onderdeel van internationale expansie

AUTODEELORGANISATIE GAAT OOK VAN START MET 30 FIETSEN

Dégage start in Gent met particulier deelfietsensysteem

In Gent kon je al je auto delen met medeburgers. Vanaf nu kan dat ook met je speciale fiets. 'Als mensen een elektrische, vouw- of bak-fiets gebruiken zonder er een te moeten kopen, staan ze minder in de file.'

Schoenmaakster Anne Goovaerts. — © Wim Hendrix

Antwerps ontwerpcollectief stelt gerecycleerde, lokale schoen voor

Bronnen: Het Nieuwsblad, Het Laatste Nieuws, De Standaard, De Morgen, Gazet van Antwerpen, Bloovi, Weekend Knack, FashionUnited.nl, Circubuild.be

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
 - B. Open Call in cijfers
 - C. Evaluatie Open Call
-

► ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
 - B. Projecten per provincie
-

PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

ANALYSE

We lieten een team van journalisten en experts de boer op gaan om met Open Call projecteigenaars te praten over hun subsidieproject. We gebruikten hun bevindingen voor interne evaluatie, de opstart van een externe impactanalyse, én een artikelenreeks over de geleerde lessen. We geven hier een selectie van drie artikels.

De overige stukken vind je op de [Vlaanderen Circulair-website](#).

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

▶ ANALYSE

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

Leren door te doen: hoe steun voor experimenten op het terrein het verschil maakt

Welke hindernissen liggen op de weg naar een circulaire economie? Welke hefboomen kunnen de circulaire economie een boost geven? Nieuwe financiële, juridische en technologische inzichten zijn nodig om de werking van de complexe circulaire economie goed te begrijpen. Heel wat nieuwe oplossingen kennen we ondertussen in theorie, maar zijn nog niet getest in de grillige realiteit. Om succesvol circulair te innoveren is een praktijktoets daarom broodnodig. Pas dan ontdekken we de “unknown unknowns” en misschien ook de onverwachte meevallers. Door op het terrein dingen te proberen komen we tot toepasbare kennis over wat werkt en wat niet.

Een greep uit dit soort ‘praktijkgerichte onderzoeksvragen’ van enkele projecten:

- Hoe zit het met de financiële risico’s als je producten gaat verhuren in plaats van verkopen? Samenlevingsopbouw West-Vlaanderen en fabrikant Bosch testten het uit in hun project **Papillon**, waar mensen in energiearmoede huishoudtoestellen kunnen huren aan een democratische prijs. Het project legde de vinger op verschillende pijnpunten in dit businessmodel: verder onderzoek is nodig naar hoe de financiële risico’s verdeeld kunnen worden.
- In welke juridische vorm kan je producten best als een dienst aanbieden? De Limburgse plastics recycler **Eco-Oh!** bood in een project gemeentebesturen

openbaar zitmeubilair aan als ‘product-as-a-service’. De gemeentebesturen hadden echter moeite met de aanbesteding van diensten in plaats van producten. Liever kochten ze de zitbanken aan en betaalden ze een ‘terugnamefee’.

- Hoe krijgen we biofabricage van de grond in Vlaanderen? Groenbeheerder **Pro Natura** en biofabricagecollectief **Glimps** brachten het potentieel en de bedreigingen voor biomaterialen in Vlaanderen in kaart. Ondertussen bouwden ze een ecosysteem uit dat deuren opent voor toekomstige biomaterialinnovaties.
- Welke bottlenecks zijn er voor circulaire economie in de bouw? Dat ondervonden twee organisaties in hun Open Call-projecten: de architecten van **BC Architects & Studies** maken bouw materiaal uit grond die wordt opgegraven op bouwerven. De regelgeving hierrond bleek erg omslachtig. Op de **VUB** bouwde het departement ingenieur-architectuur dan weer een in onbruik geraakte studentenkamer om tot de experimenteerplek ‘Circular Retrofit Lab’, waar modulair bouwen en ‘product as a service’ in de praktijk worden uitgetest.

Onverwachte inzichten

Gewoon doen kan onverwachte inzichten opleveren. Voor de demontage van hun circulaire gasmeters werkte energiedistributiebedrijf **Fluvius** samen met maatwerkbedrijven. Medewerker strategie **Tom Rosseel** getuigt over de onverwachte vooruitgang die ze boekten: ‘Het leek wel een domino-effect. Ik had een heel idee over wat we gingen doen met de meters, daarrond hadden we het project opgebouwd. Maar toen er op een zeker moment een aantal nieuwe ideeën naar boven kwamen, hebben we ze toegelaten. Bijvoorbeeld de verbindingsmaterialen in onze meterkasten die nog nooit op het net hadden gestaan: die konden we zo hergebruiken. Dat was op zich geen grote verrassing, maar het was toch een onverwachte meerwaarde. Doordat je iets begint te doen, opent dat wegen en leer je bij. Je krijgt soms gewenste, soms ongewenste neveneffecten.’

“Doordat je iets begint te doen, opent dat wegen en leer je bij. Je krijgt soms gewenste, soms ongewenste neveneffecten.”

- Tom Rosseel, medewerker strategie Fluvius

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

► ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

'**Steven Desair** van foodwastecollectief **Eatmosphere** ondervond wat wel én niet werkte bij de opschaling van voedingsproducten op basis van overschotten: 'Het opschalen van productie is een uitdaging. Door uit te proberen merk je dat een product soms gaat inboeten aan kwaliteit, of dat het niet haalbaar is op grote schaal, of dat het qua prijs niet goed zit.'

Door vooral te dóen kan je ver komen, dat weet ook **Magda Peeters** van **MAAKbar** Leuven: 'Ik ben geen architect die plannen uittekent. Gewoon doen, proberen, op je bek gaan, experimenteren, en wat goed gaat eruithalen.'

Financiële ruimte

Experimenteren vergt ruimte, zowel financieel als mentaal. 64% van de ondersteunde projecten gaf expliciet aan dat de ondersteuning die ze kregen via de Open Call hen de nodige ruimte gaf om in alle vrijheid hun idee uit te testen, deels omdat ook falen een optie was.

Tom Rosseel van Fluvius verwoordt het als volgt: 'Als je nieuwe dingen wil uitproberen moet je volgens mij uiteraard een beetje een speelveld uittekenen, maar met té veel spelregels opgelegd krijg je eigenlijk alleen wat je al hebt. Te duidelijke instructies zouden de creativiteit van een aantal mensen wel eens kunnen beperken. Ik denk dat het inderdaad voor een stuk de taak is van de overheid om dit soort projecten wat ruimte en zuurstof te geven. Zodat mensen eens kunnen laten zien van "hey, ik heb een goed idee, en kijk, het werkt!" Of misschien werkt het niet, en daar kan je ook heel veel uit leren.'

Ook voor luiersfabrikant Ontex creëert die financiële ruimte waardevolle kansen, aldus R&D-medewerker **Bart Jansen**: 'We zijn bezig met echte innovatie buiten onze comfortzone van bestaande activiteiten, meer dan een

optimalisatie van producten en processen. We doen iets nieuws, met veel onzekerheden. Voor zo'n projecten is flexibiliteit nodig - ook bij een subsidieverlener.'

In hun project 'Van Groenafval tot Grondstof' ging groenbeheerder **Pro Natura** samen met afvalbedrijf **Renewi** op zoek naar nuttige toepassingen van de reststromen uit het groenafval. De bedrijven beseffen dat, om biogebaseerde materialen en toepassingen hun ingang te doen vinden, langetermijndenken nodig is. **Stephan Claes** van Renewi: 'Je moet de biogebaseerde waardeketen de tijd geven om te groeien. De fossiele keten was van in het begin ook niet helemaal kosten- of energie-efficiënt. Soms ben ik bang dat we het kind met het badwater weggooien als we te streng zijn op onze processen... We weten dat we de concurrentie nog niet aan kunnen gaan met fossiele materialen, maar reken ons er nu nog niet op af. Ik zou graag hebben dat de biogebaseerde waardeketen de tijd krijgt en de man- of vrouwkracht die ze verdient.' Dat beaamt ook **Nathalie Devriendt** van Pro Natura: 'Investerings zijn nodig, vanuit overheden, bedrijven, om daar veel meer budget voor vrij te maken om die stappen te zetten.'

Mentale ruimte

Voor velen is de steun van Vlaanderen Circulair ook een mentale duw in de rug. De subsidie geldt als een kwaliteitslabel en als stempel van vertrouwen. Het geeft hen de nodige credibiliteit om partners te overtuigen. Dit kan resulteren in meer 'buy-in' en impactvollere projecten.

Filip Vangeel van **Valipac**, de organisatie die de uitgebreide producentenverantwoordelijkheid voor bedrijfsmatige verpakkingen mee organiseert, beschrijft het als volgt: 'Ons doel was om de hele supply-keten bij elkaar te krijgen. Door de subsidie van Vlaanderen

Circulair hebben we bij wijze van spreken 'het mandaat' gekregen om hierop te gaan werken en een groep van mensen samen te brengen en de neuzen in dezelfde richting te krijgen. Voor partners was het ook belangrijk dat we konden zeggen: "de overheid staat achter ons".'

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

Gouden tip voor geslaagde circulaire projecten: betrek de hele keten

In de circulaire economie worden reststromen zo goed mogelijk benut. Maar hoe die reststromen eruit zien, wordt bepaald door heel wat factoren. Productieketens bestaan uit vele stappen en grondstoffen reizen vaak de wereld rond voor ze bij de eindgebruiker terechtkomen. Het gesprek opzetten tussen de verschillende spelers die deel uitmaken van de keten, kan heel wat deuren openen. En het resulteert soms in verrassende samenwerkingen.

Als we van de complexe circulaire economie - met vele ketenpartners en stakeholders - een succesverhaal willen maken, is een structurele samenwerking tussen de partners broodnodig.

Enkele voorbeelden

Tom Duhoux nam met jeansmerk **HNST** de regie over de hele keten in handen. Niet gemakkelijk, want dat vergt een brede expertise en er kruipt veel tijd in onderzoek. Duhoux' achtergrond als expert circulaire economie, hielp daarbij: 'Mijn eerste job was in de afvalindustrie. Ik maakte er kennis met concepten als cradle to cradle en gesloten kringlopen. Later richtte ik een consultancybureau op voor eco-ontwerp. Maar toen kriebelde het echt en wilde ik zelf iets opstarten,' vertelt Duhoux.

'De textielindustrie is vandaag één van de meest trefende voorbeelden van de lineaire economie: consumenten worden aangezet om kleding te blijven kopen en kledingstukken worden vaak maar één of twee keer gedragen. Qua prijzen is er in de textielsector een echte race to the bottom. Zorgen over het milieu of gezondheid bij productie zijn doorgaans geen prioriteit. Daarnaast is het gebruikte textiel vaak een mix van verschillende materialen, waardoor recyclage bijna ondoenbaar is. Denim raakt al die problemen van de huidige fashionindustrie aan, daarom wilde ik daar het circulaire denken op loslaten.' Duhoux en zijn team gingen op zoek naar de duurzaamste oplossingen voor de grondstoffen, kleurproces, afwerking, verdeling en terugname, en brachten die samen in een keten. Die hele keten is erop gericht om het afval zo goed mogelijk opnieuw in te zetten. En de resultaten zijn spectaculair: behalve duurzame jeans, leverden de samenwerkingen die Duhoux opzette HNST vorig jaar een Henry Van de Velde-designprijs op.

Ook bij **Valipac**, de organisatie die de uitgebreide producentenverantwoordelijkheid voor bedrijfsmatige verpakkingen mee organiseert, geloven ze dat de hele keten samenbrengen, cruciaal is. Ze ontwikkelden een krimphoes - dikke folie, zoals bijvoorbeeld rond een pallet bakstenen - op basis van

gerecycleerde krimphoesen. Mits toevoegen van een booster had die zelfs een betere functionaliteit dan de originele, niet-gerecycleerde krimphoes. **Filip Vangeel** van Valipac: 'Als je circulair wil werken, moeten de mensen ook echt samenzitten, om de neuzen in dezelfde richting te krijgen.' 'Klopt,' vult zijn collega **Tom Vanwezer** aan, 'als de marketingman niet weet dat die verder in de keten een probleem veroorzaakt met zijn rode inkt, dan kom je moeilijk vooruit. Gewoon eens praten over welke problematiek bepaalde dingen in de volgende stap van de keten voortbrengen, creëert oplossingen.'

Een initiatiefnemer met geloofwaardigheid, zoals Valipac, kan beweging brengen in ketenpartners die elkaar anders nooit spreken of samenwerken. Een subsidie van een overheidsorganisatie als OVAM/Vlaanderen Circulair is daarbij een belangrijke erkenning die extra geloofwaardigheid geeft aan de regisseur van dat overleg. Zo'n subsidie kan het nodige 'mandaat' geven om de ketenpartners samen te krijgen.

“Gewoon al eens praten over welke problematiek bepaalde dingen in de volgende stap van de keten voortbrengen, creëert oplossingen.”

- Tom Vanwezer, Valipac

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

► ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

Hoe betrek je de hele keten rond jouw product of dienst ?

Vier concrete pistes

1. Duurzame dialoog: hoe meer verschillende blikken op de uitdaging, hoe sterker de oplossing

Circulaire oplossingen gaan niet enkel over materiaal of het vermijden ervan, ook menselijke processen spelen een cruciale rol. Om die goed te laten verlopen, is het ook belangrijk om een constructieve manier te vinden om overleg te organiseren. Zo koppelen de stadsplanners bij Endeavour leegstaande panden aan een zinvolle invulling via een online platform en faciliteren ze samenwerkingen tussen burgers, overheden en bedrijven. Als alle betrokken partijen mee zijn, vergroot de kans om tot duurzame resultaten te komen.

‘Hoe het voor ons begon? We werden gevraagd door een buurtcomité in Antwerpen dat hulp nodig had omdat een industriële site in hun wijk ontwikkeld werd,’ vertelt **Maarten Desmet** van **Endeavour**. ‘Zij spraken de taal van de ontwikkelaars niet. Wij intermedieerden tussen de buurtbewoners, de ontwikkelaar en de eigenaar van de site, dat was de stad. Tijdens dat proces ontdekten we de nood aan een onafhankelijke speler die alle partijen verbindt. Want het is niet òf wat de burgers zeggen, òf wat de stad zegt: het is het belang van de dialoog.’

Projecten die een moeilijke dialoog aangaan, die een open vraag stellen en burgers of gebruikers betrekken om tot oplossingen te komen, plukken daar de vruchten van.

Het leidt tot een meerwaarde die niet onmiddellijk economisch is, maar draagvlak creëert in de transitie naar een meer circulaire economie en op de lange termijn vaak positief uitdraait. Het maakt het proces menselijker - en duurzamer.

2. Specialistenkennis koppelen: je kan niet alles weten (en de specialisten ook niet)

De circulaire economie heeft verschillende gezichten. Terwijl aan hogescholen en universiteiten theoretische modellen worden onderzocht en efficiëntie wordt berekend, wegen politici op beleidsniveau strategieën tegen elkaar af, zetten ondernemers hun businessplan op zijn kop en worden in repair cafés afgedankte toestellen hersteld. Allemaal onmisbaar in de circulaire economie, maar ook allemaal verhalen die niet noodzakelijk regelmatig met elkaar in aanraking komen.

Niet veel mensen zijn goed op de hoogte van welke dynamieken zich op de verschillende niveaus, sectoren en domeinen afspelen. Soms is het nodig om verbinding te maken tussen verschillende werelden. Dat kan door verhalen te vertellen, of door overleg te organiseren.

Magda Peeters, de oprichtster van ‘repair en sharehub’ **MAAKbar** in Leuven, benoemt het probleem. MAAKbar wordt volledig gedragen door vrijwilligers: ‘Ik voel een soort spanningsveld tussen [theoretische en praktische] initiatieven. Er is nood aan een soort neutrale begeleiding bij het proces, al was het maar af en toe, waarbij gekaderd kan worden op welke manier onze en andere activiteiten nodig zijn binnen de circulaire economie. Begeleiding in hoe omgaan met die diversiteit van aanpakken, zou welkom zijn.’

Verschillende visies en leefwerelden aan elkaar koppelen, behoort vaak tot het takenpakket van een circulaire on-

dernemer. Daarbij is een open houding alvast een troef, argumenteert **Steven Vanden Brande** van Durabrik. Met hun project **Toontjeshuizen** ontwerpt de Drongense bouwfirmawoonconcepten op maat van mensen met een beperking, zodat die zo zelfstandig mogelijk kunnen wonen. De woningen zijn circulair en modulair gebouwd. Een co-creatie traject met negen Vlaamse zorgpartners drukte een stempel op het project. Vertrouwen op de expertise van anderen is bij zo'n sectoroverschrijdend

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
 - B. Open Call in cijfers
 - C. Evaluatie Open Call
-

► ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
 - B. Projecten per provincie
-

PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

project bepalend, maar niet vanzelfsprekend. Steven Van den Brande: 'Ik leerde mijn eigen beperkingen zien. Ik ben misschien expert in een bepaald domein, maar daarbuiten is er een heel universum van dingen waar ik niet veel vanaf weet. Het gaat niet over iets wat je op een avondje instudeert, maar iets wat je alleen kan leren door een doorleefde ervaring.'

Maarten Desmet van Endeavour beaamt dat er heel wat expertenkennis bij burgers zit: 'Bij een stadsontwikkelingsdossier heb je een goed financieel en technisch plan nodig. In geen van beide domeinen zijn we specialisten. Onder de buurtbewoners zitten die specialismen vaak wél. Het is kwestie van die aan elkaar te koppelen.'

3. Inspiratie opdoen en kennisdelen: het wiel en het warm water zijn al elders uitgevonden, win tijd en steel met je ogen

Af en toe over het muurtje kijken kan voor frisse ideeën zorgen. VVSG organiseerde inspiratiedagen voor steden en gemeenten naar Almere, Rotterdam, Venlo en Leopoldsburg, om daar bij te leren van de lokale projecten rond circulaire economie.

Biovergister **Tim Keyzers** van het Arendonkse Arbio schakelde binnen het Open Call-project verschillende bestaande machines aan elkaar en ontwikkelde zo eigenhandig een nieuwe manier om het digestaat uit zijn biovergister - een landbouwreststroom - te vermarkten. 'In mijn zoektocht volgde ik verschillende pistes en kwam ik tot een systeem met allemaal toestellen die op verschillende plaatsen in Europa los van elkaar in werking zijn. Ik bouwde eigenlijk een cascade van machines,' vertelt Keyzers. Hij getuigt dat die verschillende leefwerelden aan elkaar koppelen, niet altijd vanzelfsprekend was: 'Heel wat collega's gaven me inzage in hun kosten en risico's. Ik ben zowat op hun water meegesurft. Maar

bij sommige projectpartners heb echt wel aan het touw moeten trekken. De man van de omgekeerde osmose wilde vooral omgekeerde osmose-installaties verkopen, en de man van de droger idem. Het zijn twee specifieke, complexe werelden. Er is echt wel een reden waarom zo'n installatie tot op vandaag nog niet is uitgevoerd. (...) Er bestaat wel een technische ondersteuning voor de machines, maar dat is hokje, hokje, hokje. En samen, da's voor mij.'

Zelf heeft Keyzers niet liever dan dat anderen ook bij hem komen kijken: 'Ik heb een innovatieprijs gewonnen met mijn installatie, waardoor het project veel aandacht kreeg binnen de landbouwers, waar de meeste landbouwvergisters nog altijd binding mee hebben. Daaruit zijn al veel vragen gekomen van collega's die op dezelfde manier hun stikstof willen recupereren. Er zijn andere installaties met beschikbare warmte die nu een soort kopie willen maken van de mijne.'

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
 - B. Open Call in cijfers
 - C. Evaluatie Open Call
-

► ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
 - B. Projecten per provincie
-

PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

Ook open source is een piste: door brongegevens met elkaar te delen op een platform, kan iedereen meewerken aan onderzoek en is iedereen op de hoogte van de laatste ontwikkelingen. Dat doen ze bijvoorbeeld bij BioFab Vlaanderen, een beweging die het gebruik van zwammen onderzoekt om afgedankte grondstoffen te laten uitgroeien tot bioafbreekbare materialen. Ze werken vanuit een open biolab in Gent, waar een community elkaar ontmoet en waar workshops en evenementen plaatsvinden. 'Wat we in Vlaanderen nodig hebben is niet één gigantisch biolab, wel een netwerk van samenwerkende kleinere, lokale labs,' aldus mede-oprichter **Winnie Poncelet**.

4. Het belang van fysieke hubs: innovatie start waar verrassende ontmoetingen tussen mensen plaatsvinden

Samenwerken is vaak een lokaal verhaal. Wie een met de reststroom van zijn buur aan de slag kan, die denkt daar geen twee keer over na. De milieuvoordelen van lokaal samenwerken zijn gekend. Hubs en ontmoetingsplekken spelen daarom een belangrijke rol in het bouwen van dit soort ecosystemen. Zo zie je verschillende lokale netwerken ontstaan rond circulaire thema's, waar mensen met verschillende achtergronden elkaar inspireren en kruisbestuiven.

Eatmosphere, een culinaire organisatie tegen voedselverspilling, ontwikkelde samen met foodlab Proef! Terroir. In dat merk brengen ze lokale voedingsproducten, makers, consumenten en voedselerfgoed samen. Hun projecten gaan van kimchi met lokale koolsoorten over saus op basis van het exoskelet van garnalen, tot recepten met oude appel- en perenrassen. Een groot deel van de magie gebeurt in foodlab Proef! zelf, vertelt **Steven Desair** van Eatmosphere: 'In het foodlab ontwikkelen we recepten voor lokale reststromen. In de keuken wordt voortdurend geïnnoveerd. Als er bijvoorbeeld een topchef langskomt

die een miso wil van een bepaald graan, niet van sojabonen, zie je echt kruisbestuivingen ontstaan.'

Ook een ontmoetingsplek oprichten kan heel wat te weegbrengen. Steven Desair: 'Vanaf het moment dat we met een pop-uprestaurant fysiek aanwezig waren, boemde het voor ons. Mensen wisten waar ze heen moesten, en dat vergrootte ons bereik ingrijpend. We namen de bezoekers mee in ons verhaal en dat vonden ze leuk: ze kwamen niet enkel eten, maar werden ook verrast door het voedsel.'

Veel projecten uit de Open Call zetten dan ook vanuit een gelijkaardige gedachte in op het uitbouwen van een fysiek knooppunt. Groenbeheerder Pro Natura en afvalbedrijf Renewi zouden binnen hun project rond biomassareststromen graag een site uitbouwen waar verschillende partners ermee aan de slag kunnen. MAAK-bar is ondertussen een hub voor al wat repair en delen is in Leuven. Naast hun werking als gereedschapsbibliotheek gaan er ook workshops, open ateliers en repair cafés door en zijn er community-gerichte uitstappen naar andere plaatsen.

In de kunststofindustrie werd lokale samenwerking recent zelfs een noodzaak. Veel plastic afval werd uitgevoerd naar China, maar dat land sloot recent de grenzen. Die ingrijpende gebeurtenis is een stimulans om stappen uit de productie- en recyclageketen terug dicht bij huis te realiseren, zoals Valipac deed met hun krimphoezenproject en kunststoffenfederatie Centexbel met een project rond circulair ziekenhuislinnen.

“Vanaf het moment dat we met een pop-uprestaurant fysiek aanwezig waren, boemde het voor ons.”

- Steven Desair, Eatmosphere

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

► ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

ANALYSE

Hoe individuele circulaire pioniers een rimpeleffect creëren

Door Isabelle Vanhoutte en Winnie Poncelet

Achter de Open Call-projecten zitten mensen, change-makers. Vaak zijn het pioniers die hun organisatie mee op sleeptouw nemen, hun nek uitsteken en gaan voor een idee. Ze mobiliseren mensen, bepalen de visie en rollen het project samen met partners uit. Hulde aan de voortrekkers. Maar wat zijn de dynamieken die dat rimpeleffect mogelijk maken, en zijn er risico's aan verbonden?

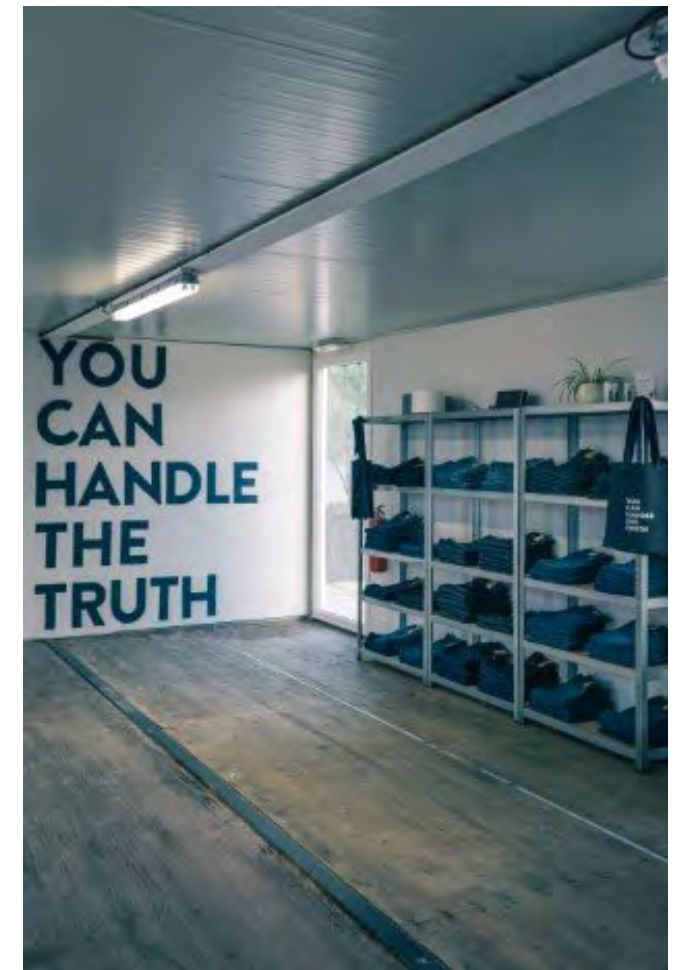
Aanstekelijk verhaal

Mensen zijn verhalenvertellers en verhalen zijn ons bindmiddel. Verhalen hebben de kracht om mensen over de streep te trekken.

Wanneer een persoonlijk verhaal gekoppeld wordt aan ondernemerschap, blijkt dat een sterke motor van verandering. Dat gebeurde bij het project **Toontjeshuizen** van bouwbedrijf Durabrik. Toon is de zoon van de CEO van Durabrik, **Joost Callens**, en heeft nood aan een zorgwoning. Het bedrijf ontwikkelt nu circulaire huizen op maat van mensen met een beperking, zodat die zelfstandig kunnen wonen. De persoonlijke drive van de CEO bleek heel wat mensen te inspireren, getuigt **Steven Vanden Brande**, sustainability manager bij Durabrik: 'We zien mensen intern in de organisatie het erbij nemen, puur vanuit goodwill. Onze juriste Charlotte werkt zich

te pletter op de werkvloer, maar ook voor Toontjeshuizen. Daarvoor gaat ze elke avond 'den boer op'. Die uren en dat werk staan niet ingeboekt, maar ze zijn er wel. Blijkbaar zijn mensen bereid om de extra inspanning te leveren, zelfs in een bedrijfsomgeving. Ik denk niet dat we beseffen hoe vergaand het project weerklinkt bij onze werknemers.'

Een circulair verhaal dat werknemers aan elkaar bindt, is ook een duwtje in de rug voor collega's met (aanvullende) circulaire ambities. Bij **Fluvius** heeft het project rond circulaire digitale meters het één en ander in gang gezet in het bedrijf. **Tom Rosseel**: 'Bezig zijn met circulaire economie heeft een soort aanzuigeffect. We wilden met dit project de meter onder handen te nemen, collega's begonnen ondertussen ook na te denken over wat we zouden kunnen doen met bijvoorbeeld de kunststoffen kast die errond zit. Mensen komen zelf met ideeën van 'zouden we dit ook niet aanpakken?'. We zien hier en daar een heuse psychologische omslag. Je zag opeens ook andere projecten opkomen met een gelijkaardige insteek: enkele collega's startten bijvoorbeeld een groepje om tweedehandsspullen binnen het bedrijf een tweede leven te geven.'

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

De sector volgt mee

Sommige circulaire pioniers nemen hun sector op sleeptouw. Biovergister **Tim Keyzers** van **Arbio** combineerde technieken uit het buitenland om een nieuwe oplossing binnen de mestverwerking uit te bouwen. Hij kreeg daar een innovatieprijs voor die op heel wat aandacht kon rekenen van de landbouwpers. Dat leidde dan weer tot grote interesse bij collega's die op dezelfde manier hun stikstof willen recupereren: 'Er komen soms mensen op bezoek van andere installaties met beschikbare warmte, die veel interesse hebben. Ik vind het fijn om dan samen even te brainstormen over toekomstige initiatieven.'

Een zelfde verhaal zien we bij **Valipac**, de sectorfederatie voor bedrijfsmatige verpakkingen. Op hun oproep voor een circulair innovatieproject rond krimphoezen kwam aanvankelijk niet veel respons, nipt genoeg voor een project. Maar het recyclageproject oversteeg de verwachtingen en het verhaal deed de ronde. Nu krijgt Valipac zelfs proactief vragen van bedrijven die gelijkaardige en nieuwe projecten willen uitvoeren.

HNST verlegt de grenzen van hoe duurzaam een jeans kan zijn. Voor de eerste collectie vond een grote inzamelactie plaats. Op twee weken tijd werden 6.000 oude jeansbroeken binnengebracht. Voor de jeans zochten **Tom Duhoux** en zijn team naar de duurzaamste oplossingen voor de grondstoffen, kleurproces, afwerking, verdeling en terugnameprocessen, en brachten die samen in een keten. Die hele keten is erop gericht om het afval zo goed mogelijk opnieuw in te zetten. Het opmerkelijke verhaal van samenwerking inspireert binnen en buiten de sector: 'Regelmatig word ik uitgenodigd om te spreken over onze jeans op conferenties,' aldus Duhoux. 'We werden ook gevraagd om toe te treden tot de Alliance for Responsible Denim, waar ook grote merken als MUD Jeans, Nudie Jeans en G-STAR deel

van uitmaken. Een hele eer voor een label als het onze. Recent kwam de BBC hier filmen voor een reeks over duurzame mode. We merken dat mensen echt willen weten hoe we het aanpakken. Daar doen we het ook voor,' stelt Duhoux. HNST won, samen met garenfabrikant ESG, een Henry Van de Velde award voor hun concept én voor de samenwerking.

Samen slimmer

Gedreven changemakers slagen erin anderen te mobiliseren, en zo tot projecten te komen die groter zijn dan wat ze individueel zouden kunnen bereiken.

Magda Peeters organiseerde al acht jaar repair cafés voor ze met **MAAKbar** startte, een gereedschapsbibliotheek in Leuven die gedragen wordt door vrijwilligers. Peeters bracht sociale organisaties, de buurt en de nodige partners samen om de neuzen in dezelfde richting te krijgen. In amper drie maanden tijd transformeerden vrijwilligers onder haar aanvoeren een rijtjeshuis in de Tiensestraat naar een groeiende ontmoetingsplek.

Beschikbare kennis bij verschillende partijen identificeren en inzetten, is een strategie die verschillende projecten uit de Open Call omarmen. Toen Durabrik startte met onderzoek voor hun **Toontjeshuis**-concept, gingen ze de dialoog aan met zorgverstrekkers: het werd een cocreatietraject. Dit is niet gebruikelijk in vastgoedontwikkeling, maar werpt zijn vruchten af, stelt projectmanager Wim Hochepped: 'Ik weet niet wat dat is, een kind met een beperking. Maar ik probeer het te begrijpen. Als je een brainwave organiseert met alle zorgpartners, en daarna met oudergroepen, dan is het leuk om te voelen dat je gebouwd door die interacties steeds sterker wordt. We zullen wel nog veel fouten maken, daar ben ik van overtuigd. Maar als we een jaar geleden waren gestart met

bouwen, had dat gebouw er heel anders uitgezien.'

Het overleg organiseren levert resultaat op. Toen de iconische Oudaantoren in Antwerpen werd geveild, waren de stadsontwikkelaars bij Endeavour bezorgd dat het gebouw geen bestemming zou krijgen met een meerwaarde voor de buurt. Ze startten een Facebook-groep op die viraal ging: We kopen samen den Oudaan. Er ontstond een burgerbeweging die 'bottom-up' een invulling voorzag voor het gebouw. Het project bracht mensen op de been - burgers, ondernemers, ontwerpers, vastgoedexperts en meer - om samen het gebouw te kopen. Uiteindelijk kochten ze het gebouw niet, maar het project maakte wel een onaangesproken burgerengage-

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
 - B. Open Call in cijfers
 - C. Evaluatie Open Call
-

► ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
 - B. Projecten per provincie
-

PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

ment zichtbaar en Endeavour ontwikkelde zich verder tot organisator van de dialoog binnen een stad. Al even bouwen ze aan het **Open Promotor Platform**, een tool die burgers moet helpen om samen projecten te ontwikkelen. **Maarten Desmet**: 'Wij willen niet wachten tot de vastgoedsector humaner of ethischer wordt - misschien zal dat ooit zo geschieden - maar wij empoweren burgers om samen te zeggen: "als jullie het niet doen, doen wij het wel." Wij willen burgers helpen om de juiste kennis te voorzien en het proces te faciliteren dat nodig is om zo'n gebouw op een zinvolle manier te ontwikkelen.'

Copycats

Veel projecten innoveren ook met de manier waarop ze hun kennis delen en zo de maatschappij in beweging zetten.

Opschaling betekent klassiek om ideeën en producten dicht bij je eigen organisatie te houden en zelf gestaag te groeien. Organisaties vandaag willen meer en meer gekopieerd worden door anderen, eerder dan dat ze zelf willen groter worden. Gekopieerd worden is voor deze doeners een compliment en een teken dat ze impact hebben. **Wim Hohepied** van Durabrik: 'Laat ons hopen dat we gekopieerd worden, dan kunnen we echt iets betekenen in de maatschappij.' Ook het **Papillon**-project mikt op een internationale uitrol. Het project is erg lokaal verankerd door de doelgroep, de manier van werken en door de lokale dienst samenlevingsopbouw die erachter zit. Partner Bosch engageert zich om met lokale partners kopie-projecten op te zetten op vraag van lokale actoren.

Endeavour hoopt dat hun **Open Promotor Platform** opgepikt wordt door bijvoorbeeld lokale overheden om als dienst aan te bieden aan burgers. Maarten Desmet: 'We dromen van een franchisemodel waarbij morgen bij wijze van spreken Open Promotor Platform Berlijn kan

starten, zoals TEDx, als ze aan bepaalde kwaliteitsvoorwaarden voldoen.'

GLIMPS en ReaGent wilden in Vlaanderen een ecosysteem opstarten rond biofabricage (het produceren van producten met behulp van biologische materialen en processen): **BioFab Vlaanderen**. Door middel van open meetups, workshops en educatieve acties mobiliseerden ze een groot netwerk van ontwerpers, architecten, studenten, ingenieurs en meer om met biofabricage te experimenteren. GLIMPS deelt kennis over biomaterialen open source via handleidingen en een online platform, het **BioFab Forum**.

Grenzen bewaken

Pionieren - jezelf in het onbekende smijten - betekent ook op de barricades staan, veel wind vangen en de moed erin houden. Een project trekken kan ook vermoeiend en stresserend zijn, en langer duren dan verwacht.

Voor veel changemakers is hun circulair experiment ook een heuse oefening in veerkracht en grenzen bewaken. **Magda Peeters** van **MAAKbar** getuigt hiervan, als enige betaalde kracht in een vrijwilligerswerking: 'Ik heb geen verlof opgenomen in de vakantie of met kerst. Als ik in een drukke periode een week griep krijg, is dat een ramp. Dat kan geen maanden blijven duren.'

Verandering teweegbrengen is mensenwerk. Gedreven changemakers slagen erin om met hun circulair enthousiasme een steeds grotere groep te bereiken. Ze zijn de druppel die zich verspreidt als rimpelingen in een poel. Maar die eenzame pioniersfase mag niet te lang duren. Een ondersteunend netwerk, opvolging en coaching kunnen het verschil maken en ervoor te zorgen dat het project duurzaam wordt en voorbij hun one (wo)man show geraakt.

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
 - B. Open Call in cijfers
 - C. Evaluatie Open Call
-

ANALYSE

► OVERZICHT

- A. Projecten per topic
 - B. Projecten per provincie
-

PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

OVERZICHT PROJECTEN

In dit deel geven we een overzicht van alle gesubsidieerde projecten 2017-2018. We delen ze in volgens topic(s) en provincie. Elk project linkt door naar een detail-fiche van het project in kwestie.

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

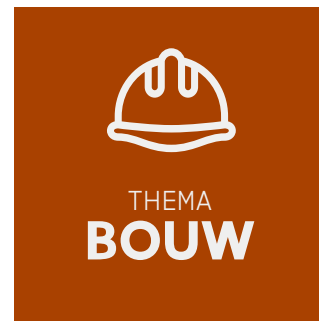
OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

PROJECTEN PER TOPIC

Grondstof Bouwmaterialen van uitgegraven grond BC architecten	CIRE Vlaamse publieke gebouwen circulaair renoveren Factor4	GRAPHENE Een circulaair gebouw industrieel gebouw TCS NV	Opalis Hergebruik van bouwelementen: naar een Europese dynamiek Rotor vzw
JuuNoo Circulaair alternatief voor lichte interieurwanden JuNovation	House Plus Modules voor een tijdelijke aanpassing van de woning Axxis Consultancy	Circulaair Zorgwonen Nieuw concept voor Toontjeshuizen Durabrik Bouwbedrijven	RotorDC Pooling van herbruikbaar sanitair RTRDC
Circular Retrofit Lab Herbestemming van studentenkoten met duurzame technieken VUB Architectural Engineering	Stapsteen naar een circulaire stad Duurzame bouwmaterialen van staalslakken en CO2 BC architecten	De Circulaire Weg Nieuwe rijweg met het materiaal van de oude Wegenbouw De Brabandere	Open Promotor Platform Circulaire stad zonder nieuw te bouwen Endeavour
ReDESign Recycleerbare, duurzame en effectieve signalisatie Universiteit Gent	Total Value Wall Muurtuinen als circulaire bouwschil Domus Mundi vzw	Schoolbouw circulaair aanbesteden Scholen begeleiden in hun circulaire keuzes Bureau Bouwtechniek	Circulaire vloeropbouw Een gerecycleerde en herbruikbare 'chape' Staanis bvba
Circulaire woning Wilsle De eerste circulaire woning van België komt in Wilsene BAST architects & engineers	PVT Circulaair Naar een circulaair psychiatrisch verzorgingstehuis OPZ Geel	Labo Leegstand Verontreinigde site wordt experimenteeruimte BUUR cvba	Circulaair Construction Centre Het eerste eco-effectieve, watergebonden bedrijventerrein in België Blue Gate Antwerp Development NV
Atelier Circulaair Een lerend netwerk voor circulaair en veranderingsgericht bouwen Netwerk Architecten Vlaanderen	Circulaair (zorg)wonen aanbesteden Modulair wonen voor mensen met een beperking Bureau Bouwtechniek	TEALcenter Transitie Eco-Artistiek Leven: OmBouwen Made with Love Projects vzw	Circulaire Revive Stadswijken De kracht van mos en circulaire sloop Revive NV
Label Circulaair Gebouw Vlisog en VCB zetten bouwbedrijven aan tot circulaair ondernemen Vlisog vzw	Facadeclick as a service LEGO-gewijs gevels bouwen met een leasingcontract Speed Building System Belgium	De Circulaire School Een circulaire school van de toekomst in Het Nieuw Zuid Groep Van Roey nv	Hergebruik voor betaalbaar wonen Onderzoek naar effecten hergebruik van bouwmaterialen Domus Mundi vzw

Klik op een vakje om naar de projectfiche te gaan

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

▶ OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

Groenafval > grondstof 2017
Testen van een lokale biomassahub in Eeklo
Pro Natura / INNEC

NPirriK 2017
Naar een beter bemestingsproduct
Arbio BVBA

BioFab Vlaanderen 2017
Duurzame materialen kweken op zwammen
ReaGent

ReGrow4C 2017
Herbruikbare teeltsubstraten voor een circulaire sierteelt
Pieters Jozef en Luc

WEB 2017
Groene was- en reinigingsmiddelen
Ecover Co-ordination Center

Zunurec 2017
Voedingsstoffen en water uit het spuiwater in de tuinbouw
Verhoeve Groep Belgium

BIGH - The Leaf 2017
Aquaponics boerderij bovenop retail & leisure park
Building Integrated Greenhouses sca

APPEAL 2018
Valorisatie van appel- en peerafval tot fruitleer
UC Limburg

UNIR 2018
Spuiwater wordt hergebruikt als bemesting
Biogas Bree

Fruitkruid 2018
Overtollig fruit wordt omgezet in fruitpoeder
vzw Heisa!

Bouwen op/aan gezonde bodem 2018
Samen strijden tegen bodemdegradatie
Immoterrae

360° model voor urban farming 2018
Een stadsboerderij en waterzuiveringsinstallatie in één
Smart Farmers BVBA

Eendenkroos waardeketen 2018
Verwerking van afvalstromen en productie van eiwit
Inagro vzw

Expeditie Circulair 2017
Begeleiding van bedrijven bij creatie circulair bedrijfsmodel
VITO

De makelaar 2017
Een plek voor retail en horeca om ecologisch te ondernemen
Coin Perdu

Financiering bedrijfsmodellen 2017
Waar zitten de knelpunten, waar de oplossingen?
Econocom Lease

Bold Branders 2017
Kringloopverhalen die boeien
Atopia

De Nieuwe Samenweeiders 2017
Werknemers helpen hun bedrijf bij de circulaire overgang
Arbeid & Milieu

Cirkel Sector Genk 2017
Living lab voor circulaire economie
LUCA School of Arts

School of commons 2018
Circulaire coaches samenbrengen met changemakers
Timelab

PlatformU 2018
Het recupereren van reststromen vergemakkelijken
Universit  Libre de Bruxelles

Close The Loop 2018
De mode-industrie matchen met circulaire economie
Flanders DC

Financieringsplatform herbestemming 2018
Financieringsplatform voor het collectief herbestemmen van vastgoed
Miss Miyagi

C-Bouwers PRO 2018
C-Bouwers sensibiliseert niet-circulaire bouwers
Bond Beter Leefmilieu

Afval in ziekenhuizen 2018
Op zoek naar nieuwe, hoogwaardige toepassingen
EnAdvS bvba

Circulaire Kick Start Gent 2018
Circulaire starters krijgen een duwtje in de rug
The Global Picture

WASTE_FULL 2018
De circulaire hub voor aanbieders van kinderspullen
Mic Mac Minuscule BVBA

ROOF FOOD 2018
Incubator voor daklandbouw
ROOF FOOD cvba

Circular School Belgium 2018
Circulaire starters wisselen hun kennis en vaardigheden uit
Act4Change

Ecosysteem voor de commons 2018
Digitaal platform voor collectieve productie
Universiteit Gent

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

▶ OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

PERFORMANCE ECONOMIE 2017
ECO-oh! as a service
Duurzame openbare zitbanken als een dienst
ECO-oh! Distribution BVBA

2017
Clean Site Circulair
Hergebruik van verpakkingsfolie op bouwerven
VAL-I-PAC

2017
Polypropyleen Circulair
Pleidooi voor recyclage en hergebruik van polypropyleen
Centexbel

2017
Loopcare
Gescheiden inzameling en recyclage van incontinentiemateriaal
Ontex bvba

2017
Rymoplast Sustainable Bags
Nieuwe plastic zakken van gerecycleerde plastic folie
Rymoplast

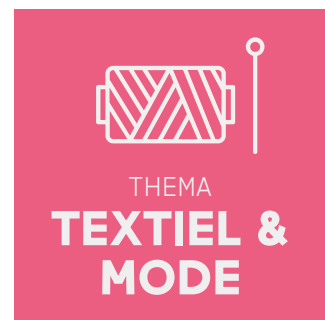
2018
Toekomst voor afgedankte plezierboten
Oude plezierboten recycleren
VW-Nieuwpoort vzw

2018
Circulaire Stretchfolie
Palletverpakking met gerecycleerde materialen
VAL-I-PAC

2018
Deliveround
Bezorgmaaltijden met een herbruikbare verpakking
Recycling Netwerk Benelux

2018
Billie Cup
Een herbruikbare take away koffiebekker
Mei Plasticvrij vzw

2018
CAMP2CAMP
Festivaltenten krijgen een tweede, derde... leven
Love Tomorrow (WEAREONE.world bvba)

SAMENLEVING 2017
ietStof
Lokaal sociaal textielatelier gaat voor upcycling
ietStof vzw

2017
Lazarus Project
Ziekenhuislakens van lyocell en gerecycleerde polyestervezel
Centexbel

2017
Wake up, Shake up, Start up!
Jongeren bedenken ideeën voor duurzame textielsector
GoodPlanet Belgium

2017
HNST
Nieuwe, duurzame en lokaal gemaakte jeans uit oude
Circular Textiles

2018
CIRCLETEX
Bedrijfskledij, beschermkledij en plat linnen hergebruiken
Creamoda vzw

2018
Resortecs
Naaigaren dat smelt bij hoge temperatuur
Regeneration BVBA

2018
Custom Territory
Ontwikkeling van circulaire sneakers
LUCA School Of Arts

2018
TOP-cycling atelier
Testcase van business model voor hergebruik van textiel
IVOC vzw

2018
edo
Duurzame modeontwerpers slaan de handen in elkaar
LES REBELLES vzw

2018
Circuitex
Herontwikkeling van matrastijk binnen een circulair model
AVS Spinning NV (European Spinning Group)

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

▶ OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

Circulair printen en scannen 2017
Circulariteit in de contracten voor reproductiemateriaal
OCMW Leuven

Aanbesteden fietsbrug BOUW 2017
Fietsbrug Berchem: kan het duurzaam en verplaatsbaar?
Stad Antwerpen

essenscia CAN INCUBATIE & EDUCATIE 2017
Circulair Aankopen Netwerk voor chemie, kunststoffen en lifesciences
essenscia

Berg van Termunt BOUW 2017
Circulaire bouw van een multifunctioneel centrum
Gemeente Tervuren

Werflink TECHNOLOGIE BOUW 2017
App voor het delen van bouwmaterialen en -materieel
Vlaamse Confederatie Bouw

Platform circulair textiel TECHNOLOGIE TEXTIEL & MODE 2017
Communicatieplatform voor kennisdeling
Centexbel

Meritex INCUBATIE & EDUCATIE TEXTIEL & MODE 2017
Businessmodel voor vier bedrijfstextielproducten
Centexbel

Circulair linnen en werkkledij TEXTIEL & MODE 2017
Circulariteit in contract voor duurzame huur en onderhoud
Zorgbedrijf Leuven

Best Practice Tour INCUBATIE & EDUCATIE 2017
Bedrijfsbezoeken bij circulaire aankoopprojecten
Vereniging voor Inkoop en Bedrijfslogistiek

Circulaire aankoop van buizen KUNSTSTOFFEN 2017
Circulaire aankoop polyethyleen buizen als testcase
Fluvius

Circulaire labojassen TEXTIEL & MODE 2018
Centrale en circulaire aankoop van labojassen voor studenten
KU Leuven

ProReMat BOUW 2018
Verkenning aankoop hergebruikte of gerecycleerde materialen
Groep Van Roey nv

3C-Platform TECHNOLOGIE 2018
Platform dat kennis over circulaire producten en diensten ontsluit
The Global Picture

Groen witgoed SAMENLEVING 2018
Huurcontract aanbesteden voor huishoudtoestellen voor mensen in armoede
OCMW Temse

Delende Stad 2017
Stad Antwerpen wil duurzame deeleconomie versnellen
Stad Antwerpen

Dégage! fietsdelen 2017
Een duurzaam kostendelend systeem met kwaliteitsvolle deelfietsen
Dégage!

Peerby Pro TECHNOLOGIE 2018
Producenten blijven eigenaar van goederen in deelsysteem
Wijdelen vzw

Airotope 2018
Een deelplatform voor groepstenten
Airotope

Airline tech trolley as a service 2017
Innovatie voor de catering in de lucht
Econocom Lease

Maakbaar Leuven 2018
Spullen uitleenen in plaats van kopen
Centrum voor Economische Ongehoorzaamheid

Lease a Couch MEUBEL & INTERIEUR 2018
Duurzame en kwaliteitsvolle zetels leasen
Motief Atelier VOF

CaaS: Comfort as a Service BOUW 2018
Binnenklimaat aanbieden als een dienst
Groep Van Roey

Babytheek 2018
Een uitleensysteem voor babyspullen
Netwerk Bewust Verbruiken

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

▶ OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

COSH! TECHNOLOGIE 2018
Gebruiksvriendelijke app helpt bewuster te shoppen
Niki De Schryver - Co Create Belgium

Repairable SAMENLEVING 2018
Burgers op de barricaden voor repareerbare producten
Netwerk Bewust Verbruiken

Circulair@Neos SAMENLEVING 2018
De circulaire economie voor ondernemende senioren
Neos vzw, Netwerk Bewust Verbruiken

The next generation is circular 2018
Jongeren sensibiliseren met een spel
POM West-Vlaanderen

C-Power SAMENLEVING 2018
Young Citizens for Circular
Platform voor de Samenlevingsdienst

Mindshift van lineair naar circulair SAMENLEVING 2018
Een methodiek voor een holistische transitie met casevoorbeeld SON-site
Glocal4impact BVBA

GreenKit 2018
Een geboortekit met duurzame en circulaire diensten en producten
GreenKit

#AAL Circulair 2017
Concrete steun voor lokale besturen bij hun circulaire projecten
WVG

Stroom 2017
Urban Living Lab op Mechelse site
Stad Mechelen

Zolderdebolder MEUBEL & INTERIEUR 2017
Dakisolatiewerken combineren met urban mining
Stad Roeselare

Sorteerscan voor kwetsbare huishoudens 2017
Moeilijk bereikbare doelgroep informeren over consumptie
KOMOSIE

Circulaire Gemeente voor de Toekomst 2017
Hoger ruimtelijk rendement en lager grondstoffengebruik
Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen

Papillon DEELECONOMIE TECHNOLOGIE 2017
Mensen in armoede huren zuinige huishoudtoestellen
Samenlevingsopbouw West-Vlaanderen

Food Act 13 DEELECONOMIE 2018
Vier oplossingen voor vier uitdagingen
OCMW Kortrijk

CIRCULER 2018
Leuven krijgt een groot circulair gebied
Interleuven

tspelopdewagen 2018
Personen met een verstandelijke beperking worden ambassadeur van projecten in circulaire economie
tspelopdewagen vzw

Circuit x Plein Publiek 2018
Hele woonwijk wordt mee-genomen en uitgedaagd in circulaire lifestyle
De Kringwinkel Antwerpen vzw

De Landgenoten LANDBOUW 2017
Land voor lokale voedselproductie
De Landgenoten

Terroir 2017
Totaalaanpak van voedseloverschotten
Eatmosphere

Foodsavers 2017
Bedrijven maken lekkere producten met overschotten
KOMOSIE

Zero Food Waste Vlaanderen 2018
Een netwerk tegen voedselverlies bouwen
FoodWIN

Kort'om Leuven 2018
Kortere en efficiëntere ketens voor voedsel en voedselresten
Rikolto België vzw (Vredeseilanden)

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

2017
WAVE (WATER Vision@Festivals)
Voedingsstoffen en vers water uit afvalwater van festivals halen
Folkfestival Dranouter

2018
Water on Stage
Meer water en bewust water(her)gebruik in de stad
VITO

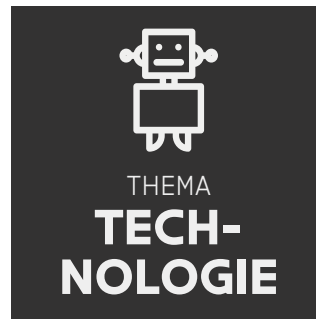
2018
De Kruit(Water)Fabriek
Innovatieve watercyclus op site van de Kruitfabriek
Aquaflin NV

2017
REFURN
Hergebruik en herstelling van gestoffeerde zitmeubelen onderzoeken
WOOD.BE

2018
PROTOTYPES
Afalstromen van kringwinkels worden upcycled meubels
ONBETAALBAAR vzw

2018
Fair Circulair
Naar een meer circulaire aanpak van beurzen en tentoonstellingen
Designregio Kortrijk

2017
Circular Bytes
Digitale technologieën boosten de circulaire economie
AGORIA

2017
Circulaire digitale meter
Fluvius vervangt oude elektriciteits- en gasmeters door circulaire exemplaren
Fluvius

2018
SMART RE
Slimme technologie voor hergebruik Afgedankte Elektrische en Elektronische Apparaten (AEEA)
KU Leuven

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

► OVERZICHT

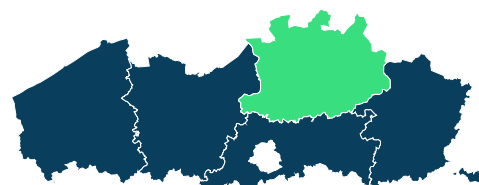
- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

PROJECTEN PER PROVINCIE

Ingedeeld op basis van het adres van de hoofdzetel van de hoofdindieners van het project.

Antwerpen

Klik op een projectnaam om naar de projectfiche te gaan

Fiche	Jaar	OC nr	Titel	Subsidie finaal
2	2017	25	Openbaar zitcomfort als een dienst	€ 49.344,00
4	2017	28	NPirriK	€ 100.000,00
9	2017	55	De Delende stad	€ 70.122,00
10	2017	66	Waste Ethanol from Beer (WEB)	€ 98.341,00
11	2017	74	CIRE ('Circulair Renoveren')	€ 98.497,00
12	2017	75	ZuNuRec - recuperatie van nutriënten en water uit de spui-water stroom in de tuinbouw	€ 100.000,00
17	2017	91	Stroom	€ 100.000,00
18	2017	95	De Landgenoten	€ 100.000,00
23	2017	116	ietStof	€ 100.000,00
26	2017	121	House Plus	€ 84.550,00
31	2017	137	Expeditie Circulair	€ 99.898,00
39	2017	163	Foodsavers	€ 99.890,00
43	2017	170	Open Promotor Platform: Niet-bouwen aan een circulaire stad	€ 91.200,00
44	2017	172	Consumptie- en Sorteerscan voor kwetsbare huishoudens	€ 100.000,00
47	2017	179	HNST Circulaire jeans: beyond recycling	€ 77.000,00
52	2017	191	Bold Branders	€ 6.800,00
59	2017	112	Peerby Pro	€ 100.000,00
60	2017	123	TEALcenter	€ 100.000,00
69	2017	14	Verkeningsstudie circulaire fietsbruggen	€ 20.000,00
77	2017	38	Best Practice Tour Circulair Aankopen	€ 20.000,00
79	2018	19	Afval in ziekenhuizen, een zorg met zorg	€ 55.000,00
93	2018	74	De Circulaire School van de Toekomst	€ 98.461,00
96	2018	87	Water on Stage	€ 100.000,00
97	2018	89	CaaS: Comfort as a Service	€ 98.989,00
98	2018	90	Total Value Wall (TVW)	€ 92.475,84
99	2018	91	Schoolbouwprojecten circulair aanbesteden? Yes we can!	€ 100.000,00
104	2018	127	CAMP2CAMP	€ 100.000,00
106	2018	135	Circuit x Plein Publiek	€ 78.540,00
107	2018	136	PVT Circulair	€ 100.000,00
109	2018	144	Mindshift van lineair naar circulair: voorbeeld-case op de SON	€ 100.000,00
110	2018	148	GreenKit	€ 8.000,00

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
 - B. Open Call in cijfers
 - C. Evaluatie Open Call
-

ANALYSE

▶ OVERZICHT

- A. Projecten per topic
 - B. Projecten per provincie
-

PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

PROJECTEN PER PROVINCIE

Ingedeeld op basis van het adres van de hoofdzetel van de hoofdindieners van het project.

112	2018	150	Billie Cup	€ 100.000,00
113	2018	151	Custom Territory	€ 100.000,00
122	2018	176	edo	€ 100.153,70
123	2018	180	De Kruit(Water)Fabriek: Innovatieve watercyclus op lokaal niveau	€ 100.000,00
126	2018	191	Circulair (zorg)wonen aanbesteden	€ 100.000,00
128	2018	195	Circulair Construction Consolidation Centre op Blue Gate Antwerp	€ 100.000,00

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

► OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

PROJECTEN PER PROVINCIE

Ingedeeld op basis van het adres van de hoofdzetel van de hoofdingiener van het project.

Fiche	Jaar	OC nr	Titel	Subsidie totaal	Subsidie totaal
7	2017	46	Grondstof	€ 99.756,80	€ 99.756,80
13	2017	77	#AAL Circulair	€ 100.000,00	€ 100.000,00
21	2017	111	Circular Bytes	€ 100.000,00	€ 100.000,00
22	2017	115	De Nieuwe Samenzweerders	€ 100.000,00	€ 100.000,00
24	2017	117	Terroir	€ 100.000,00	€ 100.000,00
27	2017	122	Circular Retrofit Lab	€ 63.366,00	€ 63.366,00
28	2017	124	REFURN	€ 75.543,00	€ 75.543,00
29	2017	128	Airline tech trolley as a service	€ 100.000,00	€ 100.000,00
30	2017	131	Lazarus Project	€ 99.088,00	€ 99.088,00
35	2017	159	Circulaire Gemeente voor de Toekomst	€ 93.619,00	€ 93.619,00
40	2017	164	Opalis	€ 43.100,00	€ 43.100,00
41	2017	165	Wake up. Shake up. Start up!	€ 100.000,00	€ 100.000,00
46	2017	178	Pooling dienst voor herbruikbare sanitaire toestellen	€ 42.800,00	€ 42.800,00
48	2017	186	Cirkel Sector Genk	€ 100.000,00	€ 100.000,00
51	2017	189	Analyse financiering van nieuwe circulaire bedrijfsmodellen	€ 100.000,00	€ 100.000,00
53	2017	29	C-Power - Young Citizens for Circular	€ 96.424,00	€ 96.424,00
55	2017	68	Zero food waste Vlaanderen - naar een circulaire aanpak van de voedselketen	€ 99.920,00	€ 99.920,00
61	2017	132	Circulair@Neos	€ 100.000,00	€ 100.000,00
63	2017	152	Repairable	99400	99400
65	2017	171	Gebouwlabel (Re)Boosted: label circulair gebouw	€ 99.732,80	€ 99.732,80
66	2017	174	PlatformU	€ 95.110,00	€ 95.110,00
70	2017	16	essenscia CAN (Circulair Aankopen Netwerk)	€ 20.000,00	€ 20.000,00
73	2017	33	Werflink	€ 20.000,00	€ 20.000,00
74	2017	34b	Informatie- en communicatieplatform voor circulair (bedrijfs)textiel	€ 12.960,00	€ 12.960,00
75	2017	35	Meritex	€ 16.150,00	€ 16.150,00
89	2018	60	Fruitkruid	€ 45.000,00	€ 45.000,00
90	2018	64	C-Bouwers PRO	€ 97.821,00	€ 97.821,00
108	2018	138	Bouwen op/aan gezonde bodem	€ 91.048,00	€ 91.048,00
117	2018	161	Atelier Circulair	€ 99.826,35	€ 99.826,35
129	2018	198	Babytheek	€ 69.240,00	€ 69.240,00

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

▶ OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

PROJECTEN PER PROVINCIE

Ingedeeld op basis van het adres van de hoofdzetel van de hoofdindiener van het project.

Fiche	Jaar	OC nr	Titel	Subsidie finaal
15	2017	80	Rymoplast Sustainable Bags	€ 80.000,00
32	2017	139	De Makelarij	€ 100.000,00
38	2017	162	GRAPHENE	€ 42.800,00
71	2017	22	Provincie Limburg bouwt circulair: Oefenhal PLOT	€ 20.000,00
80	2018	32	APPEAL	€ 99.879,17
85	2018	47	UNIR	€ 60.000,00
105	2018	133	Deliveround	€ 100.000,00

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

► OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

PROJECTEN PER PROVINCIE

Ingedeeld op basis van het adres van de hoofdzetel van de hoofdindiener van het project.

Fiche	Jaar	OC nr	Titel	Subsidie finaal
1	2017	18	Van Groenafval tot Grondstof	€ 99.200,00
3	2017	27	ReDESIGN: Recycleerbare, Duurzame en Effectieve Signalisatie	€ 100.000,00
6	2017	42	LoopCare	€ 92.000,00
14	2017	79	BioFab Vlaanderen	€ 90.700,00
20	2017	107	Dégage! fietsdelen	€ 100.000,00
33	2017	153	Stapsteen naar een circulaire stad	€ 96.580,00
37	2017	161	PP Circulair	€ 99.660,00
45	2017	177	Circulair zorgwonen – Toontjeshuizen	€ 100.000,00
50	2017	188	Op weg naar een circulaire digitale meter	€ 100.000,00
56	2017	84	School of Commons	€ 88.320,00
78	2017	39	Circulaire aankoop van polyethyleen (PE) buizen	€ 20.000,00
82	2018	41	Circulaire Revive Stadswijken	€ 100.000,00
84	2018	45	WASTE_FULL: DE CIRCULAIRE HUB VOOR DE KLEINTJES	€ 100.000,00
86	2018	53	Hergebruik van bouw materiaal voor kwalitatief en betaalbaar wonen	€ 82.281,45
87	2018	56	PROTOTYPES	€ 75.190,00
88	2018	58	COB	€ 100.000,00
101	2018	111	Staenis - circulaire vloeropbouw	€ 75.000,00
102	2018	115	Circulaire woning Wilsele	€ 37.600,00
103	2018	118	Resortecs Smart stitch	€ 100.000,00
114	2018	155	Lease a Couch	€ 50.000,00
116	2018	157	Een ecosysteem voor de commons	€ 100.000,00
121	2018	169	Circular School Belgium	€ 5.500,00
124	2018	186	ROOF FOOD, incubator voor daklandbouw	€ 99.829,00
125	2018	187	360° model voor urban farming	€ 99.113,60
127	2018	194	Circulaire Kick Start Regio Gent	€ 100.000,00

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

► OVERZICHT

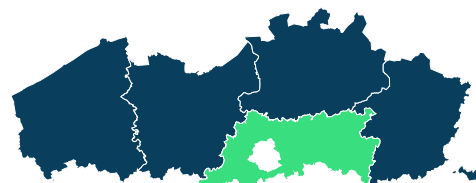
- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

PROJECTEN PER PROVINCIE

Ingedeeld op basis van het adres van de hoofdzetel van de hoofdindieners van het project.

Vlaams-Brabant

Fiche	Jaar	OC nr	Titel	Subsidie totaal
5	2017	34	Clean Site Circulair	€ 77.504,00
54	2017	36	Close The Loop Programme	€ 100.000,00
58	2017	106	Maakbar	€ 82.000,00
68	2017	12	Raamovereenkomst reproductiemateriaal	€ 20.000,00
72	2017	29	Berg van Termunt: bouw van een multifunctioneel centrum en omgevingsaanleg	€ 20.000,00
76	2017	37	Circulariteit inbouwen in raamovereenkomsten	€ 20.000,00
81	2018	34	Circulaire Stretchfolie	€ 85.368,00
91	2018	71	CIRCULER	€ 99.947,20
92	2018	72	CIRCLETEX	€ 99.600,00
94	2018	80	Financieringsplatform voor het collectief herbestemmen van vastgoed	€ 99.513,00
115	2018	156	LABO LEEGSTAND	€ 100.000,00
118	2018	163	Slimme IT voor een circulaire economie – SMART RE	€ 100.000,00
119	2018	167	TOP-Atelier (Textiel OmschakelingsProces)	€ 80.692,00
130	2018	199	Facadeclick as a service	€ 79.543,52

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

► OVERZICHT

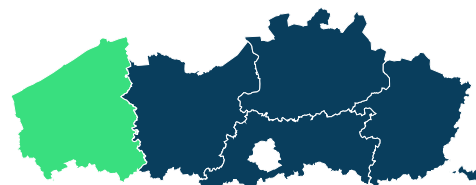
- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

PROJECTEN PER PROVINCIE

Ingedeeld op basis van het adres van de hoofdzetel van de hoofdindieners van het project.

West-Vlaanderen

Fiche	Jaar	OC nr	Titel	Subsidie final
8	2017	51	Papillon Project	€ 100.000,00
16	2017	83	JuuNoo: het circulaire alternatief voor lichte interieurwanden / JuNovation	€ 72.518,00
19	2017	104	Zolderdebolder	€ 45.236,00
25	2017	120	ReGrow4C	€ 99.153,00
34	2017	156	De Circulaire Weg	€ 100.000,00
42	2017	167	WAVE (WATER Vision@Estivals)	€ 99.984,00
57	2017	86	The next generation is circular	€ 98.432,00
62	2017	136	Toekomst voor afgedankte plezierboten	€ 96.026,76
64	2017	169	COSH!	€ 100.000,00
67	2017	184	Food Act 13	€ 100.000,00
95	2018	85	Kort'om Leuven	€ 100.000,00
100	2018	95	tspelopdewagen: Inclusie circulaire ambassadeur	€ 100.000,00
111	2018	149	Fair Circulair	€ 100.000,00
120	2018	168	Circuitex: (her)gebruik Circulaire textielgrondstoffen – case mastrastijk	€ 94.560,00
131	2018	201	Eendenkroos waardeketen	€ 100.000,00

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
 - B. Open Call in cijfers
 - C. Evaluatie Open Call
-

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
 - B. Projecten per provincie
-

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INDIVIDUELE PROJECTFICHES

In dit deel zetten we alle projectfiches op een rijtje.
We raden aan om via het overzicht (deel hiervoor) door te fiches te navigeren.

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

▶ PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

Van groenafval tot grondstof

De verwerking van groenafval tot grondstof voor biogebaseerde materialen

HET PROJECT IN HET KORT

Wat kan je allemaal doen met **groenafval**, behalve composteren of vergisten? Is het mogelijk om lokaal groenafval ook zodanig te verwerken dat het kan dienen als **grondstof voor de industrie**?

Om op die vraag een antwoord te vinden, startte Pro Natura begin 2018 met een **verkennend onderzoek** in samenwerking met Renewi, Studio Transitio, UGent en HOGent.

Dat onderzoeksproject bestond uit verschillende fases. In een eerste fase gingen we op zoek naar de **juiste fracties groenafval**, gebaseerd op welke soort biograndstoffen bepaalde producenten in de industrie reeds gebruikten. In een tweede fase hebben we onze focus gelegd op de **verwerking en omzetting** van die materialen, met oog op mogelijke toepassingen. Vervolgens hebben we in samenwerking met **geïnteresseerde bedrijven kleinschalige praktijktesten** gevoerd naar de **verschillende soorten toepassingen**. De resultaten waren alvast veelbelovend en daarom hebben we in een volgende stap onderzocht hoe die verschillende toepassingen konden samengebracht worden in een **totaalconcept**.

Verder hebben we via interviews en workshops ook ingezet op het **samenbrengen van verschillende actoren** die geïnteresseerd waren in dit omzettingsproces.

Ten slotte hebben we ook nog de nodige aandacht besteed aan de **disseminatie van onze resultaten**.

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2017-18
 Looptijd: 12/2017 tot 10/2019
 Subsidiebedrag: € 99.200

Een project van:

Pro Natura / INNEC

Samen met:

Renewi, UGent, HoGent, Studio Transitio

Samenvattend beeld van de verschillende materialen die getest zijn met vezels uit groenafval

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

- 1** We konden een uitgebreide lijst opstellen van **beloftevolle toepassingen** voor de **vezelfracties** bekomen uit het verwerkte groenafval: design meubelplaten, gietvloeren, isolatiemateriaal, natuurpleister ...
- 2** We vonden ook **verschillende mogelijke toepassingen** voor de **sappen** die vrijkomen bij de verwerking van het groenafval, zoals herbicides en andere (fyto)farmaceutische producten.
- 3** We hebben aangetoond dat we natuurlijke vezels **rechtstreeks** kunnen inzetten voor verschillende toepassingen. Het is dus **niet nodig** om biomassa steeds volgens een **erg energieverslindend en niet duurzaam proces** helemaal af te breken tot de kleinste bouwstenen (suikers, eiwitten ...) om die vervolgens weer op te bouwen tot materialen en producten, zoals in de petroleumraffinage.
- 4** Als we dit proces op **lange termijn** kunnen laten evolueren tot een **echte circulaire industrie**, dan zal die zeker zorgen voor **meer lokale jobs voor laaggeschoolden**, vooral in de selectieve inzameling en scheiding van stromen, zoals jobs bij containerparken en groenafvalverwerkers.

KERNCIJFERS

15

soorten fracties groenafval verzameld

13

verschillende toepassingen getest

7

toekomstige meubelsets met onze grondstof

5

artikels in de pers

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

- 1** Het valoriseren van groenafval waarbij alle componenten, zowel sappen als vezels, worden hergebruikt, biedt **interessante perspectieven** als **duurzame en rendabele grondstof** voor de (kleinschalige) circulaire biogebaseerde maakindustrie.
- 2** Het **homogeen maken van reststromen** afkomstig uit groenafval, die van nature erg heterogeen zijn, blijft een **grote uitdaging**. Hoe zuiver we ook proberen werken, we blijven toch nog variaties aantreffen. Bijvoorbeeld in geval van bermmaaisel: door de locatie van de bermen, de maaimethode of gebruikte maaiakop, het maaitijdstip ...
- 3** Naast het valoriseren van bepaalde nichestromen uit groenafval, zullen **vergisting en compostering** in een echte circulaire bio-industrie **nog steeds een plaats** krijgen.
- 4** De **goede samenwerking** tussen de verschillende sectoren en stakeholders in dit project betekent een **grote meerwaarde** op vlak van innovatie. Ook de inzet van **arbeidszorg** en **sociale economie** geven ruimte voor **creatieve ontwerpen en werkmethodes** die op een klassieke manier niet mogelijk zouden zijn.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

Pro Natura heeft dankzij dit project een hechte samenwerking kunnen opbouwen met haar partners, zoals de biobased maakbedrijven Orineo, Circular Matters, BC Materials, RELEAF, Ecotresures, Glimps.bio ... Ze leverden grondstoffen voor het designproject van Designer van het Jaar 2020 Sep Verboom, ism Circular Matters: <https://pronatura.be/nieuws/designer-of-the-year-zet-ploeg-arbeidszorg-en-biomassa-van-pronatura-in-bij-project-ontketen>

Dankzij de veelbelovende projectresultaten zijn we ook klaar voor het proefdraaien van een business model voor een marktplaats in ecologische grondstoffen, of een model dat een aanvulling betekent voor de huidige composteersites. Deze nieuwe economische activiteit zal in de toekomst extra jobs voor laaggeschoolden opleveren.

De partijen waarmee we praktijktesten hebben uitgevoerd, onderzoeken ook elk op zich hoe ze tot een commercieel eindproduct kunnen komen met onze grondstoffen. Sommigen werken daarvoor samen met designers, anderen bouwen showcases in samenwerking met eindgebruikers en evalueren hun reacties.

Het is alvast erg belangrijk om tot een commercieel eindproduct te komen om zo de vraag naar vezels en sappen uit groenafval op gang te trekken. De biomateriaalproducenten

staan momenteel echter nog aan het begin van een mogelijke commerciële productie en verkoop.

Pro Natura en Innecc dienden een innovatieproject in bij de provincie Vlaams-Brabant. Dat project richt zich op de ontwikkeling van design kantoorinrichting op basis van biomateriaal gemaakt uit o.a. groenafvalstromen. Filmpje over project Nature Based Offices, gesteund door provincie Vlaams-Brabant: <https://vimeo.com/432413237>

NNOF uit Vilvoorde ging alvast de uitdaging aan om in 2020-2021 zeven van hun meubelsets af te werken met biogebaseerde materialen van de bedrijven waarmee wij samenwerken.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

▶ PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

ECO-oh! straatmeubilair

Duurzame openbare zitbanken als dienst

HET PROJECT IN HET KORT

ECO-oh! **recycleert huishoudelijke restplastics** die ingezameld worden door meer dan 2 miljoen Vlamingen. Zo verwerken wij momenteel ongeveer **10%** van de Belgische huishoudelijke restplastics.

De recyclage gebeurt **zo eco-efficiënt mogelijk**: afvalwater uit de productie zuiveren en hergebruiken we ter plaatse, we gebruiken zoveel mogelijk elektriciteit uit hernieuwbare bronnen en vermijden de toevoeging van toxische stoffen in ons productieproces. De bekomen grondstof verkopen we of gebruiken we ter plekke voor het maken van duurzame producten, zoals bijvoorbeeld straatmeubilair. Op die manier **upcyclen** we laagwaardige afvalstoffen tot hoogwaardige designproducten.

Onze straatzitbanken zijn bijzonder **duurzaam**: de kunststof is water- en vorstbestendig en vraagt weinig onderhoud. Ze hebben een minimale levensduur van 10 jaar, maar de afgedankte producten kunnen we opnieuw verwerken tot grondstof voor nieuwe producten.

Tot nu toe verkochten we de zitbanken aan steden en gemeenten, die zelf instonden voor gebruik en onderhoud. Met dit project willen we graag onze **aanpak veranderen**

en een volledig circulair businessmodel uitwerken waarin **de gebruiker niet betaalt voor het bezit, maar alleen voor het zitcomfort**. Daarvoor willen we eerst onderzoeken of dit **huurmodel** zowel **financieel, praktisch als commercieel werkbaar** is.

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2017-25
 Looptijd: 12/2017 tot 10/2019
 Subsidiebedrag: € 49.000

Een project van:

ECO-oh! Distribution BVBA

Samen met:

Belfius Bank

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

- 1 Voor onze nieuwe verhuurformule gebruiken we ons nieuwste model zitbank, de H-bank, die niet enkel duurzaam, maar ook **modulair** is. Dat betekent dat we eventuele **reparaties en aanpassingen** binnen ons dienstenmodel **nog eenvoudiger** kunnen uitvoeren.
- 2 Uit ons onderzoek blijkt dat we de **diensten** (plaatsing, onderhoud, retour) van ons circulaire model voor een groot deel kunnen uitbesteden aan **maatwerkbedrijven**, waarbij wij de regie en coördinatie in handen houden om te waken over kwaliteit.
- 3 Dit nieuwe model zal leiden tot nauwere en frequentere klantencontacten en dus **langdurigere commerciële relaties**, maar die zullen tegelijk wel **arbeidsintensiever** zijn. Een overstap naar dienstverlening zal intern wellicht **extra personeel en middelen** vergen.
- 4 Op basis van ons interne, financiële en marktonderzoek werkten we uiteindelijk **voorbeeldovereenkomsten en -offertes** uit voor enkele proefprojecten.

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

- 1 Het vooropgestelde plan om ook al **demoprojecten** op te nemen in dit onderzoek, bleek te ambitieus. De termijnen waarbinnen gemeenten beslissingen nemen, zeker voor contracten van meerdere jaren, bleken te lang om al een testproject te evalueren binnen dit onderzoeksproject.
- 2 Hoewel iedereen wel van mening is dat duurzaamheid en het gebruik van recyclaten belangrijk is, blijven de **werkelijke aankoopcriteria vaak prijsgedreven**. Ook intern voelen we dat dit volledig circulaire model nog niet kan concurreren met het klassieker verkoopmodel.
- 3 Een belangrijke **hindernis** was het model van de financieringspartner, waarbij onze balansstructuur eruit zou zien alsof we overladen zijn met schulden. Ook aan de kant van de FOD Financiën vonden we geen steun, en dit uitsluitend omdat we ons op **onbekend terrein** bevinden.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

Dit project heeft ons alle ruimte en gelegenheid gegeven om een nieuw model van dienstverlening af te toetsen binnen de bestaande markt van publiek straatmeubilair. Hoewel er praktisch wel **interessante mogelijkheden** werden ontdekt voor **samenwerkingen met maatwerkbedrijven**, kwamen we zowel **commercieel als financieel hindernissen** tegen.

Het lijkt erop dat duurzaamheid een steeds belangrijker aspect wordt, maar toch merken we dat de werkelijke aankoopcriteria vaak nog **prijsgedreven** blijven. Ook intern voelen we dat dit volledig circulaire model nog niet kan concurreren met ons klassieke verkoopmodel.

We verwachten de komende 3 tot 5 jaar een fundamentele kentering in post consumer recyclage op vlak van technologie, productiviteit én regulering. Wellicht wordt het dan zinvol om deze oefening opnieuw op te nemen. Desondanks zijn we tevreden dat we de kans kregen om dit uiterst leerzaam onderzoek te voeren.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

▶ PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

ReDESIGN

Recycleerbare, effectieve en duurzame signalisatie

HET PROJECT IN HET KORT

Vandaag zijn de meest courante informatieborden voor binnengebruik op basis van **PVC**. Het grootste deel daarvan wordt niet opgehaald en gerecycleerd, maar eerder gedirigeerd naar **minder duurzame verbranding**. PVC-deeltjes die terechtkomen in de afvalstroom van gemengde kunststoffen hebben een erg **nefast** effect op het recyclageproces. Ook de voetafdruk van PVC is, op vlak van Global Warming Impact, erg hoog.

Universiteit Gent boog zich samen met ontwerp- en communicatiebureau Karakters en een aantal partners over dit probleem met het **ReDESIGN-project**. De hoofddoelstelling: **duurzamere, effectieve en recycleerbare alternatieven** vinden voor de courant gebruikte informatiedragers in een binnenomgeving.

Het project telde drie grote onderzoeksvragen:

Ten eerste, bestaan er **alternatieven** voor de courante PVC-informatiedragers, die even **kwaliteitsvol** zijn?

Ten tweede, zijn die alternatieven **recycleerbaar**? Kunnen we het basisproduct herwerken tot opnieuw hetzelfde product (closed loop recyclage) of tot een ander product (open loop

recyclage)? We onderzochten daarbij ook de **impact van de inkt** op het recyclageproces én of de alternatieven in een bestaand recyclageschema **op industriële schaal** passen. Slechts dan kan er sprake zijn van een **circulair** materiaal.

Ten derde, zijn de alternatieven **ecologisch en economisch voordelig** en voldoen ze aan de definitie **duurzaam**? We voerden daarbij een beperkte **kostprijsanalyse** uit gekoppeld aan een analyse van de levenscyclus. Ook de **milieu-impact** werd uitgebreid onderzocht. We vergeleken de alternatieve informatiedragers met de meest courante PVC-informatiedrager.

PROJECTGEGEVENS

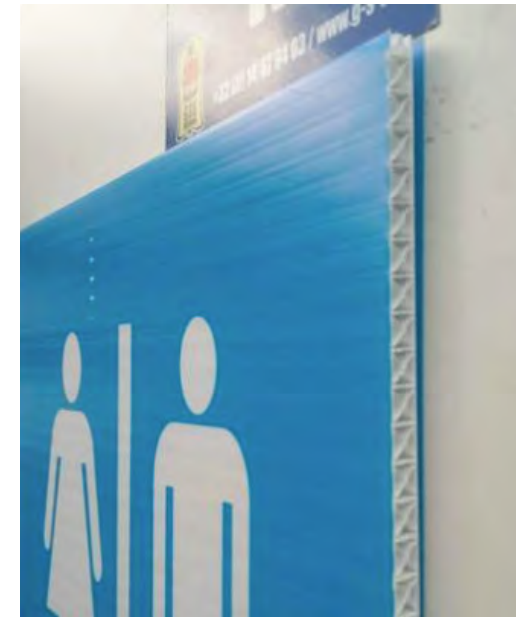
Dossiernummer: 2017-27
 Looptijd: 01/2017 tot 07/2019
 Subsidiebedrag: € 100.000

Een project van:

Universiteit Gent

Samen met:

Stadsbestuur Gent, Karakters BVBA, CPMT

Signalisatie gemaakt met de nieuwe, meer ecologische PP-toepassing

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

- 1** Informatiedragers op basis van polypropyleen (PP) vormen een volwaardig alternatief voor PVC-informatiedragers.
- 2** De alternatieve PP-informatiedragers zijn **recycleerbaar** volgens zowel open als closed loop recyclage. Die afvalstroom past ook in een **bestaande recyclagestroom** in een gevestigde recyclage-industrie.
- 3** **Ontinkten** van de bedrukte materialen verbetert de kwaliteit van het gerecycleerd product, maar heeft een **negatieve invloed** op de ecologische voetafdruk. Daardoor geven we voornamelijk voorkeur aan open loop recyclage.
- 4** PP-informatiedragers zijn **ecologisch** ruim **voordeliger** dan PVC. Een **kartonnen** informatiedrager heeft (als panel) een nog groter ecologisch voordeel, maar is niet zo kleurvast of robuust. Wat betreft kostprijs staan karton en PP op de eerste plaats; PVC is ruim de helft duurder.

KERNCIJFERS

3
onderzoeksvragen

3
positieve antwoorden

200
respondenten voor
gebruikersenquête

98%
verkiest recycleerbaar
alternatief

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

- 1** Voor eenvoudige signalisatie zonder hoge eisen is **ribbelkarton**, ook vlot commercieel beschikbaar, een goed alternatief. Dit materiaal heeft een uitstekende ecologische voetafdruk, scoort goed op vlak van circulariteit en is betaalbaar.
- 2** Voor signalisatie met hogere eisen, o.a. op vlak van robuustheid en kleurvastheid, zijn informatiedragers in **polypropyleen** de beste keuze. PP is een hoogwaardige kunststof, vlot beschikbaar en goedkoper dan PVC. Het heeft een goede ecologische voetafdruk, er bestaat een recyclagenetwerk voor en kan tientallen keren hoogwaardig gerecycleerd worden. Het is ook buitenshuis inzetbaar.
- 3** Hoogwaardig PP kan in een eerste leven gebruikt worden als zichtbare zijde van de informatiedrager en later als **volstof**. Doordat de panelen bestaan uit X-structuren is ook minder materiaal nodig dan bij volle panelen. Dankzij die werkwijze is doorgedreven **ontinkten niet nodig**.
- 4** Uit gebruikerstesten blijkt dat we de voorgestelde materialen als **volwaardige alternatieven** mogen beschouwen. Enkel wat **banners** betreft zijn de PP-gebaseerde alternatieven kreuk- en scheurgevoeliger. Bovendien bevatten ze een minder gewenst polymeer. Daarmee moeten we bij een verdere uitrol rekening houden.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

De zoektocht naar performante alternatieven leidde tot **positieve resultaten**. Er werden commercieel beschikbare materialen gevonden die positief scoorden op de vier belangrijkste parameters, namelijk kwaliteit, circulariteit, kostprijs en ecologische voetafdruk.

Door de beperkte looptijd en budgetten hebben we in dit project de nadruk gelegd op circulaire plastics voor binnengebruik. Door de keuze van alternatieven uit te breiden of het toepassingsgebied te vergroten, kan een **ruimer marktsegment** onderzocht worden. Zo houdt bv. de **reclamewereld** als afzetmarkt een groot potentieel in zich.

De omslag naar circulaire materialen gaat ook **verder** dan banners en informatieborden. Zo overweegt Stad Gent o.a. de **bestickering van dienstwagens** te vervangen door duurzamere, recycleerbare alternatieven. Ook wil Stad Gent zich engageren om **samen met partners circulaire waardeketens** uit te werken.

Dit project kan ook, mits toepassing op een grotere schaal, een aanzet zijn naar het ontwikkelen van een **geoptimaliseerder afvalmanagement**.

Het is nu echter vooral aan de **sector** en **beleidsmakers** om met deze conclusies verder aan de slag te gaan. Binnen een circulair Vlaanderen zou er geen ruimte meer mogen zijn voor hoogwaardige materialen die in de verbrandingsoven belanden, wanneer er zowel technisch als qua logistiek **haalbare alternatieven** bestaan op de markt.

Een laatste belangrijk leerpunt is het belang van het **samenwerken van de verschillende ketens**. Zo is er op alle levels, van producent tot eindgebruiker, **overtuiging** en **daadkracht** nodig, gekoppeld aan casestudies en onderzoek om een vernieuwing, zelfs in een afgebakend domein, succesvol te kunnen implementeren.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

▶ PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

NPirriK

Nieuwe mestverwerkingstechniek leidt tot betere bemestingsproducten

HET PROJECT IN HET KORT

Momenteel kent de biogas- en mestverwerkingssector in Vlaanderen enkele **grote uitdagingen**: verstrengde milieuwetgevingen, toenemende mestdruk ... Het Vlaamse mestoverschot moet op een oordeelkundige en duurzame manier verwerkt worden.

Door **nutriënten** (voedingsstoffen voor planten) uit dierlijke mest en biomassa(rest)stromen te **recupereren** in plaats van te vernietigen, kunnen we **kringlopen sluiten** en komen we tot een meer circulaire economie. Hoewel dat voor Vlaanderen een speerdoelstelling is, blijft de sector tot dusver botsen op **knelpunten** op vlak van techniek, wetgeving, rendabiliteit ...

Het mestverwerkingsbedrijf Arbio BVBA werkt met het **NPirriK-project** aan een technologisch innovatieve oplossing.

Jaarlijks vergisten wij 90.000 ton mest met organisch-biologisch materiaal. Dat proces leidt tot biogassen en een ruw restproduct, gescheiden in een dikke en dunne fractie. De dunne, waterige fractie bevat niet zoveel organische stoffen en is rijk aan **stikstof (N)** en zouten. De dikke, drogere fractie bevat nog veel **organische stoffen en fosfor (P)**, en persen we tot nieuwe bemestingskorrels.

Het NPirriK-project omvat een **nieuwe bewerkingstechniek** van die dunne fractie. Die wordt gescheiden in enerzijds een **concentraat rijk aan stikstof en zouten**, en anderzijds een **zoutarm permeaat** (uitgefilterd water). Het concentraat wordt toegevoegd aan de dikke fractie, waarmee we **rijkere meststofkorrels** kunnen maken. Het uitgefilterde permeaat, nu arm aan zouten en stikstof, kan worden gebruikt als **irrigatiewater op omliggende landbouwpercelen**.

NPirriK valt dus volledig onder die meer circulaire visie: met mest en biomassareststromen van **lokale** landbouw kunnen we **waardevolle grondstoffen en water** op een optimale manier **recycleren** en opnieuw lokaal benutten. Zo dragen we ook bij aan de **vervanging van schaarse grondstoffen**.

Met dit innovatieve project, **uniek** in Europa, zetten we bovendien Vlaanderen nog sterker op de kaart als **trendsetter** op vlak van mestverwerking en nutriëntenrecuperatie, wat zich ook zal vertalen op economisch vlak.

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2017-28
 Looptijd: 10/2017 tot 3/2019
 Subsidiebedrag: € 100.000

Een project van:

Arbio

Samen met:

Turbin, Agri-fert, Bodemkundige Dienst van België, Dorset GM

De Arbio NPirriK gedroogd digestaatpellets

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

- 1 We hebben een **oplossing** gevonden om het (niet zo gegeerde) **concentraat van stikstof en zouten** uit de waterige fractie te **herwerken** en toe te voegen aan de droge fractie. Het kost ons zelfs **minder energie** om die stikstof te **recupereren** dan ze te **vernietigen** volgens de klassieke methode.
- 2 Dankzij de nieuwe bewerkingstechniek bekomen we **gedroogde meststofkorrels** met een **hogere verhouding stikstof en fosfor**. Die korrels zorgen voor een **betere plantengroei** en sluiten beter aan bij de behoeften van tuinders en landbouwers. Ze zijn bovendien **ruimer inzetbaar** in het steeds strengere kader van bemestingsnormen.
- 3 Het water dat vrijkomt bij de nieuwe techniek is arm aan stikstof en zouten en kan dienen als **irrigatiewater** voor **lokale landbouwgewassen**. Dat is interessant, zeker in tijden van aanhoudende droogte in Vlaanderen, omdat het de inzet van kostbare oppervlaktewater- en grondwaterreserves kan beperken.
- 4 Het aantal **noodzakelijke transportbewegingen** vanuit het verwerkingsbedrijf **verkleint drastisch**. Door een extra persing bekomen we een minder waterige fractie, met een lager gewicht en volume en dus een betere hanteerbaarheid.

KERNCIJFERS

2 tot 3x

meer stikstof en fosfor in mestkorrels

2x

hogere afzetwaarde voor mestkorrels

700.000 ton

stikstofverlies in Vlaanderen aanpakken

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

- 1 Om te innoveren is een **goede samenwerking** tussen verschillende partners van cruciaal belang. Het partnerschap tussen zowel producenten, technologieleveranciers als onderzoekers heeft zeker geleid tot betere eindresultaten in de verschillende werkpakketten binnen dit project.
- 2 We mogen het belang niet onderschatten van **disseminatie**. Artikels in de vakpers, websites, verschillende Facebook-pagina's, innovatiewedstrijden, presentaties op internationale congressen ... hebben allemaal geholpen om ons project breder bekend te maken.
- 3 Het vraagt **veel tijd** om een dergelijk innoverend project volledig op punt te stellen. De looptijd van het traject van Vlaanderen Circulair (15 maanden), was voor ons te kort om zowel afspraken te maken met de technologieleveranciers, de nieuwe technologieën te installeren én het hele proces volledig te automatiseren. Ook het afstemmen van de nieuwe mestpellets op de wensen van de afnemende partijen zal nog tijd zal vragen.
- 4 De **goede samenwerking** tussen de verschillende sectoren en stakeholders in dit project betekent een **grote meerwaarde** op vlak van innovatie. Ook de inzet van **arbeidszorg** en **sociale economie** geven ruimte voor **creatieve ontwerpen** en **werkmethodes** die op een klassieke manier niet mogelijk zouden zijn.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

We kunnen concluderen dat ons project **succesvol** is. Bij de klassieke verwerking van mest en biomassa(rest)stromen in Vlaanderen, wordt er nog steeds te veel energie gestoken in het verwijderen van de stikstof in plaats van ze opnieuw in te zetten. Dat komt jaarlijks neer op een verlies van 700.000 ton stikstof, en dat terwijl Vlaanderen nog minerale stikstof importeert van buiten de EU. Door zoveel mogelijk van die **stikstof opnieuw in te zetten**, moeten we ook veel minder importeren. Bovendien zou ons concept op termijn evengoed toepasbaar zijn in andere types van mestverwerkingen. Het **recupereren en lokaal hergebruiken** in plaats van elimineren van nutriënten is dus echt de **circulaire toekomst**.

Ook het aspect **irrigatiewater** verdient zeker verdere opvolging, aangezien de landbouw in Vlaanderen steeds vaker te maken krijgt met langere periodes van droogte.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

▶ PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

Clean Site Circulair

Folieafval van verpakkingen op bouwerven lokaal recycleren tot nieuwe verpakkingen

HET PROJECT IN HET KORT

Valipac is een Belgisch bedrijf dat in 1997 werd opgericht om de recyclage van bedrijfsmatige verpakkingen te stimuleren en te coördineren.

Met het demonstratieproject **Clean Site Circulair** willen we aantonen dat **afval van PE-folieverpakkingen op bouwerven** lokaal kan worden **gerecycleerd**, meer bepaald tot **krimphoezen voor de verpakking van bouwmaterialen**. Dit project viel onder ons Clean Site System, in 2005 opgestart om méér afval van verpakkingsfolies op bouwerven in te zamelen en terug te brengen naar de handelaar in bouwmaterialen (www.cleansitesystem.be).

Tot 2017 werd het grootste deel van dat afval nog naar **China** gestuurd en daar verder gerecycleerd. Daardoor waren er bij ons **onvoldoende afzetmogelijkheden** voor hoogwaardige toepassingen met de gerecycleerde grondstof, en werd de vraag naar lokale recyclage ook weinig gestimuleerd. Door een toepassing te creëren, kan die **vraag verhogen** en zetten we een grote stap gezet in de richting van een **circulair systeem**.

In samenwerking met de projectpartners creëerden we een **PE-samenstelling** die bestaat uit **50% gerecycleerde PE-folies** en uit een PE-Boosterpolymeer (ontwikkeld door Total

Polymers). Met dat materiaal fabriceerden we krimphoezen voor de verpakking van bouwmaterialen.

Het project toont dus aan dat een **circulair systeem voor PE-folies kan werken**.

Een van de projectpartners, Wienerberger, heeft ondertussen zijn standaard krimphoezen voor de verpakking van bakstenen al **gedeeltelijk vervangen** door gerecycleerde hoezen, wat jaarlijks neerkomt op zo'n **23 ton aan gerecycleerde hoezen**.

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2017-34
 Looptijd: 12/2017 tot 12/2019
 Subsidiebedrag: € 62.004

Een project van:

Valipac

Samen met:

Wienerberger, Go4Circle, Total Polymers, Fema/Feproma

Standaard productie van bakstenen verpakt in Circulaire krimphoezen bij Wienerberger

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

- 1** Het project bewijst dat afval van PE-folieverpakkingen op bouwerven kan **gerecycleerd** worden tot een **grondstof** om krimphoezen te fabriceren voor de verpakkingen van bouwmaterialen.
- 2** We ontwikkelden een **polymeersamenstelling** die toelaat om uit algemene afvalstromen van PE-folies opnieuw recycleerbare folie te fabriceren met minstens even goede eigenschappen als een folie uit nieuw materiaal.
- 3** De resultaten van dit demonstratieproject **communiceerden** we naar andere bedrijven binnen en buiten de bouwsector en de toepassing van dezelfde principes op andere folieverpakkingen wordt onderzocht.
- 4** Het project heeft geleid tot een **intense samenwerking** tussen de verschillende spelers in de materiaalketen en dat is essentieel voor circulaire projecten.

KERNCIJFERS

20.000
ton recyclagepotentieel

20.000.000
euro mogelijke investering

30
extra jobs

40
bedrijven in disseminatie

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

- 1** Neem niet zomaar aan dat iets onmogelijk zou zijn, want **wetenschap en technologie evolueren snel**. De verspreiding van kennis gaat helaas trager, en daarom is het belangrijk in te zetten op de **disseminatie** van de bekomen resultaten.
- 2** **Gerecycleerde materialen** hoeven op gebied van kwaliteit en prestatie **niet onder te doen** voor nieuwe materialen.
- 3** **Bedrukte en ingekleurde PE-folies** zijn **nefast** voor de circulariteit. Die leiden immers in hoofdzaak tot grijze of zwarte gerecycleerde folie, die meestal in niet-circulaire toepassingen worden gebruikt (bv. vuilniszakken). Valipac wil dit probleem in de toekomst verder aanpakken.
- 4** Het is noodzakelijk om het afval van PE-folies **na te sorteren** om een circulair model te bekomen. Zo blijft de waarde van het materiaal veel beter behouden. Goed sorteren aan de bron blijft echter belangrijk voor het rendement in de materiaalketen.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

Valipac blijft zoveel mogelijk bedrijven in de bouw- en verpakkingsector **informer** over de circulaire krimphoezen en de toepassing van vlakke verpakkingfolies. We spraken een **veertigtal bedrijven** aan om de testen over te doen met hun producten. Meerdere bedrijven zijn positief over het resultaat, en enkele zijn al **overgeschakeld naar circulaire krimpfolie** voor het verpakken van hun producten. Door de vraag naar circulaire verpakkingen uit PE-folie te stimuleren, zal ook de vraag naar lokale recyclage toenemen en de recyclagegraad van PE-folies in de toekomst stijgen.

Valipac wil bedrijven ook informeren over de **nadelige invloed van bedrukte en ingekleurde folies** en samen **alternatieven** bedenken voor de branding van producten. Om dat probleem te tackelen heeft Valipac met de steun van Vlaanderen Circulair een **nieuw project** opgestart: **“Uitwisbare inkten voor Circulaire folies”**. Daarmee wil Valipac onderzoeken welke mogelijkheden er zijn in de materiaalketen om bedrukking gemakkelijker te verwijderen en overmatig gebruik van inkten te vermijden.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

Loopcare

Wegwerpluiers en hygiënische producten beter recycleren en valoriseren

HET PROJECT IN HET KORT

Ontex is een wereldwijde producent van wegwerpluiers voor baby's, incontinentiemateriaal voor volwassenen en maandverbanden, tampons en inlegkruisjes voor de vrouwelijke hygiëne.

Vandaag vormen gebruikte wegwerpluiers en andere hygiënische producten een **groot deel** van het afval afkomstig van huishoudens, kinderdagverblijven en zorginstellingen. Dat afval wordt momenteel **verbrand**. Omdat duurzaamheid voor Ontex een belangrijke strategische pijler is, hebben we samen met onze partner Agricon het project **Loopcare** opgestart. In dat project voerden we een **haalbaarheidsstudie** uit naar **andere mogelijkheden van recyclage en valorisatie**.

Via het project Loopcare onderzochten we de volgende vragen:

Kunnen we al vanaf het **ontwerp** rekening houden met de recyclagemogelijkheden van wegwerpluiers?

Kunnen we deels **gerecycleerde grondstoffen** gebruiken voor de productie van nieuwe producten?

Kunnen we **samenwerken** met partners die vernieuwende recyclagetechnieken toepassen?

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2017-42
 Looptijd: 12/2017 tot 10/2019
 Subsidiebedrag: € 73.600

Een project van:

Ontex

Samen met:

Agricon

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

- 1** Recyclagebedrijven zien het huidige luierontwerp niet als de grootste hindernis om te investeren in de recyclage ervan. Toch vonden we al verschillende manieren om de **recycleerbaarheid** te **verbeteren**. Die kunnen in 2020 leiden tot 1,5 kiloton minder plastic afval en 3,8 kiloton minder CO2.
- 2** Verschillende recyclagetechnieken hebben verschillende voor- en nadelen wat betreft grondstofkeuzes in het ontwerp. Er bestaan ook al experimenten rond luiers **composteren**, met heel **andere eisen** naar ontwerp toe. Een slim ontworpen luier moet dan **zowel recycleerbaar als composteerbaar** zijn.
- 3** Voorlopig zullen we **geen gerecycleerde grondstoffen** gebruiken voor de productie van **nieuwe producten**. Verregaande testen en controles kunnen **risico's** op vlak van hygiëne en productveiligheid niet volledig uitsluiten en die veiligheid blijft voor ons een topprioriteit.
- 4** Deels gerecycleerde grondstoffen inzetten voor de productie van kunststof **verpakkingen** is wel mogelijk. Zo wil Ontex tegen 2025 in elk Europees land plastic zakken met minstens 30% gerecycleerde inhoud aanbieden.

KERNCIJFERS

1,5
kiloton minder plastic afval

3,8
kiloton minder CO2

30%
gerecycleerd materiaal in verpakking

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

- 1** Het is belangrijk om de bestaande **vooroordelen over biobased plastics** tegen te gaan. Biogebaseerde en -degradeerbare kunststoffen gebruiken in het ontwerp van luiers kan de **milieu-impact** aanzienlijk **reduceren**, zeker aangezien het overgrote deel nog lang zal verwerkt worden door verbranding.
- 2** Toch zal het moeilijk blijven om biogebaseerde en biodegradeerbare kunststoffen te laten doorbreken naar grotere volumes. Enerzijds door de **hogere kostprijs** en het beperkt aantal leveranciers, anderzijds door de **controverse** die erover bestaat bij de consument, media, milieu-organisaties, overheden ...
- 3** Een **duidelijke richting** kiezen in het ontwerp van onze luiers is moeilijk. Zo herleeft nu het idee van biodegradeerbare luiers. Biodegradatie in afvalstorten toonde tot nu toe echter geen enkel milieuvoordeel aan. Luiers ontwerpen voor compostering is ook volledig anders dan ze te optimaliseren voor recyclage. Verschillende landen, benaderingen, technieken ... maken het erg **complex**.
- 4** Opvallend is de grote **bereidheid** van onze directe en indirecte leveranciers om in dit project samen te zoeken naar circulaire oplossingen. Dat heeft geleid tot verschillende onvoorziene **samenwerkingen** en extra budgettaire ruimte.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

In 2020 zullen onze maatregelen al leiden tot een **besparing** van 1,5 kiloton plastic afval en 3,8 kiloton CO2 en er volgen nog meer acties.

Zowel de geplande als de spontane samenwerkingen met verschillende partijen in de keten, de subsidie van Vlaanderen Circulair, en de interne dynamiek binnen Ontex vormden in dit project een belangrijke meerwaarde en een **grote stap vooruit** voor Ontex.

De samenwerking met verschillende ontwikkelaars van innovatieve recyclagetechnieken zoals Agricon/Innovation Team BV en ARN/Elsinga zullen we in de toekomst **verderzetten**. Een volledig transparante en **wederzijdse kennisoverdracht** is enorm nuttig: enerzijds over de beperkingen en mogelijkheden van de recyclagetechnologie en anderzijds over het productontwerp en de productie.

Ook is het belangrijk dat **overheden** en andere **organisaties** de inspanningen in onze sector blijven steunen met **stimulerende maatregelen** en door de markt correct te informeren en bewustmaken. De marktvaart blijft nu eenmaal de belangrijkste drijfveer voor innovatie, ook op vlak van circulaire oplossingen. Er bestaan nu oplossingen voor de recyclage van dit type afval,

de grootste uitdaging is nu die infrastructuur **verder opstarten, uitbouwen en kost-efficiënt uitbaten**. We willen absoluut vermijden dat de recyclage zou leiden tot nog een toename van de (reeds hoge) afvalkosten.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

▶ PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

Grondstof

Onvervuilde grond van bouwerven transformeren in nieuwe nieuwe bouwmaterialen

HET PROJECT IN HET KORT

BC materials is een coöperatieve die als eerste in de EU bouwmaterialen produceert op basis van **uitgegraven grond van werven**.

Tot op vandaag wordt grondverzet door bouwbedrijven, waaronder **ook zuivere en onvervuilde grond**, immers gewoon afgevoerd, getransporteerd en wettelijk beschouwd als **afval**. Wij wilden dat lineaire proces doorbreken, voor een meer duurzame, circulaire manier werken waarbij de gronden ingrediënten worden **voor nieuwe bouwmaterialen**.

Concreet betekent dit dat we samenwerken met bouwbedrijven, architecten en bouwheren om **zuivere grond van werven te hergebruiken**. We **upcyclen grondverzet naar lokale bouwmaterialen** zoals leempleisters, leemstenen en stamplaat voor muren en vloeren. Die producten zijn **circulair, CO2-neutraal**, creëren een **gezond binnenklimaat** en bevatten **minimale grijze energie**. Op die manier helpen we ook de bouwbedrijven om hun klimaatdoelstellingen te behalen en hun voetafdruk te verkleinen.

We beschikken over onze eigen **productieloods** om kant-en-klare producten te maken, maar we kunnen eveneens op locatie werken dankzij onze **mobiele productie-eenheid**. Daardoor blijft de infrastructuur en de logistiek van BC Materials altijd dicht bij de grondstoffen en beperken we ons **transport** tot een absoluut **minimum**.

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2017-46
 Looptijd: 12/2017 tot 12/2019
 Subsidiebedrag: € 99.756,80

Een project van:

BC Materials cvba

Samen met:

Het Leemniscaat, Vlaams Architectuur Instituut, De Meuter, KU Leuven (Technologiecampus Gent)

Stenen gemaakt van geperste grond van een bouwsite

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

- 1** Hoewel we werken met grondstoffen die legaal beschouwd worden als **afval**, zijn we erin geslaagd, via goede contracten met Grondwijzer vzw en Leefmilieu Brussel, om de **onvervuilde gronden** te mogen gebruiken als **grondstof voor nieuwe materialen**.
- 2** Ondanks de **ruimtelijke uitdaging**, konden we een productiebedrijf opstarten in stedelijk gebied door een **circulaire productieloods** te bouwen op een **wachtgrond**. Dat is ruimte die we tijdelijk mogen gebruiken tegen een lagere prijs. Na 5 jaar verhuizen we naar een nieuwe wachtgrond. Zo blijf je dicht bij de bron en beperk je je eigen voetafdruk.
- 3** Door breed en transparant te communiceren en te sensibiliseren konden we al veel mensen bereiken. We namen deel aan expo's en beurzen, organiseerden lezingen en workshops, werkten samen met universiteiten, maakten een facebookpagina, website, bedrijfsvideo ...

KERNCIJFERS

1 miljoen

bezoekers bereikt via expo's

500

deelnemers aan workshops

800

universiteitsstudenten bereikt

7.000

mensen in community

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

- 1** BC Materials kan moeilijk **tegelijk een sectororganisatie en een materiaalproductiebedrijf zijn**. Ons idee om aannemers en uitvoerders in de coöperatieve op te nemen, was bijvoorbeeld niet mogelijk omdat zij zich volgens de wet in geen enkele organisatie mogen verenigen.
- 2** Grondverzet heeft het **statuut van afval** eens het de werf verlaat. Met afval mag men legaal gezien **niet bouwen**. Dat losten we op via een **uitzonderingscontract** voor onvervuilde grond met Leefmilieu Brussel (Brussel) en Grondwijzer vzw (Vlaanderen). Voor Wallonië loopt het onderzoek nog.
- 3** Om een innovatief en circulair project op te starten, is een **goede samenwerking met partners essentieel**. Elke partner moet **geloven** in het potentieel van het concept, om van plannen echt **realiteit** te maken. Ook zijn naast laboresultaten de **mening en ervaring** van de partners in de sector belangrijk.
- 4** Het is niet eenvoudig een markt te creëren die de niches van circulair bouw materiaal en leembouw materiaal combineert. Er is veel **wantrouwen** ten opzichte van de performantie van leembouw. Dat probeerden we te tackelen via een reeks **pilootprojecten**, maar ook door **normeringsprocessen** op te zetten.

PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

▶ PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

Ook in het corona-jaar 2020 hebben we groeicijfers kunnen optekenen, zowel in productie als verkoop. De Green Deal op Europees niveau en de doelstelling van een CO2-neutraal Europa tegen 2050 kan een enorme hefboom voor onze start up zijn. De coöperatieve draait al na twee jaar **break-even** dankzij de verkoop van bouwmaterialen, workshops en expertise. Er is een **financieel plan voor 5 jaar** opgesteld. Dat omvat de uitbreiding van de productieplaats, aankoop van machines, aanwerven van personeel voor marketing en sales ...

Extra **subsidies** zijn natuurlijk welkom voor verder onderzoek en ontwikkeling en om onze productie te kunnen opschalen. Eind 2019 waren we bijvoorbeeld laureaat van BeCircular Werf 2019 en SenseFund 2019, wat verder vertrouwen en investeringen betekent. Met een **equity crowdfunding** binnen onze community van 7000 mensen hebben we net een succesvolle financiële ronde gedaan waarbij we 200.000 privékapitaal hebben opgehaald.

Verder hangt onze groei samen met een **blijvende (zelf) evaluatie**. We houden een activiteitenrapport bij en een boekhouding per project, zodat we zien welke projecten winst of verlies maken. Verder houden we **bezoekersaantallen** bij van lezingen, workshops, onze facebookpagina ... en laten we **evaluatieformulieren** invullen. Dat alles geeft ons extra inzicht

over wat we kunnen verbeteren op vlak van **sensibilisering en verspreiding**.

Ten slotte worden we begeleid en krijgen we regelmatig feedback van hub.brussels, BeCircular, Vlaanderen Circulair en CircleMade. Ook dat levert **bijkomende inzichten** op om onze marktorientatie aan te passen wanneer en waar nodig.

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

▶ PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

Project Papillon

Energiearmoede bestrijden via verhuur energiezuinige huishoudtoestellen

HET PROJECT IN HET KORT

Vandaag gaat er veel aandacht naar het bewust kiezen voor een **duurzamere en milieuvriendelijke manier van leven**. Overheden leggen ook steeds meer **ecologische richtlijnen** en doelstellingen op. Dat is in principe goed nieuws, maar **mensen die onder de armoedegrens** leven, hebben **niet altijd de kans** om milieuvriendelijke keuzes te maken. Een houtkachel is nu eenmaal veel goedkoper dan een woning isoleren, en een nieuwe ijskast of wasmachine, laat staan een energiezuinig model, is **onbetaalbaar**. Mensen in een kwetsbare situatie hebben wel recht op bijvoorbeeld een verlaagd elektriciteitsstarief, maar dat lost het probleem zelf niet op. Ook afkopen op afbetaling kost hen op het einde van de rit veel aan intresten. En voor een energielening zijn vele van deze kwetsbare gezinnen niet kredietwaardig genoeg.

Om voor die energiearmoede een oplossing te vinden, bedacht Stefan Goemaere van Samenlevingsopbouw West-Vlaanderen het circulaire project 'Papillon'. Het principe is eenvoudig: gezinnen die onder de armoedegrens leven en **niet over de middelen beschikken** om een nieuw huishoudtoestel te kopen, kunnen **energievriendelijke toestellen huren** aan een laag maandelijks tarief van 7 euro.

Voor het project werkt Samenlevingsopbouw West-Vlaanderen samen met **Bosch Huishoudelektro**, die de toestellen **aanlevert**,

onderhoudt en eventueel **vervangt**. Tijdens het project had Bosch ook het circulaire idee om **gerefabriceerde toestellen** te huur aan te bieden. Dat zijn toestellen die bijvoorbeeld onder garantie een kleine herstelling kregen of transportschade opliepen ... Die toestellen worden dan terug in orde gesteld in samenwerking met Sofie, **een sociaal economiebedrijf** uit Luik.

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2017-51
 Looptijd: 10/2017 tot 12/2019
 Subsidiebedrag: € 100.000

Een project van:

Samenlevingsopbouw West-Vlaanderen

Samen met:

BSH Home Appliances (Bosch)

Levering van een gehuurde wasmachine

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

- 1 Al **81 kwetsbare gezinnen** werden geholpen. Zij kunnen tegen een kleine prijs een **energiezuinig toestel huren**, dat meteen ook bespaart op vlak van elektriciteits- en waterverbruik. Onderhoud, herstellingen en vervanging vallen eveneens 10 jaar onder garantie.
- 2 Zowel bij Bosch als bij de klant is er een **onmiddellijke reductie van CO₂-uitstoot**. Op die 10 jaar zullen we met 120 verhuurde toestellen het equivalent van 313.000 gereden autokilometers aan CO₂ uitsparen.
- 3 Wat betreft **tewerkstelling**, werd bij Samenlevingsopbouw 1 opbouwwerker aangenomen. Onrechtstreeks zorgt Papillon wel voor werk bij Bosch en het sociaal economiebedrijf Sofie. Dat zal nog **aanzienlijk groeien** naar mate er meer toestellen verhuurd worden.
- 4 Het project kreeg veel **positieve aandacht**: er verscheen een artikel in het OVAM-vakblad, de Europese Commissie promoot ons als **good practice**, er verscheen een artikel in De Standaard en we wonnen de **klimaattrofee** voor hun wedstrijd 'Radicale Vernieuwers' ...

KERNCIJFERS

81
gezinnen in armoede
geholpen

120
huurtoestellen in omloop

4000
toestellen extra per jaar
(2021)

10
jaar lang garantie

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

- 1 Partnerschap vormt een echte **meerwaarde**. Een **sociale partner** gaat in zee met een **commerciële partner** om een sociaal probleem te lijf te gaan en maakt tegelijk **winst** op vlak van **milieu, klimaat en economie**. Beide partners hebben elkaar nodig om dit project tot een succes te maken.
- 2 Momenteel is het IT-systeem van Bosch nog afgestemd op de verkoop van toestellen en niet op de verhuur ervan. Het huurmodel verloopt intern nog **niet geautomatiseerd** en de **administratie worstelt** nog wat met de opvolging van de toestellen.
- 3 We moeten financieel nog zoeken naar een oplossing, op een zo hoog mogelijk niveau, voor een **risicofonds**. We werken immers met een zeer kwetsbare doelgroep die eventueel een **betalingsachterstal** kan hebben. Met een risicofonds kan Bosch op het einde van het jaar de beloofde huurgelden toch ontvangen.
- 4 Door ze 10 jaar lang op te volgen, krijgt Bosch een **schat aan informatie** over de toestellen. Daarmee kan Bosch zijn toestellen in de toekomst verbeteren op vlak van **herstelbaarheid, langere levensduur, recycleerbaarheid ...** Zo kan Bosch zich nog **beter toespitsen op een circulaire markt**.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

▶ PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

Het project Papillon krijgt zeker nog een **vervolg**. Het pilootproject en de samenwerking werd door beide projectpartners **positief geëvalueerd**, en kreeg ook van buitenaf veel **positieve reacties**.

In Vlaanderen zijn er momenteel zo'n 120.000 gezinnen die energievervlindende toestellen gebruiken in energiearmoede leven. Diverse instanties in Vlaanderen en daarbuiten zijn geïnteresseerd in het project: OCMW's, gemeentebesturen in alle Vlaamse provincies, consumentenorganisaties ... Er is dus zeker **nog werk aan de winkel**. In 2020 willen we het aantal toestellen **opschalen naar 500 toestellen** verspreid over Vlaanderen. Daarna hopen we jaarlijks te kunnen groeien tot **4000 toestellen**.

Daarnaast is er concrete interesse om Papillon in het **buitenland** te laten lopen. Zo is er interesse van sociale ondernemers in Frankrijk, Spanje, het Verenigd Koninkrijk, Italië ... Ook mensen actief binnen de **Europese Commissie** zijn fan van Papillon en promoten het als **good practice** op tal van fora.

Verder is het de bedoeling van Bosch om een **gelijkaardig product-dienstmodel** op te zetten voor mensen **zonder energiearmoede**.

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

▶ PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

De Delende Stad

De bijdrage van de deeleconomie aan de ontwikkeling van een duurzame stad

HET PROJECT IN HET KORT

Door het **inschakelen van onbenutte goederen en diensten** kan de deeleconomie een bijdrage leveren aan de duurzame stad van de toekomst. Eén boommachine kan bijvoorbeeld volstaan om 6 huishoudens te bedienen. De winst voor het milieu zit hem dus in de materialen die niet nodig zijn om die 5 andere boommachines te produceren. De deeleconomie **speelt zich voornamelijk af in de steden**, waar veel mensen en goederen samen komen.

Met het **project 'de delende stad'** onderzochten we de **bijdrage van een deeleconomie** aan de ontwikkeling van een **duurzame stad** en wat **onze rol als stad** kan zijn. Onder begeleiding van Stadslab2050, het stedelijke innovatielabo rond duurzaamheid, zetten **3 partners** elk een pilootproject op:

Samenlevingsopbouw Antwerpen Stad onderzocht het potentieel van materialen en diensten delen voor **maatschappelijk kwetsbare groepen**. Zij gingen aan de slag met het **delen van boeken** aan de schoolpoort. Kan de deeleconomie op die manier bijdragen aan **nieuwe vormen van solidariteit?**

Antwerp Management School toonde aan dat ook **bedrijven en organisaties** stappen zetten naar een stedelijke deeleconomie. Hun gloednieuwe campus en gedeelde fietsenparking op het Mechelse Plein vormden de aanleiding om samen met de buurt op zoek te gaan naar gedeelde winst.

En wat als de **stedelijke organisatie zelf** aan het delen gaat? Met een **centralisatie van diensten** op de planning, onderzocht de **afdeling Stadsbeheer van de stad Antwerpen** hoe delen past binnen haar werking.

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2017-55
 Looptijd: 10/2017 tot 12/2019
 Subsidiebedrag: € 56.098

Een project van:

Stad Antwerpen

Samen met:

Stadslab2050, Samenlevingsopbouw Antwerpen Stad, Antwerp Management School, afdeling Stadsbeheer van de Stad Antwerpen

Deelmarkt in actie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

- 1** Het experiment rond boeken delen aan de schoolpoort was **succesvol**. De acties in de wijk Kronenburg worden voortgezet en er ontstonden **5 'straatbibs'**. Samenlevingsopbouw gaat ook op zoek naar partners voor **uitbreiding** in andere sectoren.
- 2** Niet alle **deelacties** van de **Antwerp Management School** met de lokale buurt waren een succes, maar het **eindresultaat** was toch **waardevol**. We kregen veel nieuwe inzichten over **welke rol** een campus kan hebben binnen de lokale gemeenschap.
- 3** We vonden nog **geen concreet initiatief** om materiaal te delen **binnen de stadsorganisatie zelf**. Het thema is tegelijk heel **complex** (op vlak van logistiek, veiligheid ...) en **gevoelig**, namelijk geven we niet het signaal dat we te veel materiaal hebben? De lessen uit het onderzoek nemen we wel mee in de ontwikkeling van het nieuwe logistieke centrum.
- 4** Wat betreft het **delen van ruimte**, zoals ateliers of vergaderzalen, boekten we wel **voortgang**. Zo kreeg een organisatie **toegang tot een gebouw na de werkuren** en gaf de Gemeenschappelijke Preventiedienst toelating om onze **machines te laten gebruiken door derden**.

KERNCIJFERS

3
projecten door 3 partners

280
deelnemers
boekdeelmarkten

5
straatbibs opgericht

3
buurtdeelacties campus
AMS

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

- 1** Het begrip '**deeeconomie**' is toch nog **niet zo gekend** binnen (en buiten) de stedelijke organisatie. Er ontstaat snel discussie over welke initiatieven al dan niet voldoen aan de voorwaarden van de deeeconomie. '**De verschuiving van exclusief bezit naar gedeeld gebruik**' blijkt een eenduidige en uitnodigende definitie om mee aan de slag te gaan als overheid.
- 2** Succesvolle duurzame initiatieven ontstaan door het samenbrengen van de juiste partners op het juiste moment. Het is belangrijk om de **juiste verbindingen** te maken. Het lokale bestuur kan de **strategische rol van 'spin in het web'** spelen, bijvoorbeeld door te voorzien in een **up-to-date overzicht** van wat er allemaal speelt in de stad.
- 3** Delen is historisch gezien niets nieuw, delen met onbekenden is dat wel. Via internet kan je gemakkelijk buiten je sociale netwerk delen. Tegelijk vangt het veel risico's op gepaard met delen, door gebruikers elkaar te laten beoordelen. In een duurzame delende stad dient het lokale bestuur dat **risicomanagement** ook **vanop een hoger niveau** aan te pakken.
- 4** Door het relatief nieuwe karakter van de deeeconomie, zal het nodig zijn om **praktische en technologische drempels weg te werken**. Een deeeconomie bloeit immers in een **setting van vertrouwen**. We moeten als stad zelf een omgeving creëren waarin delen mogelijk en eenvoudig is.

PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeeconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

Dankzij het project kregen we veel bijkomende inzichten over de **rol van de stad** in een toekomstige duurzame deeleconomie. Het **potentieel** van de deeleconomie, met haar brede waaier aan vormen en mogelijkheden, werd **opnieuw bevestigd**.

Lokale besturen staan vaak nog **aan het begin van een brede implementatie** van deeleconomie in hun beleid. We beseffen wel dat **de verschuiving van bezit naar gebruik** al enkele jaren werd ingezet en **nog aan vaart zal winnen**.

Als vervolg op dit project onderzoekt de afdeling stadsbeheer van de stad Antwerpen de maatschappelijke impact van het toekomstige logistiek centrum, waar heel wat uitvoerende diensten zullen worden gecentraliseerd. **Deeleconomie** blijft daardoor op de agenda. Ook de nieuwe beleidsnota over gedeeld ruimtegebruik zorgt voor verankering in de werking van de stad.

De resultaten en ervaringen hebben Antwerp Management School ertoe aangezet om **toekomstige deelacties sterker in te bedden in de eigen basiswerking**. Voor de nieuwe lichter Fulltime Master studenten 2019 werd binnen hun Global Leadership Skills development track de mogelijkheid gecreëerd om om duurzame acties voor en met de buurt op te zetten.

Samenlevingsopbouw gaat op zoek naar partners om een structurele samenwerking uit te bouwen zodat deze initiatieven ook gedragen worden door andere actoren. Zo is er een gesprek om boekdelen een vast onderdeel te maken van de plaatselijke bibliotheek van Deurne.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

▶ PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2017-66
 Looptijd: 11/2017 tot 12/2019
 Subsidiebedrag: € 100.000

Een project van:
 Ecover Co-ordination Center

Waste Ethanol from Beer

Afwasmiddel op basis van restethanol uit bierbrouwproces

HET PROJECT IN HET KORT

Ecover, de Belgische fabrikant van ecologische was- en reinigingsmiddelen, focust zich al langere tijd op het vervangen van petrochemische door natuurlijke ingrediënten in haar producten. Nu willen we nog een stapje circulaire gaan door bepaalde grondstoffen te halen uit **reststromen van andere industrieën**.

Zo startten we in samenwerking met ABInBev het project **Waste Ethanol from Beer (WEB)**. Daarmee willen we testen of we **het ingrediënt ethanol** uit de formule van ons afwasmiddel kunnen **vervangen** door **afvalethanol** die ABInBev verkrijgt uit de productie van alcoholvrij- en arm bier.

We lanceerden het nieuwe afwasmiddel in beperkte oplage met een grootse en **weldoordachte reclamecampagne**. Daarmee wilden we niet enkel de **consumenten sensibiliseren** voor het groene verhaal rond circulaire grondstoffen, maar hoopten we ook een **innovatieve respons** tweeweg te brengen in de **rest van de industrie**.

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

- 1 Het project resulteerde in een **afwasmiddel** dat voor minstens 25% bestaat uit restethanol bekomen uit de productie van alcoholvrij bier. Het product krijgt de toepasbare naam **'too good to waste'**.
- 2 Het proefproduct, verkrijgbaar in beperkte oplage, was mede dankzij een geslaagde reclamecampagne overal **onmiddellijk uitverkocht**. Het heeft een **ongekende vraag naar soortgelijke initiatieven** teweeggebracht, zowel bij retailpartners als consumenten.
- 3 **Binnen ons bedrijf** is de appetijt om **meer in te zetten op dergelijke acties** aanzienlijk gegroeid. Het verdere onderzoek naar en invoeren van soortgelijke initiatieven werd zelfs **opgenomen in onze bedrijfsdoeleinden** voor de komende 5 jaar.
- 4 Via de **Too Good To Waste Hackathon**, een brainstormevent rond circulaire economie, stelden we ons project voor aan zo'n 40 bedrijven. Het leverde heel wat **nieuwe leads** rond circulaire grondstoffen op en zal wellicht leiden tot nieuwe partnerships.

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

- 1 Doordat we werkten met een andere grondstof én een andere leverancier dan gewoonlijk, moesten we **afwijken van onze normale werk- en validatieprocedure**. Dat creëerde wat logistieke uitdagingen. Om de productie- en planningscomplexiteit te verlagen, kozen we voor een beperkte oplage van slechts één product.
- 2 Een ethanol(afval)stroom als grondstof gebruiken in reinigingsproducten, was **wettelijk gezien complex**. Zo bestaat er momenteel nog geen vast proces om een grondstoffenverklaring te bekomen voor een grondstof die onder accijnzen valt, maar tegelijk ook als afval geregistreerd staat.
- 3 Doordat het ethanolextractieproces nog niet volledig geoptimaliseerd is, kunnen er variaties zijn tussen verschillende batches ethanol, wat kan zorgen voor **kwaliteitsverschillen**. Daarom beperkten we de productie tot één batch ethanol. Dit is een struikelblok inherent aan het gebruik van nevenstromen.
- 4 Ons **afwasmiddel** was het **ideale product** om de nieuwe formule te testen. Het heeft een lage prijs, een hoge rotatiesnelheid en een weide spreiding in de winkels. Dat in combinatie met een geslaagde marketingcampagne vertaalde zich in een **snel uitverkocht** product met **vraag naar meer**.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

WEB is het eerste project waarbij we gebruik maken van circulaire grondstoffen om de ingrediënten uit onze formules nog milieuvriendelijker te maken. Het mag duidelijk zijn dat we het **gebruik van circulaire stromen** zien als de **volgende stap in ons grondstoffenbeleid**.

Concreet hebben we het verdere onderzoek naar en de implementatie van soortgelijke initiatieven opgenomen in onze **bedrijfsdoeleinden voor de komende 5 jaar**. We hebben de ambitie om naast ethanol ook andere, meer complexe ingrediënten uit circulaire stromen te gebruiken in onze productie.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

▶ PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

Modelcontract en nieuwe tools voor circulaire energierenovatieprojecten

Maximaal circulair renoveren van Vlaamse publieke gebouwen

HET PROJECT IN HET KORT

Tegen 2030 heeft Vlaanderen als doelstelling om 30% energie te besparen. Ons publiek patrimonium speelt daarin een sleutelrol. Om Vlaamse publieke gebouwen maximaal circulair te renoveren, ontwikkelden Factor4, het Vlaams Energiebedrijf (VEB) en de Vrije Universiteit Brussel (VUB) samen een **innovatief modelcontract met bijbehorende aanbestedingsdocumenten**.

Het contract heeft de vorm van een **prestatiecontract** en legt bindende doelstellingen vast rond de energie - en waterbesparing, de circulariteit, de restwaarde en het comfort van het gerenoveerde gebouw. Geïnteresseerde partijen kunnen vervolgens als **'Energy Service Company' of ESCO** intekenen op de aanbesteding.

Binnen het CiRe-project (Circulair Renoveren) testten we het modelcontract uit bij enkele concrete projecten van energierenovatie van Vlaamse publieke gebouwen. Daarnaast ontwikkelden we ook enkele tools en procedures.

Zo werd er onderzoek gedaan naar het **kostenefficiënt gebruik van TOTEM door ESCO's** (Energy Service Company). Zij moeten tijdens de offertefase immers snel en tegen een zo laag mogelijke kost een raming kunnen maken van de

milieukosten van de ingezette materialen.

Op de met TOTEM berekende milieukosten moesten nog correctiefactoren worden toegepast, onder andere i.v.m. demonteerbaarheid, herbruikbaarheid,... Na meerdere technische overlegmomenten met experts van VUB Architectural Engineering, VEB en Factor4, ontwikkelden we een eerste testversie van de **CiRe Excel-score tool materialen**.

Ten slotte werd ook de **integratie van de Restwaarde** doorontwikkeld. Voor het realiseren van besparen op gebied van waterverbruik werd er al snel duidelijk dat een gelijkaardige methodiek, namelijk besparingen realiseren via de waterteller te verfiëren opgesteld.

Al deze tools worden binnen het CiRe-project ingezet bij **energierenovatieprojecten van 3 Vlaamse gebouwenpartners**, goed voor 17 gebouwen en één stadsverwarmingsnet.

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2017-74
 Looptijd: 12/2017 tot 12/2019
 Subsidiebedrag: € 98.500

Een project van:
 Factor4
Samen met:
 VEB en, 'VUB Architectural Engineering'

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

- 1** Naast het prestatiegebaseerd contracteren, dat zeker bij de opstart van het CiRe-project (begin 2018) in Vlaanderen nog relatief nieuw en innovatief was, maakten we binnen het CiRe-project ook werk van **drie innovatieve tools en procedures**: (1) het kostenefficiënt gebruik van TOTEM door ESCO's, (2) de CiRe Excel-score tool materialen en (3) integratie van de Restwaarde in alle CiRe-pilootprojecten.
- 2** In het kader van het CiRe-project organiseerden we heel wat inhouse workshops. We hebben veel opgestoken van deze **interacties**. Die input nemen we mee om geïnteresseerde bouwpartners in de toekomst nog **sneller te overtuigen** om te kiezen voor prestatiecontracten.
- 3** De workshops hebben bijgedragen aan een **grotere bekendheid** van de voordelen van prestatiegebaseerde/circulaire energierenovaties. Ze hebben het vertrouwen van de markt in dergelijke trajecten verhoogd.
- 4** De CiRe-pilootprojecten zijn goed voor een investering van meer dan 10 miljoen euro in energiebesparende maatregelen. Dat heeft zeker een **positieve impact op de tewerkstelling** in de bouwsector.

KERNCIJFERS

40

workshops bij mogelijke
bouwpartners

9

haalbaarheids- en
coachingtrajecten

3

pilootprojecten
opgestart

€ 10.000.000

aan potentieel van energie- en
waterbesparende maatregelen zijn
gedetecteerd

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

- 1** Het initiëren van prestatiegebaseerde energierenovatieprojecten is **zeer tijdsintensief**. De doorlooptijd (= de tijd tussen het eerste contact en de beslissing om een project op te starten) varieert tussen 10 tot 20 maanden.
- 2** Voor ESCO's is het belangrijk dat ze **TOTEM kunnen gebruiken om snel en kostenefficiënt de milieukosten te ramen** van de door hun voorgestelde maatregelen. Voor het gebruik in EPC-projecten moet TOTEM bovendien snel toegankelijke cijfers genereren voor de milieu-impact van materialen (zonder energie impact, want dat is al onderdeel van het EPC-contract) en moet de benaming in de bibliotheek van TOTEM gekoppeld zijn aan de inhoud.
- 3** De berekening van de milieu-impact van materialen zal **stap per stap geïntroduceerd** moeten worden in de aanbestedingen voor prestatiegebaseerde energierenovaties. Eerst bijvoorbeeld voor een beperkt aantal maatregelen, vervolgens voor alle voorgestelde maatregelen en ten slotte met garanties m.b.t. de berekende milieu-impact van de materialen.
- 4** Het **partnership** met de drie projectpartners vormde een absolute meerwaarde voor het project. Er werd heel wat gespecialiseerde knowhow uitgewisseld.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

Zowel de Vlaamse overheid als de lokale overheden hebben hoge klimaatambities. De komende jaren zullen er dus aanzienlijke investeringen moeten gebeuren in energierenovatie van gebouwen. Het potentieel van prestatiegebaseerde, circulaire energierenovaties is dus zeer groot.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

▶ PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

ZuNuRec - Zuivering en Nutriënten Recuperatie

Samen naar een circulaire oplossing voor de behandeling van spuiwater

HET PROJECT IN HET KORT

Momenteel staat de tuinbouwsector nog voor grote uitdagingen wat betreft de verwerking van het spuiwater, het overtollige voedingswater verrijkt met meststoffen afkomstig uit de plantenteelt dat telers niet meer kunnen hergebruiken.

Door de aanwezigheid van **nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen (gbm's)** in dat water worden telers door het Mestdecreet (MAP5) verplicht om het op een milieukundig verantwoorde wijze te verwerken. Dit betekent dat ze kunnen kiezen om de spuistroom op grasland af te zetten, maar daar zijn **belangrijke beperkingen en voorwaarden** aan verbonden, óf het door een erkende verwerker te laten ophalen, maar dat is zeer **duur**.

Enkelvoudige technieken om die gbm's of nutriënten te verwijderen zijn al gekend, maar ze werden nog nooit allemaal samen toegepast voor de **totale zuivering van spuistroom**.

Verhoeve Milieu & Water, Proefstation voor de Groenteteelt en de Belgische Plantenkwekerij sloegen de handen in elkaar om een oplossing te vinden voor dat vraagstuk en bedachten het **ZuNuRec**-concept. In dat project trachtten ze de **nutriënten** terug te winnen uit het spuiwater en het te zuiveren van gewasbeschermingsmiddelen. Vervolgens

worden die gerecupereerde nutriënten **opnieuw ingezet als meststof** binnen een zogenaamd recirculatiesysteem.

Ze kwamen tot de conclusie dat de combinatie van nieuwe technieken en de optimalisatie van bestaande processen **nieuwe en beloftevolle mogelijkheden** bieden voor de **spuistroombehandeling**.

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2017-75
 Looptijd: 11/2017 tot 06/2019
 Subsidiebedrag: € 100.000

Een project van:

Verhoeve Groep Belgium

Samen met:

Verhoeve Milieu & Water, BPK
 en Proefstation voor de Groenteteelt

Proefopstelling voor de kweek van komkommers

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

- 1** In het algemeen kunnen nutriënten effectief worden **verwijderd** (via harsen) uit de spuiroom én **teruggewonnen** voor hergebruik. Momenteel geldt dit enkel voor het nutriënt **stikstof**, fosfor moeten we nog verder onderzoeken.
- 2** Bemestingsproeven met tomaatzaailingen en komkommers tonen **geen significant verschil** tussen de standaardmeststof en de ZuNuRec-meststof op vlak van plantontwikkeling, productie en vruchtkwaliteit. Wel is de concentratie meststof zeer laag, waardoor ze eerder continu gedoseerd moet worden.
- 3** De **kostprijs** van de nutriëntenrecuperatie en verwijdering van gbm's wordt geraamd op ca. 40 euro/m³. Dat zou zo'n **15 euro/m³ goedkoper** zijn dan wat telers gemiddeld betalen voor het afvoeren en extern verwerken van het water.
- 4** We hadden vooropgesteld dat de nutriënten uit de spuiroom na behandeling een **geconcentreerd volume** zou hebben dat 10 keer zo klein is (een indikkingsgraad van 90%). In de praktijk behaalden we slechts **55%**.

KERNCIJFERS

4

teeltcycli van tomaatzaailingen
in bemestingsproef

60

komkommerplanten in
bemestingsproef

15

euro/m² spuiwater
goedkoper

10+

evenementen en infosessies
voor disseminatie

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

- 1** Het **psychologische aspect** vormt nog een belangrijke barrière binnen deze problematiek. Het concept vraagt van de telers namelijk een hele **gedachteverandering**. Momenteel zijn zij gewend om hun spuiwater extern af te voeren om nadien vers water te gebruiken, aangevuld met nutriënten tot de gewenste concentraties. Verschillende **infosessies** en beurzen hebben hun nut al bewezen, maar bijkomende **sensibiliseringcampagnes** zijn noodzakelijk.
- 2** Het feit dat drie verschillende partijen, die het probleem elk vanuit een ander standpunt bekijken, hebben samengewerkt aan dit project vormt een **echte meerwaarde**. Telkens er zich een probleem voorschotelde, zochten we vanuit verschillende standpunten maar toch gezamenlijk en constructief naar oplossingen en verklaringen.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

De combinatie van nieuwe technieken en optimalisatie van bestaande processen biedt **nieuwe en beloftevolle mogelijkheden** voor de spuijstroombehandeling. Het project ZuNuRec heeft zeker **de poort geopend naar een alternatieve verwerking** van de spuijstroom, maar biedt voorlopig nog geen volwaardige oplossing.

In de nabije toekomst willen we verder analyseren hoe we de huidige **indikking** van de nutriëntenstroom kunnen verhogen, voornamelijk door onderzoek naar de efficiëntie van de **harsen** die de nutriënten helpen verwijderen. Daarnaast bekijken we of het niet interessanter is om een **gecombineerde of alternatieve techniek** toe te passen, zoals elektrolyse. Ook het gebruik van andere types hars kunnen we onderzoeken.

Verder voeren we nog onderzoek naar de verwijdering en terugwinning van **fosfor** uit de spuijstroom. Eind september 2019 werden nieuwe harsen geleverd en startten we met **nieuwe labotesten**.

Daarnaast zetten we nog steeds in op **disseminatie**. Verhoeve en Proefstation zijn lid van de **stuurgroep S.O.Spuijstroom**. Die richt zich op het informeren van telers over de brede waaier aan zuiveringstechnologieën voor de verwijdering

van fosfor, stikstof en gbm's. De stuurgroep bekijkt en evalueert verschillende technieken vanuit verschillende oogpunten (technisch, economisch ...), organiseert **sensibiliseringscampagnes** en geeft ook **advies** met concrete oplossingen op korte en lange termijn. Zo denken Verhoeve en Proefstation constructief mee naar nog betere oplossingen en blijven ze van dichtbij op de hoogte van wat er zich binnen de sector afspeelt.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

▶ PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2017-077
 Looptijd: 12/2017 tot 02/2020
 Subsidiebedrag: € 100.000

Een project van:
 VVSG

#AAL Circulair

Concrete steun voor lokale besturen bij circulaire projecten

HET PROJECT IN HET KORT

Het project #AAL Circulair is opgezet door de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG) om **lokale besturen te inspireren en ondersteunen** bij hun **transitie naar een meer circulaire samenleving**. Op die manier helpen we steden en gemeenten ook bij het behalen van hun klimaatdoelstellingen en SDG's.

Concreet organiseerden we **workshops, studiedagen en uitstappen** waar deelnemers kunnen **kennismaken met inspirerende projecten** en worden uitgedaagd om zelf circulair te denken.

Daarnaast hebben we een aantal steden en gemeenten **actief ondersteund** bij de opstart en uitwerking van hun circulair project. Zij kregen specifieke ondersteuning en begeleiding bij hun adviesvragen.

Gezien het brede spectrum van circulaire economie, zijn we ook gaan **samenwerken met partners** om het onderwerp **transversaal** op te nemen. Naast de interne partners werden ook externe partnerschappen aangegaan met o.a. Bond Beter Leefmilieu, Vlaanderen Circulair en Agoria.

Dit alles resulteerde in een **uitgebreid lerend netwerk**, een **expertiseplatform** op onze website, een **praktijkendatabank** met voorbeeldprojecten en de publicatie van een **inspiratiegids**.

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

- 1** Tijdens verschillende **inspiratiesessies** (workshops, studiedagen, uitstappen ...) stimuleerden we lokale besturen om na te denken over circulaire economie. Die momenten waren tevens de ideale gelegenheid om **onderling kennis en ervaringen uit te wisselen**.
- 2** Een groot succes was onze **druk bijgewoonde Klimaatdag**, die een masterclass circulaire economie omvatte. Daarin lag de focus specifiek op hoe een stad, gemeente of provincie de eerste stappen kan zetten richting een meer circulaire samenleving.
- 3** We publiceerden een inspiratiegids '**Lokaal en circulair werken aan de toekomst**' vol inspirerende voorbeelden, getuigenissen en ideeën die lokale besturen kunnen motiveren om zelf aan de slag te gaan.
- 4** We maakten een **inventaris op van alle verschillende initiatieven** die steden, gemeenten en intergemeentelijke samenwerkingsverbanden nemen. Per project werd een fiche opgemaakt die we delen in **een handige online raadpleegbare databank**.

KERNCIJFERS

149

bereikte gemeenten

50

circulaire projecten

67

volgers masterclass

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

- 1** De **grote diversiteit binnen circulaire economie** en de verschillende projecten die lokale besturen organiseren, maakt een algemene aanpak niet evident. Er is een blijvende nood aan een aanbod dat **meer doelgroepspecifiek** is. Daar werken we momenteel aan.
- 2** De tijd is meer dan rijp voor een lerend netwerk. We kunnen daarbij **op twee niveaus** werken: enerzijds willen we de gemeenten en kleinere of beginnende spelers verder **inspireren**, anderzijds de gemeenten met al verder gevorderde plannen voorzien in **specifiekere ondersteuning** op basis van hun adviesvragen.
- 3** Dankzij dit project hebben we een beter zicht op **hoe** lokale besturen de transitie naar een circulaire economie kunnen bewerkstelligen: we identificeerden de belangrijkste **hefbomen** en weten nu welke **instrumenten** ze kunnen inzetten.
- 4** Sommige lokale besturen tonen nog **enige terughoudendheid**. Een circulair project vraagt durf en zin voor innovatie en niet alle gemeenten beschikken over de nodige middelen. 'Business as usual' is gemakkelijker, maar niet altijd wenselijk. **Extra steun vanuit de overheid** kan de circulaire transitie versnellen.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

Het project heeft ervoor gezorgd dat de VVSG een belangrijke rol speelt in de transitie naar circulaire steden. **We zetten ons graag verder in** om de animatie die we nu hebben te behouden en te versterken.

In 2019 dienden we twee nieuwe projecten in bij Vlaanderen Circulair, die spijtig genoeg niet werden geselecteerd. Dit wil echter niet zeggen dat we het thema loslaten; we blijven de verschillende mogelijkheden onderzoeken. Zo zullen we de praktijkdatabank waar mogelijk verder aanvullen, en ook onze inspiratiegids is geschreven om enige tijd mee te gaan. Voor de rest beschikken we over **onvoldoende financiële zekerheid** om het project te laten bestaan in de huidige vorm.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

▶ PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

Biofab Vlaanderen

Een ecosysteem rond biofabricage uitbouwen in Vlaanderen

HET PROJECT IN HET KORT

De **afvalproblematiek en de uitputting van grondstoffen** zijn kwesties waar we niet omheen kunnen. Onder het motto 'voorkomen is beter dan genezen' kunnen **biomaterialen** een deel van de **oplossing** zijn: ze zijn biologisch afbreekbaar en hernieuwbaar.

Die materialen zijn echter nog volop in opmars en kunnen een stevige duw in de rug gebruiken. Dat is precies waarom ReaGent, Ekoli, GLIMPS en Break it Down het **project BioFab Vlaanderen** opstartten.

Met BioFab Vlaanderen willen we het hele ecosysteem rond **biofabricage**, het produceren met behulp van biologische materialen en hulpstoffen, in Vlaanderen uitbouwen. Daarvoor zetten we in op 5 pistes:

- een **businesscase** uitbouwen rond onderzoek en productontwikkeling in biofabricage
- een **bootcamp**-programma om professionals op te leiden rond biofabricage
- **introductieworkshops** rond biofabricage in heel Vlaanderen voor een breder publiek

- een **educatieve kit** rond biofabricage speciaal gericht naar kinderen
- een online en offline **communicatiecampagne** over projecten rond biofabricage

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2017-79
 Looptijd: 11/2017 tot 06/2019
 Subsidiebedrag: € 90.700

Een project van:

ReaGent, Ekoli, GLIMPS en Break it Down

Samen met:

meer dan 50 partners, o.a. MAAKBAAR, BOS+, UGent IO, VUB, Mycelia, Pro Natura, Onbetaalbaar en HoWest IPO

© Anyuta Wiazemsky

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

- 1** Via een **businesscase** onderzochten we het potentieel van onderzoek en productontwikkeling in biofabricage. Een bio-ingenieur, productontwikkelaar en projectmanager werkten samen aan verschillende marktanalyses, prototypes en strategieën.
- 2** We creëerden **2 bootcamp-programma's**. Tijdens **Mycomaterial Trainings** konden professionals op hoger niveau bijleren over mycomaterialen (producten op basis van zwamdraden). Het **Biofabrication Bootcamp** draaide rond verschillende biofabricagetechnologieën en designmethodes. Er waren in totaal **22 deelnemers** en we kregen **veel positieve reacties**.
- 3** Om burgers, en misschien wel nieuwe pioniers in spe, warm te maken voor biofabricage, organiseerden we ook **introductiewerkshops rond biofabricage** voor een **breder publiek**. We overstegen de doelstellingen en gaven uiteindelijk 106 workshops in 22 steden.
- 4** Om ook een **jonger publiek** aan te spreken, ontwikkelden we voor leerkrachten een **toegankelijke, educatieve kit rond mycelium materialen: 'Zwamwerk'**. Het vormt een praktisch experiment over verschillende disciplines heen: biologie, materiaalkunde, design ...

KERNCIJFERS

50+
partners

300.000
mensen online bereikt

106
workshops in 22 steden

22
deelnemers bootcamps

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

- 1** Biofabricage zit nog in een **turbulente, vroege groeifase**. Velen hebben de wil om te innoveren, maar er is te weinig basisinfrastructuur van gedeelde kennis, experts, interdisciplinaire labo's, standaardopleidingen ... Om meer innovaties op de markt te krijgen, moet het hele ecosysteem aan kennis verder versterkt worden.
- 2** **Samenwerken en kennis delen** met partners is noodzakelijk om verandering te bekomen. Dat houdt soms ook in anderen op weg helpen, zelfs als zij dan op hun eentje verdergaan. Innoveren gaat nu **nog te vaak gepaard met een gesloten mindset** omwille van de intellectuele eigendom.
- 3** **Onderwijs verdient speciale aandacht**. Dat maakt immers voor een groot deel innovatief onderzoek mogelijk en kan bovendien een doorstroom creëren van studenten die doctoreren of bedrijven starten in biofabricage.
- 4** **De normering van biomaterialen** kunnen nog **juridische drempels** vormen. Deze drempels zijn meer eigen aan materiaalinnovatie in het algemeen dan specifiek aan biomaterialen of biofabricage. Het onderzoeken en opstellen van normen voor brandveiligheid, sterkte, akoestische eigenschappen ... is een **dure zaak**.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

Biofabricage is nog erg nieuw en blijft momenteel nog moeilijk om op te schalen. Om aansluiting te zoeken met bestaande initiatieven die de transitie naar een biogebaseerde toekomst moeten versnellen zullen we de komende jaren vooral inzetten op **de aansluiting te maken met circulaire bio-economie**. Door diensten aan te bieden rond de valorisatie van reststromen, waar ondermeer biofabricage technologie kan op toegepast worden, willen **deze innovatieve technologie vorm ingang laten maken in Vlaanderen**.

Daarnaast willen we blijven inzetten op **onderwijs**. Onder andere om de kennis rond biofabricage verder te verspreiden, maar ook **begeleiding rond impact ondernemerschap**. Zo willen we om in Vlaanderen in de toekomst een industrie rond de biofabricage uit te bouwen, onderzoekers actief in dit domein gaan helpen met het vertalen van hun onderzoek naar industrie, bijvoorbeeld door hen te helpen met **business kant van hun onderzoek**.

Een drempel waaraan nog gewerkt moet worden, is **intellectuele eigendom**. Het patentenlandschap is niet echt transparant. Die **gesloten mindset** werkt innovatie tegen en is zelfs **contraproductief** voor het ecosysteem. Daarom lijkt **open innovatie** ons de toekomst, althans in de innovatiefase.

Bedrijven kunnen later, in de commercialisatiefase, nog altijd voor een meer gesloten aanpak kiezen.

Ten slotte blijven toepassingen in biofabricage nog **vrij onbekend** en exotisch voor mensen. Daar waar sommigen het een meerwaarde vinden dat een product gemaakt werd met mycomateriaal, zullen anderen het soms net als iets negatiefs ervaren. Het blijft een uitdaging om **de juiste product market fit** te vinden voor deze technologie.

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

▶ **PROJECTFICHES**

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

Rymoplast sustainable bags

Een nieuwe waslijn voor hoogwaardige recyclage van kunststofmateriaal

HET PROJECT IN HET KORT

Al meer dan 25 jaar is Rymoplast nv gespecialiseerd in het **recycleren van kunststofmateriaal**. Hoofdzakelijk ontvangen wij verpakkingsmateriaal uit de kunststof LDPE dat we sorteren, vermalen, wassen en ten slotte verwerken tot gerecycleerde korrels: regranulaat. Uit die korrels kan dan **nieuwe folie gemaakt worden**. Op die manier bieden wij bepaalde markten een **volwaardig alternatief** om **nieuwe grondstoffen** volledig of deels te vervangen.

De grote uitdaging waar we vandaag voor staan binnen onze industrie, is een oplossing vinden voor **het gebruikte en licht vervuilde ('postconsumptie') folieafval**. Tot voor kort werd dat afval nog grotendeels geëxporteerd naar Azië, maar door de nieuwe wetgeving moeten we nu een groot deel hiervan binnen Europa verwerken. Enerzijds betekent dit dat de recyclage-industrie haar capaciteit moet uitbouwen om die **extra vraag te verwerken**. Anderzijds moeten we op zoek gaan naar **nieuwe toepassingen** om die **gerecycleerde grondstoffen** opnieuw in te zetten.

Met de steun van Vlaanderen Circulair investeerden we in een nieuwe state-of-the-art **wasinstallatie**, uniek in Vlaanderen. Daarmee konden we de **kwaliteit** van onze gerecycleerde

grondstoffen **verhogen**. Naast onze traditionele markten zoals vuilniszakken en landbouwfolie kunnen we nu, in samenwerking met een aantal partners, inzetten op een heel aantal **hoogwaardige nieuwe toepassingen**. Door partners steeds meer hoogwaardige alternatieven te bieden voor nieuwe materialen, kunnen we een **wezenlijke bijdrage leveren aan de circulaire economie** in Vlaanderen.

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2017-80
 Looptijd: 11/2017 tot 06/2019
 Subsidiebedrag: € 90.700

Een project van:

Rymoplast nv

Samen met:

Van der Windt Verpakkingen

Nieuwe state-of-the-art waslijn

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

- 1** Onze partner Van der Windt Verpakkingen brengt **afvalzakken van onze gerecycleerde kunststof** op de markt. Ze zijn gemaakt uit een **drielaagse folie** die ze bijzonder **sterk** maakt, waardoor ze een steeds beter **alternatief** vormen voor afvalzakken gemaakt van nieuwe grondstoffen.
- 2** Met de gerecycleerde kunststof uit onze nieuwe waslijn werden de **eerste e-commerce bags** ontwikkeld én **nieuwe krimphoezen voor de verpakking van petflessen**. Die nieuwe verpakkingen bestaan beide voor minstens **50%** uit onze gerecycleerde grondstof.
- 3** In samenwerking met Wienerberger, Valipac, Total, Fema, Oerlemans, Go4Circle werd ook een nieuwe krimphoes voor de verpakking van bouwmaterialen ontwikkeld. Die bestaat ook minimaal voor **50%** uit onze grondstof.
- 4** Dankzij de nieuwe waslijn kon onze vestiging in Lommel na 29 jaar een grote stap voorwaarts zetten: van de verwerking van postindustriële afval (overschotten uit de industrie) naar postconsumptie afval (gebruikte en licht vervuilde folie). Wat betreft tewerkstelling, creëerden we in Lommel ook **5,5 extra arbeidsplaatsen**.

KERNCIJFERS

1
nieuwe state-of-the-art
waslijn

8.000
ton extra plastic folie
verwerkt

4
nieuwe toepassingen

5,5
extra arbeidsplaatsen

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

- 1** Het is belangrijk om **de markt op de voet te volgen** en te analyseren welke behoeften er zijn. Zo heeft de markt voor postindustriële afval wel een stabiele, constante vraag, maar met weinig groei. **De markt van postconsumptie afval** daarentegen is **sterk groeiend** omwille van verschillende factoren, zoals de afnemende exportmogelijkheden, politieke druk ... Er is veel dynamiek binnen de plastic markt en wij staan daar midden in. Door onze investering in de nieuwe waslijn hebben we een **nieuw marktsegment kunnen aanboren**.
- 2** We moeten kritisch durven zijn en toegeven dat onze waslijn slechts **een klein deel van dat postconsumptie afval kan verwerken**. De waslijn is gemaakt voor licht vervuild afval met een papieren etiket. Eenmaal er huishoudelijk of organisch afval tussen zit, voldoet ze niet meer. We beseffen dat Europa nog meer moet **streven naar mono-materialen** die **beter recycleerbaar** zijn. Dat zou veel problemen kunnen verhelpen waar we nu nog regelmatig tegenaan lopen.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

Voor ons is deze nieuwe recyclageoplossing zeker succesvol. We staan achter de beslissing van Europa om ons plastic afval niet langer naar Azië te verschepen en om dit afval structureel binnen Europa gaan te verwerken. We geloven er dan ook in dat de huidige en nieuwe markten meer vraag zullen hebben naar gerecycleerde postconsumptie grondstoffen. Daarom hebben we onlangs besloten om nog een derde wasstraat te investeren als uitbreiding op de bestaande capaciteit.

Verder blijven we onze processen alsmaar meer uitbreiden om de marktbehoefte zo goed mogelijk in te vullen. Meerdere projecten en ontwikkelingen met partners zijn momenteel volop lopende.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

▶ PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

JuuNoo

Circulair alternatief voor binnenwanden in kantoorgebouwen

HET PROJECT IN HET KORT

In kantoorgebouwen zijn **interieurwanden** heel vaak slechts **tijdelijk** van aard. Na een bepaalde periode ontstaat er een nood om de ruimte anders in te delen en dan worden binnenwanden, van welk type ook, weggehaald en vervangen door nieuwe exemplaren, al dan niet op een andere plek. Zo telkens opnieuw bouwen en slopen heeft een zware **ecologische impact**. Het vraagt ook een grote investering in tijd en middelen van de bouwheer.

Daar willen we met JuuNoo verandering in brengen. Zo ontstond het idee om een binnenwand te creëren die gemakkelijker **gedemonteerd** én vlot in een **andere configuratie** herbouwd of verkocht kan worden. Belangrijk daarbij is dat de wand zeker niet inboet aan **kwaliteit** en dat de **akoestiek** goed blijft. Op die manier bekomen we een **alternatief** dat zowel economisch als ecologisch veel hoger zal scoren dan een klassieke wand.

In samenwerking met het circulaire laboratorium De Potterij in Mechelen, Eddy Ghesquire, VDAB & Alfatex werd het bouwsysteem aan verschillende **praktijkvoorwaarden getoetst**. Die experimenten evalueerden de kwaliteit en het circulaire karakter van het JuuNoo-systeem. De resultaten werden openbaar gemaakt.

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2017-83
 Looptijd: 12/2017 tot 9/2019
 Subsidiebedrag: € 72.518

Een project van:

JuNovation

De JuuNoo interieurwanden

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

- 1 We zijn erin geslaagd een **alternatieve binnenwand** te creëren die vlot monteerbaar is dankzij een **modulair en uitschuifbaar systeem**. De wanden zijn minstens **even performant** als een klassieke wand. Een systeem van **klittenband** maakt schroeven overbodig en levert een akoestische buffer. Dit alles maakt de wanden **eindeloos herbruikbaar**.
- 2 Onze nieuwe circulaire wanden zijn al op meerdere **locaties** in de praktijk te bezichtigen: beMatrix in Roeselare, Alfatex in Deinze, Bulik in Roeselare, VDAB in Brussel/Halle, Ergodôme in Kortrijk, Bast in Ronsele en Hoox in Gent.
- 3 We hebben veel ingezet op **disseminatie**. Er werden al meer dan **500 flyers** verdeeld, we namen deel aan meerdere **evenementen** om ons innovatief systeem voor te stellen, en ook op **sociale media** bereikten we veel mensen door actief onze resultaten te promoten.
- 4 Het team van JuuNoo is gedurende de looptijd van het project **gegroeid** tot 3 fulltime medewerkers en een uitgebreide pool van freelancers en onderaannemers. Bovendien zorgde de productie van het JuuNoo-systeem voor honderden uren werk in **het maatwerkbedrijf** Mariasteen in Roeselare.

KERNCIJFERS

7

locaties voorzien van wanden

12

deelnames aan events

20.000

views op sociale media

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

- 1 De grootste uitdaging van dit project is de **starre houding** van de bouwsector zelf. Enkel door permanent te blijven doorhameren op dezelfde punten krijgen we geleidelijk aan alles in beweging. Meer openbare aanbestedingen met als hoofdcriteria de circulaire economie, zal volgens ons de meeste impact hebben om de bouwsector meer circulair te maken.
- 2 Een **goede samenwerkingscultuur** is erg belangrijk. Dankzij de samenwerkingscultuur op de talrijke events van Vlaanderen Circulair ontstond er een waardevolle samenwerkingen ontstaan, oa met architecten van Bast, aannemers zoals Beneens, Vanhout en Vanroey en andere leveranciers zoals Gyproc en Knoopwerk. Dat heeft reeds mooie resultaten opgeleverd in het labo en het is ons doel om nog meer samenwerkingen uit te werken.

PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

Via dit project is er een interessante **samenwerking** ontstaan met Gyproc België, die in het labo mooie resultaten opleverde. Het is ons doel om in 2019 nog verdere samenwerkingen uit te werken.

De innovaties die binnen dit project werden ontwikkeld, zijn geborgd in **3 Belgische patenten** waarvan 2 patenten momenteel in een internationale aanvraag zitten.

Gezien de geboekte resultaten hebben we eveneens beslist om in de zomer van 2019 te starten met een **kapitaalronde** van 1,5 miljoen euro. Dat zal onze **groei** aanzienlijk kunnen **versnellen** en ons team verder laten groeien tot 10 voltijdse medewerkers tegen 2021. Ook daarna zal ons enthousiasme niet te stoppen zijn, want er ligt ook een plan klaar om sterk **op te schalen** in de komende jaren en zo de markt te duwen richting een circulaire economie.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

▶ PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

Stroom

Buurtonderzoek naar draagvlak voor circulaire consumptie

HET PROJECT IN HET KORT

Als we willen overstappen naar een meer circulaire economie, is het als stad cruciaal om het draagvlak voor circulair gedachtegoed bij onze burgers zo groot mogelijk te maken. Daarom wil de stad Mechelen een **sensibiliserings- en actiecampagne** opstarten, genaamd **Stroom**. Het doel is om uiteindelijk alle Mechelaars, ook zij die niet meteen klimaatactief zijn of wakker liggen van duurzaamheid, het **delen en herstellen van materialen als norm** te laten beschouwen.

Als voorbereiding op die campagne zijn we een **buurtonderzoek** opgestart in de buurt Bethaniënpolder-Auwegemvaart. De inwoners van die buurt hebben een erg diverse socio-economische en culturele achtergrond, en vormen de ideale weerspiegeling van de Mechelse bevolking.

We gebruikten een **hele waaier van methodes** om **zoveel mogelijk mensen te bereiken**, en vooral ook zij die niet actief meedoen aan een participatieproject. Zo organiseerden we in samenwerking met buurtwerking, de school en sociale organisaties uit de buurt, **workshops op maat** van **verschillende doelgroepen** (jongeren, moeders met niet-Vlaamse afkomst ...). Ook via huisbezoeken, een online

enquête, dagboekstudies en feestelijke activiteiten werd er connectie gemaakt en konden we ons **onderdompelen in het sociale weefsel** van de buurt.

Bij het onderzoek **vermeden we zoveel mogelijk moeilijk jargon rond circulariteit**, maar vroegen we mensen eenvoudigweg hoe zij hun dagelijks leven makkelijker wilden maken, en hun buurt leuker. We documenteerden de wensen en behoeftes van de bewoners over verschillende thema's: energie, water, kledij, voeding, huisvesting, mobiliteit, vrije tijd, materiële consumptie en afval.

Dankzij dit onderzoek ontdekten we dat **de meerderheid** van de Mechelaars eigenlijk al verlangt naar meer **lokale voedselproductie, minder voedselverspilling**, en meer **herstel- en deelinitiatieven**.

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2017-91
 Looptijd: 12/2017 tot 12/2019
 Subsidiebedrag: € 100.000

Een project van:

Stad Mechelen

Samen met:

Studio Dott

Buurtbewoners aan de slag met ideeënfiches.

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

- 1** Een groep vrijwilligers uit de buurt van het onderzoek heeft zelf de touwtjes in handen genomen om een **buurtmoestuin** op te starten, de Alfatuin.
- 2** Twee **pilotprojecten** werden opgericht rond het **delen van bakfietsen en gereedschap**, in samenwerking met Fietsatelier Mechelen (Ecoso vzw), de start-up Cargoroo, de Klusbib (Deelbaar Mechelen vzw) en de Ecokeerders.
- 3** Er werd een **Mechelen Bruist-stadskaart** gemaakt voor Mechelaars en toeristen, waarop alle reeds **bestaande circulaire initiatieven** in de horeca en handel te vinden zijn. Vele waren immers nog niet gekend onder de lokale bewoners.
- 4** Op vraag van een aantal bewoners werd een **circulaire markt** georganiseerd. Dit initiatief wordt nu verdergezet door de creatieve community van **Marktenova**.

KERNCIJFERS

2
deelprojecten voor
bakfietsen en gereedschap

1
nieuwe buurtmoestuin

1
stadskaart met circulaire
initiatieven

1
circulaire ruilmarkt

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

- 1** De meerderheid van de bewoners verlangt al naar meer lokale voedselproductie, minder voedselverspilling, en meer herstel- en deelinitiatieven. Er is dus al een **redelijk groot draagvlak voor circulair gedachtegoed aanwezig**.
- 2** Mechelaars zijn **bereid** om producten te gebruiken in plaats van te kopen als er een makkelijk **toegankelijk, betaalbaar en verzekerd systeem voorhanden** is. Dat is zeker het geval voor **dure zaken** (bv. bakfietsen of specifiek werkmateriaal), of dingen die maar een **beperkte tijd gebruikt** worden (bv. baby- en kinderspullen).
- 3** De bewoners **verkiezen** een soort van **bibliotheekstelsel** boven onderling delen, tenzij binnen intieme kring, omdat de verantwoordelijkheid dan bij een derde, verzekerde partij ligt.
- 4** **Kledingbibliotheken** en een **individuele auto afstaan** zijn voor velen nog **een stap te ver**, omdat die zaken als heel persoonlijk of bepalend voor de individuele vrijheid worden beschouwd.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

Mechelen wil graag **verder onderzoek voeren** naar hoe ze de **huidige drempels** voor meer circulair gedachtegoed opgegeven door de bewoners, kan verlagen. Het is belangrijk dat we het consumptiegedrag van de kritische massa kunnen aanpassen.

Dit buurtonderzoek vormt alvast een stevige **basis** voor de vormgeving van ons actieplan rond **burgerbetrokkenheid** in de **transitie naar een meer circulaire economie**. Die transitie zullen we samen aangaan met de Mechelaar en de vele reeds bestaande circulaire burgerinitiatieven.

De **geleerde lessen** uit het project worden nu **meegenomen en verspreid** in het **CECI**-project (Circular Economy Citizen Involvement), dankzij Europese financiering van Interreg Europe.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

▶ PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

De Landgenoten

Ruimte voor lokale voedselproductie in de circulaire economie

HET PROJECT IN HET KORT

De Landgenoten is een coöperatie en stichting die **landbouwgrond** koopt met het geld van aandeelhouders en schenkers, en vervolgens de grond **beheert en verhuurt aan bioboeren** via langdurige contracten. We zetten ook in op het **adviseren** van (publieke) grondeigenaren om hun grond **duurzaam** te laten bewerken. Op die gronden creëren we ruimte voor meer lokale en gezonde voeding, kansen voor innovatieve boeren en voor een levendig en groen platteland. Dat is goed voor onze gezondheid, de lokale gemeenschap en het milieu. Op die manier willen wij de **overgang** stimuleren van ons **huidige voedselproductiesysteem naar een duurzamer systeem** en zo bijdragen aan de circulaire economie.

Momenteel is er echter bij zowel private als publieke grondeigenaren (lokale besturen, OCMW's, kerkfabrieken ...) nog heel wat **sensibilisering** nodig over het **belang** van die transitie naar een **duurzamer voedselproductiesysteem**. Landbouwgrond wordt nog te veel gezien als een **goed**, om zijn financiële waarde, in plaats van als **grondstof**. Het ontbreekt eigenaars ook vaak aan de juiste **informatie**. Hoe ga je als grondeigenaar aan de slag om je grond in te zetten in de circulaire landbouweconomie? Waarmee moet je rekening

houden? Wat is een correcte gebruiksovereenkomst voor een boer?

Op die vragen willen we met het **project 'Ruimte voor lokale voedselproductie in de circulaire economie'** een antwoord bieden. In de eerste levensjaren van De Landgenoten lag de focus op expertise opbouwen, netwerken uitbreiden en innoverende praktijken testen voor het vrijmaken en duurzamer inzetten van gronden. Nu willen we al die **kennis op maat aanbieden** aan publieke grondeigenaren, lokale besturen **informer**, en hen de juiste **inspirerende voorbeelden** aanreiken.

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2017-95
 Looptijd: 11/2017 tot 12/2019
 Subsidiebedrag: € 100.000

Een project van:

De Landgenoten

Samen met:

CSA-netwerk, De Ideale Woning, Vereniging voor Vlaamse Steden en Gemeenten

Tom, Brecht & Ine werken in Heverlee samen aan een groot gemengd biologisch CSA-bedrijf

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

- 1 We ontwikkelden verschillende voorbeeldcases van samenwerkingen met publieke grondeigenaren en creëerden **drie nieuwe succesvolle vormen van samenwerking**: 'grondscan', 'grondetafel' en 'zoektocht boer'.
- 2 We verbeterden ons contactmanagement en werkten een **gerichtere communicatiestrategie** uit: een vernieuwde website, inspirerende video-getuigenissen, drukwerk, twee campagnes naar gemeentebesturen, tientallen telefonische contacten ...
- 3 We vormden verschillende **boeren-ambassadeurs** die we konden betrekken in onze werking. Zij geven een **concreet gezicht** aan de grondproblematiek en helpen ons bij het **sensibiliserende werk**.
- 4 Ons publiek breidde zich duidelijk uit: we kregen exponentieel **meer aanvragen** van boeren voor grond binnen in 2019. Bovendien bleken **privé-eigenaren en studiebureaus onverwacht** geïnteresseerd in ons aanbod. We kregen zelfs een schenking van 8 ha landbouwgrond.

KERNCIJFERS

2.500+
e-mailcontacten

28
kennismakingsgesprekken

8
boerengetuigenissen als
inspiratie

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

- 1 Het vinden van betaalbare en geschikte grond voor duurzame, lokale landbouw als onderdeel van de circulaire economie blijft erg moeilijk. De **grondenmarkt is 'verhit'** en dat maakt ons werk **tijdrovend en uitdagend**.
- 2 Werken met publieke grondeigenaren zoals lokale besturen **vergt tijd**: de besluitvorming is eerder traag en als adviserende partij moeten we heel wat tijd investeren vooraleer alle neuzen in dezelfde richting wijzen.
- 3 **Niet alle boeren** zijn vragende partij om **publiekelijk te getuigen** over hun zoektocht naar grond. Verschillende aspecten spelen hierin mee, van schroom om hun situatie bloot te geven tot schrik voor gevolgen als hun getuigenis als negatief wordt ervaren.
- 4 **Niet alle eigenaren** liggen wakker van de **grondproblematiek** of zien de meerwaarde van biologische of lokale landbouw. Vele grondeigenaren, waaronder lokale besturen, blijven landbouwgrond verkopen aan de hoogste bieder, vaak onder druk van krappe begrotingen.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

We beseffen meer dan ooit dat we actief zijn in een domein waar een **lange adem een basisvereiste** is. Met uitzondering van een paar voorlopers, hebben momenteel zeer **weinig steden en gemeenten** een **duurzaam uitgebouwde voedselproductiestrategie**, laat staan één waarin 'ruimte voor boeren' een doelstelling is.

Daarom willen we in 2020 nog meer focussen op **sensibilisering** en visievorming bij publieke grondeigenaren en onze **communicatiestrategie** in die richting bijschaven. We willen als spreker optreden op **fora** waar intercommunales, ruimtelijke planners en ambtenaren samenkomen, om zo **efficiënter meer mensen tegelijk** te inspireren en informeren over lokale duurzame landbouw.

We willen ook inzetten op **burgers** die lokaal hun overheden kunnen sensibiliseren en activeren.

Verder willen we de steden en gemeenten aanspreken die de **Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen** (SDG) in hun bestuursakkoord opnamen. Met een duurzaam, lokaal landbouwproject kunnen zij immers maar liefst negen van die doelstellingen realiseren.

Ten slotte kozen we er bewust voor om onze ervaring en ons aanbod -nog- niet te bundelen in een brochure voor publieke grondeigenaren, maar staken we onze laatste energie en middelen in de creatie van [een pakkende kortfilm van 't Groentehart](#).

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

▶ PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

Zolderdebolder

Groepsaankoop dakisolatie promoten via zolderopruimactie

HET PROJECT IN HET KORT

Een meer circulaire economie gaat onlosmakelijk samen met **duurzamer omgaan** met **materialen en producten** om ons heen, maar ook met **energie**.

Daarom wil de stad Roeselare in samenwerking met Test Aankoop haar bewoners de kans geven om deel te nemen aan een **groepsaankoop voor dak- en spouwmuurisolatie**. Om die actie extra onder de aandacht te brengen en zoveel mogelijk mensen te **stimuleren**, organiseerden we de **zolderopruimactie Zolderdebolder**.

Het idee was eenvoudig: iedereen die deelnam aan de groepsaankoop om zijn dak te isoleren, kreeg **hulp** van de stad bij het **leeghalen van zijn zolder**.

Alle afgedankte materialen werden gratis opgehaald en opgesplitst in herbruikbaar en niet-herbruikbaar. Herbruikbaar materiaal kreeg een **tweede leven** op een **Geefplein** of werd **geüpcycled**. Voor het Geefplein ontwikkelden we een manier waarbij bepaalde doelgroepen voorrang kregen. Zo kwam het herbruikbare materiaal terecht bij de mensen die er het meeste baat bij hadden.

Al deze acties stimuleerden niet enkel de groepsaankoop voor isolatie, maar gaf de bewoners ook **extra duiding** over het begrip **circulaire economie**.

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2017-104
 Looptijd: 10/2017 tot 09/2018
 Subsidiebedrag: € 41.305

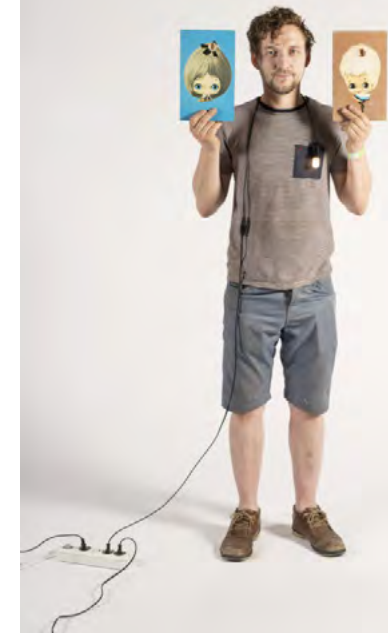
Een project van:

Stad Roeselare

Samen met:

Test Aankoop

Deelnemer Jens. © Richard Duyck

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

- 1** Wat betreft de **groepsaankoop**, kwam **38%** van het totaal aantal inschrijvingen in Vlaanderen via Test Aankoop uit **Roeselare**. Er werden uiteindelijk **40 daken geïsoleerd**. Voor de uitvoering van energiebesparende werken is dit een erg goed cijfer.
- 2** Dankzij de opruimactie was het mogelijk om een **moeilijker doelpubliek te bereiken** voor dakisolaties, namelijk oudere klanten of klanten voor wie de besommeringen rond isoleren, zoals het opruimen van de zolder, een te grote hindernis waren.
- 3** Bij het inschrijven voor de groepsaankoop waren 27 bewoners van Roeselare geïnteresseerd in de opruimactie. Uiteindelijk vonden er **9 opruiming**en plaats. Dat wil zeggen dat bijna **een kwart** gebruik heeft gemaakt van het aanbod vanuit het project Zolderdebolder.
- 4** Ongeveer **de helft van al het materiaal** afkomstig van de zolders was nog herbruikbaar. Daarvan vond de helft via het **Geefplein** een **nieuwe eigenaar**, de andere helft kwam terecht in een **Kringloopwinkel**. Niet-herbruikbare materialen werden gesorteerd en door een afvalverwerkingsmaatschappij tot grondstof herwerkt of als brandstof gebruikt. De vrijgekomen warmte werd opgevangen in een warmtenet.

KERNCIJFERS

40
dakisolaties

9
zolderopruimacties

4.284
kg materiaal opgehaald

25%
vond een nieuwe gebruiker

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

- 1** Dankzij het project beseften we hoeveel herbruikbaar materiaal ongebruikt thuis bij de mensen aanwezig is. We ondervonden dat mensen, om tijd en moeite uit te sparen, bij het opruimen **liever alles naar het recyclagepark** brengen zonder eerst te kijken wat nog herbruikbaar is. We moeten op zoek gaan hoe we onze bewoners kunnen **aanzetten** hun ongebruikte materiaal bij een **nieuwe gebruiker** te krijgen.
- 2** We merken dat er wat **sleet** is gekomen op groepsaankopen voor energiebesparende maatregelen. Via dit project hebben we het **positieve effect** ontdekt van **'nudging'**, namelijk het bevorderen van bepaald gedrag door een duwtje in de rug via bijvoorbeeld een bepaalde actie. Zo heeft toch 1 op 4 die via de groepsaankoop isolatiewerken liet uitvoeren, gebruik gemaakt van de zolderopruimactie.
- 3** Er heerste soms nog **ongeloof** over de gratis opruimactie. Dit wijst erop dat redelijk wat mensen nog **niet helemaal vertrouwd** zijn met **nudging**. Het zal belangrijk zijn hierop verder in te zetten als we deze methode in de toekomst in andere domeinen inzetten.
- 4** Bij de **deelnemers** groeide het **besef** dat er nog **veel herbruikbaar materiaal** op hun zolder staat te **verkommeren**. We hebben mensen laten beseffen dat niet alle afgedankte materiaal zomaar afval is, en dat materiaal dat voor hen niet meer bruikbaar is, dat wel nog kan zijn voor iemand anders.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

▶ PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

Dégage! fietsdelen

Duurzamere mobiliteit dankzij fietsdeelsysteem

HET PROJECT IN HET KORT

Dégage is een **burgerorganisatie** die particulier kostendelend **auto- en fietsdelen aanbiedt** in Vlaanderen en Brussel. Alle leden krijgen de hele auto- en fietsvloot ter beschikking aan een vaste kilometervergoeding. In ruil vergoedt Dégage de eigenaars voor de werkelijk gemaakte kosten. Dégage regelt als aanbieder het delen van deze wagens en ontzorgt de eigenaar. Als burgerorganisatie zet de organisatie sterk in op lokale werking. Meer dan 280 auto's van particulieren worden gedeeld onder 2800 gebruikers.

Met dit deelsysteem streven wij naar een **bewuster autogebruik en duurzame mobiliteit**. Zo maakt elke gedeelde auto andere auto's overbodig. Wie geen auto voor de deur heeft staan, gebruikt er minder snel een en zal voor kleine verplaatsingen eerder voor de fiets of het openbaar vervoer kiezen. Dégage betekent dan ook letterlijk 'uit de weg'.

Naast ons aanbod van deelauto's wilden we ook een **particulier, buurtgericht en kostendelend fietsdeelsysteem** op poten zetten, met aandacht voor speciale fietsen (plooi-fiets, bakfiets, fietskar, tandem ...). Want het spreekt voor zich: ook fietsdelen leidt tot minder autoverplaatsingen.

Na de lancering, de proefperiode en de evaluatie kunnen we met een positief gevoel zeggen dat het project een **succes** was en dat we het zeker zullen voortzetten.

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2017-107
 Looptijd: 11/2017 tot 12/2019
 Subsidiebedrag: € 100.000

Een project van:

Dégage! vzw

Samen met:

Binamics

Een Dégage!-fiets wisselt van gebruiker

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

- 1** Er was **veel interesse** in het fietsaanbod: op 6 maanden tijd werden in Gent 50 kwaliteitsfietsen zo'n 300 maal ontleend. De **elektrische bakfiets** en **longtailfietsen** zijn het populairst, vooral voor het vervoeren van **kinderen** bij vrijetijdsverplaatsingen of om **boodschappen** te doen.
- 2** Het aanbod van deelfietsen bovenop de deelauto's zorgde zowel voor interesse bij **bestaande leden** (die aangaven dat ze zonder het fietsaanbod een auto zouden hebben uitgeleend) als bij **nieuwe leden**, die werden aangetrokken door de **speciale fietsen**.
- 3** Om het **gebruiksgemak** van alle deelnemers te **verbeteren**, ontwikkelden we in 2019 ook een **Dégage App**.
- 4** We zetten ook in op **disseminatie**. Gedurende de proefperiode gingen we graag in **andere steden en gemeenten** ons project toelichten. We ontwikkelden zelfs een **speciale brochure** gericht naar gemeenten en steden om hen te ondersteunen bij de opstart van particulier fiets- en autodelen.

KERNCIJFERS

10

wijkavonden om pioniers te zoeken

440

bestaande leden maakten fietsaccount

50

kwaliteitsvolle deelfietsen

300

ontleningen op 6 maanden

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

- 1** Fietsdelen is voor Dégage een **relevante aanvulling** op het autodelen en vormt een **echte meerwaarde**. Het fietsaanbod zorgt voor een **verschuiving bij de eigen leden**: 37% van de fietsverplaatsingen zouden zonder fietsaanbod door een auto uitgevoerd zijn. Daarnaast trekt het aanbod van speciale fietsen **nieuwe leden** aan.
- 2** We moeten nog meer inzetten op **communicatie en bekendheid** zodat het gebruik per fiets toeneemt en de kosten zeker gedekt worden. Bij fietsdelen is het belangrijk om een aanbod **op wijkniveau** te hebben en ook **zeer lokaal** te communiceren. Een mogelijkheid is om fietseigenaars te ondersteunen om het aanbod in hun buurt kenbaar te maken.
- 3** Uit de evaluatie bleek dat leden graag een betere, meer gedetailleerde **beschrijving van het aanbod fietsen** wensen, bijvoorbeeld door foto's, vermelding van het aantal zitplaatsen bij tandems, het rijbereik van de e-bikes ...
- 4** Doordat het gebruik van fietsen door hun eigenaars **meer ad hoc** gebeurt dan bij wagens, moeten we het **reservatieproces** nog **eenvoudiger** maken. Een snellere reactietijd, eenvoudige sleuteloverdracht, een zoekfunctie in de app op type vervoermiddel ... Hoe **vlotter** het **reservatiesysteem**, hoe **meer eigenaars en gebruikers** zullen instappen in het deelsysteem.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

Het fietsdeelsysteem wordt ook na dit project **voortgezet**. Het aanbod is volwaardig geïntegreerd in de werking van Dégage, zoals bij de infosessies en de communicatie via wijkantennes.

Het is belangrijk dat we voortwerken aan het **intensifiëren** van het **gebruik** van de deelfietsen. Dit is nodig om het **kostendelend principe** van Dégage waar te maken. Met 4 tot 8 ontleningen per fiets per maand, kunnen we de kosten voor eigenaars dekken.

Daarnaast gaan enthousiaste leden van Dégage het systeem in 2020 in **andere Vlaamse steden** verder uitrollen. Belangrijk hierbij zijn fietseigenaars die deeleconomie genegen zijn en een lokaal aanbod, op wijkniveau, van speciale fietsen voor de leden.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

Circular Bytes

Meer circulaire bedrijfsstrategieën dankzij digitale technologie

HET PROJECT IN HET KORT

Circulaire economie houdt in producten te **hergebruiken**, materialen te **recycleren** en producten zo te **ontwerpen** dat ze makkelijker herstelbaar en recycleerbaar zijn. Circulaire bedrijfsstrategieën vereisen zo wel **veel meer informatie** over een product. Bijvoorbeeld, als een producent zijn producten zo optimaal mogelijk wil recycleren, moet hij ook exact weten welke materialen erin verwerkt zijn.

Die informatie is momenteel voor bedrijven nog **niet altijd makkelijk beschikbaar**. De snelle evolutie van digitale technologieën kan tegenwoordig echter **helpen om dit informatieprobleem te overwinnen**.

Via het project **Circular Bytes** wil **Agoria** bedrijven helpen om digitale technologieën in te zetten om een meer circulaire bedrijfsstrategie te bekomen.

Eerst organiseerden we 3 verschillende **workshops rond circulaire economie en digitale technologieën**. Daarin kregen deelnemende bedrijven **uitleg** over beschikbare digitale technologieën en potentiële circulaire toepassingen. Ook werden ze **uitgedaagd** om **zelf** uit te zoeken welke informatie en technologieën zij nodig hebben om tot een circulair bedrijfsmodel te komen. Bij concrete, goed uitgewerkte

oplossingen werden bedrijven zelfs **begeleid** naar een specifieke 'solution provider'.

Op basis van de kennis opgebouwd tijdens die workshops, hebben we ook een **casebook** gemaakt. Dat behandelt vragen zoals: Wat zijn succesvolle strategieën voor circulair ondernemen? Welke productinformatie kan die strategieën ondersteunen? Hoe kan een bedrijf zo een strategie stap voor stap opbouwen? Het omvat ook **12 gedetailleerde succesverhalen** waarin digitaal en circulair elkaar al versterken. Het is **niet meteen een wetenschappelijke studie** met **kant-en-klare oplossingen**, maar nodigt bedrijven vooral uit om te **experimenteren** met circulaire, digitaal ondersteunde strategieën.

PROJECTGEGEVENS

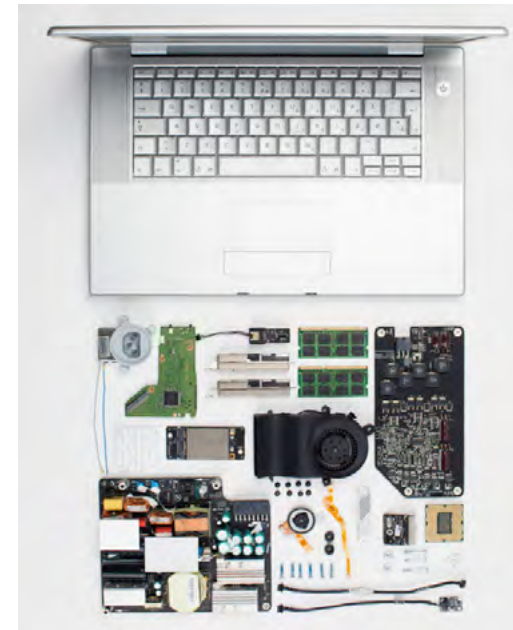
Dossiernummer: 2017-111
 Looptijd: 12/2017 tot 12/2018
 Subsidiebedrag: € 100.000

Een project van:

Agoria

Samen met:

Sirris, imec, Denuo

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

- 1** De **workshops** werden **positief geëvalueerd**. De aanwezige bedrijven waren steeds tevreden over hun deelname en de opgebouwde kennis. Bovendien gaven de workshops hen ruimte voor **networking**.
- 2** Bedrijven die tijdens de workshop een concrete circulaire oplossing hadden uitgewerkt, kregen na de workshop **opvolging** om hun idee nog meer aan te scherpen. Enkele bedrijven werden zelfs **doorverwezen** naar een specifieke **digitale solution provider**.
- 3** We creëerden een **casebook**: '**Zo werkt de digitale circulaire economie**'. Dat omvat de kennis over digitale technologieën en circulaire bedrijfsstrategieën, opgebouwd tijdens de workshops. Het telt ook **12 succesvolle voorbeelden** van hoe digitale technologieën circulaire oplossingen ondersteunen.
- 4** Er vond veel **disseminatie** plaats. We maakten een digitale en papieren versie van het **casebook**, een **website** over het project, onze **partners** verspreidden de leerlessen op hun website en het project werd voorgesteld tijdens **presentaties** georganiseerd door derde spelers.

KERNCIJFERS

3
workshops

58
deelnemende bedrijven

22
doorverwijzingen naar
solution providers

1
casebook met 12
voorbeeldcases

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

- 1** Aanvankelijk zouden de workshops dienen als **matchmaker** tussen **maakbedrijven** met een circulair plan en **solution providers**, zoals digitale dienstenbedrijven. Er schreven zich echter niet veel solution providers in. Circulaire economie, zonder verdere sensibilisering, blijft voor hen toch ver van hun bed. Experts van Sirris, Agoria of imec vingden die expertise op.
- 2** De eigenlijke **matchmaking** vond meestal pas **na** de workshop plaats. Bedrijven met een concrete uitgewerkte oplossing werden door onze projectpartners verder begeleid of **doorverwezen** naar **specifieke digitale solution providers**. Het is nog te vroeg om te beoordelen of er overall duurzame relaties zijn ontstaan. Sommige cases waren nog niet voldoende matuur en dat bemoeilijkt de bereidheid om te investeren in onderzoek.
- 3** Na de eerste workshopsessie **pasten** we het **programma aan** om deelnemers wat extra '**handvaten**' te geven. We reikten hen meer mogelijkheden van nieuwe technologieën en enkele **succesvoorbeelden** aan. Ook een **informatieposter** en **invulsjabloon** hielpen om de deelnemers op snelheid te krijgen.
- 4** Tijdens de workshops was de **maturiteit** van bedrijven omtrent circulaire economie en digitale technologieën **erg divers**. Sommigen wilden vooral **inspiratie** opdoen, anderen hadden al een **strategische uitdaging** maar geen concrete case, terwijl enkelen **zelf al stappen** hadden ondernomen. Voor de bedrijven **zonder concrete case** was het vaak te krap om zowel een circulaire opportuniteit als een passende technologische oplossing te bedenken. Voor hen zochten we wel nog **verder** naar **follow-up**.

PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

De opgebouwde kennis van het project wordt **verder verspreid**, zowel digitaal als op papier, via het **casebook**.

Het inzetten van digitale technologie voor circulaire bedrijfsstrategieën wordt voortaan ook een **vast onderdeel** van de **één-op-éénbegeleiding** die Agoria en Sirris aanbieden aan bedrijven.

Daarnaast wordt door de partners onderzocht of het haalbaar is om **nog één of meerdere workshops** te organiseren waarbij maak- of recyclagebedrijven in contact gebracht worden met digital solution providers.

▶ PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

▶ PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

De Nieuwe Samenzweeters

Innovatieve coaching voor social & circular intrapreneurship

HET PROJECT IN HET KORT

Het project De Nieuwe Samenzweeters ondersteunt **werknemers** die hun bedrijf of organisatie willen helpen bij de **overgang** naar een **meer circulaire en ecologische aanpak**.

De Nieuwe Samenzweeters is een trajectbegeleiding die geëngageerde werknemers de nodige **theorie en persoonlijke coaching** geeft om van hen echte 'social intrapreneurs' te maken, zodat ze op een economisch verantwoorde manier een sociale en ecologische meerwaarde kunnen creëren binnen hun onderneming. Deelnemers krijgen een jaar lang ondersteuning om hun idee uit te werken, en gedurende die tijd ontwikkelen ze de nodige vaardigheden, strategieën en attitude om het veranderingsproces van onderuit op te starten.

Het project verliep in verschillende fases. Eerst werkten we een **theoretisch framework** uit rond sociaal en circulair intrapreneurship en ontwikkelden we een **innovatieve coaching methodologie**. Vervolgens zetten we een **pilotproject** op voor de begeleiding van een eerste aantal intrapreneurs. Doorlopend vonden er verschillende **bedrijfsbezoeken** en events plaats en werd er extra ingezet op de nodige **communicatie** rond het thema sociaal en circulair intrapreneurship.

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2017-115
 Looptijd: 12/2017 tot 12/2019
 Subsidiebedrag: € 100.000

Een project van:

Arbeid & Milieu

Samen met:

HOWEST

Nieuwe Samenzwering in de maak

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

- 1** We hebben een **uiterst innovatieve coaching methodologie** voor **social en circular intrapreneurship** ontwikkeld. De methodologie focust op de intrapreneur als persoon en op verschillende hefboomen die aanwezig zijn om bepaalde barrières 'op te heffen'.
- 2** Tijdens het **piloottraject** werden al **8 intrapreneurs** uit 3 organisaties begeleid. Aangezien de coaching vooral op lange termijn inzet, is het nog te vroeg om de exacte impact te meten. Toch spreken de deelnemers al van een grote **meerwaarde**.
- 3** We hebben veel ingezet op **disseminatie**. Naast verschillende bedrijfsbezoeken, events en communicatie via sociale media, ontwikkelden we ook nog een folder, videomateriaal, een blog, nieuwsbrieven ...
- 4** Onze methodologie wordt nog gebruikt voor **minstens 4 verschillende vervolgentrajecten** en zal verder blijven groeien. De maatschappelijke en economische meerwaarde zal dan ook voelbaar worden, zeker doordat we vooral werken op niveau van bewustzijn en hefboomeffecten.

KERNCIJFERS

8

intrapreneurs in pilootproject

59

deelnemers bedrijfsbezoeken

9 + 300

9 events met 300 deelnemers

125.000 €

extra steun van ESF

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

- 1** Social & circular intrapreneurship is een **nieuwe term** in Vlaanderen en heeft nog geen duidelijk theoretisch en praktisch kader. Dat maakt onze methodologie ook zo **innovatief**. Intrapreneurs vallen echter niet zo op en identificeren zichzelf niet meteen als dusdanig, wat het moeilijk maakt om potentiële kandidaten en good practices te vinden.
- 2** Het **uitwisselen van kennis en ervaring tussen intrapreneurs onderling** heeft een grote **meerwaarde**. Hoe verschillend de sector ook is, intrapreneurs ondervinden **dezelfde drempels**, die vaker sociaal dan technisch van aard zijn. Daarom kozen we er gaandeweg voor om meer sessies samen te organiseren, naast de begeleiding op de werkvloer.
- 3** In de toekomst willen we **extra inzetten** op een **meer flexibele manier van samenwerken**. Ons partnerschap was immers opgebouwd vanuit een klassiek model van vooraf bepaalde rolverdelingen, en speelde daardoor niet altijd goed in op veranderingen. Dat leidde soms tot onduidelijkheid en spanningen.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

De innovatieve methodologie ontwikkeld in dit project heeft **verschillende deuren geopend** voor zowel Arbeid & Milieu als HOWEST. Zo werd de **coachingmethode** getest bij studenten van HOWEST, en wordt ze nu **nog steeds gebruikt** binnen de opleiding Netwerkeconomie om duurzaamheid en entrepreneurship/intrapreneurship meer onderbouwd te ontwikkelen.

Arbeid & Milieu kreeg op haar beurt **25.000 euro** van het ING Fonds om in 2020 een **nieuw begeleidingstraject** op te zetten. Om deelnemers extra tools aan te reiken rond stakeholdermanagement en participatie van collega's is dit in **samenwerking met Levuur**.

Om het traject aan te passen aan de specifieke context van vakbonden, werd vanuit het **Europees Sociaal Fonds** een projectsubsidie goedgekeurd van **125.000 euro**.

Daarnaast wordt de **methodologie** via Creative Commons **beschikbaar onder een licentie**, zodat ook **andere organisaties** ermee aan de slag kunnen en de methode op hun beurt kunnen delen met de rest van de wereld.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

▶ PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

ietStof

sociaal textielatelier waar jongeren kleding upcyclen

HET PROJECT IN HET KORT

ietStof vzw is een **lokaal Antwerps naaiatelier** dat de nadruk legt op werken met bestaande materialen en zo gebruikte stoffen weer in omloop brengt. Door die opgewaardeerde producten te verkopen, doen we ook aan **upcycling**.

We zijn tegelijk een **sociaal project**, waar **jongeren** hun talenten kunnen ontwikkelen en zelfvertrouwen krijgen terwijl ze leren naaien en ontwerpen. We willen duurzaam investeren in mensen, en hun **zelfzorg en eigenwaarde vergroten** door in te zetten op talenten en sociale competenties. Zij kunnen onze werking mee uitbouwen en mee leren ondernemen.

Verder werken we zelfvoorzienend en willen we kostenbewust investeren.

Met de hulp van Vlaanderen Circulair willen we onze vzw graag **opschalen** en uitgroeien tot een groot textielatelier. De klanten staan klaar om training te geven. Er komen ook grote opdrachten aan van winkels, die overschotten wil laten aanpassen om opnieuw in de rekken te leggen.

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2017-116
 Looptijd: 12/2017 tot 12/2019
 Subsidiebedrag: € 100.000

Een project van:

ietStof vzw

Samen met:

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

1

We **verhuisden** naar een **groter pand** waar we met een modeshow op de site veel volk, buurtbewoners, ambtenaren en zelfs een tv-ploeg aantrokken. Het was een **spetterende opstart**. (Spijtig genoeg bracht dit pand ons achteraf wel veel problemen.)

2

Voor de **dansvoorstelling Gigue! van Fameus** kregen we de kans om **zo'n 100 danskostuums** te maken uit gerecycleerde stoffen. Het was een groot maar **uiterst leerrijk project** voor de jongeren en stagiaires, die alles grotendeels alleen hebben uitgewerkt.

3

We organiseerden verschillende modeshows, waarvan de laatste **ReFashion modeshow** 3 maal plaatsvond in de Opera van Antwerpen. We presenteerden een mooie **circulaire collectie**, deels gemaakt uit afgedankte werkkledij geschonken door de stad Antwerpen. Meer dan **40 jongeren** werkten mee op de dag zelf.

4

Via al onze samenwerkingen met scholen, workshops, stages, modeshows en uitgebreide communicatie op sociale media, hebben we ontzettend veel mensen kunnen bereiken en op **grote schaal jong en oud** laten kennismaken met het **thema circulariteit**.

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

1

We hebben met veel organisaties, scholen en jongeren samengewerkt via workshops en stages en we kregen steeds positieve reacties op onze manier van werken vanwege de vooruitgang die werd opgemerkt bij de jongeren zelf: scholen en stagementors zagen hen openbloeien, zelfstandiger worden ... Dat betekent dat onze visie werkt en geeft ons veel goede moed om verder te gaan en te blijven geloven in ons project.

2

We hebben doorheen dit project veel tegenslagen moeten verwerken (met het nieuwe pand, achterstallige administratie,), maar we beschouwden ze telkens als een les. We leerden vooral dat we ons niet altijd aan een vast plan kunnen houden, en dat het belangrijk is over een goede dosis flexibiliteit, alertheid en doorzettingsvermogen te beschikken om oplossingen te vinden voor het onverwachte.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

Spijtig genoeg hebben we door verschillende **tegenslagen** (een asbestprobleem en verzegeling van ons nieuwe pand, een achterstand in de bedrijfsadministratie ...) niet de inkomsten kunnen genereren die we hadden gepland met ons project.

Ondertussen hebben we wel een **nieuw pand** gevonden waar we een **tijdelijke winkel en atelier** konden opstarten. We worden er goed onthaald, onze stagiaires hebben er ook hun weg gevonden en we beschikken over de nodige visibiliteit.

Daarbovenop krijgen we vanuit veel verschillende hoeken **positieve reacties** op ons project. Dat geeft ons veel moed om verder te gaan en te blijven geloven in onze case. We beseffen wel dat het niet evident zal zijn om het project in de **huidige financiële situatie** staande te houden.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

▶ PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

Terroir

Lokale, seizoensgebonden voedselproductie weer uit de anonimiteit halen

HET PROJECT IN HET KORT

Het is tijd dat de lineaire voedselketen plaatsmaakt voor een **circulaire voedselketen**, waar consument en producent weer met elkaar communiceren en zich **verantwoordelijk** voelen voor elkaar. Dat zal leiden tot meer **ecologische veerkracht**, een groter sociaal draagvlak, herstel van kringlopen en **betere voedselkwaliteit**. Dit alles zal ook **minder voedselverspilling** in de lokale economie en de bescherming van het milieu met zich meebrengen.

Met **Terroir** willen we de band tussen de bevolking en het voedsel geproduceerd in Vlaanderen opnieuw versterken. We willen mensen **weer warm maken** voor een keuken gebaseerd op **lokale en seizoensgebonden producten**. We halen voedselproductie uit de anonimiteit en geven het weer een gezicht en een verhaal. Bovendien willen we met dit project het grote publiek **sensibiliseren** voor de huidige voedselverspilling en aantonen dat ook overschotten en reststromen nog te verwerken zijn tot origineel en kwaliteitsvol voedsel.

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2017-117
 Looptijd: 12/2017 tot 12/2019
 Subsidiebedrag: € 100.000

Een project van:

Eatmosphere

Samen met:

Proef

Bewaartechnieken

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

- 1** We ontwikkelden een **website** waar we voedselhistorici, chefs en lokale producenten aan het woord laten, elk met hun eigen kijk en verhaal over ons terroir. Het vormt een **sensibiliseringsplatform** dat de interesse in onze lokale, seizoensgebonden voedselproductie opnieuw aanwakkert bij het grote publiek.
- 2** Via een Foodlab maakten we **16 prototypes van voedseloverschotten**, o.a. miso, garnaalpoeder, kombucha, appelazijn, kraut-chi, bierdrafcrackers ...
- 3** Om een onderzocht product extra in de kijker te plaatsen organiseerden we telkens een **evenement bij een topchef**, o.a. bij Radu Iliescu, Sebastian Sandor, Damien Brunet, Maarten Van Essche, Yannick Van Aeken ...
- 4** Via dit project creëerden we een echt **community centrum** rond voeding dat **veel verschillende actoren** met elkaar in contact brengt. (Top)chefs, producenten, boeren, journalisten, voedselbedrijven, het grote publiek ... worden meegenomen in het verhaal via lezingen, evenementen, workshops, een pop-up restaurant ...

KERNCIJFERS

1,3 miljard

ton voedsel per jaar
verspild

16

prototypes uit
voedseloverschot

15

topchefs werkten mee

+ 5.000.000

mensen bereikt

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

- 1** Door te herverbinden met onze lokale producenten steunen we een duurzamere productie, wat positieve gevolgen heeft voor onze biodiversiteit, gezondheid en lokale economie. Het verhaal moet echter door **verschillende actoren** gedragen worden om **op grote schaal** een impact te hebben. Daar hangt **soms een hoog (verborgen) kostenplaatje** aan. Maar vanuit het circulaire standpunt is het alleen maar win-win.
- 2** Om ons project te laten groeien en een trend te creëren, hadden we **pioniers nodig** die we moesten overtuigen met een sterk **innovatief en visueel concept**. Daar hebben we veel tijd aan besteed. De innovatieve kant van het project maakte het visueel en inhoudelijk ook niet eenvoudig.
- 3** We hebben onderweg onze **marketingstrategie** moeten **herbekijken**. De evenementen en het onderzoek brachten te weinig op om in de toekomst zelfredzaam te blijven. Onze focus ligt nu meer op (internationale) consultancy voor grootkeukens, voedselbedrijven, evenementen ... We zien dit als een normale evolutie: na een eerste focus op visibiliteit, is het tijd voor een **strategie met zowel financieel als ecologisch meer impact**.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

In de komende maanden zullen we verder focussen op de uitwerking van **onze nieuwe marketingstrategie**: consultancy naar grote voedingsbedrijven, cateraars en steden. Op die manier kunnen een grotere impact hebben, zowel financieel als op vlak van duurzaamheid.

Verder gaan we een nieuwe weg inslaan op vlak van voedselrecuperatie: daar waar we vroeger overal recupereerden, gaan we nu lokaler werken en enkel nog seizoensgebonden groenten doneren, wat zal zorgen voor een betere smaak en kwaliteit. In ons pop-up restaurant worden die lokale (soms vergeten) groenten en oude bereidingen in een nieuw jasje gestoken.

Ten slotte gaan we ook nog extra inzetten op het verhaal van lokale boeren via een socialemediacampagne.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

ReGrow4C

Herbruikbare teeltsubstraten voor een circulaire sierteelt

HET PROJECT IN HET KORT

De **ontginning van veen**, o.a. voor sierteelt, staat ter discussie omdat veengebieden als **uniek habitat** worden beschouwd voor **beschermde plant- en diersoorten**. Bovendien gaat de extractie van veen gepaard met een **belangrijke CO2-uitstoot**. Elke kubieke meter veen die we kunnen hergebruiken, staat in voor een vermindering van de CO2-uitstoot, en leidt dus tot een lagere impact op het klimaat en milieu.

Daarom investeert het sierteeltbedrijf JoLuPlant NV in Staden al twee jaar in het **opwaarderen en hergebruiken van teeltsubstraten op basis van veen**, afkomstig van aardbei- en komkommertelers in de buurt. We geloven erin dat we teeltsubstraten kunnen verwerken tot herbruikbare, kwaliteitsvolle potgrond, die we opnieuw als grondstof kunnen gebruiken voor een andere teelt, bijvoorbeeld chrysanten.

Via dit project willen we, samen met het Proefcentrum voor Sierteelt (PCS) en het Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek (ILVO), de **bewaring en verwerking** in ons recyclageproces onder de loep nemen en waar nodig **bijsturen, optimaliseren en verduurzamen**. Zo willen we de efficiëntie van onze stoombehandeling onderzoeken en testen

voor schimmels, insecten en onkruidzaden. We beoordelen de kwaliteit van het gerecycleerde substraat en gaan na of de bemesting moet worden bijgestuurd. We hebben het gestoomde substraat ook getest voor enkele typische sierteeltgewassen in de stek- en de opweefphase. Ten slotte hebben we ons proces ook afgetoetst aan het wettelijk kader.

PROJECTGEGEVENS

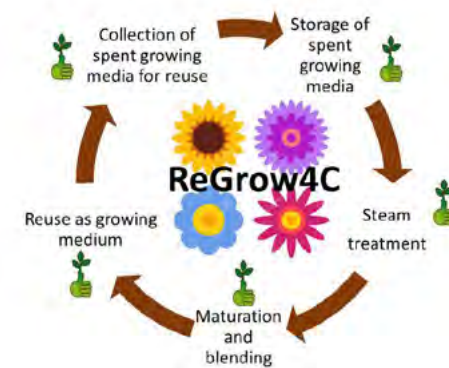
Dossiernummer: 2017-120
 Looptijd: 11/2017 tot 10/2019
 Subsidiebedrag: € 99.153

Een project van:

JoLuPlant NV

Samen met:

Proefcentrum voor Sierteelt vzw (PCS),
 Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek (ILVO)

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

- 1** Ons **verhittingsproces** (stomen bij 100°C en 1 uur bewaren bij 70°C) is **efficiënt** voor het doden van de geteste plantschadelijke organismen en onkruidzaden. We hebben **geen enkele problemen met ziekten of plagen** vastgesteld tijdens de proeven met stekken of planten.
- 2** Het gestoomde substraat heeft een **relatief hoge pH** en bevat nog **veel nutriënten**. De bemesting van de volgende teelt kunnen we hierop afstemmen.
- 3** We hebben het gestoomde substraat **getest met stekken** en vergeleken met referentiesubstraten. De stekken in het gestoomde substraat hadden een gelijke wortelontwikkeling, hogere planthoogte en -biomassa, hogere fosfor- en kaliumopname maar een lager chlorofylgehalte.
- 4** Het gerecycleerde substraat werd **getest voor de verdere opkweek** van chrysanten. Daar merkten we dat het substraat onvoldoende stikstof leverde, maar wel genoeg fosfor, kalium, calcium en magnesium. **Een extra bron van stikstof** zal nodig zijn voor een goede groei.

KERNCIJFERS

100°C

stomen

1u

1u stockage op 70 °C geeft evenwaardig substraat

10%

kostreductie

6

vakpublicaties

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

- 1** Uit onze proeven mogen we besluiten dat we gestoomde substraat **herbruikbaar** is als **stek- en teeltsubstraat**, maar dat we per teelt moeten nagaan of er extra stikstof nodig is. De andere nutriënten kan het gestoomde substraat wel aanleveren.
- 2** Het is belangrijk dat **bovengrondse plantenresten worden verwijderd** uit het substraat, of dat het substraat **voldoende lang wordt gestockeerd** voor het stomen, en daarna voldoende lang op temperatuur blijft alvorens af te koelen.
- 3** Ons recyclageproces **past binnen het wettelijke kader** (cfr. Art 36 van het Materialendecreet): we vermijden veenontginning en perlietproductie, we vermijden onoordeelkundig gebruik van de nutriënten in de gebruikte teeltsubstraten en we hergebruiken de reeds aanwezige nutriënten in de gebruikte teeltsubstraten direct.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

Dit recyclagemodel kan de sierteler **meer stuurbaarheid** op vlak van beschikbaarheid en samenstelling van stek- en teeltsubstraten opleveren. De **economische haalbaarheid** van het stomen binnen het eigen bedrijf is **sterk afhankelijk van bedrijf tot bedrijf**, maar voor JoLuPlant levert deze activiteit alvast een kostenbesparing op.

De resultaten van het project werden voorgesteld op diverse **events**. We wisselden onze ervaringen uit met andere telers die ook experimenteren met het stomen en hergebruik van afgeteelde teeltsubstraten. Het is duidelijk dat het **potentieel** van dit idee **groot** is: de sector is vragende partij en de resultaten zijn zeer positief.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

House Plus

Mobiele circulaire zorgunits als oplossing in tijdelijke zorgsituaties

HET PROJECT IN HET KORT

Niet enkel voor ouderen, maar ook voor zorgbehoevenden in het algemeen is thuis blijven wonen een belangrijke zaak, zowel op praktisch als mentaal vlak. Vaak gebeurt het dat de huidige woning echter **niet voldoende aangepast** is aan bepaalde zorgsituaties. Een **tijdelijke aanpassing of uitbreiding** van de woonst kan dan een oplossing bieden.

Vanuit deze context is het idee ontstaan voor het **project House Plus**. We willen een **mobilele zorgunit** ontwikkelen die de noden binnen een zorgsituatie in situ oplost. Zo kunnen we een woning tijdelijk aanpassen met bijvoorbeeld een gelijkvloerse slaap- en of badkameruitbreiding. Daarbovenop willen we deze units zo **ecologisch en circulair mogelijk** maken: de modules kunnen buiten of in de woning staan, zijn **makkelijk op te bouwen** en weer af te breken en zijn telkens **opnieuw inzetbaar**. De gebruiker zou geen eigenaar zijn, maar de modules kunnen huren.

Productontwikkelaar Bruno Van Son en het maatwerkbedrijf Kunnig bouwen momenteel de eerste prototypes, terwijl de studenten van de afdeling Bouw van Hogeschool Odisee als kritisch klankbord worden ingezet.

PROJECTGEGEVENS

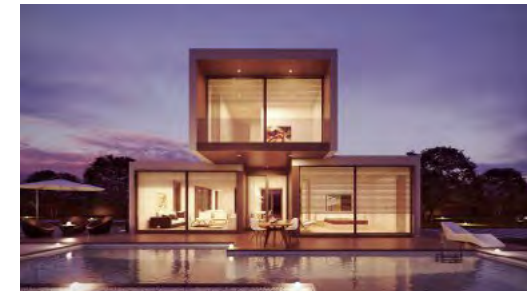
Dossiernummer: 2017-121
 Looptijd: 09/2017 tot 05/2019
 Subsidiebedrag: € 84.550

Een project van:

Axxis Consultancy bvba

Samen met:

Pegode vzw, Thomas More, Kunnig vzw

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

- 1** We hebben een **concept** uitgewerkt dat zowel **modulair, circulair, ecologisch** én ingebed is in de **sociale economie** dankzij de samenwerking met het maatwerkbedrijf Kunnig. Bovendien leveren we een **educatieve bijdrage** aan studenten van de Odisee Hogeschool, die worden ingezet als klankbord.
- 2** Om voeling te krijgen met de leefwereld van zorgbehoevenden en hun visie te kennen op het concept mobiel zorgwonen, werd ons ontwerp via ZorgLab Aalst **afgetoetst bij verschillende doelgroepen** (ouderen, mantelzorgers en zorgverleners).
- 3** Naast vlotte opbouw- en afbraakmogelijkheden, hebben we veel aandacht besteed aan het maximaal gebruik van **duurzame, ecologische en recycleerbare grondstoffen** voor de opbouw en samenstelling van onze zorgmodules.
- 4** In samenwerking met het maakbedrijf Kunnig hebben we ons ontwerp verder geoptimaliseerd en uiteindelijk een **eerste prototype gecreëerd**.

KERNCIJFERS

1ste
prototype gerealiseerd

500+
mensen (in)direct bereikt

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

- 1** De realisatie van het prototype in samenwerking met het maatwerkbedrijf Kunnig was een **grote uitdaging**. Het was vooral moeilijk en tijdrovend omdat Kunnig het gewend was een loutere rol van uitvoerder in te vullen, terwijl het in dit project echt mocht meedenken. Dat vroeg om een verandering van denkwijze.
- 2** Vanuit de overheid zou er, op vlak van ruimtelijke ordening en stedenbouwkundige vergunningen, **meer ruimte en duidelijkheid** moeten komen over de **vergunningen- en plaatsingsmogelijkheden** voor modulaire zorgunits. Een duidelijk wettelijk kader op Vlaams niveau zou het plaatsen van een zorgmodule aanzienlijk kunnen vereenvoudigen.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

House Plus zal na de steun van Vlaanderen Circulair zeker **blijven bestaan**. Ondertussen hebben we al een **tweede prototype** (2a) ontwikkeld dat wordt afgewerkt in het atelier van Kunnig in Hoboken. Binnenkort volgt er overleg met alle spelers om na te gaan wat er nog nodig is om over te gaan naar de **eerste testfase op het terrein**. Het doel is concrete afspraken maken met zorgvragers, zorgverleners maar ook met intermediairs en zorgaanbieders.

Verder hebben we reeds de eerste contacten gelegd met een zorgbedrijf in Antwerpen. De **doorstart van het project** kan worden ingebed in een projectwerking van de provincie Antwerpen rond zorgeconomie. Er is alvast bijzondere interesse in ons concept, zeker omwille van de link met de sociale economie.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

▶ **PROJECTFICHES**

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

Circular Retrofit Lab verbindt onderzoek en praktijk

Academisch onderzoek dichterbij de markt brengen

HET PROJECT IN HET KORT

Het Circular Retrofit Lab werd in 2017 opgestart als **pilotproject binnen het BAMB-onderzoek** (Buildings as Material Banks). De focus lag daarbij op de technische aspecten van circulair en veranderingsgericht (ver)bouwen: herbestemming in plaats van afbraak, scenarioplanning en demonteerbare bouwsystemen.

Tijdens dat eerste traject ontstond er een **waardevol netwerk van industriële partners**. Bovendien was er ook een groot **multiplicatiepotentieel** om de circulaire renovatieaanpak door te trekken bij de transformatie van zo'n 300 identieke studentenmodules op de VUB-campus.

Met het Open Call project hebben we **continuïteit** kunnen geven aan dit initiatief. Het was de aanleiding om met onze marktpartners de **focus te verbreden** naar andere, systemische aspecten die bijdragen aan de transitie naar circulair bouwen: businessmodellen, digitalisering, juridische en logistieke aspecten.

In een **leertraject van drie workshops** hebben we nieuwe expertise aangebracht, kansen gezocht in de waardepropositie van onze deelnemers en het debat gevoerd over hoe je transitie en innovatie in je eigen bedrijf

kan organiseren. We ontwikkelden een **Value Network Canvas** om waardenetwerken in kaart te brengen en circulaire alternatieven uit te tekenen. We testten ook verschillende concepten rond BIM en FIS als drager voor materiaalpaspoorten en formuleerden voorstellen voor verder onderzoek.

Dankzij de Open Call konden we de leerlessen uit het Retrofit Lab ook **verder verspreiden**.

Het opzet van het Lab is alvast ruimschoots geslaagd: een platform worden om de resultaten uit academisch onderzoek dichterbij de markt te brengen.

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2017-122
 Looptijd: 12/2017 tot 12/2019
 Subsidiebedrag: € 63.000

Een project van:

VUB Architectural Engineering

Samen met:

VITO, MK Engineering, ATS Groep, Zehnder Group

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

- 1** Door 3 jaar lang industriële partners samen te brengen rond het Circular Retrofit Lab, zijn er tijdens het verloop van het project **mooie symbioses** ontstaan tussen starters en grote bedrijven.
- 2** We ontwikkelden een **Value Network Canvas** om inzicht te scheppen in het waardenetwerk van bedrijven, nieuwe circulaire businessmodellen uit te testen en opportuniteiten te vinden voor nieuwe samenwerkingen.
- 3** Het Lab heeft zijn rol als uithangbord voor circulair bouwen meer dan vervuld. We gaven heel wat **rondleidingen en presentaties** om de leerlessen uit ons project te delen. Met professionals, studenten en het grote publiek.
- 4** Om de communicatie over het Lab te versterken, hebben we een **projectwebsite** opgezet (www.circularretrofitlab.be). Daar beschrijven we de circulaire renovatiestrategieën die zijn toegepast en vind je ook nieuws over toekomstige initiatieven.

KERNCIJFERS

30

presentaties en
rondleidingen

24

keer in de pers
(tv, vakbladen,...)

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

- 1** Onboarding blijft heel arbeidsintensief. Partners **langdurig bijeenbrengen** in een traject zorgt echter voor vertrouwen en - op de lange duur - voor interessante samenwerkingen.
- 2** Omdat er momenteel heel wat initiatieven rond circulariteit zijn, wordt het steeds belangrijker dat er **afstemming** tussen de initiatieven komt. Voor het thema businessmodellen overlegden we regelmatig met het traject van Circulaire Kempen. Hetzelfde doen we nu ook projecten rond 'circulair' schrijnwerk.
- 3** Pilotprojecten maken het concept van circulair bouwen **tastbaar** voor het grote publiek. Ze brengen de verschillende dimensies van de circulaire uitdaging naar boven, geven markspelers de kans om te experimenteren zonder risico en leiden tot nieuwe samenwerkingsverbanden tussen ketenpartners.
- 4** **Gebrekkige data-efficiëntie** blijft een belangrijke hindernis in de bouw. Het is een belangrijke opportuniteit voor verbetering. Binnen het kader van de circulaire economie heeft BIM zijn beperkingen als drager voor materiaalgegevens of bouwspoorboeken. Een transactionele aanpak, bijvoorbeeld door het gebruik van een blockchain, heeft in combinatie met gestandaardiseerde datasetformaten zoals EPD, een duidelijk potentieel.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

Het Lab wordt verder uitgebouwd als experimenteerplek voor circulaire concepten. We blijven er leren door te doen, samen met marktpartners. Volg onze activiteiten op www.circularretrofitlab.be.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

▶ PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2017-124
 Looptijd: 12/2017 tot 02/2020
 Subsidiebedrag: € 75.000

Een project van:

Wood.be

Samen met:

Indera, Trisag

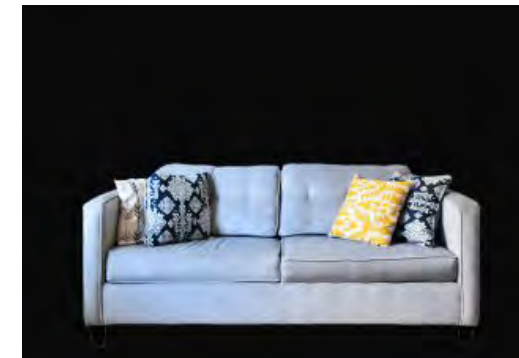
REFURN

Duurzamere zetels dankzij ecodesign en circulaire businessmodellen

HET PROJECT IN HET KORT

Afgedankt meubilair vertegenwoordigt 42,7% van het niet-selectief ingezamelde grofvuil in Vlaanderen. Van alle meubelen zijn gestoffeerde zetels ook het meest complex en divers op vlak van materiaalgebruik en opbouw.

Met het **project REFURN** willen meubelproducenten Drisag en Indera vanuit hun sector proactief bijdragen tot een economisch én ecologisch interessante oplossing voor dit probleem. Wij willen het **hergebruik van gestoffeerde zitmeubelen, de onderdelen en materialen ervan** stimuleren door concreet in te zetten op twee pijlers. Enerzijds willen we op zoek gaan naar **haalbare circulaire businessmodellen** die duurzaamheid en hergebruik binnen de markt stimuleren. Anderzijds willen we onze aandacht richten op **ecodesign-richtlijnen** die de levensduur en het hergebruik van ons zitmeubilair kunnen bevorderen. Die richtlijnen hebben we uitgetest op twee bestaande zetels en kunnen dienen als basis voor het (her)ontwerpen van bestaande én nieuwe zitmeubelcollecties.

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

- 1** We hebben het **ontwerp** van twee bestaande gestoffeerde zetels **aangepast volgens ecodesign-principes** om het hergebruik en de levensduur ervan, zowel integraal als gedeeltelijk, te optimaliseren.
- 2** Na onderzoek naar het **best haalbare circulaire businessmodel**, wil Indera vooral streven naar een **product-servicesysteem met leasecontracten**, terwijl Drisag een **sale-and-buy-backformule** wil aanbieden om meubelen na gebruik terug te kopen voor een afgesproken restwaarde.
- 3** We hebben onze **ecodesign-richtlijnen gebundeld in een publicatie** voor de meubelsector. Zo kunnen we ook andere producenten **inspireren en stimuleren** om hun eigen collecties te (her)ontwerpen in functie van maximaal hergebruik.
- 4** Een circulair businessmodel binnen onze bedrijven heeft ook een **invloed op onze partners**. Door op zoek te gaan naar leveranciers die duurzamere materialen aanleveren met een langere levensduur, **stimuleren we andere schakels in de keten** om meer circulair te denken.

KERNCIJFERS

561

bereikte meubelbedrijven

2

ecodesign zetels

5

waardeketen-workshops

50

betrokken stakeholders

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

- 1** De ecodesign-richtlijnen die focussen op de productlevenscyclus waren de meest toegankelijke en laagdrempelige principes om **de eerste stap te zetten** naar meer circulair zitmeubilair. Het belang van die eerste stap is niet te onderschatten en initieert vaak **allerlei innovatieve neveneffecten**.
- 2** **Consumenten** zijn nog **niet helemaal overtuigd** van sommige circulaire oplossingen en moeten **beter gesensibiliseerd** worden. Gebruikers zien 'refurbished' meubelen nog als tweedehands, van mindere kwaliteit en goedkoper. Ook blijkt de markt nog niet klaar voor een circulair product-servicemodel.
- 3** De **restwaarde van de zetel** speelt een belangrijke rol, maar is erg variabel en wordt door allerlei factoren beïnvloed: materiaal, trendgevoeligheid, gebruiksintensiteit ... Dat vormt nog een barrière voor het optimaal inzetten van een circulair businessmodel.
- 4** Om de **kwaliteit van de meubelen** in verschillende gebruikperiodes te blijven **garanderen** en de geleverde inspanningen op vlak van ecodesign zoveel mogelijk te valoriseren, willen producenten de hele keten, van productie tot hergebruik, **zoveel mogelijk zelf in handen houden**.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

Dankzij dit project is Drisag ervan overtuigd dat de **overstap naar circulaire oplossingen** een belangrijke meerwaarde biedt en **noodzakelijk is voor een duurzame toekomst** van de meubelsector. Het bedrijf wil een **voortrekkersrol** blijven spelen en engageerde zich in **een nieuw project** om de ontwikkelingen binnen REFURN naar een volgend niveau te tillen en oplossingen te zoeken voor de huidige barrières.

Indera onderzoekt of het haar ecodesign-zetel beter kan commercialiseren door te deel te nemen aan de creatie van een breder platform voor circulaire inrichting. Daarbij vormt de zetel een circulaire deeloplossing van een totaalinrichting voor een specifiek segment van de hotelmarkt. De deelname aan het **Interreg-project ECY-TWIN** biedt Indera ook kansen om dit deel van haar ontwikkelingstraject verder uit te werken.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

▶ PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

Airline Trolley-as-a-Service

Circulaire innovatie voor catering in de lucht

HET PROJECT IN HET KORT

Het systeem van de circulaire economie richt zich vooral op een **efficiënter gebruik** van onze **schaarse grondstoffen**, maar ook op de toepassing van **nieuwe ondersteunende businessmodellen** die vitaal zullen zijn voor een succesvolle, duurzame toekomst. Onze bestaande modellen, vaak gecentraliseerd rond het product, zullen met andere woorden fundamenteel moeten worden heruitgevonden.

Met die gedachte in het achterhoofd werkten Econocom en AeroCat een tijd geleden al samen om het **cateringmodel van luchtvaartmaatschappijen** te verbeteren. Zo bedachten we een lichte, **innovatieve trolley** en een **bijhorend economisch model** gericht op het **gebruik** en minder op het bezit van de trolley. De (ecologische) voordelen van de trolley zijn groot: tot 30% minder brandstofkosten, een lagere CO2-uitstoot, gebruik van recycleerbare materialen ...

Door toegenomen **digitale mogelijkheden** en met de steun van Vlaanderen Circulair willen we die ideeën versterken en een hele systeeminnovatie introduceren, en zo de transitie naar een circulaire economie vergemakkelijken. De fysieke

trolley kan uitgroeien tot een **intelligente Airline Tech Trolley-as-a-Service (ATAAS)**, wat een fundamentele transformatie betekent in een tot nu toe conservatieve markt.

Om die uitdaging aan te gaan werkten we samen met De Ster, de Vlaamse afdeling van Gategroup, die met 750.000 trolleys in beheer de wereldmarktleider vormt in luchtvaartcatering.

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2017-128
 Looptijd: 11/2017 tot 04/2018
 Subsidiebedrag: € 100.000

Een project van:

Econocom Lease

Samen met:

Aerocat, De Ster

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

1

De **ecologische voordelen** van de nieuwe trolley zijn groot: tot 30% minder brandstof, lagere CO2-uitstoot, gebruik van recycleerbare materialen, minder onderhoud, langere levensduur, slimmer benut kapitaal en hergebruik van tweedehandse trolleys.

2

De ATAAS helpt luchtvaartmaatschappijen bij het **innoveren van hun klantenrelatie**: van een loutere tickettransactie naar een **langdurige relatie** gecentreerd rond service, support en experience. Marketingstrategieën die enkel draaien om de laagste prijs, worden verleden tijd.

3

De ATAAS is gemaakt uit **plastic** (i.p.v. geleidend aluminium) wat veel meer mogelijkheden biedt om de trolley uit te rusten met allerlei **digitale, innovatieve snufjes** (WiFi, Bluetooth, track & trace systeem ...). Dit houdt zowel voordelen in voor de luchtvaartmaatschappij als voor haar reizigers.

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

1

Veel bedrijven zien in dergelijke innovaties altijd **risico's** die ze liever vermijden. Hoewel we zeker weten dat ons product-as-a-service model een **grote meerwaarde** kan vormen, zal het toch belangrijk zijn om eerst de **positieve resultaten op vlak van efficiëntie en kostenbesparing** te bewijzen. Dat zal bedrijven **motiveren en geruststellen** om de stap te zetten naar dit nieuwe model.

2

Desondanks de goede resultaten van dit project, beseffen we dat we nog een **lange weg** moeten afleggen om dit circulaire businessmodel volledig te implementeren. Dergelijke evoluties **vragen tijd** en het marktgedrag beïnvloeden is een **complex proces**.

3

Dit project was voor alle deelnemers een echte **eyeopener**. Iedereen was van nature al gemotiveerd om een bijdrage te leveren aan een betere, duurzamere wereld, maar dit project maakte duidelijk dat het vooral onze **goede samenwerking** is die het **verschil kan maken**, veel meer dan de loutere optelsom van de individuele inzet van de verschillende partners.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

Het innovatieve product-as-a-service model heeft een **aantal aantrekkelijke voordelen**, maar dat wil ook niet zeggen dat er een **magische formule** bestaat die sowieso tot succes leidt. Zowel vraag als aanbod moeten synchroon geïnteresseerd en gemotiveerd zijn om over te stappen op het model.

Het is wel duidelijk dat het product-as-a-service model een echte kans is om **sterkere klantenrelaties** op te bouwen, **meer inkomsten** te genereren en een **competitievere marktpositie** te creëren. We verwachten dat binnen dit en 5 jaar het model steeds **populairder** zal worden en ook klanten meer zullen vragen naar een verandering in die richting.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2017-131
 Looptijd: 10/2017 tot 10/2018
 Subsidiebedrag: € 99.088

Een project van:

Centexbel

Samen met:

UTEXBEL, Malysse CleanLease Aarschot,
 UZ Leuven

Lazarus

Circulaire lakens voor ziekenhuizen uit gerecycleerde PET en lyocell

HET PROJECT IN HET KORT

Het Lazarus project had als doel een nieuwe lokale textielwaardeketen “bedlinnen” voor ziekenhuizen op te zetten door de klassieke lakens op basis van milieuvriendelijk katoen, met soms een aandeel virgin polyester, te vervangen door een nieuw duurzaam textieldoek gemaakt met lyocell (eventueel met een aandeel gerecycleerd katoen) en gerecycleerde polyester vezel (R-PET, polyester vezels gemaakt van PET-flessen).

Door het inzetten van Europese grondstoffen en recyclaten enerzijds en een directe samenwerking tussen lokale bedrijven en gebruikers anderzijds, hebben we een “korte” waardeketen gecreëerd. Hierdoor worden de logistieke kosten beperkt, zowel tijdens de productie- als de gebruiksfase. En we maken de lokale textielindustrie opnieuw competitief voor eenvoudige textielartikelen.

Een vooronderzoek besliste over de garenkeuze, daarna testten we de geproduceerde lakens uitvoerig.

Voor de lokale productie van 1 laken worden minimaal 4 gerecycleerde colaflessen van 1,5 l en 150g cellulose uit snoeihout gebruikt. Door de vervanging van katoen en virgin polyester door respectievelijk milieuvriendelijk cellulose

(lyocell) en PET-recyclaten kan men per laken tenminste 75 g bestrijdingschemicaliën, 50 l water en 0,15 l aardolie tijdens de productiefase besparen. Door het aandeel gerecycleerde PET in een ziekenhuislakens te verhogen kan het water- en energieverbruik bij het wassen en drogen significant verlaagd worden.

Dit project is circulair door:

- het lokaal inzetten van gerecycleerde materialen en milieuvriendelijke biomassa
- het vermijden van intercontinentaal transport
- het gebruik van milieuvriendelijke was- en droogprocessen
- het circulair onderhouden van “herbruikbaar” bedlinnen

We zetten grondstoffen circulair in, we organiseren een andere, efficiëntere logistiek en verbeteren de randvoorwaarden die circulaire economie mogelijk maken.

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

1

De LCA (Life Cycle Analysis) heeft uitgewezen dat het laken uit gerecycleerde polyester en lyocell **beduidend duurzamer** is dan een vergelijkbaar laken uit 100% katoen of katoen gemengd met virgin polyester.

2

De TCO (Total Cost of Ownership) wordt bij een gelijke aankoop prijs positief beïnvloed doordat **in de wasserij er zowel een ecologische als economische winst** is aangezien de R-PET / Lyocell lakens minder vocht opnemen, en hierdoor waarschijnlijk ook minder chemicaliën verbruiken.

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

1

Door het inzetten van gerecycleerde grondstoffen en Europese duurzamere grondstoffen kan textiel gevoelig verduurzaamd worden en gedeeltelijk circulair gemaakt worden. Dit met een gelijk kwaliteitsniveau en vermoedelijk gelijke levensduur.

2

De constructie van textiel kan ervoor zorgen dat textielproducten een langere levensduur hebben. Zo merkten we een verschil op tussen ringgesponnen en open-end gesponnen garen.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

We zijn aan het begin van een omwenteling die een opportuniteit is voor de lokale textielindustrie, textielonderhouders en grote textielaankopers (openbare aanbestedingen). Er lopen onderhandelingen om dit laken permanent in te zetten in het UZ Leuven.

▶ PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

▶ **PROJECTFICHES**

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2017-137
 Looptijd: 12/2017 tot 11/2018
 Subsidiebedrag: € 100.000

Een project van:

VITO

Samen met:

Start-it@KBC, Agoria, Sirris, ETAP, HaTwee,
 Out Of Use, More

Expeditie Circulair!

Bedrijven begeleiden bij hun zoektocht naar een circulair bedrijfsmodel

HET PROJECT IN HET KORT

De **interesse in circulair ondernemen** en circulaire businessmodellen is de laatste tijd sterk **toegenomen**, dankzij de succesvolle inspanningen van zowel internationale als Vlaamse organisaties en ondersteund door de beleidsagenda's.

De **transitie naar een circulair bedrijfsmodel is echter complex** en laat zich voelen in alle aspecten van de bedrijfsvoering. De zoektocht naar een concreet circulair model brengt bedrijven op **onbekend terrein**, waar ze zonder duidelijk kompas en routekaart dreigen vast te lopen in obstakels, zoals het vinden van een markt, financieringsbeslissingen, technische uitdagingen, onzekerheid over economische en milieubaten ... De expertise om die vraagstukken op te lossen groeit, maar is verspreid over een veelvoud aan actoren.

Het project **Expeditie Circulair!** is de zoektocht van vier bedrijven (ETAP, HaTwee, Out Of Use en More) naar een geschikt circulair bedrijfsmodel, onder begeleiding van vier organisaties aan de hand van hun complementaire inhoudelijke kennis en ervaring in procesbegeleiding: VITO, Start it@KBC, Agoria en Sirris.

Het vertrekpunt was dat een duidelijke procesaanpak, onderlinge uitwisseling van ervaringen en toegang tot de inhoudelijke expertise van de begeleiders de transitie naar een circulair model kon versnellen voor deze vier bedrijven.

De inzichten uit dit project bieden een stevige basis om te komen tot een slagkrachtiger ecosysteem voor ondersteuning van circulaire ondernemers in Vlaanderen.

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

- 1 De vier bedrijven waren elk afzonderlijk erg geholpen met het traject. Ze gaven aan dat de **coaching**, de vlotte **toegang tot kennis** en oplossingen en het **uitwisselen van ervaringen** belangrijke factoren zijn voor het verdere succes van hun circulaire onderneming.
- 2 Het project leverde ons **breder inzicht** over circulair ondernemen. Zo onderscheidde we **verschillende rollen** die van **essentieel belang** zijn in het landschap van circulaire businessinnovatie alsook de **structurele hiaten** die ertoe leiden dat die rollen moeilijk tot uiting komen.
- 3 Het genetwerkte samenwerkingsmodel dat tijdens dit project tot stand kwam, is zeker ook toepasbaar in **andere cases** en vormt een **stevige basis** om te komen tot een **slagkrachtiger ecosysteem** voor ondersteuning van circulaire ondernemers in Vlaanderen.
- 4 We willen onze leerlessen **zo ruim mogelijk verspreiden** om een meerwaarde te realiseren dat voorbij de vier deelnemende bedrijven reikt. **Concrete tips & tricks, eenvoudige tools** en **inspirerende cases** op vlak van circulair ondernemen werden daarom verzameld en **online beschikbaar** gesteld.

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

- 1 Een **vlotte toegang tot kwaliteitsvolle coaching is essentieel**. De kennis over duurzaamheid en circulariteit van businessinnovatiecoaches is echter nog te beperkt en moet worden bijgeschaafd. Verder zou ook de overheid het aanbod **zichtbaarder en toegankelijker** kunnen maken.
- 2 Voor starters en kleine KMO's is coaching bij innovatietrajecten **financieel soms moeilijk**, zeker aangezien vaak meervoudige expertise nodig is. Partnerschappen tussen verschillende actoren in de markt kunnen een antwoord bieden, net als slimme ondersteuning vanuit de overheid.
- 3 De expertise nodig voor een succesvol circulair businessmodel is vaak **meervoudig en wordt verspreid aangeboden** door een breed gamma aan juristen, accountants, logistieke spelers, duurzaamheidsspecialisten ... Een duidelijk overzicht van welke bedrijven welk type kennis aanbieden, kan de uitrol van circulaire businessmodellen versnellen.
- 4 Het vormt voor bedrijven die circulair innoveren een **enorme meerwaarde** als ze hun **inzichten en kennis uit de praktijk onderling kunnen delen**. Bestaande netwerkorganisaties zouden bijvoorbeeld specifiekere netwerkactiviteiten kunnen opzetten rond concrete topics voor circulaire ondernemers.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

▶ **PROJECTFICHES**

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

De Makelarij

Een incubatorplek voor starters en kringloop-ondernemen

HET PROJECT IN HET KORT

Het project van De Makelarij ontstond toen 3 partners het idee kregen om het poortgebouw van de voormalige Ambiorixkazerne in Tongeren om te bouwen tot een **coördinatiecentrum** dat **circulair ondernemen in de stad** mogelijk maakt.

Het gebouw, gerenoveerd met herbruikbaar afvalmateriaal, vormt nu een **incubatorplek** waar **starters** met creatief maaktalent en duurzame concepten de **kans** krijgen om betaalbaar een ruimte te huren om een atelier, winkel of showroom in onder te brengen. De activiteiten van deze starters draaien rond **circulairiteit** (circulaire grondstoffen, herstellatelier, tweedehands ...) of bevatten een principe van **deeleconomie**. De initiatieven die goed draaien en verhuizen om verder te groeien, maken plaats voor nieuwe ondernemers.

Samen onder een dak kunnen ze aan **kringloop-ondernemen** doen: de reststoffen van de ene kunnen dienen als grondstof voor de andere. Of de creaties van de ene kunnen dienen als verkoopbaar product voor de andere.

De Makelarij is tegelijk ook een plaats waar de circulaire ondernemers hun **krachten kunnen bundelen** om een **betere marketing** te voeren die **andere consumentengroepen** aanspreekt en **inspireert** om meer circulair te gaan kopen. **En zo maken we onze cirkel rond.**

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2017-139
 Looptijd: 12/2017 tot 12/2019
 Subsidiebedrag: € 100.000

Een project van:

Coin Perdu

Samen met:

Maarten Guillaume, Créage vzw

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

- 1** De Makelarij biedt een **uniek onderdak** voor starters die willen inzetten op **duurzaam ondernemen**. Ateliers voor schrijnwerkerij, upcycling, workshops, een deel-fotostudio ... Er ontstonden onderling ook al veel interessante **samenwerkingen** tot zelfs **spin-offs**.
- 2** Ook **scholen** vinden hun weg naar ons centrum. We kunnen een interessante **educatieve bijdrage** leveren doordat er **kostbare kruisbestuiving** ontstaat tussen jongeren en de makers. Hetzelfde geldt voor **jeugdbewegingen en sportverenigingen** waarmee we intussen samenwerken.
- 3** De Makelarij vormt eveneens **een plek voor sociaal minderbedeelden**, door samenwerkingen met onder andere het dagcentrum voor personen met een handicap Nederheem, het maatwerkbedrijf De Wroeter, het multicultureel familiefestival AmbioMix ...
- 4** Om het juiste publiek voor de makers aan te trekken, organiseren we **evenementen** zoals markten, tentoonstellingen, optredens ... Zo dragen we onze steen bij aan **cultuurbeleving** in Tongeren. Via beleefmomenten, lezingen en workshops ontdekken klanten en partners de mogelijkheden van circulair ondernemen.

KERNCIJFERS

50
partnerships op 2 jaar tijd

2
directe jobs gecreëerd

14
nieuwe circulaire ondernemingen gestart

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

- 1** Met dit project konden we duidelijk zien hoe de **bewustwording** om duurzamer te leven, steeds verder **groeit**. Dat wordt duidelijk weerspiegeld in de aanpak van de verschillende bedrijven en organisaties waarmee we samenwerken.
- 2** De Makelarij brengt veel meer in beweging dan de circulaire ondernemers die er een plek huurden. We vormen een **echte maatschappelijke meerwaarde** en zijn meer dan ooit een **community** waar mensen samenkomen en circulair besmet worden. Net dat community-gevoel speelt een belangrijke rol voor de uitwisseling van circulair gedachtegoed.
- 3** Het is nog **moeilijk** om **onze exacte ecologische impact** te meten. Momenteel volgen we de vooruitgang per partner op via halfjaarlijkse gesprekken, maar er bestaat niet echt een objectief universeel meetinstrument om die vooruitgang bij te houden en te vergelijken.
- 4** We willen het **gedrag van consumenten nog meer beïnvloeden** zodat ze bewuster en minder louter op prijs kopen. We willen graag projecten ondersteunen die circulariteit beleefbaar maken en feedback genereren. Veel bedrijven willen zich circulair inzetten, maar willen mensen die producten wel kopen?

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

Wij zijn blij dat we de kans hebben gekregen dit project op te zetten en een **eerste circulaire hub** uit de grond hebben gestampt. Het heeft ons gesterkt in onze aanpak en ideeën, en graag beginnen we vastberaden aan de **volgende fases** van dit project.

Door op hetzelfde elan verder te gaan, zullen we **nieuwe partners** kunnen aantrekken en **nieuwe ondernemers inspireren**. Het zal nodig zijn om ons coördinatiecentrum uit te breiden met **extra werkkrachten**. Ook kunnen we op andere plekken **nieuwe coördinatiecentra opstarten**. Het wordt wel een **uitdaging** voor de toekomst om dit financieel mogelijk te maken.

Verder willen we met het coördinatiecentrum nog meer de consument benaderen en sensibiliseren. Dat zal vragen om een **vernieuwde communicatiestrategie**.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

▶ **PROJECTFICHES**

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

Stapsteen naar een circulaire stad

Demonstratie van Carbstone-klinkers in Gent

HET PROJECT IN HET KORT

Het doel van “Stapsteen naar een circulaire stad” (Stapsteen) was om **nieuwe, duurzame bouwmaterialen te demonstreren** in de stadsomgeving van Gent. Als technologie werd gekozen voor de Carbstone-technologie. Daarbij worden bouwmaterialen geproduceerd door de reactie van afvalstoffen met CO₂ en dus **zonder gebruik van cement**. Binnen ons project kozen we ervoor om Carbstone-klinkers te maken voor de aanleg van een voetpad. Zo zouden heel veel mensen in contact komen met het nieuwe materiaal.

Als grondstof kozen we voor **lokale staalslakken van Arcelor Mittal Gent**, aangevuld met carbinox en stinox. Dat zijn **fracties van roestvaststaalslakken** uit het proces van Orbix, een bedrijf dat o.a. duurzame materialen en technologieën ontwikkelt voor de bouwsector.

In een eerste stap werden alle grondstoffen **onderzocht** en grondig gekarakteriseerd. Vervolgens werd met behulp van labo- en piloottesten de **receptuur** op punt gesteld om te voldoen aan de technische vereisten van een standaard betonklinker (conform EN 1338). Nadat de optimale receptuur op laboschaal was gedefinieerd, werd ze verder aangepast voor **grootschalige productie** bij Orbix in een

reeks van productieruns. Uiteindelijk produceerden zij 110 m² aan Carbstone-klinkers waarmee we een nieuw voetpad aanlegden voor de Arteveldehogeschool in de Leeuwstraat (Gent).

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2017-153
 Looptijd: 12/2017 tot 12/2019
 Subsidiebedrag: € 96.580

Een project van:
 Stadsbestuur Gent

Samen met:
 VITO, Orbix, Peter Stouthuysen, UGent

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

- 1** De Carbstone-klinkers werden geproduceerd op basis van **100% staalslakken**, zonder gebruik van cement. Ze hebben echter wel **dezelfde technische eigenschappen als standaard betonklinkers**.
- 2** De Carbstone-klinkers hebben een **veel lagere impact op het milieu** dan betonklinkers. Een LCA-analyse toonde aan dat de Carbstone-klinkers netto CO2 capteren, dit in tegenstelling tot standaard betonklinkers die een grote ecologische voetafdruk hebben.
- 3** Ook op milieuhygiënisch vlak voldoen de klinkers aan alle eisen. OVAM gaf dus een **grondstofverklaring** voor de aanleg van het voetpad: de klinkers mochten gelegd worden, er is geen negatieve impact op het milieu.
- 4** De aanleg van het Carbstone-voetpad in Gent kreeg **ruime aandacht** in de vakpers.

KERNCIJFERS

110

m² Carbstone-klinkers

2000

kg CO₂eq/100 m²
bespaard

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

- 1** De **huidige werkwijze** in openbare aanbestedingen, met sterk ingeburgerd gebruik van Standaardbestek 250, vormt een **effectieve rem** op de introductie van innovatieve bouwmaterialen.
- 2** Stapsteen bevestigt dat **demo-projecten cruciaal** zijn voor het opbouwen van vertrouwen voor de marktintroductie van een innovatief bouwproduct. Door in co-creatie te gaan met de eindgebruiker, worden de belangrijkste marktnoden duidelijk en worden de uitdagingen gericht aangepakt.
- 3** **Co-creatie** is een heel belangrijk gegeven. Elke partner of externe partij heeft zijn eigen expertise, verwachtingen en eigen taalgebruik. Het is cruciaal voor het succes van een demoproject om deze verwachtingen en het taalgebruik op elkaar af te stemmen.
- 4** Voor producten die in een streng gereguleerd kader worden geïntroduceerd, is het belangrijk dat **de overheid een kader creëert** waarin een demoproject kan plaatsvinden en risico's opgevangen worden.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

Het project “Stapsteen naar een circulaire stad” past in het stedelijk beleid voor ‘circulaire economie Gent’. De Stad Gent beoogt daarmee de systemische uitbouw en implementatie van een circulaire economie via de realisatie van nieuwe waardeketens voor het hergebruik van afval- en materiaalstromen in de Gentse economie. Proeftuinen als Stapsteen zijn daarbij erg belangrijk voor de maatschappelijke acceptatie.

▶ PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

▶ PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

De Circulaire Weg

Nieuwe rijwegen met gerecycleerd materiaal van oude wegen

HET PROJECT IN HET KORT

In het Vlaamse landschap liggen nog veel **betonnen (landbouw)wegen**. Die verkeren vaak in een slechte staat. Beton is echter een materiaal dat de mogelijkheid biedt om **opnieuw aangewend** te worden. Dat gebeurt momenteel ook, maar vaak krijgt het gerecycleerde materiaal dan geen **hoogwaardige functie** meer en wordt het eerder gebruikt voor funderingen.

Met het project De Circulaire Weg wil Wegenbouw De Brabandere daar graag verandering in brengen. In het verleden hebben we al meerdere inspanningen geleverd om ecologischer te werk te gaan bij het bouwen van nieuwe wegen. Met dit project willen we nu onderzoeken of we het afbraakmateriaal van oude betonnen wegen geen **hoogwaardiger tweede leven** kunnen geven, namelijk door ze te gebruiken als **hoogwaardigere betongranulaten voor de nieuwe wegverharding zelf**, in plaats van enkel voor de fundering.

Als voorbeeldproject voor ons onderzoek hebben we een oude landbouwweg in Veurne trachten te vervangen door een nieuwe weg van 100% gerecycleerd materiaal. Deze circulaire weg is op zich misschien slechts een **klein project**, maar was bijzonder succesvol en kan als **grote voorbeeld** dienen voor de volgende generaties.

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2017-156
 Looptijd: 12/2017 tot 01/2019
 Subsidiebedrag: € 100.000

Een project van:
 wegenbouw De Brabandere
Samen met:

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

- 1** De geproduceerde **afvalstroom** van de wegenwerken tijdens dit project is **aanzienlijk lager** dan bij andere wegenwerken. Dit komt natuurlijk doordat er **meer dan 85%** van de oude betonnen weg wordt **hergebruikt**.
- 2** Doordat we zoveel bestaand materiaal ter **plaatse opnieuw gebruiken**, ligt het **transport** van zowel de aanvoer van nieuw materiaal als de afvoer van oud materiaal een stuk lager. Dat betekent dat onze **CO2-uitstoot** ook aanzienlijk **kleiner** is.
- 3** Onze nieuwe weg vormt **geen bijkomende belasting** op de ontginning van natuurlijke grondstoffen, aangezien we zelfs voor de toplaag een deel van de natuurlijke, grove granulaten vervangen door gerecycleerde granulaten.
- 4** De nieuwe weg scoort zowel qua **vorst-dooiweerstand** als qua **druksterkte** bijzonder goed. Daarmee voldoet hij aan de zwaarste eisen voor wegenbeton, namelijk de eisen die gelden voor een autosnelweg.

KERNCIJFERS

85,4%
oude weg hergebruikt

47%
natuurlijke granulaten
vervangen

474 kg
gerecycleerd
betongranulaat per m³

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

- 1** Een belangrijke parameter bij de aanleg van een nieuwe weg is de **vorst-dooiweerstand**. Ons gerecycleerd materiaal werd hierop beproefd en had een **uitmuntende score**. We denken zelfs dat de gerecycleerde poriën bij vorst het ijs **nog beter laat expanderen** en zo **nog meer schade vermijdt**.
- 2** Bij de afbraakwerken moeten we er steeds rekening mee houden dat we de materialen nog gaan hergebruiken. Het is dus belangrijk dat we steeds **omzichtig** en **selectief** te werk te gaan.
- 3** Een mogelijk knelpunt is de **waterhuishouding** op het ogenblik dat we de nieuwe cement aanmaken met de oude materialen. Dat moet deskundig worden opgevolgd. Doordat de consistentie van enkele ladingen beton niet helemaal conform was, moesten wij tijdens onze proef enkele ladingen retourneren.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

Wij en het stadsbestuur van Veurne zijn uitermate tevreden over de uitvoering en resultaten van dit project. Onze circulaire weg toont aan dat het gebruik van **gerecycleerde granulaten** een **meerwaarde** kan betekenen voor de **toekomstige circulaire economie** in Vlaanderen.

Er zijn uiteraard nog enkele **uitdagingen** zoals de omzichtigheid waarmee de **selectieve uitbraak** van de oude weg moet gebeuren en de **waterhuishouding** in het wegenbeton.

Ons proefproject is momenteel nog **kleinschalig**, maar gezien de goede resultaten zit er zeker toekomst in. Dit project kan zeker als **voorbeeld** dienen voor toekomstige generaties wegenwerken, en we zouden **grote veranderingen** kunnen tweebrengen in heel Vlaanderen.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

▶ PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

Circulaire gemeente voor de toekomst

Hoger ruimtelijk rendement en lager grondstoffengebruik

HET PROJECT IN HET KORT

Bevolkingsprognoses geven aan dat de **bevolking in Vlaanderen** de komende jaren nog aanzienlijk zal **groeien**: tegen 2050 hebben we maar liefst een half miljoen extra woongelegenheden nodig, extra ruimte voor crèches, winkels, kantoren ... Tegelijk groeit het besef dat **gebouwen** ook een **enorme milieu-impact** hebben: hun opbouw, dagelijks gebruik en verbouwingen vragen veel materialen, water en energie. En ze veroorzaken grote afvalstromen.

Een **zuiniger** gebruik van onze open ruimte en **hergebruik** van **leegstaande gebouwen** zullen een prioriteit en uitdaging worden.

Met het **project 'Circulaire gemeente voor de toekomst'** willen Bond Beter Leefmilieu (BBL) en de Vereniging voor Ruimte en Planning (VRP) die uitdaging concreet maken. We geloven dat, met de nodige creatieve ingrepen in onze stads- en dorpskernen, we voldoende ruimte kunnen vinden om die bevolkingsgroei en economische groei op een duurzame manier op te vangen.

We maakten een selectie van enkele **praktijkcases** van leegstand (een militair domein, een school en een winkelpand) en onderzochten door middel van **workshops** met de lokale besturen, stakeholders en experts de mogelijke **opportuniteiten** om **kringlopen te sluiten**, gebouwen voor te bereiden op een **circulaire toekomst**, en de **circulaire economie in praktijk** te brengen.

Het **inspiratieboek 'Scenario circulair'** verzamelt al onze bevindingen en leerlessen van deze zoektocht. Iedereen kan het boek gratis opvragen of downloaden van de website.

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2017-159
 Looptijd: 12/2017 tot 06/2019
 Subsidiebedrag: € 93.619

Een project van:

Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen

Samen met:

Vlaamse Vereniging voor Ruimte en Planning

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

- 1** Hoewel er al veel gebeurt rond circulaire materialenstromen en in de discussie sloop versus nieuwbouw, is er weinig expertise over circulariteit in ruimtelijke ordening. Onze workshops waren voor vele lokale bestuurders een **eye-opener** over het **belang van circulaire ruimtelijke planning**.
- 2** De workshops vergrootten het **maatschappelijk draagvlak** voor de circulaire invulling van leegstaande gebouwen. Omwonenden en lokale stakeholders konden kennismaken met het begrip en mee constructief nadenken over de herinvulling van de panden, wat veel enthousiasme opwekte.
- 3** We zetten met dit project ook in op **disseminatie**. Onze bevindingen en leerlessen uit de praktijkcases werden verzameld in het **inspiratieboek 'Scenario Circulair'**. Dat werd gepresenteerd tijdens het **slotcongres 'Operatie Circulatie'** in Leuven en kan **gratis** worden opgevraagd of **gedownload**.

KERNCIJFERS

6 ha

open ruimte weg per dag

40%

materiaal Europa naar
bouwsector

3

praktijkcases van leegstand

1

inspiratieboek 'Scenario
circulair'

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

- 1** Aanvankelijk wilden we inspiratie halen uit **voorbeeldprojecten** van circulaire stedenbouw in binnen- en buitenland. Die **bestaan echter amper**, en ook een beleidspraktijk rond circulaire stedenbouw ontbreekt. Wij voeren **pionierswerk**. Het is dus nog te vroeg om, zoals gehoopt, kant-en-klare recepten uit te schrijven voor circulariteit in ruimtelijke plannen.
- 2** Stedenbouwkundige projecten en ruimtelijke plannen vertrekken meestal vanuit vaststaande bestemmingen (wonen, bedrijven, natuur...). Een circulaire invulling en het sluiten van kringlopen vragen echter een **andere manier van werken**, waarbij functies meer door mekaar kunnen lopen.
- 3** Circulaire stedenbouw past moeilijk in **klassieke aanbestedingsprocedures** die vertrekken vanuit een vast programma dat alles al in detail vastlegt. Een circulair project heeft nood aan een **flexibeler programma**, dat zich kan aanpassen aan bijvoorbeeld de mogelijkheid om kringlopen te sluiten.
- 4** Circulaire herbestemmingen vragen om een **andere procesbegeleiding van de lokale besturen**. Hoe vullen zij hun regierol in en brengen ze stakeholders samen om de ambities te concretiseren? Gebouwde omgeving circulair maken vraagt ook vaak een **grote startinvestering**, wat niet evident is met een **krap gemeentebudget**.

PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

▶ **PROJECTFICHES**

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

Polypropyleen Circulair

Pleidooi voor recyclage en hergebruik van polypropyleen

HET PROJECT IN HET KORT

Tegenwoordig bevatten ontzettend veel producten de grondstof polypropyleen (PP). Europese bedrijven gebruiken jaarlijks **10,3 miljoen ton primair PP**, onder meer in de (wegen)bouw, de industrie, de landbouw, de textielindustrie en voor de productie van gereedschap, elektro, verpakkingsmateriaal en zo veel meer. Doorgaans komen die producten aan het einde van hun leven bij het restafval terecht en worden ze verbrand. **Slechts een beperkte hoeveelheid PP wordt vandaag gerecycleerd en lokaal gebruikt.**

Daar wil Centexbel met het project Polypropyleen Circulair iets aan doen. Zo voeren we onderzoek naar de mogelijkheid om **PP-afval of PP-nevenstromen** uit productieprocessen **cross-sectoraal in te zetten**. We willen zicht krijgen op de **omvang** van de PP-stromen en op de **chemische kenmerken** om na te gaan of we bepaalde PP **opnieuw als grondstof** kunnen inzetten.

Verder zal het belangrijk zijn om PP-producten **selectiever** te kunnen **inzamelen, sorteren en recycleren**. Zo verbetert de kwaliteit van de PP-recyclaten en kunnen we er lokaal nieuwe en waardevolle producten mee maken.

De resultaten van dit onderzoek willen we met alle actoren binnen de PP-waardeketens delen om ze zo goed mogelijk te informeren en sensibiliseren, en mogelijke knelpunten bespreekbaar te maken.

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2017-161
 Looptijd: 11/2017 tot 10/2019
 Subsidiebedrag: € 99.660

Een project van:

Centexbel

Samen met:

Federplast, Plarebel, Agoria, Sirris, Go4Circle, Essenscia

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

1

We hebben de **mondiale én Belgische context en uitdagingen**, via intensieve bevestigingen van bedrijven, **in kaart gebracht**. Nagenoeg 200 van 900 Belgische bedrijven die polymere producten (kunststoffen, textiel ...) produceren, verwerken of recycleren, doen dit op basis van polypropyleen.

2

Ecodesign, productontwerp gericht op een circulaire levensweg, kan de recyclage van producten en het gebruik van recyclaten versnellen. We organiseerden hierover verschillende **opleidingsessies**. Een aantal bedrijven hebben hun focus op ecodesign en aangepaste verdienmodellen al aanzienlijk verscherpt.

3

We onderzochten uitvoerig de **inzetbaarheid van PP-recyclaten**. Zo werkten we controletechnieken uit om de kwaliteit en eigenschappen van recyclaten te bepalen. Bedrijven kunnen dan beter nagaan of ze voor bepaalde toepassingen recyclaten in plaats van virgin materiaal kunnen gebruiken.

4

Veel bedrijven die een rol spelen in de PP-waardeketens kennen nu dankzij dit project **de weg naar geschikte ondersteuning** voor hun circulaire projecten. Bovendien hebben alle partners in dit project elkaar beter leren kennen en begrijpen zij nu ook de **specifieke uitdagingen de complexiteit** van PP-recyclage.

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

1

De **samenwerking** tussen de vele partners van dit project is **vlot verlopen** en zo kon het project de vooropgestelde doelstellingen behalen. Dat betekent niet dat verdere inspanningen niet nodig zullen zijn om PP-gerelateerde productketens te **blijven stimuleren en ondersteunen**.

2

Door dit project kreeg het belang van de circulaire economie een **duidelijke boost**. Ecodesign, bijkomend chemisch recycleren en intersectorale samenwerking kunnen de interesse voor het inzetten van circulaire polymeren versterken, alsook het behalen van betere recyclage-doelstellingen mogelijk maken.

3

We dachten een **virtuele helpdesk** op te richten voor bedrijven met vragen rond bepaalde (juridische, economische, ecologische ...) aspecten van PP-recyclage. De sectorale federaties die deelnamen aan dit project vormen nu echter al vaste aanspreekpunten, een bijkomende virtuele helpdesk zou de door bedrijven gekende paden waarschijnlijk verstoren en **eerder zorgen voor verwarring**.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

GRAPHENE, een uitgesproken circulair bedrijfsgebouw

Mogelijkheden en moeilijkheden bij circulair bouwen, in de praktijk onderzocht

HET PROJECT IN HET KORT

Speerpunt van ons project was om op basis van ontwerpend onderzoek circulaire mogelijkheden te ontdekken en te evalueren in het ontwerp en de bouw van een **typisch industriegebouw (bedrijfsverzamelgebouw) met bijhorend kantoor: Graphene**.

Het onderzoek gebeurde bottom-up: lokale bouwfirma's, leveranciers en fabrikanten die aanleunen bij het beginpunt (de "take"), samen met sloop- en recyclagebedrijven die aanleunen bij het eindpunt (de "dispose"), zijn gefocust op een zeer concrete case: de "make" van een industrieel gebouw + kantoren, met de ontwerpers als aanbrengrers van mogelijkheden bij het "design for assembly", met de investeerder als economische toetssteen en met als gewenste gebouwgebruikers de spelers die actief zijn in de circulaire economie.

Het Graphene-voorontwerp, dat betrekking had op een deel van de Greenville Campus in Houthalen-Helchteren, werd niet weerhouden. Daarom werken we momenteel aan een ontwerp van 13.500 m² bedrijfshallen, benut door zo'n 15 tot 30 bedrijven. Daarnaast is er ook ruimte voor 2.000 tot 4.000 m² kantoorruimte.

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2017-162
 Looptijd: 12/2017 tot 12/2019
 Subsidiebedrag: € 42.800

Een project van:

TCS

Samen met:

A-Tract Architecture, GreenVille, Gemeente Houthalen-Helchteren

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

- 1** Er kan veel meer flexibiliteit naar verhuur-verkoop worden gegarandeerd door het **fysisch loskoppelen** van enerzijds de industriehal-modules en anderzijds de kantoomodules. In ons ontwerp: door de ontsluiting van de kantoren mogelijk te maken volgens het (Nederlandse) galerijwoningprincipe.
- 2** Er kan veel meer flexibiliteit naar verhuur-verkoop worden gegarandeerd door een **technische zone** te voorzien die gelegen is tussen enerzijds de industriehalmodules en anderzijds de kantoomodules, met in dezelfde zone: de verticale circulatie.
- 3** We hebben **veel meer klaarheid gekregen over de brand-eisen** die gesteld worden aan de “scheidingswanden die geen compartimentswanden zijn”, een typisch item bij bedrijfsverzamelgebouwen.
- 4** We hebben ons verdiept in de **eigenschappen, mogelijkheden en prijzen van producten in “engineered wood”** die vooralsnog in Vlaanderen onbekend zijn, met name: welsels in hout. Tegelijk was ook een kritische blik vanuit de academische wereld op het gebruik van massief hout (CLT of ander “engineered wood”) verrassend.

KERNCIJFERS

13.500
m² bedrijfshallen

tot 4.000
m² kantoorruimte

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

- 1** Aangezien gebouwen meer naar een “standaard-concept” ontworpen worden, moet de eindgebruiker compromissen sluiten. Het gebouw kan niet volledig op zijn maat ontworpen worden.
- 2** De markt schikt zich nog steeds naar de **oplossing met de laagste kostprijs**. Circulair bouwen mag niet meer kosten: circulair bouwen moet kunnen leiden tot een hoger rendement. Enkel een hoger waardebehoud volstaat niet. De restwaarde van materialen ligt te ver in de toekomst en is te onzeker.
- 3** Aannemers kunnen **niet altijd de gevraagde garanties** leveren voor gerecupereerde materialen. Keurmerken zijn nog niet aangepast aan bv. gerecycleerde materialen. Er moet voldoende materiaal beschikbaar zijn om recuperatie mogelijk te maken. De meerkost voor demontage met het oog op hergebruik weegt niet altijd op tegen de kost van nieuw materiaal.
- 4** De **wetgeving** inzake vb. ruimtelijke ordening, brandveiligheid, ... is nog niet afgestemd op een aangepaste detaillering, materiaalgebruik of bestemming.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

De schetsontwerpfase van Graphene was op het einde van de projectperiode (juli 2019) nog niet volledig gefinaliseerd; een aantal varianten dienden nog te worden vergeleken.

De verdere concrete bouw van het project staat wegens omstandigheden nog even on hold.

▶ PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

▶ **PROJECTFICHES**

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

Foodsavers

Circulair aan de slag met voedseloverschotten en nevenstromen in de voedingsketen

HET PROJECT IN HET KORT

Voedselverlies en -verspilling komt voor in verschillende schakels van de voedingsketen. In de agro- en voedingsindustrie ontstaan er grote verlies- en nevenstromen, maar ook bij de consument thuis en op het niveau van distributie zijn er verliezen. Slechts een klein deel hiervan wordt momenteel hergebruikt. Er is **nog steeds nood aan nieuwe visies en opportuniteiten** om de waarde van voedseloverschotten zo hoog mogelijk te houden. Bovendien is voedselverlies bestrijden ook een van de meest kostefficiënte methodes om **CO2 uit te sparen**.

Met dit project wenst HERW!N het grote aanbod aan overschotten geschikt te houden/maken voor menselijke consumptie en tegelijk meerwaarde te creëren op sociaal en milieuvlak.

Zo willen we sociale-economiebedrijven stimuleren en ondersteunen om nieuwe lekkere producten te maken op basis van **overschotten uit de supermarkt en nevenstromen van landbouw- of voedselverwerkende bedrijven**. Daarbij zetten we in op een demonstratie van ons reeds ontwikkeld, succesvol **businessmodel** van de Restjesfabriek. Bedrijven kunnen rekenen op de ondersteuning van experts van

HERW!N, CODUCO en VIVES om samen een businessmodel tegen voedselverspilling op te starten en het in de praktijk te testen.

Met dit project richten we ons naar de groeiende markt van duurzaam geproduceerde producten, en spelen we in op het **groeiende bewustzijn bij de consument** over voedselverspilling. De hele keten wordt meegenomen in deze innovatie: van leveranciers en producenten tot consumenten.

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2017-163
 Looptijd: 12/2017 tot 12/2019
 Subsidiebedrag: € 99.900

Een project van:

HERW!N

Samen met:

Vives, Coduco

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

1

We hebben veel ingezet op communicatie en zo **verschillende ketenpartners** kunnen **bereiken**: voedselverwerkende ondernemingen, zowel in de reguliere als in de sociale economie, en een retailer. Ook voedselveilingen werden betrokken.

2

We hebben nog **geen langdurige samenwerking** gecreëerd tussen een regulier bedrijf met voedseloverschotten en een sociaal economiebedrijf dat ermee aan de slag gaat. Het verschil in schaal en productieprocessen is vaak nog erg groot, en beide moeten elkaars werking nog beter leren kennen en vertrouwen.

3

Er ontstond een **zijtraject** waarbij verschillende sociale-economiebedrijven samenwerkten aan het maken van **soep** op basis van minimum 50% voedselreststromen, bedoeld voor aankoop door de POD Maatschappelijke Integratie in het kader van de **EU-voedselhulp**.

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

1

Voedseloverschotten zoveel mogelijk voor menselijke consumptie vrijwaren, maakt geen deel uit van de kernactiviteiten van een bedrijf. Zelfs al neemt iemand dit toch ter harte, het blijft de verkoopdienst die het laatste woord heeft. Hier is nog **meer tijd en stimulans nodig**.

2

Veel sociale-economiebedrijven willen wel aan de slag met voedseloverschotten, maar hebben **koudwatervrees**. Er is angst om risico's te nemen, ze moeten voldoen aan eisen van het FAVV en er zijn **niet altijd middelen** voor investeringen. Er is **ondersteuning nodig**, op vlak van productontwikkeling en beleid, maar ook op vlak van risicobeheer.

3

Momenteel is het vooral de mening van de burger die het probleem van voedseloverschotten onder de aandacht brengt. Een **regelgeving** die gebruik van voedseloverschotten beloont of stimuleert naarmate de overschotten hoger op de ladder worden aangewend, zou een hele stap vooruit zijn.

4

Distributieplatformen zouden hun takenpakket kunnen uitbreiden met het **ophalen van de overschotten** voor verwerking. Op die manier kunnen ze ondersteuning bieden aan de sociale-economiebedrijven die meestal niet logistiek zijn uitgebouwd om overschotten in grote aantallen op te halen.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

Dit project moeten we beschouwen als onderdeel van een **evolutie**. De resultaten worden gebruikt in een **groot Interreg-project** dat momenteel loopt en waarin VIVES eveneens een partner is.

We blijven in overleg met de supermarktketens om na te gaan of het mogelijk is sociale-economiebedrijven in te schakelen voor het maken van producten op basis van hun overschotten.

We maken tevens deel uit van de **Food Waste Alliance**, gecoördineerd door FoodWIN. Ook in dat samenwerkingsverband is het de bedoeling meer aandacht te besteden aan samenwerking tussen reguliere en sociale economie op vlak van voedselreststromen.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

▶ PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

Opalis

Online platform voor hergebruikte bouwmaterialen

HET PROJECT IN HET KORT

Vandaag zijn er steeds meer **bedrijven gespecialiseerd** in het **ontmantelen en hergebruiken van materialen uit bouw- en renovatieprojecten**. Zij zetten zich in om hergebruik in de huidige bouwpraktijk te verankeren. Het is van essentieel belang dat hun inspanningen en aanwezigheid op de markt **zichtbaar** worden, zodat ze voeling krijgen met de huidige én nieuwe generatie professionals.

Daarom heeft **Rotor vzw** al in 2011 de **website Opalis.be** opgericht: een **online platform** waar aannemers, architecten en gebouweigenaars met interesse in gebruikte materialen elkaar kunnen vinden. Het omvat een **overzicht** van de beschikbare handelaars, materialen en andere praktische informatie rond het (laten) **recupereren van bouwelementen**.

Aanvankelijk beperkte de inventaris zich tot bedrijven in en rond het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, maar ondertussen werd de website al verder uitgebreid met handelaars uit heel België, én met voorbeeldprojecten met hergebruikte materialen. Met de steun van Vlaanderen Circulair willen we ons project nogmaals **uitbreiden**, met 2 focuspunten.

Enerzijds willen we de **lijst handelaars en voorbeeldprojecten** nog verder laten **groeien**. Daarbij willen we op zoek gaan naar minder voor de hand liggende bedrijven en naar projecten met hergebruikte materialen waarvan we nog geen of weinig voorbeelden hebben.

Anderzijds willen we het platform voorbereiden op **een groot Europees Interreg-project**, waarbij we samen met 7 andere partners het onderzoek naar herbruikbare bouwelementen **over de landsgrenzen** heen willen uitbreiden.

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2017-164
 Looptijd: 12/2017 tot 6/2019
 Subsidiebedrag: € 100.000

Een project van:

Rotor vzw

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

- 1 De huidige **lijst handelaars** van Opalis kreeg een grondige **update** en we gingen op zoek naar **nieuwe handelaars** om aan het platform toe te voegen. We focusten op minder voor de hand liggende bedrijven om de website meer te **diversifiëren** en ons overzicht op de sector te verruimen.
- 2 We documenteerden **bijkomende voorbeeldprojecten** met hergebruikte materialen. We focusten daarbij op projecten met **minder klassieke materialen** waarvan we nog geen of weinig voorbeelden hadden, en projecten van de meest prominente Vlaamse handelaars.
- 3 We hebben de nodige voorbereidingen getroffen voor een **samenwerking** met 7 andere partners in een **groots Interreg-project**. De hoofddoelstelling daarvan is de hoeveelheid gerecupereerde bouwelementen in omloop te laten stijgen met 50% tegen 2032.
- 4 We hebben extra ingezet op **communicatie**. We organiseerden een studiedag die de verschillende actoren binnen de hergebruiksector samenbracht. Handelaars konden er hun mening uiten over de mogelijkheden en beperkingen die ze momenteel ervaren, en over de toekomst van de sector.

KERNCIJFERS

1
overzichtelijk platform

121
handelaars uit België

68
voorbeeldprojecten

50%
meer hergebruikt materiaal
tegen 2032

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

- 1 Handelaars hebben **moeilijk toegang tot de materialen** die interessant zijn voor recuperatie, omdat die vaak zo snel mogelijk moeten worden opgehaald. Recuperatievriendelijke sloop promoten (of het recupereren van bepaalde populaire hergebruikmaterialen verplichten), zou die situatie kunnen verbeteren.
- 2 Handelaars vinden leveren aan **grote bouwprojecten moeilijker** dan aan particulieren. Hoe groter het project, hoe langer de periode tussen de keuze van het materiaal en de levering. Als het gekozen materiaal op het moment van uitvoering **nét niet** beschikbaar is, kan dat leiden tot praktische en juridische problemen.
- 3 Er is **te weinig overlap** tussen de vraag van materialen en het aanbod. Aanbestedende overheden gebruiken immers al jaren dezelfde bestekteksten en vragen zo telkens hetzelfde materiaal. Er is nood aan flexibelere materiaalomschrijvingen in die bestekken. Bijvoorbeeld: bij kasseien enkel de steensoort specificeren, en niet het formaat.
- 4 Handelaars hebben nood aan een materialenattest specifiek voor hergebruikte materialen, een soort van **'truly reclaimed'-label**. Zo een alternatief label zou dan instaan voor een **kwaliteitsvolle recuperatie** (niet gestolen, correct gedemonteerd, gesorteerd en verpakt ...) en opdrachtgevers meer vertrouwen geven om voor die materialen te kiezen.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

Sinds 2019 zijn we veel voorbereidingen aan het treffen voor een **groot Interreg-project**. De hoofddoelstelling is de hoeveelheid gerecupereerde bouwelementen in omloop binnen het projectgebied te doen stijgen met 50% tegen 2032. Om dat te bereiken zullen we de komende jaren, samen met 7 andere partners, werk maken van **3 deeldoelstellingen**: het **uitbreiden van Opalis** over de volledige Benelux en Frankrijk, het ontwikkelen van de nodige **technische en juridische informatie** voor de **extractie van herbruikbare materialen** én voor de **integratie** van die materialen in nieuwbouwprojecten, renovaties, en verbouwingen.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

▶ PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

Wake up, Shake up, Start up!

Maatschappelijk verantwoord ondernemen stimuleren bij jongeren

HET PROJECT IN HET KORT

Om een circulaire economie waar te maken, hebben we ondernemers nodig. Niet enkel ervaren ondernemers die stap voor stap omschakelen naar een circulair product of dienst, maar ook **jonge starters** die hun onderneming **van in het begin duurzaam** aanpakken. En net daar schiet het onderwijs vaak tekort.

Met het **project Wake up, Shake up, Start up!** slaan GoodPlanet Belgium, Junior Argonauts, Kringwinkel Antwerpen, Unizo, de VUB en het EcoHuis van Stad Antwerpen de handen ineen om **maatschappelijk verantwoord ondernemerschap te stimuleren bij jongeren**, via een thema dat hen nauw aan het hart ligt.

We starten in de schoolcontext met een **documentaire “Van katoen, het verhaal achter jouw onderbroek”**, over de vervuilende textielsector, om bij jongeren de interesse aan te wakkeren voor een traject rond **circulair ondernemen**. De deelnemende klassen gaan op bezoek bij de afdeling textielverwerking van de Kringwinkel en volgen een **workshop** waarin ze zelf **brainstormen** over circulaire businessmodellen

in de textielsector. Vervolgens kunnen leerlingen in groepjes werken aan een eigen businessplan, onder begeleiding van Junior Argonauts en Unizo. Tot slot stellen ze hun ontwerpen voor aan een jury en publiek, waarbij er **5 winnaars** worden geselecteerd. Die krijgen als prijs een **coachingtraject**: een **professionele begeleiding** van Junior Argonauts om hun ideeën verder op te schalen en hun eigen start-up op te richten.

Hoewel we met dit project starten in een schoolse context, brengen we de jongeren veel verder. Hun dromen en ambities bepalen waar het coachingtraject eindigt, maar vooral waar hun duurzaam ondernemersverhaal begint.

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2017-165
 Looptijd: 11/2017 tot 12/2019
 Subsidiebedrag: € 100.000

Een project van:

Goodplanet

Samen met:

Kringwinkel Antwerpen, Junior Argonauts, Unizo, VUB, EcoHuis van Stad Antwerpen

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

- 1** Uit ons traject vloeiden uiteindelijk **5 winnende ontwerpen** die een **professionele begeleiding** krijgen voor het opschalen van hun ideeën en het oprichten van hun eigen start-up. Dat proces is momenteel volop in ontwikkeling, maar alvast veelbelovend.
- 2** Meerdere scholen en jongeren bleven **voortwerken** aan hun ontwerp, zelfs al waren ze niet geselecteerd voor ons traject. Omdat ze zo gemotiveerd waren en sommigen uit een moeilijke situatie kwamen en die **extra kans verdienden**, konden ze wel mee op **Junior Argonauts kamp**.
- 3** De **documentaire over de vervuilende textielsector** heeft veel succes en we worden momenteel gevraagd om screenings te organiseren voor **andere organisaties**. Hierdoor **vergroten we ons netwerk** en kunnen we nog meer mensen sensibiliseren.
- 4** Ons project wordt **verder uitgebreid**. Zo hebben we een **vervolg** gelanceerd in **Brussel**, waarbij alle Brusselse scholen de documentaire hebben ontvangen. Er is ook al een groep geselecteerd met een ontwerp om circulaire hoodies te produceren.

KERNCIJFERS

25
deelnemende klassen

62
circulaire ideeën

5
winnaars voor coaching

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

- 1** Wij geloven dat het project niet enkel een **impact** heeft op de **deelnemende leerlingen**, maar ook op hun **leeftijdsgenoten** en **directe omgeving**. Ze leren hoe ze duurzamer kunnen leven en staan er meer voor open. De projecten die ze bedenken en uitvoeren hebben op zich ook nog eens een grote impact.
- 2** Ons project kreeg **veel positieve reacties** van leerlingen en scholen. We voelden ook duidelijk een **grote dynamiek en interesse** om te presteren tijdens de coaching. Zowel wij als onze partners zijn erg tevreden dat het idee werkt om samen met jongeren meer duurzame ideeën te creëren.
- 3** Hoewel de eerste fase (sensibiliseren met de documentaire) en de tweede fase (workshops) een groot succes waren, verliep de **derde fase** iets **moeizamer**. Daar stoten we op de barrière dat jongeren andere prioriteiten hebben en scholen al een goed gevuld programma moeten volgen, en ons project daarbovenop komt.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

Momenteel heeft ons project een vervolgreeks lopen in **Brussel**. We hopen dit ook nog eens in **Wallonië** te herhalen. Het staat ook open voor leerkrachten om betalend in te schrijven, maar dit kan een barrière vormen voor scholen die hier niet voldoende budget voor hebben.

Verder **delen we onze kennis** ook met andere partners. Zo heeft 11.11.11 ons rodedraadspel overgenomen en werd de documentaire een onderdeel van hun pedagogisch dossier rond eerlijke handel.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

▶ PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2017- 167
 Looptijd: 11/17 tot 10/19
 Subsidiebedrag: € 100.000

Een project van:

Folkfestival Dranouter

Samen met:

Universiteit Gent, Tuincreatie Wouter Igodt, BOSAQ, Vlaams Kenniscentrum Water (Vlakwa)

WAVE: Water Vision @ fEstivals

Afvalwater van zomerfestivals recyclen

HET PROJECT IN HET KORT

Gedurende de zomerperiode vinden er heel wat festivals plaats. Tijdens deze evenementen verbruiken de duizenden festivalgangers en het omkaderend personeel heel wat leidingwater en drinkwater via PET-flessen, én wordt er heel wat afvalwater gecreëerd.

De ervaring leert dat festivalorganisatoren van kleine en middelgrote festivals weinig zicht hebben op hun waterstromen en waterhuishouding. Tegelijk willen organisatoren zich steeds meer inzetten om zich als duurzaam festival te profileren.

Daarom hebben de creatieve geesten van Dranouter Festival, Universiteit Gent, Vlakwa, BOSAQ en Tuincreatie Wouter Igodt het project **Water Vision @ fEstivals (WAVE)** opgezet. Het doel van dit project is om een **beter zicht te krijgen op de waterhuishouding** van festivals en hoe we die **duurzamer** kunnen organiseren.

Concreet willen we de volledige watercyclus van het middelgrote Dranouter festival in kaart brengen. Daarbij focussen we op **6 doelstellingen**: een **duurzaamheidsscan** uitvoeren, de **waterhuishouding** in kaart brengen, een duurzamer **afvalwaterbeheer** implementeren, de **ruimtelijke**

indeling optimaliseren voor een efficiëntere watertoevoer en -afvoer, een pilootproject voor de **terugwinning van grondstoffen en drinkwater uit urine** en een onderzoek naar **alternatieven voor PET-flessen** en wegwerpbekers.

Met dit project hopen we ook een **voorbeeldfunctie** in te nemen en een rechtstreekse positieve, **duurzame invloed** uit te oefenen op het gedrag van festivalgangers en andere festivalorganisatoren.

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

- 1** We lieten een **duurzaamheidsscan** uitvoeren door de UGent om zo op vlak van **watergebruik, energieverbruik en afvalbeheer** de best beschikbare praktijken te identificeren en hiervoor een economische evaluatie te maken.
- 2** Om een beter zicht te krijgen op onze **waterhuishouding** werd een **waterscan** uitgevoerd die de verschillende waterstromen op het festivalterrein en hun debieten **uitgebreid in kaart bracht**.
- 3** We zijn erin geslaagd festivalgangers '**Dranouter water**' aan te bieden: regenwater ter plekke gezuiverd door een installatie op zonne-energie. Ook voerden we een succesvol proefproject met recuperatie van nutriënten én drinkbaar water uit afvalwater (urine).
- 4** We hebben sterk ingezet op een **goede disseminatie**, zowel tijdens het festival naar de bezoekers toe, als tijdens overlegmomenten met andere festivalorganisatoren. In de lokale en nationale pers zijn ook verschillende artikels en reportages verschenen.

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

- 1** Wat betreft nutriëntenrecuperatie uit afvalwaterstromen moeten overheden en andere festivalpartners écht aan de slag gaan om een **regulerend kader** te scheppen. Afvoer en biologische verwerking (waarbij de waarde van meststoffen verloren gaat) moeten een minderwaardig alternatief worden.
- 2** De drinkwaterproductie uit alternatieve waterbronnen zou best met **regenwater** gebeuren (in plaats van grijs water). Dat resulteert in minder energieverbruik, meer constante premium drinkwaterkwaliteit en een minder onderhoudsintensief proces. De buffercapaciteit van hemelwater moet nog hoger.
- 3** We hebben de optie van **herbruikbare bekertjes** bestudeerd, maar er is nog **niet genoeg informatie** over de beste stockage- en spoelmethode. De wasstraten hebben nog onvoldoende capaciteit om bekertjes ter plekke te reinigen. Er is nood aan een grondige economische en ecologische evaluatie van het concept.
- 4** De **keuze van gerechten** geserveerd tijdens het festival heeft een grote invloed op de **watervoetafdruk**. Het zou goed zijn om hiervan een inventaris op te maken zodanig dat de impact bij toekomstige menuwijzigingen kan begroot worden.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

2
Zomers vol
proefdemonstraties

680
Consumpties 'Dranouter
water'

8 000
Proevers gezuiverd
urine

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

Het WAVE-project was een **groot succes** waarbij op korte termijn **verschillende innovatieve en disruptieve initiatieven** rond decentrale afvalwaterzuivering, drinkwaterzuivering en nutriëntenrecuperatie zijn getest en gedemonstreerd. Bovendien werden de bevindingen **maximaal gedeeld** met zowel festivalbezoekers als -organisatoren, en met de pers.

Op basis van onze bevindingen tijdens dit project konden we een hele reeks duurzame aanbevelingen naar voren schuiven die Dranouter Festival in de toekomst nog duurzamer moeten maken; een aantal daarvan worden hierboven vermeld.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

▶ **PROJECTFICHES**

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

Open Promotor Platform

Leegstaande ruimte benutten via coöperatieve ruimtelijke ordening

HET PROJECT IN HET KORT

In een duurzame toekomst zullen we het principe circulariteit niet enkel op materialen moeten toepassen, maar ook op onze bebouwde ruimte. Vandaag vertalen menselijke ruimtevragen zich echter maar al te vaak naar nieuwe kubieke meters. Dat staat nochtans in fel contrast met de schaal en het **enorm hergebruikspotentieel** van **bestaande lege en onderbenutte ruimte** in steden.

Zowel de rigiditeit van immobiliën als het one-shot-karakter van professionele alternatieve vastgoedontwikkeling laten een **enorm ruimtelijke potentieel van atypische gebouwen onderbenut**.

Met dit project wil het bureau voor sociaal ruimtelijke innovatie Endeavour, het productontwikkelingsbureau Bagaar en financieel expert Peter De Groot een multidisciplinair antwoord ontwikkelen op die uitdaging, met een focus op **coöperatieve ruimtelijke ontwikkeling**.

Het doel van ons project is **leegstaande en onderbenutte ruimte** in het bestaande patrimonium **blootleggen** en tegelijk de coöperatieve ruimtelijke ontwikkeling **democratiseren, opschalen** en de slaagkansen ervan **maximaliseren**.

Daarom ontwikkelden we het online **Open Promotor Platform**, wat zowat de ontbrekende schakel moet vormen tussen de diverse partners betrokken bij het succesvol realiseren van circulair ruimtegebruik.

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2017-170
 Looptijd: 10/2017 tot 12/2019
 Subsidiebedrag: € 91.200

Een project van:

Endeavour

Samen met:

Bagaar, 51N4E, RE-ST, PDG

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

- 1 Op basis van concrete praktijkervaring opgedaan tijdens een voorgaand initiatief 'We Kopen Samen den Oudaan', identificeerden we de **structuur** en de **grootste uitdagingen** in het proces van **coöperatieve ruimtelijke ontwikkeling**.
- 2 We stelden een **multidisciplinair team van experts** samen, elk met hun eigen kennis en benadering van coöperatieve ruimtelijke ontwikkeling, om de diverse **geconfronteerde drempels** op een omvattende wijze te **analyseren** en aan te pakken.
- 3 We creëerden het **Open Promotor Platform**, dat atypische leegstaande ruimte **in kaart brengt**, plaats biedt voor **zoekertjes** van mensen op zoek naar ruimte of partners voor een collaboratief project alsook **professionele begeleiding** biedt bij het opmaken van een realistisch plan.
- 4 We zetten tijdens dit project gericht in op **communicatie** naar diverse doelgroepen om ons concept te pitchen, bij te sturen en verder te onderbouwen op basis van hun feedback. We deelden ons ontwikkelingsproces via o.a. lezingen, expo's, publicaties, sociale media ...

KERNCIJFERS

1

platform als ontbrekende schakel

+1300

mensen al bereikt

30

gepinde gebouwen binnen 2 jaar

1028

gebruikers binnen 5 jaar

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

- 1 De grootste overwonnen barrière is de **multidisciplinaire onderbouwing** van ons concept. Het betrekken van alle verbonden disciplines, gaande van financiële en bouwtechnische tot digitale, juridische en communicatieve kennis, was cruciaal. Het veranderde ook onze vorm en werking om hetzelfde doel op een geschiktere manier te realiseren.
- 2 Hoewel we er veel aandacht aan besteedden, bestaat er nog een **hiat** tussen het platform en haar **effectieve werking in de realiteit**. Het blijft een constante oefening in bepaalde principes en functionaliteiten vastleggen, en tegelijk andere principes nog openlaten om **toekomstige paden** open te houden.

PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

We hebben nog **ambitieuze en concrete doelstellingen** voor de toekomst. De meeste partners betrokken in het afgelopen project zijn nog steeds actieve partners. Zo stappen we met het concept naar investeerders en steden, ronden we een **communicatiestudie** af, wordt de website afgewerkt en bouwen we aan een **lanceringscampagne**. Het **meerjarenplan** vormt een ambitieuze maar realistische, **graduele opbouw** van het platform, alsook een uitbreiding naar **andere steden**.

Naast het platform zelf, vormt ook het traject de aanzet tot vele andere projecten waarin we bijdragen tot het kwalitatief opschalen van coöperatieve ruimtelijke ontwikkeling in Vlaanderen en België. Zo schreven we al een **expertnota coöperatieve ruimtelijke ontwikkeling** voor het Departement Omgeving van de Vlaamse Overheid en delen we onze kennis in verschillende lezingen en congressen.

Bovendien zal Endeavour, in samenwerking met Miss Miyagi en in opdracht van CERA, een **driejarig onderzoekstraject coördineren** waarin concrete pilotprojecten in coöperatieve ontwikkeling worden bestudeerd en begeleid.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

Consumptie- en sorteerscan

Kwetsbare gezinnen sensibiliseren voor afvalverwerking

HET PROJECT IN HET KORT

Vandaag bestaan in Vlaanderen al **heel wat lovenswaardige initiatieven** die zich inzetten voor een transitie naar een meer circulaire economie en maatschappij. Veel van die initiatieven bereiken echter vooral **middenklassengezinnen**. We staan nog voor de uitdaging om iederéén in dit proces te betrekken, ook de meest **kwetsbare mensen**.

De Koepel van Milieuondernemers in de Sociale Economie (KOMOSIE) ontwikkelde in 2017 al de **Energiescan**, een laagdrempelig communicatiemiddel om ook kwetsbare mensen te betrekken bij de circulaire transitie.

Vanuit de geleerde lessen en de resultaten van dat project willen we nu met de **Consumptie- en Sorteerscan (CSS)** nog een **stap verder** gaan.

Concreet krijgen kwetsbare huishoudens tijdens een **huisbezoek** informatie op maat over hoe ze afval correct kunnen **sorteren en recycleren**, en welke initiatieven er bestaan rond herstellen, hergebruik, delen en herbestemmen. Deze gezinnen krijgen **concrete oplossingen** voor hun reële problemen en antwoorden op hun vragen. Ze ontvangen ook een **sorteerpakket** om meteen van start te gaan.

Na 8 weken volgt er een **tweede contactmoment** waarin wordt overlopen wat gelukt is en wat nog aandacht nodig heeft.

De mensen die deze bezoeken uitvoeren, de **'Energiesnoeiers'**, zijn gespecialiseerd in een dienstverlening gericht op kwaliteitsvol wonen voor kwetsbare huishoudens. Bovendien zijn zij ook personen met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt, vaak met **zelf een kwetsbare achtergrond**. Daarin zit ook de **kracht van onze aanpak**: complexe thema's worden mét en dóór de doelgroep behandeld.

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2017-172
 Looptijd: 10/2017 tot 12/2018
 Subsidiebedrag: € 100.000

Een project van:

HERWIN

Samen met:

Ecolife

Huisbezoek van een Energiesnoeier

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

- 1** We zijn erin geslaagd om met onze scan de **juiste doelgroep** te bereiken. We gingen in totaal bij **154 huishoudens** langs, die allen deel uitmaakten van de meest kwetsbare bevolkingsgroep.
- 2** Door te werken met 2 bezoeken, een informeren gesprek én een opvolggerep, creëerden we een **persoonlijke ondersteuning op maat**, die duidelijk een **motiverend effect** had op het gedrag van de doelgroep. Zo telden we per gezin gemiddeld 11,68 restafvalzakken minder per jaar.
- 3** Dit pilootproject toont aan dat de expertise van de Energiesnoeiers mogelijkheden biedt voor de **verruiming van de dienstverlening** naar verschillende thema's binnen kwaliteitsvol wonen. Dat kan resulteren in de **creatie van nieuwe jobs**.
- 4** Ten slotte geeft Econocom **concreet advies** om de financiering van circulaire economie te **stimuleren**. We tonen het belang aan van een **actieve onderlinge samenwerking** tussen bedrijven, financiële instellingen en overheden en geven een reeks **concrete aanbevelingen** voor elk van de betrokken partijen.

KERNCIJFERS

12
energiesnoeiers

154
Vlaamse gezinnen bereikt

11+
afvalzakken minder per
gezin

69,4kg
minder restafval per gezin

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

- 1** Gedurende dit project hebben we geleerd dat de scan zeker zijn **nut** kan bewijzen voor **sociale huisvestingmaatschappijen**, in samenwerking met lokale sociale huizen en diensten.
- 2** Op het vlak van **taal en communicatie** kunnen we nog een aantal extra stappen ondernemen, bijvoorbeeld door het actieboekje met alle informatie in **andere talen** beschikbaar te maken (eventueel via een QR-code die lezers naar een online vertaling brengt).
- 3** Tijdens de huisbezoeken merkten we op dat er nog steeds te weinig mensen uit de kwetsbare bevolkingsgroep **kraantjeswater** drinken. Er is dus nog wat werk aan de winkel om mensen hierover beter te informeren en te overtuigen.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

Het was de bedoeling om de Consumptie- en Sorteerscan uit te rollen **over heel Vlaanderen**. De belangrijkste voorwaarde om dat doel te halen, is een **goed structureel beleids- en financieringskader**. Hoewel we enkele overlegmomenten met OVAM en Interafval hebben georganiseerd en voorbereidende nota's werden opgemaakt, is de verdere uitrol van dit project **voorlopig tot stilstand** gekomen. Dit heeft onder andere ook te maken met een aantal belangrijke reorganisaties binnen KOMOSIE, dat ondertussen als HERW!N door het leven gaat.

Enkele Energiesnoeiers gaan wel nog door met het **verfijnen van de methodiek** en pogen op lokaal niveau **samenwerkingen** aan te gaan met **sociale huisvestingsmaatschappijen**. Het doel hiervan is om **vuurtorenprojecten** op te starten, om de methodiek verder bekend te maken zodat die verder kan worden opgepikt.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

▶ PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

Circulair zorgwonen in Toontjeshuizen

Modulair en betaalbaar wonen voor mensen met een beperking

HET PROJECT IN HET KORT

Elke ouder wil zijn kind maximale kansen bieden om zich te ontwikkelen en te ontplooiën. Ook als het kind een beperking heeft. Daar komt bovendien nog een extra bezorgdheid bij: "Wat als wij er later niet meer zijn? Wie zal dan voor mijn kind zorgen?"

Op deze vragen wil Toontjeshuizen antwoorden bieden. Toontjeshuizen wil mensen met een beperking **zo zelfstandig mogelijk laten wonen** en volwaardig deel laten uitmaken van de samenleving.

Met verschillende partners uit de academische sector, de zorgsector, de technologische sector en de bouwsector trachten we om van het nieuwe concept Toontjeshuizen een voorbeeldmodel voor circulaire huisvesting te maken. Bij het maken van de diverse bouwkeuzes plaatsten we vooral de **bewoner en zijn noden centraal**. Daarnaast trachtten we een mooi evenwicht te vinden tussen de betaalbaarheid, de flexibiliteit, de aanpasbaarheid en de circulariteit van het project.

In de architectuur is de **omkeerbaarheid van de functie van de ruimtes** voorzien, gezien ook de noden van de bewoners evolueren.

Met de Open Call Projectsubsidie konden we **belangrijke kennis opbouwen** die de aanpasbaarheid, kwaliteit, duurzaamheid en betaalbaarheid van elk toontjeshuis ten goede zal komen.

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2017-177
 Looptijd: 12/2017 tot 12/2019
 Subsidiebedrag: € 100.000

Een project van:

Durabrik Bouwbedrijven

Samen met:

Social Impactfonds Toontjeshuis,
 Toontjeshuizen, Ecopuur

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

1

Het Toontjeshuis is een verhaal van co-creatie. Dit betekende een enorme meerwaarde voor het project. De betrokkenheid van de diverse partners creëerde immers een groot draagvlak in de wereld voor zelfstandig wonen voor mensen met een beperking.

2

We zijn heel bewust afgestapt van een aantal vaste en doorgeroeste denkpatronen. We gingen terug naar de basis en gebruikten ons gezond verstand. Daardoor deden we geen overbodige en onrendabele investeringen.

3

Om de betaalbaarheid te vrijwaren, werd onder andere ingezet op alternatief grondbezit en eigenaarschap: gratis ter beschikkingstelling, erfpacht, co-housing met dienstverlening,...

KERNCIJFERS

15.000

mensen met beperking op wachtlijsten

39

keer in de media

19

partners betrokken

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

1

Als er één les is die we vooral hebben geleerd, dan is het dat het circulair denken nog verre van ingeburgerd is. Bouwen blijft oerconservatief. Zaken veranderen blijkt een helse opgave. Out-of-the-box denken is absoluut noodzakelijk.

We willen flexibel, circulair, aanpasbaar en betaalbaar bouwen, maar onze bewoners komen altijd op de eerste plaats. Zij zijn immers een doelgroep die zeer kwetsbaar in de samenleving staat. Sommige zaken werden dan ook niet weerhouden omdat ze te duur waren. Andere duurdere zaken werden dan weer wél weerhouden omdat ze noodzakelijk waren.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

Het concept van de Toontjeshuizen zal worden uitgerold in gans Vlaanderen. Momenteel is er zekerheid dat we in Boom een Toontjeshuis bouwen. Ook in Niel, Kuurne en Lubbeek dienden we een bouwaanvraag in. Verder zijn er ook projecten met hoge slaagkansen in Jabbeke, Bissegem, Laakdal en Sint-Niklaas.

We hebben verder ook een interessante samenwerking met de KU Leuven. Als ons Toontjeshuis bewoond is, zullen zij het project verder monitoren inzake beleving. We kunnen als ontwikkelaar hard ons best doen om een perfecte woonst aan te bieden, maar uiteindelijk is het de ervaring van de bewoners die telt. Het monitoren van het leven in een Toontjeshuis is daarom van groot belang voor de duurzaamheid van ons project.

▶ PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

Poolingdienst voor herbruikbare sanitaire toestellen

Sanitair recupereren bij verbouwingen en reinigen voor hergebruik

HET PROJECT IN HET KORT

Rotor Deconstruction is een innovatief bedrijf dat zich focust op het **hergebruik van bouwproducten**, in het bijzonder interieurafwerking uit grote gebouwen uit de 20ste en 21ste eeuw. Ons doel is om het **hergebruik van materialen** binnen de bouwsector te **vergemakkelijken**.

Met dit project willen we specifiek onderzoek doen naar een mogelijke nieuwe dienstverlening, namelijk het **hergebruik van sanitaire toestellen van kantoorgebouwen** die bij verbouwingen vaak in grote aantallen worden vervangen.

Vlaanderen is een van de meest dichtbebouwde regio's in Europa en kantoorgebouwen maken een groot deel uit van onze bebouwde omgeving. Jaarlijks wordt er zo'n 5% van de totale oppervlakte aan kantoorgebouwen gerenoveerd. Dat komt grof geschat neer op **650 dubbele wasbakken, 1.500 toiletten en 500 urinoirs die als afval worden afgevoerd**, om ze daarna weer nieuw aan te schaffen. Dat sanitair, vervaardigd uit keramiek en dus erg slijtvast, is vaak slechts een tiental jaar oud en dus nog perfect functioneel als het goed onderhouden werd.

Om die **verspilling tegen te gaan**, onderzoeken we de mogelijkheid om de gebruikte sanitaire toestellen **op te halen voor inspectie en grondige reiniging**, om ze daarna weer **als nieuw te leveren**. Op die manier wordt ook het budget voor de aankoop van nieuwe producten gespendeerd aan lokale tewerkstelling met een beperkte ecologische voetafdruk.

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2017-178
 Looptijd: 11/2017 tot 12/2019
 Subsidiebedrag: € 42.800

Een project van:

Rotor vzw

Gered sanitair

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

- 1 We onderzochten welke sanitaire elementen in aanmerking kunnen komen voor reiniging en hergebruik en stelden daarvoor een **selectieprocedure** op. We identificeerden ook welke **knelpunten** de levensduur van sanitaire elementen beïnvloeden.
- 2 We hebben een **werkwijze** uitgewerkt voor aannemers die de sanitaire elementen ontmantelen en klaarmaken voor transport en een **reinigingsprocedure** opgesteld en getest.
- 3 Onze dienstverlening werd al **voor een eerste keer toegepast** binnen het bouwproject 'Multi' in Brussel. Zij bestelden bij ons meer dan 150 gereviseerde sanitaire toestellen.

KERNCIJFERS

260.000 m²

kantoren gerenoveerd
per jaar

2.650

stukken sanitair afgevoerd
per jaar

10 jaar

extra levensduur door
reiniging

150

eerste bestelling van 150
gereinigde toestellen

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

- 1 Uit onderzoek blijkt dat het **technisch perfect mogelijk** is om kwalitatieve sanitaire toestellen **zo goed als nieuw** te krijgen. De toestellen uit slijtvast keramiek kunnen, indien correct onderhouden, na een grondige reiniging hun klassieke **levensduur van 10 à 15 jaar verdubbelen**.
- 2 Onze reinigingsdienst is momenteel **puur economisch gezien niet rendabel**. De meeste kantoorgebouwen zijn uitgerust met basismodellen die nieuw minder kosten dan de reiniging. Die reiniging is zo duur omdat er **veel handarbeid** nodig is bij de verschillende stappen. Het zou rendabeler zijn als klanten hun apparaten zelf ontmantelen en naar de reinigingsplaats brengen.
- 3 Het reinigen heeft in het algemeen **meer zin voor duurdere sanitaire toestellen**. Zo zijn geïntegreerde wasbakken nieuw goedkoper dan hun herwinning. Opbouwmodellen zijn duurder, maar daarbij is de herwinning veel haalbaarder. Voor urinoirs ligt de balans anders: die zijn duurder bij aankoop, maar wel makkelijker te reinigen.
- 4 Voor het hergebruik van sanitaire toestellen is belangrijk dat ze steeds werden onderhouden met **aangepaste reinigingsmiddelen** die het glazuur niet aantasten. Het glazuur zorgt ervoor dat vuil zich minder snel hecht en houdt het geheel waterdicht en hygiënisch. Spijtig genoeg zijn er **veel agressieve reinigingsproducten op de markt** die het glazuur wel aantasten.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

Dankzij dit onderzoek hebben we een **reinigingsprocedure kunnen ontwikkelen** voor het hergebruik van sanitaire toestellen uit kantoorgebouwen en zijn we in staat om deze dienst aan te bieden aan ontwikkelaars en bouwbedrijven.

Hoewel het technisch mogelijk is de toestellen zo goed als nieuw te krijgen, blijkt de kostprijs van de dienst gelijk of soms zelfs hoger dan de aankoopprijs van nieuwe toestellen. Hierdoor zal de vraag in eerste instantie wellicht eerder komen van **bouwprojecten met circulaire ambities**, dan vanuit een pure logica van kostenbesparing.

Een **andere aanpak**, waarbij de klant de apparaten zelf levert op de plek waar ze gereinigd worden, zou de rendabiliteit van onze activiteit kunnen bevorderen.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

▶ PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

HNST

Jeanscollectie uit gerecycleerde denim

HET PROJECT IN HET KORT

Maar liefst **50% van de Vlaamse kledij** komt terecht bij het **restafval**. Dat is jammer, zeker als we weten dat de teelt van katoen, het hoofdbestanddeel van de meeste kledij, enorm milieubelastend en arbeidsintensief is. Bovendien is dat materiaal **perfect recycleerbaar**. Toch wordt wereldwijd **slechts 1%** van alle ingezamelde textiel **gerecycleerd** tot nieuw hoogwaardig textiel.

Met het **project HNST** (dat staat voor honest, eerlijk) willen we laten zien dat het anders kan en een positief verschil maken. We creëerden een nieuw merk van kwalitatieve jeans vervaardigd uit gerecycleerd denim.

Voor dit project hebben we eerst, samen met De Kringwinkel Antwerpen, **meer dan 6.000 jeans ingezameld** en gesorteerd in herdraagbaar en niet herdraagbaar. Ongeveer de helft van de ingezamelde jeans was nog in (zeer) goede staat en belande in het tweedehands verkoopcircuit van De Kringwinkel. De niet meer draagbare jeans lieten we in Duitsland **recycleren tot vezels**. Die jeansvezels werden vervolgens in Vlaanderen **opnieuw tot garen** gesponnen. Circular Textiles en Texperium zijn er samen in geslaagd een garen te maken dat voor de helft bestaat uit gerecycleerde

oude jeans en voor de helft uit Tencel. Uiteindelijk bestaat de HNST-jeansstof voor 56% uit gerecycleerd katoen, 23% nieuw Grieks katoen en 21% Tencel.

Met die gerecycleerde jeansstof ontwierp Ellen Robinson een **collectie van tijdloze jeans** die op hun beurt ook (beter) recycleerbaar zijn. In maart 2018 werd de collectie voor pers en publiek gelanceerd en startte de online verkoop via www.letsbehonest.eu.

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2017-179
 Looptijd: 09/2017 tot 09/2018
 Subsidiebedrag: € 77.000

Een project van:

Circular Textiles

Samen met:

Texperium

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

- 1 We zijn erin geslaagd om **oude jeans te recyclen** en een hoogwaardig garen te maken dat voor de helft bestaat uit vezels van die gerecycleerde jeans. Met dat garen werd uiteindelijk een stof gemaakt die voor 56% bestaat uit gerecycleerd katoen, 23% uit nieuw Grieks katoen en 21% uit Tencel. Dankzij het gerecycleerde katoen wordt er 95% water uitgespaard en is er 76% minder de CO2-uitstoot.
- 2 Uit de gerecycleerde stof creëerden we een **tijdloze jeanscollectie** voor mannen en vrouwen. We volgden daarbij zoveel mogelijk **circulaire principes**. We kozen bewust voor afschroefbare knopen, geborduurde klinknagels, geen labels ... zodat deze jeans op hun beurt ook **beter recycleerbaar** zijn.
- 3 Om de **waterconsumptie** van onze jeans ook in de gebruiksfase zo laag mogelijk te houden, ontwierpen we een speciale **Morning After Spray**. Daarmee kan de consument zijn jeansbroek tussendoor oprfrissen, waardoor hij **wasbeurten uitspaart**.
- 4 Op het einde van de rit vond het **volledige proces**, van de recyclage van oude jeans tot het ontwerp en de productie van de nieuwe collectie, **binnen Europa** plaats. Dat is een **primeur!**

KERNCIJFERS

50%

kledij Vlaanderen naar restafval

1%

wereldwijd hoogwaardig gerecycleerd

56%

HNST-jeans uit gerecycleerde jeans

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

- 1 Tijdens dit project vonden we het belangrijk ook in te zetten op het **openbreken van de 'black-box'** van textielproducten en **alle spelers in onze keten in het licht** te zetten. Op onze website tonen we op een transparante manier onze volledige productieketen. Verder experimenteren we met een volledig **open communicatie** over de prijsopbouw van de verschillende jeans.
- 2 We hebben onderzoek gevoerd naar de mogelijkheid om **hennep** in te zetten als nieuwe vezel in plaats van katoen, maar daarmee hebben we voorlopig **nog geen goede resultaten**. Het probleem is dat de behandeling van de hennepvezel mogelijks niet duurzaam verloopt. Een andere optie die we willen onderzoeken is **linnen**. We moeten op dit vlak alvast nog **verder experimenteren**.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

▶ PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

Cirkel Sector Genk

Een living lab om te experimenteren rond circulaire economie

HET PROJECT IN HET KORT

De ambitie van het project Cirkel Sector is om een plaats te creëren waar **geëxperimenteerd** kan worden met verschillende vormen van circulaire economie in **samenwerking met burgers, beleid en industrie**. Het vormt een **archief** dat lokale beschikbare materialen in kaart brengt, het is een **laboratorium** om te experimenteren en een **studio** om circulaire materiaaltoepassingen te ontwerpen. Het project volgt daarbij een iteratief proces van mappen, experimenteren en prototypes.

Zo onderzochten we bijvoorbeeld welke **rol productontwerpers** kunnen spelen in de transitie van een lineaire **naar een meer circulaire economie**. 90% van de milieu-impact wordt immers tijdens het ontwerpproces bepaald. Ontwerpers zijn dus goed geplaatst om de principes van circulaire economie te integreren in de producten, diensten en systemen die ze ontwerpen.

Ontwerpers moeten daarbij niet enkel **technische barrières** overkomen (hoé kunnen ze producten zo ontwerpen dat ze hergebruikt, gedeeld, gerepareerd of gerecycleerd kunnen worden?), maar ook **culturele barrières**, zoals bedrijfscultuur, beleidsvisie of bewustzijn van consumenten.

Om de transitie van lineair naar circulair te faciliteren en die barrières te overwinnen, moeten designers niet enkel focussen op het ontwerpen van oplossingen, maar ook op het stellen van de juiste vragen. Een **kritische attitude** is cruciaal maar ook complex, want ze gaat in tegen bestaande businessmodellen en beleidsvisies. Om die culturele barrière uit te dagen, is er nood aan **waardevolle alternatieven** en toekomstbeelden die andere businessmodellen en visies schetsen. En daar kunnen ontwerpers een cruciale rol spelen: door alternatieve toekomstbeelden **tastbaar** te maken. Daarna worden die toekomstbeelden ervaren en besproken in dialoog met burgers, bedrijven en het beleid.

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2017-186
 Looptijd: 9/2017 tot 12/2019
 Subsidiebedrag: € 100.000

Een project van:

Luca School of Arts

Samen met:

Stebo, KULeuven, UHasselt

3D printing van bioplastic gemaakt uit micro-algen

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

- 1** De Cirkel Sector werd **geïntegreerd in het curriculum** van het departement productdesign en de onderzoeksagenda van LUCA School Of Arts. Om de continuïteit van het project te ondersteunen, hebben we een voltijdse postdoctoraal onderzoeker aangesteld.
- 2** We ontwikkelden een **online en offline databank** van Cirkel Sector materialen, prototypes en pilootprojecten (<https://www.circlesector.com/>).
- 3** Tijdens het project hebben we **5 verschillende labs** georganiseerd. Daaraan hebben in totaal meer dan **250 designstudenten** en **20 verschillende organisaties** actief deelgenomen. Dat leverde talrijke prototypes op, waarvan enkele werden vertaald naar een pilootproject.
- 4** De **resultaten** van de labs werden **regionaal, nationaal en internationaal geëxposeerd**: in Genk, Hasselt, Gent, Antwerpen, Londen, Davos.

KERNCIJFERS

5

Cirkel Sector Labs

250

deelnemende studenten

20

deelnemende organisaties

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

- 1** Om de transitie van lineair naar circulair te faciliteren, moeten we starten met een **kritische houding** en het stellen van de juiste vragen. Dat is vaak niet eenvoudig, want het gaat soms in tegen bestaande bedrijfsvisies en -modellen. Pas dan kan er nagedacht worden over de juiste oplossing.
- 2** Om de huidige lineaire modellen uit te dagen, hebben we nood aan **waardevolle alternatieven** en toekomstbeelden die andere businessmodellen en visies schetsen. Ontwerpers kunnen daarbij een **cruciale rol** spelen door die alternatieve toekomstbeelden tastbaar te maken.
- 3** Door lokale grondstoffen en expertise in een archief in kaart te brengen, kunnen er **nieuwe relaties** en samenwerkingen ontstaan.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

De culturele barrières in de context van Genk zijn uiteraard nog aanwezig, maar via de Cirkel Sector hebben we wel een methode en proces ontwikkeld om de **dialogo** met bedrijven, burgers en beleid aan te gaan over de **mogelijkheden van circulaire economie**. Door de Cirkel Sector op te nemen in het **curriculum** van LUCA, kunnen we dit ook in de toekomst blijven doen. De ambitie is om **elk jaar een nieuw lab** op te starten met externe partners. Intussen staan er al verschillende **nieuwe samenwerkingen** in de steigers.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

▶ PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

Op weg naar een circulaire digitale meter

Fluvius vervangt oude elektriciteits- en gasmeters door circulaire exemplaren

HET PROJECT IN HET KORT

Fluvius is beheerder van de distributienetwerken en biedt netwerkoplossingen voor elektriciteit en aardgas, warmte, riolering, kabel en openbare verlichting in heel Vlaanderen.

Door de beslissing van de Vlaamse Overheid om vanaf 2019 overall **digitale meters** te plaatsen, worden wij gaandeweg geconfronteerd met een groeiende hoeveelheid gebruikte, elektronische meters die terugkomen van het net.

Met dit project wilden we onderzoeken hoe we onze **ecologische voetafdruk** konden **verkleinen** door die **digitale meters** op een maatschappelijk verantwoorde manier (gedeeltelijk) te **recycleren of hergebruiken**. Zo wilden we nagaan of we de meters in hun **oorspronkelijke functie** konden recycleren. Ook maakten we een **kosten-batenanalyse** om te onderzoeken of het zinvol is de meters te **demonteren** om bepaalde **onderdelen te hergebruiken** of **grondstoffen te recycleren**. Voor het demontagewerk wilden we graag **maatwerkbedrijven** inschakelen om de betrokkenheid van de **gemeenschap** te bevorderen. Verder keken we of we het **transport** van de afgedankte apparaten konden **minimaliseren** en of we in de toekomst eventueel bepaalde **eisen** kunnen opleggen aan onze **leveranciers**.

Voor dit onderzoek hebben we in totaal 17.752 elektronische meters verwerkt in samenwerking met **maatwerkbedrijven**. Vervolgens lieten we de gerecupereerde materialen recycleren door **gespecialiseerde afvalverwerkende firma's**.

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2017-188
 Looptijd: 12/2017 tot 12/2018
 Subsidiebedrag: € 100.000

Een project van:
 Fluvius

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

- 1** De betrokken slimme meters kunnen we **niet** hergebruiken in hun **oorspronkelijke functie** omwille van de regelgeving rond **veiligheid, cyberveiligheid en privacy**.
- 2** De kosten-batenanalyse wijst uit dat voor de slimme meters in dit proefproject, de louter economische eindbalans **niet kostendekkend** is: een gemiddelde kost van ongeveer 1 euro per stuk.
- 3** **Plastics en elektronica verwijderen** en laten recycleren door een gespecialiseerde firma kan **lonend** zijn, maar daarvoor moeten de meters **eenvoudiger** te demonteren zijn én moeten we de onderdelen in **grotere volumes** kunnen aanbieden aan de afvalverwerker.
- 4** Met dit project creëerden we **werkgelegenheid** in eigen streek voor specifieke doelgroepen (**maatwerkbedrijven**). Ook de aard van het werk zorgde voor een hoge **jobtevredenheid** bij de betrokken medewerkers.

KERNCIJFERS

17.752

elektronische meters
verwerkt

4 ton

printplaten gedemonteerd

4-tal

bedrijven creëerden extra
werkgelegenheid

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

- 1** Het is duidelijk dat onze meters **niet ontworpen zijn met het oog op demontage**. Een **goede productfiche** van de leverancier met vermelding van o.a. demontagevoorschriften, verkrijgbare restfracties, aanwezigheid van gevaarlijke stoffen ... kan hierbij al helpen.
- 2** Idealiter zou de digitale meter zo ontworpen zijn dat we hem **ter plaatse kunnen demonteren** en de onderdelen meteen kunnen **sorteren** (elektronica/printplaten, batterijen, metalen en plastics). Dat zou leiden tot een snelle, goedkope en duidelijke scheiding van de restfracties én problemen i.v.m. privacy oplossen.
- 3** De samenwerking met maatwerkbedrijven verloopt **vlot**, mits goede afspraken rond de opdracht en planning. Doordat hun capaciteit op korte termijn **minder flexibel** is, zouden we wel met **meerdere bedrijven verspreid** over Vlaanderen samenwerken. Gezien onze eigen spreiding in Vlaanderen, vermijden we zo ook **lange transporten**.
- 4** Het materiaal dat we verwerken via maatwerkbedrijven wordt door de VLAREMA-wetgeving beschouwd als een **afvalstroom**. Daardoor moeten die bedrijven voldoen aan een aantal **opgelegde voorwaarden**. Aangezien zij minder actief zijn in de afvalstoffensector, is dat niet altijd volledig het geval. Indien nodig moeten we dus nog **vergunningstrajecten** afleggen.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

Voor Fluvius was de uitwerking van dit project een zeer **leerrijk traject** in onontgonnen terrein. We hebben veel **nieuwe inzichten** verkregen over afvalstromen en samenwerken met maatwerkbedrijven. We onderzoeken momenteel verschillende voorstellen om ook **andere afgedankte materialen** te hergebruiken of demonteren. Zo zullen we een heel aantal **meterkastdeksels** vervangen bij het plaatsen van de nieuwe digitale meters. Samen met de KU Leuven onderzoeken we of we die oude deksels opnieuw als primair materiaal kunnen gebruiken in de productie.

We leerden ook dat we voor dergelijke dossiers rond de verwerking van materialen een aantal **wettelijke en noodzakelijke voorwaarden** moeten opleggen aan de **maatwerkbedrijven** waarmee we samenwerken. Hiervoor moeten we nog een aantal **onduidelijkheden en tekortkomingen wegwerken**. We hopen om uiteindelijk, met het nodige advies van externe milieu-experten en de OVAM, een soort van **algemeen canvas of document** op te maken.

Fluvius wil ook binnen de dienst aankoop een **Competence Center Duurzaamheidsaankopers** oprichten. Dit competence center heeft als doel aankopers **bij te scholen** rond alle aspecten van **duurzaamheid en maatschappelijk verantwoord ondernemen**, zodat zij in de aankoopdossiers de juiste,

duurzame keuzes kunnen maken en vergunningscriteria toepassen.

Ten slotte denkt Fluvius ook dat dit project niet enkel haar eigen inzichten in de mogelijkheden van circulaire economie heeft vergroot, maar ook **overheden, partners en leveranciers** een aanzet kan geven tot **concrete realisaties**. Onze bevindingen en concrete resultaten werden **gedocumenteerd** en stellen we **ter beschikking voor derde partijen** die met gelijkaardige omstandigheden worden geconfronteerd.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

▶ PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

Financiering van de circulaire economie

Analyse knelpunten en oplossingen voor de financiering van nieuwe circulaire bedrijfsmodellen

HET PROJECT IN HET KORT

Momenteel is de circulaire economie volop in ontwikkeling. Wat je vroeger moest aankopen, kun je nu steeds vaker **gebruiken, delen of huren**. Er zijn in ons land al honderden circulaire projecten ontwikkeld die daarop willen inspelen, maar toch bevinden die zich vaak nog in een **opstartfase**. Willen die een significante impact op milieu en economie hebben, is **opscaling** nochtans noodzakelijk. Spijtig genoeg wordt de groei van dergelijke projecten vaak gehinderd door onder meer een **gebrek aan financiële kennis en aangepaste financieringsmiddelen**.

Daar wil Econocom als financiële dienstverlener iets aan doen. We willen bedrijven met circulaire projecten hogere slaagkansen bieden en de circulaire economie een duw in de rug geven. We maakten een **uitgebreid rapport** op, waarmee we een antwoord willen bieden op de belangrijkste **vragen rond circulaire financiering** en waarin we **nieuwe business- en financieringsmodellen** voorstellen.

Voor dit rapport analyseerde Econocom de problemen en kansen in de financiering van circulaire projecten voor de drie betrokken partijen: **bedrijven, overheden en financiële partners**, en dat op business-to-business (B2B) of business-

to-business-to-consumer (B2B2C) niveau. De financiële oplossingen zijn dus **niet rechtstreeks voor particulieren** bedoeld.

Het rapport omvat een aantal succesvolle **praktijkvoorbeelden**, en per betrokken partij een overzicht van de huidige **knelpunten** en **misverstanden**, gekoppeld aan **opportuniteiten** en een hele reeks **raadgevingen**.

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2017-189
 Looptijd: 11/2017 tot 6/2018
 Subsidiebedrag: € 100.000

Een project van:

Econocom Lease

Samen met:

Belfius Lease Services

Het rapport van het onderzoeksproject

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

- 1** Om de (financiële) kennis omtrent circulaire economie en ondernemen te verruimen en misvattingen weg te werken, focust het rapport eerst uitgebreid op het **begrip circulaire economie** en het begrip **leasing**.
- 2** Econocom gaat ook dieper in op de **ervaringen van twee bedrijven** die de stap hebben gezet naar circulair ondernemen. We bekijken de manier waarop ze de uitdagingen van hun **circulaire financiering** hebben omgebogen tot een **succesverhaal**, aangevuld met onze eigen ervaringen.
- 3** Het rapport verduidelijkt een hele reeks bestaande **misverstanden en uitdagingen** (o.a. over leasing) met **bijhorende opportuniteiten**, en dat zowel voor ondernemingen, financiële partners en overheden.
- 4** Ten slotte geeft Econocom **concreet advies** om de financiering van circulaire economie te **stimuleren**. We tonen het belang aan van een **actieve onderlinge samenwerking** tussen bedrijven, financiële instellingen en overheden en geven een reeks **concrete aanbevelingen** voor elk van de betrokken partijen.

KERNCIJFERS

28
concrete aanbevelingen

16
knelpunten met
opportuniteiten

2
circulaire succesverhalen

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

- 1** Circulaire bedrijfsmodellen mikken op het maximaal benutten van grondstoffen en producten, bijvoorbeeld door herstelling of hergebruik. Er is duidelijk **behoefte aan financieringsmodellen die de verlengde levensduur van producten en bedrijfsmodellen met product-dienstcombinaties in rekening brengen**.
- 2** Bij kredietaanvragen van ondernemingen met circulaire projecten steken de investeringsrisico's nog te veel af tegen het potentiële investeringsrendement, waardoor die initiatieven minder kansen krijgen. De instrumenten bestaan om dat **investeringsrisico te verdelen over meerdere partijen**, maar die zijn te **weinig gekend**.
- 3** Ondanks een aantal succesverhalen over **leaseformules** als financieringsmiddel voor circulaire bedrijfsmodellen, neemt de circulaire economie slechts een klein aandeel van de leasemarkt in. Dat wordt onder meer veroorzaakt door een aantal **misverstanden** over leasing, waarmee we trachten komaf te maken.
- 4** De overheid is zich bewust van het potentieel van circulaire modellen, maar steunt nog voornamelijk lineaire initiatieven. De overheid en gemeenten zouden beter een **voorbeeldrol** nemen bij circulaire aanbestedingen en aankopen, of bijvoorbeeld blokkerende regelgevingen vervangen door **fiscale stimulansen**.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

▶ PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

Bold Branders

Storytelling als laagdrempelige manier om circulair gedachtegoed te verspreiden

HET PROJECT IN HET KORT

Het begrip **circulaire economie** is vandaag alom aanwezig. **Bedrijven** zien al de voordelen en noodzaak in van een **transitie van een lineaire naar circulaire maatschappij**. Maar zijn de consumenten ook mee met de filosofie van circulaire economie? Belemmert de academische terminologie rond het circulaire gedachtegoed het bereiken van een **breder publiek** niet en wordt een belangrijke speler, de (jonge) burger, niet **buitenspel** gezet?

Bold Branders, een project van Atopia vzw, onderzoekt de mogelijkheden van **storytelling** als **laagdrempelige en plezierige manier** om te communiceren over circulariteit. We geloven dat in dit tijdperk, waarin vooral jongeren oververzadigd worden met informatie via sociale netwerken, we moeten teruggrijpen naar een van de sterkste en oudste communicatiemiddelen: **verhalen**.

Daarnaast willen op dezelfde manier de mensen (opnieuw) **waarde** laten hechten aan de voorwerpen die ze bezitten. We willen consumenten en burgers meer **bewust** maken van hun interactie met voorwerpen en materialen en wat de invloed daarvan is op hun dagelijks leven en omgeving. Dat willen we bereiken door voorwerpen en materialen als het ware

een **'paspoort'** te geven. Dat doen we zowel **fictief**, waarbij een meubelstuk bijvoorbeeld een personage wordt, als **non-fictief**, waarbij het paspoort de afgelegde weg en gebruikte grondstoffen duidelijk en transparant weergeeft.

Aanvankelijk hadden we ons project gecentraliseerd rond het oogsten van **verhalen** bij partners (door jongeren), en die te visualiseren, en rond het opstellen van **materiaalpaspoorten**. Later maakten we een **koerswijziging** en kozen we om als concreet uitgangspunt een **roman** te schrijven over circulaire economie, met bijhorende boekenborrel en een panel rond communicatie en circulaire economie.

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2017-191
 Looptijd: 11/2017 tot 12/2019
 Subsidiebedrag: € 6.800

Een project van:

Atopia vzw

Samen met:

De Geschoren Aap, Bootsman

Boeklancering 'Als meubels konden praten'

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

- 1** Bold Branders heeft in eerste instantie **verhalen** verspreid via **social media**. De hashtag **#Furnistories** ontstond. We vertelden verhalen over meubels, waarbij we inzetten op een andere relatie met meubelstukken. Er ontstond een **facebookpagina** en een **website**.
- 2** We waren aanwezig op tal van **evenementen** om mensen kennis te laten maken met circulaire economie, zoals op de Antwerp Fashion Exchange, de Inspiratiedag slim en duurzaam leven in Kortrijk, de River Clean Up in Leuven ...
- 3** We brachten een **roman** uit, "Als meubels konden spreken", een verhaal vol emotie en passie, doordrenkt met circulaire ideeën. Het legt op een toegankelijke en motiverende manier de principes van **duurzaamheid** en **circulariteit** uit en ook onze ideeën rond **materiaalpaspoorten** zitten erin verwerkt.

KERNCIJFERS

180

geprinte boeken in omloop

16.000

views van de promovideo

5blogberichten voor MO*
Magazine**345**

Facebookvolgers

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

- 1** Bold Branders heeft ondernemende jongeren **middelen, ervaring en een netwerk** gegeven om te gaan **experimenteren** met **storytelling** rond circulaire economie. De focus lag op iedereen 'zijn ei' te laten vinden en ondersteuning te bieden. Het was voor velen een kans om een nieuwe passie te ontdekken en uit te proberen.
- 2** Via de verschillende socialmediakanalen en het boek hebben we al onze eigen leerlessen verwerkt en hopen we **nieuwe projecten te inspireren**. We creëerden vooral materiaal voor **educatie** en **maatschappelijk debat**, zodat steeds meer mensen zich kunnen informeren over de circulaire economie.
- 3** Doordat er **veel verschillende mensen** meewerkten en de vrijwilligers naast het project nog een job, opleiding, hobby's ... hadden, was het soms **moeilijk om een duidelijk doel** voor ogen te houden en stappen vooruit te zetten. Het project was gedurende twee jaar een echt **leertraject**, met ups en downs en koerswijzigingen.
- 4** De vrijwilligers hebben vooral ontzettend veel **bijgeleerd** gedurende het hele traject. Naast de uitgebreide kennismaking met de Vlaamse circulaire markt, hebben ze hun praktische vaardigheden verbeterd, leren organiseren en hun netwerk uitgebreid. Het project was ook een echte creatieve uitlaatklep.

PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

Na dit tweejarig project zitten we nog op onze honger. Allereerst willen we verder met het boek: **promotie** voeren en steeds meer mensen laten kennismaken met circulaire economie. Zo gaan we in samenwerking met de MAAKbar Leuven een **boekvoorstelling** houden en een **'bosbad'** organiseren. Maar we willen nog tal van andere interessante circulaire paden bewandelen. Daarom gaan we onze **eigen vzw oprichten** om de activiteiten van Bold Branders te kunnen verderzetten. Ook hebben twee vrijwilligers een abstract ingediend om over Bold Branders een presentatie te geven tijdens het **4th Annual Sustainable Consumption Research & Action Initiative Conference** in Stockholm. Bovendien willen we graag deelnemen aan het **International Conference of Ecolinguistics** in Liverpool, waarin storytelling als een middel om te activeren, ook aan bod komt.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

▶ PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

C-Power

Jongeren uit alle lagen van de bevolking warm maken voor circulaire economie

HET PROJECT IN HET KORT

Het is duidelijk dat we tegenwoordig zoveel middelen en grondstoffen gebruiken, dat we de impact op de gezondheid van de natuur en onszelf beginnen te voelen. Een **overgang naar een meer circulaire economie** kan een **oplossing** bieden.

Maar is die circulaire economie ook **sociaal genoeg**? In Vlaanderen worden al veel workshops, trainings en bootcamps rond circulariteit georganiseerd. De meeste van die projecten hebben echter **erg ambitieuze doelen** en trekken vooral **een bepaald leerpúblik** aan van hoogopgeleide, enthousiaste jonge geesten met een zekere stabiliteit in leven. Maar circulaire economie moet ook ingang kunnen vinden bij **minder traditionele bevolkingsgroepen**: leerlingen met een moeilijke thuissituatie, alleenstaande jonge moeders, nieuwkomers, kansarme mensen ... Daarop wil het **Platform voor de Samenlevingsdienst** inspelen met het **project C-Power**.

Het Platform voor de Samenlevingsdienst is een Belgische vzw die **jongeren uit alle lagen van de bevolking** tracht te **mobiliseren** rond **maatschappelijke thema's**. Jongeren kunnen meewerken aan een project bij een **gastorganisatie**

en allerlei **vormingen rond burgerschap** krijgen. Ze doen **levenservaring** op, leren zichzelf en hun talenten beter kennen en **maken zich tegelijk nuttig** in een project dat de maatschappij ten goede komt.

Met C-Power hebben we **twee trajecten** uitgewerkt rond circulaire economie: een in Leuven over **circulaire voedselsystemen** en een in Mechelen rond **circulaire kledij en textiel**. Onder **coaching** van academici en de pedagogische begeleiders konden jongeren via verschillende **ateliers** de vele facetten van circulaire economie ontdekken. Naast een **theoretische vorming** kregen ze de kans tijdelijk mee te werken in een **gastbedrijf** dat de principes van circulaire economie toepast. Ten slotte werden ze uitgedaagd om **zelf** een circulair idee of project uit te werken.

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2017-29
 Looptijd: 7/2018 tot 11/2019
 Subsidiebedrag: € 96.424

Een project van:

Platform voor de Samenlevingsdienst

Samen met:

Stad Leuven, Katholieke Universiteit Leuven, (vertegenwoordigd door KU Leuven Research & Development), Leuven 2030 vzw, Wendy Wuyts

C-Power-jongeren in actie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

▶ PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

- 1** Door te werken met een erg diverse mix van jonge burgers, kregen de gastbedrijven meer inzicht in de noden van een **niet-traditioneel circulair consumentenpubliek**. Er bestaat immers **kritiek** dat circulaire producten en diensten niet voldoende vanuit een **gebruikersperspectief** worden ontworpen, of zich te vaak richten op een bepaalde **nichemarkt** van burgers.
- 2** De aaneenschakeling van verschillende kleine leerervaringen tijdens de trajecten waren voor veel jongeren ook stappen in de richting van een **beter zelfbeeld**. Dat versterkt hun **capaciteit** om tot meer **circulaire denkpatronen** te komen, en biedt hen in het algemeen ook meer mogelijkheden om **maatschappelijke uitdagingen te tackelen**.
- 3** We hebben sterk ingezet op **communicatie**. We maakten een **website** over C-power met een toelichting over het project en de partners, pedagogisch materiaal en korte updates over de trajecten. Ook verscheen er een **artikel** voor Generation T en verschillende **zeronautenblogs** voor Mo* Magazine. We maakten een **aftermovie** van de twee trajecten die werd verspreid via verschillende kanalen en partners.
- 4** We creëerden veel interessant **pedagogisch materiaal**. Dat werd verzameld en verspreid via verschillende kanalen, zoals de website van C-power en de website van KlasCement, een leermiddelennetwerk voor leraren. Het materiaal wordt ook al **gebruikt** door Ouders voor het Klimaat. Verder destilleerden we een **permanente vorming van één dag** voor jongeren die een Samenlevingsdienst doen.

KERNCIJFERS

35
betrokken jongeren bereikt

2
leertrajecten

15
partner-gastbedrijven

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

- 1** We leerden veel bij over de **sociale kant** van circulaire economie, welke vaardigheden nodig zijn en welke **leermethodes** al dan niet werken. Het was echter niet eenvoudig om onze impact concreet vast te stellen. Zo was het leerproces bij de jongeren **moeilijk meetbaar**. Voor onszelf en de gastbedrijven was het vaak zoeken naar een evenwicht tussen loslaten om zelf bij te leren en gericht sturing en kader bieden.
- 2** Hoewel de **sociale mix** van jongeren een **enorme meerwaarde** creëerde, vormden de taalbarrière en het verschil in kennisniveau **tegelijk de grootste uitdagingen** om over een complex thema als circulaire economie te praten. Beeldende manieren van werken en linken aan de eigen leefwereld hielpen hierbij, maar het bleef moeilijk om inhoudelijk diep genoeg te gaan.
- 3** De inbedding van dit project **in een bestaand parcours** van de Samenlevingsdienst betekende dat we het **gewenste gemixte publiek** konden betrekken. Een nadeel was dat de jongeren niet bewust zelf kozen voor hun deelname aan de trajecten, en dat er een **verplichte aanwezigheid** gold. Dat leidde bij sommige jongeren tot **weinig betrokkenheid**.
- 4** Een **diepgeworteld minderwaardigheidsgevoel** bij veel jongeren vormde ook een **drempel**. Velen waren het immers gewend om in de samenleving afgewezen of niet gehoord te worden. Het duurde ook een tijdje voor we iedereen konden overtuigen dat we hun ideeën, meningen en inbreng wel belangrijk vonden. Tijd en geduld waren hier van cruciaal belang.

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

Close The Loop

Begeleiding van mode-ondernemers richting circulaire economie

HET PROJECT IN HET KORT

Met het **Close The Loop**-project wil Flanders DC de **mode-industrie** wakker schudden en modeondernemers de tools geven om zelf aan de slag te gaan met de principes van circulaire economie en duurzaam ondernemen. Aanvankelijk was Close The Loop een uitgebreid **online kennisplatform** met een **database** van meer dan 400 inspirerende cases. Doordat de aandacht voor het onderwerp enorm groeide en steeds meer bedrijven bij ons aanklopten voor advies, besloten we om nog een stap verder te gaan en **persoonlijke begeleidingstrajecten** aan te bieden.

In 2017 ontwikkelden we een eerste **Close The Loop-traject** waarin we 3 bedrijven op maat hielpen om een **duurzaamheidsstrategie** uit te werken. Dankzij de vele positieve reacties startten we in 2018 een nieuw traject op, deze keer voor maar liefst 8 bedrijven.

Concreet houdt het traject in dat de modeondernemers hulp krijgen van ervaren consultants die samen met hen een **strategisch actieplan** op maat uitstippelen richting **een meer duurzame en circulaire manier van ondernemen**. Die individuele trajecten worden gecombineerd met **gemeenschappelijke sessies** rond thema's zoals 'ontwerpen

voor circulariteit' en 'duurzame communicatie'. Daarnaast hebben we een **ambassadeursnetwerk** opgericht waarin de bedrijven elkaar op langere termijn kunnen blijven inspireren. We ontwikkelden ook enkele **specifieke tools**. Verder ondernamen we een heel aantal acties op vlak van **communicatie** om de **brede sector te inspireren** en motiveren de overstap te maken naar een meer circulaire economie.

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2017-36
 Looptijd: 4/2018 tot 12/2019
 Subsidiebedrag: € 100.000

Een project van:
 Flanders DC

Close The Loop op Fashion Talks
 © Fille Roelants Photography

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

- 1** De verschillende bedrijven hebben **elk op hun eigen manier vooruitgang geboekt** in verschillende domeinen: het terugdringen van plasticverbruik, de creatie van nieuwe duurzame collecties, de doorlichting en sensibilisering van partners en leveranciers ...
- 2** Om een aantal **gemeenschappelijke uitdagingen** van de bedrijven te tackelen, ontwikkelden we enkele **gerichte tools**: een template voor een **duurzaamheidsverslag**, een template voor een **Code of Conduct** en een **infografiek** over verpakkingen.
- 3** De bedrijven die deelnamen aan het begeleidingstraject brachten we samen in een **ambassadeursnetwerk**. Zo kunnen we ze regelmatig laten samenkomen om **kennis te blijven delen**. Dit netwerk willen we in de toekomst blijven **uitbreiden**.
- 4** Om zoveel mogelijk spelers in de (bredere) mode-industrie te inspireren, ging de nodige aandacht naar **communicatie**: een afzonderlijk luik op onze website over de ambassadeurs, een nieuwe brochure, presentaties op events, workshops bij bedrijven, persartikels ...

KERNCIJFERS

3

bedrijven begeleid in 2017

8

bedrijven begeleid in 2018

3gespecialiseerde tools
gemaakt**28.000**

websitebezoekers in 2019

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

- 1** We hebben de afgelopen jaren **veel ervaring** opgedaan over onze aanpak, verschillende consultants ingeschakeld en tools kunnen uitwerken zodat we nu beschikken over een **sterk Close The Loop-programma** waarmee we in de toekomst andere bedrijven en de verdere sector kunnen inspireren en vooruit helpen.
- 2** Dankzij de **vele positieve reacties** hebben we **credibiliteit** in de mode-sector kunnen opbouwen rond het onderwerp duurzaam en circulair ondernemen. Het programma heeft zichzelf bewezen waardoor er nu ook vanuit de bredere industrie steeds meer vragen en reacties komen.
- 3** We merken dat veel bedrijven nog moeite hebben met het vinden van een **oplossing** voor de **optimalisatie van verpakking**. We zien zeker nog potentieel in projecten die verder inzetten op samenwerkingen met de verpakkingsindustrie of logistieke oplossingen zoeken.
- 4** Er is nood aan een **goede Europese wetgeving** om de transitie naar duurzamer en circulair ondernemen tot een kantelpunt te brengen. Belgische bedrijven zijn meestal te klein om druk te kunnen uitvoeren op leveranciers, en opteren vaak niet voor de duurzame materiaalkeuze omwille van de hogere prijs.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

Ten eerste zullen we de 11 bedrijven van het traject verder **blijven ondersteunen waar nodig**. We zien duidelijk dat het topic hoog op hun agenda blijft staan en dat ze nog nieuwe acties ondernemen. We zullen ook het **ambassadeursnetwerk** dat hen jaarlijks samenbrengt, **blijven uitbreiden**. Zo kunnen bedrijven aansluiten door een traject te doorlopen of door de Close The Loop-planner in te vullen, waarna hun inspanningen worden besproken.

We hebben ook besloten om het **begeleidingstraject opnieuw te lanceren in 2020**. Aangezien er nu geen financiële ondersteuning is, zullen bedrijven wel een **bijdrage** moeten leveren om de consultants te betalen.

Ten slotte merken we de laatste jaren **een sterke groei in welwillendheid** om echt actie te ondernemen op vlak van duurzaam ondernemen bij modebedrijven. Nu is er nog **nood aan een goed Europees beleid**. De beleidsmakers dienen de modebedrijven als stakeholders te bevragen en te betrekken. Wat vermoedelijk ook al positief kan werken is bijvoorbeeld het (fiscaal) belonen en bestraffen van bedrijven die al dan niet werken met duurzame materialen. We sloegen de handen in elkaar met de OVAM om hier ook een meer actieve rol in op te nemen samen.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

▶ PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

Zero Food Waste Vlaanderen

Op weg naar een circulaire aanpak van de voedselketen

HET PROJECT IN HET KORT

Er bestaan momenteel al veel oplossingen tegen voedselverspilling, maar dat maakt het voor een stadsbestuur, grootkeuken, of andere organisatie soms moeilijk om door de bomen het bos te zien.

Met het project **Zero Food Waste Vlaanderen** ontwikkelt FoodWIN samen met een aantal partnerorganisaties een **vernieuwend samenwerkingsmodel om voedselverlies effectief aan te pakken**. We willen daarbij vooral de nadruk leggen op het **verbinden van organisaties met de juiste experts en oplossingen**, en op het **toegankelijker maken van kennis** rond het thema voedselverspilling.

Concreet wensen we onszelf te **positioneren als centraal aanspreekpunt** in de strijd tegen voedselverspilling door events te organiseren en actief deel te nemen aan projecten en overleg. Ook willen we zoveel mogelijk ons **netwerk van experts betrekken**. We maken van onze positie gebruik om ook onze partners naar voren te schuiven, en het probleem met de juiste oplossing of expert te verbinden. Zo krijgen overheden en organisaties steeds **gespecialiseerde ondersteuning** om hun activiteiten rond voedselverlies uit te breiden. Verder willen we een **vernieuwend**

samenwerkingsmodel ontwikkelen tussen de leidende actoren onderling. Tot slot willen we de kennis in de strijd tegen voedselverspilling zo toegankelijk mogelijk maken. Daarvoor ontwikkelen we een **online zelfevaluatietool**.

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2017-184
 Looptijd: 04/2018 tot 04/2020
 Subsidiebedrag: € 99.900

Een project van:

Foodwin

Samen met:

Coduco, HERWIN, WOW Food, Eatmosphe-
re, Proef, Serendipity, Rekub, Level IT

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

- 1** We organiseerden een eerste **Food Waste Fest**: een evenement rond voedselverspilling dat veel actoren samenbrengt. Het omvatte een conferentie, een markt waar organisaties oplossingen tegen voedselverspilling konden uitstellen en de uitreiking van de Food Waste Awards.
- 2** Doorheen het project konden we veel lokale overheden bereiken die actie willen ondernemen tegen voedselverspilling. Zo hebben we intussen projecten lopen in een **15-tal steden en gemeenten**. We zullen ook blijven inzetten op deze belangrijke doelgroep.
- 3** We hebben een **Food Waste Alliance** opgericht. Dat is een **innovatief samenwerkingsverband** van verschillende **experts op het vlak van voedselverspilling**. Door die leidende actoren samen te brengen, kunnen we onze impact aanzienlijk vergroten.
- 4** We ontwikkelden een **online zelfevaluatietool** als inspiratie voor wie actie wil ondernemen tegen voedselverspilling. De tool heeft drie onderdelen: een Food Waste Calculator, een Food Waste Journey en een handleiding met best practices en voorbeelden.

KERNCIJFERS

238

Food Waste Fest
deelnemers

1.500

aanwezigen op presentaties

9

Food Waste Alliance
partners

1

handleiding vol inspiratie

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

- 1** Bij de organisatie van het eerste Food Waste Fest hebben we geleerd dat het belangrijk is om **op tijd te beginnen plannen**. Zo gingen we meteen erna op zoek naar interessante partnerschappen voor de volgende editie, en begonnen we op tijd met de promotie ervan.
- 2** De co-creatie van een **nieuw samenwerkingsmodel** was een grote **uitdaging**. Samenwerken met zo een heterogene groep organisaties, die elk hun eigen drukke werking hebben, is niet eenvoudig, maar wel uiterst waardevol.
- 3** Wie zaait, zal (veel later) oogsten. Doorheen dit project leerden we dat er soms **lange wachttijden** gepaard gaan met bepaalde beslissingsprocessen bij lokale besturen. We leerden te plannen op lange termijn en niet te panikeren als antwoorden op zich laten wachten.
- 4** We ontdekten tijdens dit proces een **enorme hoeveelheid** mogelijke oplossingen tegen voedselverspilling... Het is een hele **uitdaging** om deze allemaal samen te brengen en toegankelijk te maken, maar we zullen ons blijven inzetten.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

Dankzij Vlaanderen Circulair konden we in 2019 het eerste Food Waste Fest laten plaatsvinden. Daarna was het concept gelanceerd om in de **toekomst** verder te kunnen, ook **zonder projectsubsidie**. Dat bewijzen we met de organisatie van het **Food Waste Fest 2.020**, dat we financieren via partnerschappen.

Doorheen het project konden we enorm veel lokale overheden bereiken. Intussen voeren we projecten uit in een 15-tal steden en gemeenten, en de bedoeling is om **deze doelgroep te blijven aanspreken** in de toekomst.

Verder willen we blijven inzetten op de **ontwikkeling van onze Food Waste Alliance**, omdat we geloven dat er zowel bij onze partners als bij de spelers van de voedingsketen nood is aan een dergelijk partnerschap.

Eenmaal de ondersteuning van lokale overheden en grootkeukens geconsolideerd is, kan dit model uitgebreid worden naar **andere actoren en sectoren**. Hiervoor kijken we vooral naar sectoren waar uitdagingen groot zijn en er nog geen adequate oplossingen bestaan om acties te stimuleren.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

▶ **PROJECTFICHES**

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2017- 84
 Looptijd: Onbekend
 Subsidiebedrag: € 900.000

Een project van:

Timelab

Samen met:

Howest, Op Scherp bvba, Edwin Hantson cvba, Muntuit vzw, P2P foundation

School of Commons

Innovatief samenwerkingsmodel om kennis te verzamelen en verspreiden

HET PROJECT IN HET KORT

Commons zijn materiële of niet-materiële zaken die gedragen, beschermd of geproduceerd worden door een gemeenschap en beheerd op basis van de regels en standaarden van die gemeenschap.

De **School of Commons (SOC)** is een **innovatieve methodologie** om enerzijds kennis over commons te verzamelen en verspreiden en anderzijds de transitie van die commons te stimuleren.

Concreet is de SOC een innovatief model voor samenwerking tussen coaches, changemakers, cases en structurele partners. Het gedeelde doel is de **uitbouw van de circulaire stad versnellen** op basis van ontwerp, technische inzichten, managementmodellen en nieuwe leerparadigma's. Zo hebben we reeds een **lespakket van 10 avondlessen** opgezet en plannen we volop een tweede editie van de SOC in de vorm van **bootcamps**.

Deze vorm van delen van kennis en expertise kan bijdragen tot een **snelle exponentiële groei** van de **lokale en wereldwijde circulaire economie**.

Het project is experimenteel: leren en kennis delen creëert de nodige competenties voor het ontwikkelen van de circulaire stad. We streven naar een natuurlijke groei, voldoende zelfreflectie en volledige zelfvoorziening.

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

- 1** We ontwikkelden een **lespakket met 10 avondlessen** waarvoor changemakers zich kunnen inschrijven. Ieder lespakket werkt rond een bepaald thema of 'patroon': bronnen, identiteit, organisatie, dromen, maken, disruptie, systematische transformatie en open einde.
- 2** Op basis van de leerlessen uit de eerste editie, creëerden we een **School of Commons game** dat als rode draad doorheen de tweede editie zal lopen. Het is een coöperatief spel, dat **kennisuitwisseling faciliteert** en **samenwerking bevordert**.
- 3** We organiseerden verschillende testedities voor een **vijfdaagse bootcamp**, waarvan er uiteindelijk 2 werden ingepland voor de **tweede editie van de SOC**. De ene is specifiek gericht op artiesten en de andere op organisaties en professionele coaches.
- 4** We zijn erin geslaagd een **businessplan te ontwikkelen** om de School of Commons na de gesubsidieerde periode op te schalen.

10
Avondlessen

100
Deelnemers

8
Video's

2
Bootcamps gepland

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

- 1** Het belang van **peer learning en zelfevaluatie** is niet te onderschatten. Door de ontwikkeling van de School of Commons open te stellen en deelnemers actief uit te nodigen om mee te denken aan ons concept, werd onze methodiek veel meer geapprecieerd.
- 2** We leerden dat het belangrijk is om de **rolbeschrijving** van de verschillende partners duidelijk te maken, zodat iedereen exact weet waarvoor zij zich moet engageren. De verdere ontwikkeling van ons project verliep een stuk vlotter eens we de **voortrekkersrol** op ons namen.
- 3** Een **duidelijke communicatie** is van grote waarde. Zo ontdekten we dat we met behulp van verschillende geanimeerde video's veel gemakkelijker en helderder de complexe materie van de School of Commons konden overbrengen.
- 4** De ontwikkeling van een **businessplan** voor de toekomst van de School of Commons geeft ons team vertrouwen om met dit project verder te gaan en er een inkomstenbron van te maken. We geloven dat het mogelijk is om onze filosofie verder te verspreiden via de ontwikkelde methodiek.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

We hebben de ambitie om de School of Commons verder te zetten. We hebben reeds de basis van het **businessplan** opgesteld, en ons team heeft er alle vertrouwen in om onze filosofie verder te verspreiden via onze ontwikkelde methodiek.

Concreet hebben we alle feedback uit de eerste reeks avondlessen verwerkt en wordt er momenteel een **nieuw, verbeterd concept** van de School of Commons uitgewerkt. Deze tweede editie zal een bootcamp zijn van 4 tot 5 dagen, in plaats van een open avondschoon verspreid over 10 weken. Op deze manier willen we van de SOC een coherenter geheel maken, de groepsdynamiek versterken en ook een internationaal publiek aanspreken.

Verder zijn er al verschillende afspraken gemaakt om **extra Schools of Commons** op te zetten in **Vlaanderen en Europa**.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

▶ PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2017- 86
 Looptijd: Onbekend
 Subsidiebedrag: € 100.000

Een project van:
 POM West-Vlaanderen
Samen met:
 PlastIQ, Cobot

Circonopoly: The Next Generation is Circular

Serious game om jongeren te laten kennismaken met circulariteit

HET PROJECT IN HET KORT

Vlaanderen investeert vandaag veel in het overbrengen van het gedachtegoed van circulaire economie. Die initiatieven zijn dan vooral gericht naar het middenveld, ondernemers, studenten uit het hoger onderwijs of de universiteit ... Aan de start van dit project was er echter **nog geen aanbod gericht naar een jongere doelgroep**, namelijk jongeren uit het secundair onderwijs.

Om daarop in te spelen startten de POM West-Vlaanderen samen met Cobot, het sectorale opleidingsfonds van de textielindustrie, en PlastIQ, het sectorale opleidingsfonds van de kunststoffensector **het project The Next Generation is Circular**. Onze missie: de basisprincipes van circulaire economie overbrengen naar jongeren.

We hebben ons daarbij toegespitst op de **kunststoffen- en de textielsector**, want die hebben een enorm potentieel om te groeien binnen de circulaire economie. Beide sectoren hebben te maken hebben met een tekort aan arbeidskrachten en een **negatief imago** (denk bijvoorbeeld aan de grote plasticafvalproblematiek), maar tegelijk bezitten ze de **ambitie om te verduurzamen**, door te innoveren in nieuwe technologieën, in te zetten op recyclage ...

Met dit project willen we jongeren introduceren in de circulaire economie, aantonen welke duurzame en innovatieve ontwikkelingen er binnen deze sectoren gebeuren en hen warm maken om carrière- en opleidingskeuzes te nemen die hieraan verbonden zijn. Om die doelstellingen te realiseren en op een interactieve, doelgroepgerichte manier onze boodschap over te brengen, kozen we voor de **spelmethodiek** en ontwikkelden we een **serious game: Circonopoly**.

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

1

We ontwikkelden een simulatiespel, **Circonopoly**, waarmee jongeren op een interactieve en doelgerichte manier kunnen kennismaken met circulaire economie. Het is **gratis online beschikbaar**, samen met een instructievideo en extra lesmateriaal voor leerkrachten.

2

Met dit spel willen we een **nieuwe doelgroep** introduceren tot circulariteit, namelijk **jongeren van het secundair onderwijs**. De meeste bestaande initiatieven zijn immers vooral gericht naar het middenveld, ondernemers, hogeschool- of universiteitsstudenten ...

3

Leerkrachten die de begeleiding liever aan iemand anders overlaten, kunnen terecht in het **Activity Center** van het **Circular Materials Center**, een kenniscentrum voor circulaire nieuwe materialen in Kortrijk. Daar worden ook andere workshops aangeboden.

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

1

Het spel is een interactieve manier om heel wat informatie mee te geven over de principes van circulaire economie. We stelden wel vast dat een **goede voor- en nabespreking** belangrijk is om de geleerde lessen te kunnen uitdiepen. Enkel de game spelen, is een te vluchtige kennismaking met dit thema.

2

De **co-creatie** was een erg belangrijk aspect van dit project. Het spel werd gevormd en aangepast dankzij een goede samenwerking met verschillende klasgroepen en hun feedback. Zo konden we evolueren naar een **sterk spelconcept** met zowel aandacht voor het competitieve als het educatieve.

3

We moeten zeker voldoende inzetten op **disseminatie**. Het project is pas geslaagd als het spel ook wordt opgepikt en positief onthaald door leerkrachten en leerlingen. Het is dus heel belangrijk om voldoende aandacht te besteden aan de lancering en verdere promotie van Circonopoly.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

Momenteel zoeken we volop naar **samenwerkingsverbanden op langere termijn**. Zo zijn er gesprekken met **MOS West-Vlaanderen** voor de organisatie van een MOS-dag in het najaar van 2021 in het Circular Materials Center met als thema 'circulaire economie'. MOS is heel gekend bij geëngageerde leerkrachten die bezig zijn met duurzaamheid; een ideaal platform dus om Circonopoly en het Circular Material Center te introduceren bij een geïnteresseerd publiek.

Het **Beroepenhuis vzw** toonde eveneens heel wat interesse in ons project; ze speelden zelf al met hetzelfde idee. Ook **VN Delta**, het samenwerkingsnetwerk van de provincies Oost-Vlaanderen, West-Vlaanderen, Antwerpen, Noord-Brabant, Zeeland en Zuid-Holland is erg geïnteresseerd in onze game.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

▶ **PROJECTFICHES**

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

THEMA
SENSIBILISERING

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2017- 106
Looptijd: onbekend
Subsidiebedrag: € 80.000

Een project van:

Centrum voor Economische Ongehoorzaamheid (CEO)

Samen met:

Green Office van de KU Leuven, KU Leuven Dienst Duurzaamheid

MAAKbar, maak het mee

Een plek om te leren herstellen, hergebruiken en meer te delen

HET PROJECT IN HET KORT

Bij de start van dit project werd er eerst ingezet op de oprichting van het **repairplatform Maakbaar Leuven**. We gingen gesprekken aan met **organisaties** die zich wilden engageren binnen het platform, en schreven een **charter** uit dat door alle partners werd ondertekend. Maakbaar Leuven is een online en offline **deelplatform van kennis, expertise en materiaal** voor het **herstellen van (her)bruikbare spullen** in een slimme en circulaire stad.

Later maakten we werk van de opstart en verdere uitbouw van de **MAAKbar**. Dit unieke concept ontstond uit de samensmelting van de jarenlange ervaring van de projectcoördinator met repaircafés in Leuven én de inbreng van vrijwilligers die voortkwam uit een participatief burgertraject.

De MAAKbar is een **duurzame ontmoetingsplek** waar hergebruik, delen en herstellen centraal staan. Daarbij vinden we het belangrijk om van circulaire economie een **participatief en een inclusief** verhaal te maken.

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

- 1** We richtten het **deelplatform Maakbaar Leuven** op, een partnerschap van meer dan **40 verschillende organisaties** die allemaal een **charter** ondertekenden voor meer circulaire economie.
- 2** We creëerden de duurzame **MAAKbar**, een **bruisende ontmoetingsplek** in Leuven met ruimte voor **workshops**, een **plantenasiel**, **repaircafés** en een **gereedschapsbibliotheek**. Hergebruik, delen en herstellen staan hier centraal.
- 3** De MAAKbar is een **bottom-upverhaal**, waar vrijwilligers zelf initiatief nemen en er letterlijk en figuurlijk de sleutel mee in handen hebben. Bij ons laatste mondmaskerproject waren er een 1000-tal burgers actief betrokken!
- 4** In de MAAKbar is circulaire economie **toegankelijk** en krijgt het een **hoog fungehalte**. We staan erop een **diverse groep deelnemers te bereiken**: expats, studenten, buurtbewoners, nieuwkomers, kansengroepen ... Iedereen heeft wel een reden om ons te bezoeken en mee te werken.

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

- 1** **Communicatie** is heel belangrijk. De **crowdfunding** bij de opstart van het project was een eerste, belangrijke marketingtool om ons nieuwe concept bekendheid te geven. Door onze sociale media bijna dagelijks te updaten, bleven onze volgers van dichtbij betrokken.
- 2** We moeten ruimte laten voor **organische groei**. Tijdens dit project kenden we onze doelstelling, maar toch lieten we onszelf toe om eens een onbekend zijpad in te slaan, nog steeds binnen het thema circulaire economie uiteraard, omdat daar op dat moment behoefte aan was.
- 3** **Vrijwilligers** leveren een **onbetaalbare input**. We peilden bij onze bezoekers steeds naar hun interesse en talenten en motiveerden hen mee te werken. Op die manier hebben we veel mensen kunnen stimuleren om zich te engageren.
- 4** Kiezen voor een **inclusieve en participatieve werking** heeft een grote meerwaarde. Door samen te werken met organisaties waar mensen uit kansengroepen het woord krijgen, bereikten we een breed publiek. Dankzij de UITPAS wordt ook de financiële drempel weggewerkt.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

28

Repaircafés

1 000

Bereikte vrijwilligers

100

Duurzame workshops

315

Leden gereedschapsbib

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

Samen met verschillende partners willen we een nieuwe, centrale circulaire plek inrichten. Zo denken we aan de uitbouw van een **'circulaire concept store'** in een groot pand in centrum Leuven. We willen ons project meer ruimte geven en zullen samenwerken met extra partners, waaronder ondernemers.

Nog een concept voor de toekomst is de **MAAKbar Mobiel**: een elektrische bakfiets die gereedschap vervoeren en uitlenen makkelijker en toegankelijker maakt. We willen hiermee ook samenwerken met organisaties die zich specifiek richten tot kansengroepen, zoals De Ruimtevaart.

De bakfiets zal daarnaast een **deelfiets** zijn die mensen kunnen uitlenen om andere zaken in te vervoeren. Tegen de lancering zullen we ook een financieel model met een abonnementssysteem uitgewerkt hebben.

We willen ook in samenwerking met de stad Leuven het concept van **'herstel- en deelstraten'** lanceren, waarbij buurten en wijken hun eigen MAAKbar-punten oprichten.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

▶ PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

Peerby Pro

spullen uitlenen bij bedrijven

HET PROJECT IN HET KORT

Een omschakeling naar een duurzame circulaire economie is dringend nodig, want overconsumptie en overproductie hebben een desastreuze impact op het klimaat en milieu. Zo zou tot 65% van alle CO₂-uitstoot afkomstig zijn van productie.

Peerby is een **online platform** waarbij gebruikers van elkaar zaken kunnen **lenen**, zoals klus- of tuingereedschap, elektronica, feest- en kampeerspullen, huishoudelijke toestellen ... Buren die aan elkaar spullen uitlenen, zorgen voor een **duurzamer gebruik** van de zaken die we allen samen bezitten: het product zelf wordt **maximaler benut**, en de gebruiker kan een **nieuwe aankoop vermijden**. Het platform is erg succesvol: maar liefst 85% van de ontleenvragen vindt er nu al een antwoord.

Met **Peerby Pro** willen we nu een **stapje verder** gaan en ook **producenten** die producten als dienst verhuren, betrekken langs de aanbodzijde van het platform. Wie iets nodig heeft, plaatst een oproep, selecteert het gewenste aanbod en haalt het product gewoon af bij een buur die het al in bruikleen heeft. Het product blijft eigendom van de producent, maar het reist van gebruiker naar gebruiker.

Peerby Pro was een **pilootproject** waarbij in Gent een relatief klein aantal producenten op het platform een aantal producten beschikbaar stelden. Op de huidige schaal van 5000 gebruikers in Gent is dit model momenteel nog niet voldoende interessant, maar we konden wel de **schaalbaarheid** van ons model aantonen.

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2017-112
 Looptijd: 08/2018 tot 08/2020
 Subsidiebedrag: € 100.000

Een project van:

Wijdelen vzw

Samen met:

UGent, Regenerative Design bvba, Kamer van Koophandel West-Vlaanderen vzw, Peerby BV, Triodos

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

- 1** Terwijl sommige bedrijven dit idee eerder schadelijk vonden voor hun business, zagen anderen het als een kans om zich te onderscheiden en duurdere/duurzame producten te revaloriseren. **10 producenten** hebben zich geëngageerd en stelden samen **13 producten** beschikbaar via Peerby Pro.
- 2** Het project voldoet aan een aantal **circulaire principes**: de gebruiker betaalt enkel voor gebruik en **koopt geen nieuw product**, een product heeft meerdere gebruikers waardoor de **capaciteit beter benut** wordt, bij defect wordt het product **hersteld** ...
- 3** Door producten uit te lenen in plaats van ze aan te schaffen, **sparen** we ook een **aanzienlijke impact op het milieu uit**: minder waterverbruik, minder CO2-uitstoot, minder grondstoffenverbruik, minder afval ...
- 4** Ook niet te vergeten is de **sociale impact** van het verhuurmodel: iedere uitwisseling creëert een sociale ontmoeting, die anders nooit had plaatsgevonden, en dat levert soms mooie momenten en blijvende sociale contacten op.

KERNCIJFERS

85%

CO2 afkomstig uit productie

97%

ongebruikte capaciteit spullen

10

deelnemende producenten

13

uitleenbare producten

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

- 1** We leerden dat we **alle technologie, praktische organisatie, wetgeving, productbeheer en systemen** eigenlijk **al voorhanden** hadden om dit model uit te rollen. Zo onder andere het Peerby-gebruikersplatform, onze communicatiemiddelen, het gps-trackingsysteem ...
- 2** We ontdekten dat het gebruikte **freefloatingsysteem**, waarbij de producten geen vaste opslagplaats hebben maar reizen van gebruiker naar gebruiker, **succesvol** is. Door gebruikers te betrekken bij de deeldiensten, **besparen** we een aanzienlijke kost op vlak van **transport en opslag**.
- 3** We leerden dat gebruikers vooral **belang hechten** aan **kwaliteit** en dat tegen een **redelijke prijs**. De meest gehoorde opmerking over de klassieke verhuurbedrijven is dat die te duur en te omslachtig zijn. Dat is een **enorm potentieel tot verbetering** waarop we kunnen inspelen.
- 4** Op de huidige schaal van 5000 gebruikers in Gent is dit model momenteel nog niet erg interessant, maar ons pilootproject toont wel de **schaalbaarheid** van het model aan. Als producenten zich verder organiseren, zullen ze een duurzaam model kunnen opzetten dat zorgt voor een continu inkomen en een intiemer klantencontact.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

▶ **PROJECTFICHES**

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

TEALcenter

een verplaatsbaar circulair community center

HET PROJECT IN HET KORT

De initiatiefnemers van Made with Love Projects vzw ontwikkelen al vele jaren projecten voor een betere wereld, denk bijvoorbeeld aan Ecotopia, het **eerste ecohuis** van België, of de fabriek van Ecover in Westmalle, de eerste ecologische fabriek ter wereld. We organiseren ook al 6 jaar het **gezondheidsfestival Body & Soul** vol workshops rond preventieve gezondheidszorg en levenskunst.

Als uitbreiding voor onze werking willen we een **verplaatsbaar circulair community center** creëren waar het hele jaar door **ecologisch en sociaal innovatieve activiteiten** kunnen doorgaan: **het TEALcenter**. Stakeholders kunnen er samenwerken aan diverse projecten volgens de principes van TEAL (heelheid, zelfsturing en ecosysteem-denken) en sociocratie. **Klimaatbewuste jongeren** kunnen er meewerken aan emissieverlagende initiatieven. **Bedrijven** kunnen er samenwerken aan een circulaire economie. Er kunnen ervaringsgerichte **workshops** plaatsvinden in samenspraak met **lokale initiatieven**. Iedereen kan komen leren hoe ze levenskunst in de praktijk brengen door beter te ontspannen, gezonder te eten en milieuvriendelijker te leven in verbinding.

We zijn ervan overtuigd dat in het huidige internettijdperk waar veel communicatie online gebeurt, geschikte, fysieke plaatsen essentieel blijven voor het **bij elkaar brengen van mensen**, samen leren, werken en overdragen van ervaringen. De flexibiliteit en impact van een verplaatsbaar community center zijn niet te overschatten. De mogelijkheden zijn enorm!

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2017-123
 Looptijd: 06/2018 tot 08/2020
 Subsidiebedrag: € 100.000

Een project van:

Made with Love Projects vzw

Samen met:

Komosie vzw, koepel van sociale ondernemers, Kamp C, Eco-architect en co-housingspecialist Hugo Vanderstadt en

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

- 1** Het TEALcenter is **gemakkelijk op te bouwen en verplaatsbaar**. Het omvat een lichte constructie gemaakt uit **circulaire materialen** en is op één dag op te bouwen, zowel ergens in de stad als op het platteland. Bovendien is het concept plaatsbaar **zonder bouwvergunning** voor 4 maanden.
- 2** Het center is enorm **flexibel en schaalbaar**. De achthoekige basisstructuur van 116 m² kan worden uitgebreid tot 500 m in de lengte en tot ruim 4000 m² oppervlakte, afhankelijk van de invulling: reparateliers, co-workingruimte, preventief gezondheidscentrum ...
- 3** De **invullingsmogelijkheden** van dit community-innovatiecentrum zijn **eindeloos**: een community resource center, een co-werk of co-leeromgeving, een reparatelier, een transitiecentrum in of bovenop een verlaten fabriek, een collectief dienstengebouw in een innovatieve landbouwzone ...
- 4** Er zijn **verschillende concepten** van onze TEALcenters in **ontwikkeling**: een Lifestyle roadshow (www.lifestyle2020.be), een community resource center (www.community-innovation.be), een 'vredeshuis' (vredeshuis.jouwweb.be), een TEALcenter op concessie van 5 jaar in Borgerhout (www.tealcenter.org) ...

KERNCIJFERS

1 dag

opbouwtijd

116 m²

groot, makkelijk uit te breiden

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

- 1** De grote waaier aan invulmogelijkheden van het TEALcenter zorgt voor een niet te onderschatten **impact** op de **samenleving**. Als verplaatsbare satellietkantoren bijvoorbeeld kunnen ze rechtstreeks een oplossing vormen voor de files (en burn-outs), én bijdragen bij tot een beter klimaat.
- 2** Het TEALcenter biedt een **andere perspectief** op samenleven, samen leren en samenwerken en geeft ons de kans werk te maken van een **echte deeleconomie**. Het TEALcenter vormt een soort van wel doordacht **Zwitsers zakmes** voor ecologische en sociale innovatie. Door zinvol te verbinden kan iedereen deel worden van de oplossing.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

▶ **PROJECTFICHES**

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2017- 132
 Looptijd: Onbekend
 Subsidiebedrag: € 100.000

Een project van:

Neos vzw, NBV

Samen met:

Netwerk Bewust Verbruiken

Circulair@Neos

Met de Neos-clubs aan de slag rond circulaire economie

HET PROJECT IN HET KORT

Neos, het netwerk van ondernemende senioren, zette in samenwerking met het Netwerk Bewust Verbruiken het project **Circulair@Neos** op. De doelstelling van dit project is om onze lokale Neos-clubs en hun leden **kennis te laten maken met de principes van circulaire economie** en ze een aantal circulaire praktijken te laten integreren in hun werking.

Concreet willen we door middel van een **enthousiasmerende campagne en inspiratiebrochure** leden aanzetten om binnen hun club activiteiten te organiseren rond circulariteit. Dat kan bijvoorbeeld door middel van een **bedrijfsbezoek** aan een organisatie dat al bepaalde circulaire principes toepast, het uitnodigen van een spreker met interessant circulaair gedachtegoed, het organiseren van bepaalde inzamelactiviteiten ...

We geloven erin dat verenigingen **een belangrijke rol** kunnen vervullen als **middenveldspeler** om **maatschappelijke verandering te realiseren**, zoals bij de transitie naar circulaire economie. Dat is nog meer van toepassing in ons geval, met leden uit een iets **oudere bevolkingscategorie** waar begrippen als 'circulaire economie' en 'duurzaam consumeren' nog niet erg geïntegreerd zijn.

Zo merkten we inderdaad bij aanvang van ons project dat er in onze clubs **nog veel (voor)oordelen en clichés over circulariteit bestonden**. Het is belangrijk daar op de juiste manier op in te spelen.

Onze ambitie is om uiteindelijk de 36.000 leden van de 220 lokale clubs die onze vzw rijk is, te kunnen laten kennismaken met circulariteit.

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

- 1** We hebben samen een enthousiasmerende, uitdagende **campagne** opgezet op maat van het verenigingsleven en creëerden een lijvige **inspiratiebrochure** om lokale Neos-clubs mee te nemen in het verhaal van circulaire economie.
- 2** Al 46 Neos-clubs gingen op verkenning binnen het thema circulaire economie en registreerden zo'n **60 circulaire projecten**, zoals het bijwonen van **voordrachten** rond circulariteit, circulaire bedrijfsbezoeken, (**inzamel**) **acties** rond recyclage ...
- 3** Dankzij een van de **inzamelactiviteiten** verzamelden we honderden gsm's voor recyclage, waardoor we in **samenwerking met Natuurpunt** al 65 bomen konden laten aanplanten. (De rest volgt in 2021.)
- 4** Als afsluiter maakten we een mooie **lijst** van alle resultaten en schreven we een **digitaal rapport** over onze aanpak en geleerde lessen. Dat staat op onze website en wordt verspreid via nieuwsbrieven en sociale media. Er komt ook nog een **feestelijk slotevent**.

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

- 1** We konden aantonen dat een vzw zoals Neos een **noodzakelijke middenveldspeler** is om maatschappelijke verandering te realiseren. Het vertrouwen in de eigen vereniging creëerde openheid voor thema's die anders bij een groot deel van het oudere doelpubliek onder de radar blijven.
- 2** Onze **goede samenwerking** met het Netwerk Bewust Verbruiken leverde ons de nodige **kennis en expertise** rond circulariteit en creëerde een **draagvlak** voor een overheidsbeleid dat inzet op een duurzame manier van produceren en consumeren.
- 3** Onze verenigingsmotor had **tijd nodig** om aan te slaan. Met de juiste hoeveelheid geduld en ruimte, en door leden al van bij de uitwerking van de campagne te betrekken, konden we beter inspelen op weerstanden en (voor)oordelen. Zo verspreidde het enthousiasme zich langzaam doorheen de hele vereniging.

46

Deelnemende Neos-clubs

8 230

Bereikte Neos-leden

60

Circulaire projecten

300

Ingezamelde gsm's

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

Het project Circulair@Neos bewijst dat **verenigingen een positieve rol kunnen spelen** in de transitie naar een circulaire economie. Het is immers in die veilige, warme en open context van het verenigingsleven dat mensen de durf en de kracht ontwikkelen om zichzelf en elkaar permanent te helpen ontplooiën.

Gelet op het succes van dit traject, zal Circulair@Neos ook na de subsidieperiode **blijven doorlopen**, tot we ons uiteindelijke doel bereiken en we met al onze Neos-clubs 'samen circulair' zijn.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

▶ PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

Toekomst voor afgedankte plezierboten

Oude plezierboten recycleren

HET PROJECT IN HET KORT

In de tweede helft van de vorige eeuw werden massaal schepen en pleziervaartuigen gebouwd in polyester in plaats van hout en metaal. **Veel van die pleziervaartuigen** zijn nu aan het einde van hun leven en **rijp voor de sloop**. In onze buurlanden circuleren daarover zorgwekkende cijfers: 25.000 slooprijpe schepen in Nederland, 50.000 in Frankrijk en in het Verenigd Koninkrijk ... Momenteel hebben we nog **geen zicht op de situatie in Vlaanderen**, onder meer omdat we geen sloperijen hebben die zich toeleggen op die polyesterboten.

Met dit project wil de **Vlaamse Yachthaven van Nieuwpoort** de problematiek in Vlaanderen (de kuststreek) in kaart **brenghen** en onderzoek voeren naar een **duurzame oplossing op lange termijn**.

Concreet hebben we eerst een **bevraging** gedaan bij Vlaamse kustjachthavens en aanverwante bedrijven over de **aanwezigheid** van slooprijpe of verwaarloosde schepen op hun domein. Vervolgens hebben we zelf verschillende afgedankte boten **verzameld** en trachten te **recycleren** om meer inzicht te krijgen in het sloop- en recyclageproces, vooral wat betreft het polyestermateriaal en de financiële aspecten.

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2017-136
 Looptijd: 02/2018 tot 05/2020
 Subsidiebedrag: € 96.027

Een project van:
 VVW-Nieuwpoort vzw
 Samen met:
 OVAM

RECYCLEER OUDE BOTEN

VLAAMSE YACHTHAVEN NIEUWPOORT
 RECYCLEERT OUDE BOTEN

Watersportlaan 11, 8620 Nieuwpoort | 058 23 52 32 | info@vynieuwpoort.be

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

- 1 Na onze bevraging bleken er **45 slooprijpe boten** aan de Vlaamse kust terug te vinden. Deze inventarisatie is zeker **niet volledig** en zou best door een onderzoeksbureau uitgevoerd worden, maar toont wel al aan dat er **nood** is aan een **opruimactie**.
- 2 Wat betreft de recyclage moeten we een onderscheid maken tussen boten die bestemd zijn voor recyclage en boten die nog geschikt zijn voor verkoop. Zo konden we tijdens dit project **7 boten recycleren** en **12 verkopen**.
- 3 Naarmate we steeds meer **gerecycleerd materiaal** verzamelden, zijn we gestart met de **verkoop** ervan via onze **website**. Dit aanbod kreeg veel **positieve respons**: kopers zijn tevreden met onderdelen en materiaal aan een lage prijs, en wij konden een deel van onze kosten recupereren.
- 4 Aan de hand van een aantal persoonlijke verhalen ontdekten we ook dat ons project een **uitweg** kan bieden aan eigenaars die zich geen raad meer weten met hun boten en het hen de nodige **gemoedsrust** kan geven.

KERNCIJFERS

45
slooprijpe boten

12
boten verkocht

7
boten gerecycleerd

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

- 1 We merkten een zekere **terughoudendheid** op bij kustjachthavens om verwaarloosde of slooprijpe boten te signaleren. We denken dat de cijfers hoger zouden liggen bij een bevraging door een onafhankelijk onderzoeksbureau. Het gebrek aan een juridisch kader en de transportkost om de boot binnen te brengen, vormen ook een mogelijke rem.
- 2 Er is **nood aan een juridisch kader** voor achtergelaten schepen, zodat we sneller in actie kunnen treden om een vaartuig te bergen en af te breken. Zo vermijden we onnodige vervuiling van de waterwegen en havens, én komt er sneller kostbare ruimte vrij voor de schepen van actievere vaarders en betalende klanten.
- 3 Een **recyclagetaks**, te betalen bij de registratie van de boot en/of een jaarlijkse **recyclagebijdrage** voor eigenaars zouden ook interessante hulpmiddelen zijn. Die zijn al van toepassing in Frankrijk en worden gebruikt om boten achteraf op een correcte manier te kunnen ontmantelen en recycleren.
- 4 Boten bestemd voor recyclage zouden op een vlotte manier de weg moeten vinden naar een **sloopinrichting in de buurt** van de jachthaven. Een vaartuig transporteren over water is tijdrovend, maar geen grote kost indien het zelf nog kan varen; transport over land is al wat moeilijker en duurder.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

We geloven dat ons project een **interessant businessmodel** bevat en we zullen het verder blijven ontwikkelen. Zo hebben we ondertussen een kraan aangekocht om het materiaal te verkleinen.

We zetten eveneens ons onderzoek verder naar een **efficiëntere recyclage** van polyester, hopelijk in samenwerking met **nieuwe partners** die we tijdens dit project leerde kennen, zoals Houtland nv, een firma die de afvalstroom wil gebruiken als vulmiddel voor nieuwe constructies.

Bovendien komt er een **betere afbreekplaats** op nieuwe terreinen.

Een **samenwerking met de Vlaamse Waterweg**, om dezelfde problematiek op de binnenwateren van Vlaanderen aan te pakken, kan de **economische haalbaarheid** van dit project een stuk **vergroten**.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

▶ PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2017-152
 Looptijd: 04/2018 tot 11/2020
 Subsidiebedrag: € 100.000

Een project van:

Netwerk Bewust Verbruiken

Samen met:

Stuyverij vzw, Komosie

Repairable

Actief in dialoog met consument om herstelbaarheid van producten te verbeteren

HET PROJECT IN HET KORT

Om te kunnen evolueren naar een circulair economisch model, is het belangrijk om de kwaliteit en repareerbaarheid van producten te verbeteren. Een hiaat in dit proces is het **gebrek aan een evenwichtige en actieve communicatie tussen producenten, consumenten en reparateurs**. Er ligt nochtans een **enorm potentieel aan informatie over de herstelbaarheid van producten bij de consument**.

Met het project Repairable wil Netwerk Bewust Verbruiken een **actief dialoog opbouwen** tussen producenten, consumenten en reparateurs. We willen onderzoeken hoe gebruikers, met hun ervaring wat betreft het herstellen van producten, een **evenwaardige gesprekspartner** kunnen worden van de industrie, distributeurs en beleidsmakers.

Concreet onderzochten we via een **actieonderzoek**, het Grote Repareeronderzoek, de **repareerbaarheid** van spullen en de **knelpunten** die consumenten ondervinden. Op basis daarvan hebben we verschillende methodieken ontworpen en uitgetest om verschillende stakeholders te betrekken bij het debat. Met de resultaten en leerlessen uit die tests kunnen we naar beleidsmakers, middenveldspelers, reparateurs en producenten stappen. Op die manier hopen we met dit project enerzijds slim productdesign en anderzijds bewust consumentengedrag te stimuleren.

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

- 1** Onze ontwikkelde methodes wekten **interesse en enthousiasme** bij de deelnemers. Zo verzamelden we veel **nuttige informatie over drempels, hefbomen en attitudes** wat betreft repareerbaarheid.
- 2** De expertise en kennis opgebouwd gedurende dit traject vormden de basis voor het uittekenen van **verschillende beleidsaanbevelingen, vervoltrajecten en partnerschappen**.
- 3** Het traject met een diverse groep aan stakeholders en kennisinstellingen culmineerde in het opzetten van een **internationale conferentie 'Repair is the Future'**.
- 4** De beleidsaanbevelingen die werden ontwikkeld binnen ons traject worden meegenomen in beleidswerk op **regionaal, nationaal en internationaal niveau**.

KERNCIJFERS

1.154

individuele respondenten

40

betrokken stakeholders

443

gemonitorde reparaties

30

diepte-interviews
reparateurs

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

- 1** Een dagboekmethode bij gezinnen (het Grote Repareeronderzoek) werd positief beoordeeld door de deelnemers. Het relatief **hoge engagement** vormde geen hindernis, integendeel, het bewijst dat veel mensen zich betrokken voelen bij dit onderwerp. **Repareerbaarheid als thema leeft**.
- 2** De cocreatiesessies met consumenten, producenten en retailers waren inhoudelijk interessant, maar **de deelname van bedrijven beperkte zich tot zij die al overtuigd waren**. De inspanningen om een bredere groep bedrijven te betrekken, o.m. via direct calling, is vooral nuttig op middellange termijn.
- 3** De geteste methodes voor het verzamelen van **productgerelateerd advies** leverden vooral indirecte resultaten op, zoals een versterkt communitygevoel onder reparateurs. Om nuttige technische informatie te verzamelen, moeten we **gericht inzetten op een specifiek product**.
- 4** Het belang van reparatie binnen de circulaire economie wordt erkend door een groeiende groep stakeholders. Dat blijkt o.m. uit de **grote interesse in de conferentie**. Om te komen tot reële verandering is er **nood aan concrete investeringen in opvolgtrajecten** die alle stakeholders betrekken.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

Ons project toont het potentieel van de geteste methodes en wekte interesse bij partnerorganisaties, zowel in Vlaanderen als daarbuiten. Samen met enkele van die organisaties werkten we mee aan een Europees project, Sharepair. Dat project werd goedgekeurd nog voor het einde van Repairable, waardoor we de resultaten onmiddellijk konden verzilveren en acties ondernemen op grotere schaal.

Sharepair heeft als doel het repair-ecosysteem te ondersteunen, onder meer door digitale tools te ontwikkelen in samenwerking met gebruikers. De bevestigingen en methodes (IVOX, dagboekmethode ...) van ons project fungeerden als startpunt voor kennisontwikkeling binnen Sharepair. We deelden onze onderzoeksbevindingen, werkten mee aan een good practices report over burgerpanels en spelen een actieve rol in een coalitie van Europese steden die nieuwe burgerpanels wil uitrollen.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

▶ PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2017-169
 Looptijd: 12/2017 tot 12/2018
 Subsidiebedrag: € 100.000

Een project van:
 Niki de Schryver, Co Create Belgium

COSH! Conscious Shopping made easy

Online platform voor duurzaam shoppen

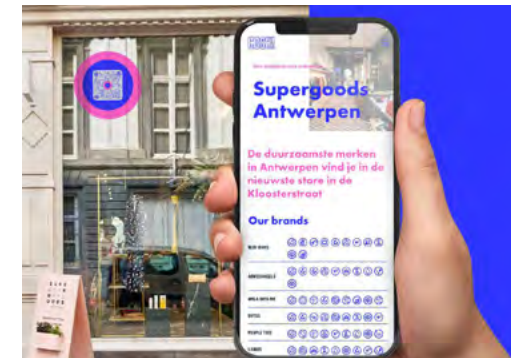
HET PROJECT IN HET KORT

We dragen allemaal, elke dag kleding. Onze kleding is onze tweede huid en onderdeel van onze identiteit. Maar tegelijk is de mode-industrie een van de meest vervuilende industrieën ter wereld. **Duurzame kleding vinden is niet altijd gemakkelijk.**

Niki De Schryver, duurzame ondernemer in hart en nieren, ontwierp daarom de **online tool COSH!** Het doel is een duurzamer alternatief te kunnen bieden aan iedereen die zich bewust is van de vervuiling en problemen gekoppeld aan 'fast fashion'.

Concreet is COSH! een **gloednieuw online zoekplatform** dat consumenten begeleidt in hun zoektocht naar **duurzame, ethische kledij**. Shoppers vinden er een helder overzicht van de **duurzaamheidskenmerken** van kledingmerken en kunnen er op zoek gaan naar duurzame(re) mode **binnen hun stijl en budget**. Duurzaam shoppen wordt hier wél gemakkelijk.

Verder stelt COSH! zich ook beschikbaar voor **duurzaamheidsadvies** aan retailers en voor de **press releases** van nieuwe duurzame merken.

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

- 1** COSH! groeide uit van een app tot een volledig, **gebruiksvriendelijk online platform** dat consumenten helpt om, zonder inspanning, veel **bewustere en duurzamere keuzes** te maken tijdens het fysiek shoppen.
- 2** COSH! geeft **duidelijk** de **duurzaamheidskenmerken** van kledingmerken weer, met focus op materiaal, werkomstandigheden en circulariteit. Shoppers vinden er vlot duurzame kleding in hun **stijl en budget**, en kunnen zelfs een **duurzame shoppingroute op maat downloaden**.
- 3** Mensen ontdekken **duurzame merken uit België en Nederland** en hun **lokale verkooppunten** in de buurt. Er bestaat al een 'transparantieindex' voor **grote internationale merken** (methode van Rank a Brand), maar die wordt echter betaald door de merken zelf ...
- 4** Dankzij het platform en door te netwerken kregen we ook veel **consultancy-aanvragen**: steeds meer merken en retailers zien het belang in van een **overstap naar duurzamere producten** en willen zich daarbij laten adviseren.

KERNCIJFERS

1
online zoekplatform

220
duurzame merken uit BE en NL

2.000+
subscribers nieuwsbrief

3.474
bezoekers website

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

- 1** COSH! was aanvankelijk een **app met AI**, maar pivoteerde dan naar een online platform. De budgetten voor AI liggen veel hoger dan de subsidiebudgetten. Met die overstap overwonnen we een **technologische barrière** en konden we een **grote doorstart** maken.
- 2** Retailers meekrijgen in een innovatief verhaal is **niet eenvoudig**. Soms voelt het ook alsof we moeten **concurreren met overheden**: sommige merken denken dat ze de ondersteuning die COSH! hen biedt, ook gratis kunnen verkrijgen bij stedelijke diensten of middenveldorganisaties.
- 3** Er kwam onverwacht een einde aan onze samenwerking met Studio Cojak. Dat zorgde voor problemen in het pas gevormde COSH!-team, met **grote vertragingen** tot gevolg. Nu hebben we onze les geleerd: we bestaan uit een **vast en beter gestructureerd** team en schreven een duidelijke **interne code of conduct** uit.
- 4** Ondernemen is zwaar, druk en vraagt veel **doorzettingsvermogen**. Je moet als ondernemer sterk in je schoenen staan, **vertrouwen hebben in het proces** en blijven plannen, ook als die plannen dan wijzigen. Het blijft een moeilijke evenwichtsoefening om steeds alle ballen in de lucht te houden.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

Dankzij dit project kon COSH! **uitgroeien** en zich ontwikkelen tot het **gebruiksvriendelijk online platform** dat het nu is. Nadat we hadden besloten om van de applicatie een online platform te maken, maakte COSH! een echte **doorstart** en ondertussen hebben we **betalende klanten**. Tot op vandaag zijn dat echter nog onvoldoende klanten om break-even te draaien. Met iets meer budget zouden we kunnen **doorgroeien van start-up naar scale-up**.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

▶ PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

Gebouwlable reboosted: label 'Circulair gebouw'

Werken aan erkenning en waardering van circulaire gebouwen

HET PROJECT IN HET KORT

Ons project beoogde de **ontwikkeling en het uittesten van een nieuw label: "Circulair Gebouw"**. Dit label wilden we lanceren in de bouwsector met een oproep, communicatie en promotieactiviteiten rond de uitreiking van de eerste labels.

In eerste instantie analyseerden we bestaande instrumenten om **'duurzaamheid van gebouwen'** te meten. We stelden ook een lijst op van uitgewerkte of in uitwerking zijnde instrumenten om **'circulariteit van gebouwen'** te meten: Level(s), GRO, TOTEM, BREEAM (NL en UK), DGNB, HQE, LEED, BAMB, Circularity Indicator, Cenergie-tool, ...

Hierna startten we met de uitwerking van de **nieuwe tool**. Die beoordeelt gebouwen op 2 vlakken:

- **kwantitatief**, met aandacht voor toekomstgericht ontwerpen en bouwen, milieu-impact, urban mining en transitie,
- **kwalitatief**, met aandacht voor scenario-denken en visie en voor de pioniersrol die het gebouw speelt.

Deze aanpak sluit goed aan bij de huidige stand van zaken in praktijk en in kennis, en vult het **meetbare**, kwantitatieve gedeelte aan met meer **procesgerichte indicatoren en evaluatie**. Een jury kan dan bv. het accent meer of minder

op bepaalde circulaire concepten leggen, of verschillende 'laureaten' of 'pioniers' identificeren voor de verschillende onderdelen van 'een circulair gebouw' en deze middels een 'Award' een extra waardering geven als voorbeeldproject.

Het uitwerken van een **duurzaam en passend businessmodel** was cruciaal maar bleek complexer dan gedacht. Het vroeg veel meer tijd dan voorzien. De laatste fase van het project (lancering en uitreiking van het label 'Circulair gebouw') is daardoor uitgesteld.

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2017-171
 Looptijd: 04/2018 tot 12/2019
 Subsidiebedrag: € 99.733

Een project van:

Vlisog vzw

Samen met:

WTCB en VCB

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

1

We plaatsten een beta-versie van de uitgewerkte methodiek online zodat verschillende partijen deze kunnen uittesten en feedback geven. Zo kan de methodiek verder groeien.

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

1

Het ontwikkelen van een methodiek die de circulariteit van een gebouw 'berekent' blijkt **complex** te zijn dan aanvankelijk gedacht. Welke kwantitatieve en kwalitatieve data worden er meegenomen? Wanneer is de volledige – of zo volledig mogelijk – set aan variabelen voor het toekennen van het label bereikt? Voldoet de ontwikkelde methodiek ook aan de marktbehoefte? Hoe houden we de lijst met vragen behapbaar en gebruiksvriendelijk? Hoe houden we een balans tussen de objectieve en subjectieve data zonder aan geloofwaardigheid in te boeten? ...

Deze vragen zullen in de toekomst opgepakt en **meerdere malen opnieuw geëvalueerd** moeten worden, om het label te kunnen laten ontwikkelen tot een sterk merk met een groot draagvlak.

2

De **evaluaties** van de factoren die nodig zijn om tot een passend businessmodel te komen, bleken gedurende het project niet voldoende te zijn om een weloverwogen keuze te maken voor de toekomst. Het was een goede keuze om deze **expertise en begeleiding** in het proces in te huren.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

Vanuit de markt is er **meer en meer vraag** naar het aanbieden van instrumenten om de circulariteit van gebouwen te meten en een leidraad aan te bieden voor nieuwe circulaire bouwprojecten. Vanuit die vraag en omdat er nog steeds potentieel is voor een sterk label, zetten we het project voort.

Het label (al dan niet in combinatie met een award) zal immers bijdragen aan de erkenning en waardering van circulaire gebouwen.

Verdere invulling van het label zal binnen het **Interreg CBCI (Circulair Biobased Construction Industry)** gebeuren. Binnen deze nieuwe projectscope, zullen we de methodiek verder testen in de markt, het businessmodel toetsen bij stakeholders en werken richting de oplevering en lancering van het label, inclusief de strategie en bijbehorende (digitale) tools en communicatie.

De voortgang van het initiatief is dus gegarandeerd.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

▶ PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2017- 174
 Looptijd: Onbekend
 Subsidiebedrag: € 95.000

Een project van:

Universit  Libre de Bruxelles

Samen met:

Metabolism of Cities

PlatformU

D  digitale tool voor bedrijventerreinmanagers

HET PROJECT IN HET KORT

Industriegebieden zijn grootverbruikers van grondstoffen, maar zijn ook **nog grotendeels onontgonnen terrein voor de circulaire economie**. Industriële activiteiten zijn nog vaak weinig onderling gecoördineerd, en apparatuur delen of duurzaam omgaan met afval wordt meestal beschouwd als een onbetaalbare afleiding van de eigen kernactiviteiten.

Het is de complexe rol van een **bedrijventerreinmanager** om industriegebieden intern te coördineren. Doordat zijn **takenpakket zo divers** is en een groot scala aan kennis en vaardigheden vraagt (begrijpen van productieprocessen, Financiële drijfveren, marktdynamieken ...) beschikt hij, desondanks zijn interessante positie, over **onvoldoende tijd en budget** om interessante, circulaire uitdagingen en kansen te grijpen.

PlatformU is een **online tool en platform** dat bedrijventerreinmanagers ondersteuning biedt bij hun complexe beheertaak. De tool helpt hen bij het verzamelen van een hele reeks **nuttige gegevens** (beschikbare lokale middelen, ruimte, technologieën, afval ...), terwijl het platform de **onderlinge interactie** tussen bedrijven vereenvoudigt en bevordert.

Zo kan PlatformU helpen om **verspilling te reduceren  n lokale partnerschappen te faciliteren**. Zodra verschillende locaties gebruik maken van het platform, kunnen ook de regionale mogelijkheden worden verkend.

De digitale tool draagt niet enkel bij tot een **beter beheer van grondstofstromen**, maar helpt ook de **veerkracht** en het innovatievermogen van industriegebieden verbeteren. Het uiteindelijke resultaat is een **vlottere toegang tot de circulaire economie** en een **grotere symbiose** in industriegebieden.

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

1

PlatformU is het eerste platform voor het verzamelen van gegevens en kennis voor bedrijventerreinmanagers in Vlaanderen. Hun complexe beheertaak wordt **overzichtelijker en toegankelijker**, wat hen ruimte geeft om **in te gaan op de circulaire kansen** die hun job biedt.

2

Door zoveel nuttige data over bedrijven en hun materiaalgebruik, afvalstromen, lokale infrastructures, technologieën ... te verzamelen en geolokaliseren, is het sneller duidelijk waar het mogelijk is in te zetten op **recyclage, het tegengaan van verspilling en synergieën**.

3

PlatformU verbetert de communicatie en uitwisseling van kennis en informatie tussen verschillende bedrijven. Daardoor kunnen ze vlotter overgaan tot concrete acties, wat ook het ontstaan van samenwerkingsverbanden of lokale partnerschappen versnelt.

[Lees hier alles over PlatformU](#)

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

1

Circulaire economie is sterk afhankelijk van het goede leiderschap van facilitators en ondernemers. Dat is zeker het geval voor de circulaire transitie binnen industriegebieden. **Bedrijventerreinmanagers hebben de kritische functie** om daarbij begeleiding en ondersteuning te bieden.

2

Terwijl bedrijventerreinmanagers de **ideale positie** hebben om **kansen te grijpen** op vlak van innovatie, kostenbesparingen en het implementeren van circulaire principes, dragen velen een enorme verantwoordelijkheid. Hun kansen worden te vaak **beperkt door tijd en budget**.

3

Er bestaat weinig geschikte software om de bedrijventerreinmanager te ondersteunen in zijn complex takenpakket. Dat biedt een interessante kans om zijn rol niet alleen effectiever te maken, maar ook **meteen de juiste circulaire principes te verankeren in de kern van het bedrijventerreinmanagement**.

16,4 miljoen

ton bedrijfsafval

500

Vlaamse bedrijventerreinen

100

Bedrijventerreinverenigingen

1

Digitale tool en platform

- **PROJECTFICHES**
- bouw
 - biomassa & landbouw
 - ondernemerschap
 - kunststoffen
 - textiel & mode
 - aankopen
 - deeleconomie
 - sensibilisering
 - samenleving
 - voeding
 - water
 - meubel & interieur
 - technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

PlatformU heeft nog nood aan een **langdurige testfase** om potentiële problemen, zoals betreffende gegevens en privacy, weg te werken. We moeten een beter zicht krijgen over het aantal en het type gegevens die bedrijven bereid zijn te leveren aan de bedrijventerreinmanager.

Verder willen we graag de **toepassingsgebieden** van PlatformU **diversifiëren**, door bijvoorbeeld een uitbreiding naar de bouw- en de voedingssector. We zijn alvast gestart met een **tweede ontwikkelingsfase**.

Ten slotte wordt het platform beperkt door de capaciteit van bedrijventerreinmanagers om zaken in beweging te brengen. Het is daarom belangrijk om ook **in te zetten op opleiding**. Zo hebben we plannen om **trainingsprogramma's** te ontwikkelen om bedrijventerreinmanagers extra kennis te leveren over kostenreductie, het ontwikkelen van circulaire of symbioseprojecten, het verkennen van nieuwe businessmodellen ...

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

▶ **PROJECTFICHES**

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

Food Act 13

Een stad die circulair onderneemt en deelt

HET PROJECT IN HET KORT

Food Act Kortrijk was een **voedselhulpnetwerk** actief in Kortrijk sinds 2014. Het opereerde zeer **kleinschalig**: overschotten werden opgehaald bij een vijftal retailers en via een weeschema dagelijks herverdeeld over Kortrijkse welzijnsorganisaties. Er was echter **geen gekoeld transport** noch mogelijkheden voor opslag. Het **aanbod beperkte** zich tot groenten, fruit, brood en droge voeding.

Dankzij de hulp van Vlaanderen Circulair wilde **OCMW Kortrijk** dit lokale initiatief **opschalen** naar een nieuw **distributieplatform** voor de verdeling van voedseloverschotten in de **hele regio Zuid-West-Vlaanderen: Food Act 13**.

Die opschaling resulteerde in een **succesvolle regionale samenwerking** tussen 14 lokale besturen en 90 afnemers. Food Act 13 vormt nu een netwerk van 14 OCMW's en 13 structurele partners waarvan de Voedselbank West-Vlaanderen de meest unieke is.

Ook bijkomende doelstellingen, zoals het valoriseren van vlees- en visoverschotten uit de retail of een onderzoek naar voedseloverschotten in OCMW-grootkeukens, werden gehaald.

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2017-184
 Looptijd: 07/2018 tot 12/2019
 Subsidiebedrag: € 100.000

Een project van:

OCMW Kortrijk

Samen met:

W13

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

- 1 We slaagden erin een **professionele operationele verdeling** van voedseloverschotten in Zuid-West-Vlaanderen te organiseren.
- 2 De reeds opgedane **expertise** uit het lokale initiatief werd **succesvol geïntegreerd** in het regionale Food Act 13, wat groeikansen genereerde voor 14 lokale besturen in de regio Zuid-West-Vlaanderen. Met die knowhow creëerden we een **merknaam** die **vertrouwen** scheidt bij zowel aanbieders als afnemers.
- 3 We konden **retailers overtuigen** om ook **vlees- en visoverschotten** te herbestemmen. We stelden een **leidraad** op en hanteerden **good practices** die o.a. Colruyt, Aldi en Lidl overtuigden om met ons samen te werken. Die leidraad is ook nuttig voor andere voedselhulporganisaties.
- 4 We voerden onderzoek naar **voedseloverschotten uit OCMW-grootkeukens** en ontwikkelden een **sensibiliseringsbeleid** dat resulteerde in **minder verlies** en in een **nieuwe manier van werken** om de overschotten mee te geven aan gebruikers.

KERNCIJFERS

14
samenwerkende lokale besturen

90
afnemers

300.000
kilo voedseloverschot gered

7.500
gezinnen in armoede bereikt

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

- 1 De opschaling van Food Act Kortrijk naar Food Act 13 was een **grote organisatorische uitdaging**. Inhoudelijk moesten we visies op elkaar afstemmen. We creëerden een coherent personeelsbeleid dat de expertise van Food Act Kortrijk integreerde. Ook het logistieke luik, de overheveling van materiaal en het vinden van een locatie waren niet eenvoudig.
- 2 De opschaling **vergrootte onze resultaten en efficiëntie** aanzienlijk: het aantal winkels waarmee we samenwerkten groeide, het aantal opgehaalde kilo's verhoogde spectaculair, het aantal afnemers steeg en we bereiken maandelijks zo'n 7.500 gezinnen in armoede.
- 3 Ook op het vlak van de **tewerkstelling van mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt** boekten we **positieve resultaten**. Zo gingen we van 2 naar 16 leerwerknemers in activeringstrajecten. De uitstroom naar het normaal economisch circuit bedraagt 35% 6 maanden na einde tewerkstelling bij Food Act 13.

PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

Voor Food Act 13 betekende een investering van 300.000 euro een resultaat van ongeveer 300.000 kilo voedseloverschot dat anders bij het afval zou terechtkomen.

De **verdere financiering** van Food Act 13 na 2020 is de **grootste uitdaging**. De baten liggen vooral in de maatschappelijke meerwaarde, de financiële return is bijna onbestaand. De vraag is of Vlaanderen dergelijke projecten financieel en structureel kan blijven ondersteunen.

▶ PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

▶ PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2017-12
 Looptijd: 11/2017 tot 03/2019
 Subsidiebedrag: € 20.000

Een project van:

OCMW Leuven

Samen met:

Zorgbedrijf Leuven, The Global Picture

Circulair printen, kopiëren en scannen

ZORG Leuven integreert circulariteit in aankoopstrategie van reproductiemateriaal

HET PROJECT IN HET KORT

ZORG Leuven wenst verder in te zetten op duurzaam aankopen en innovatie. Ons ultieme doel is een aankoopstrategie die **zo weinig mogelijk afval** genereert. Zo willen we producten aankopen met een **lange levensduur** en die eenvoudig recycleerbaar zijn, en kiezen voor productie die **duurzame energiebronnen** gebruikt en grondstoffen die op een **milieuvriendelijke en sociaal rechtvaardige** manier werden ontgonnen.

Tijdens dit project willen we analyseren hoe we **circulariteit kunnen integreren in onze aankoopstrategie van reproductiemateriaal**. Concreet gaat het over het huren van duurzame print-, kopieer- en scancapaciteit, en beheers- en rapporteringssoftware.

Hiervoor gingen we in dialoog met de sector en onze bestaande leveranciers. Een **goede samenwerking** doorheen de hele keten is immers cruciaal om goede, circulaire oplossingen te bekomen.

Het onderzoek **omvatte** een analyse van de **aankoopprocedure** vanaf de voorbereidingsfase met markprospectie, de toetsing van de **wettelijkheid** en de **haalbaarheid**, de opmaak van de **offerte**, de beoordeling

van de kandidaturen en offertes en de toetsing van de **conformiteit** bij opstart.

Om circulariteit te integreren in de aanbestedingsprocedure, koos ZORG Leuven uiteindelijk voor een bestaande **raamovereenkomst** met de circulaire doelstellingen in een **bijakte**.

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

1

Onze doelstellingen werden grotendeels behaald: we analyseerden de **keten**, werkten samen met **bestaande partners** en onderzochten hoe we circulaire innovatie konden **stimuleren**, met behoud van eerder gerealiseerde **duurzaamheidswinsten**.

2

Het project leverde een toepasbaar **projectplan** op voor onze aankopers met een **gepaste aankoopstrategie**, een **matrix van doelstellingen en specificaties** en een overzicht met vragen voor de **marktbevraging**.

3

Om in een ruimer kader meerwaarde te creëren, hebben we de **opgedane kennis gedeeld**, o.a. met de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten, de Vlaamse Vereniging Aankoopmanagers in Verzorgingsinstellingen, de deelnemers aan het Europese project **GPP4 Growth ...**

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

1

Circulaire criteria zijn niet enkel mogelijk bij nieuwe contracten en de huidige markt staat soms verder dan verwacht op vlak van circulariteit. Zo konden we na ons onderzoeksproject door middel van een bijakte onze **reeds bestaande overeenkomsten meer circulair maken**.

2

Deze case toont aan dat je ook met bestaande partners en binnen lopende overeenkomsten kunt onderhandelen. **Een goede dialoog met de sector is cruciaal** om tot goede circulaire afspraken te komen. Onze leverancier is dankzij dit project zo geënthousiasmeerd dat hij nu zelf circulariteit aanbrengt bij andere projecten.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

▶ PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2017-14
 Looptijd: 10/2017 tot 03/2018
 Subsidiebedrag: € 20.000

Een project van:

Stad Antwerpen

Samen met:

Departement mobiliteit en openbare werken (VO), provincie Antwerpen, Infrabel

Verkenningstudie circulaire fietsbruggen

Stad Antwerpen onderzoekt circulaire mogelijkheden voor fietsbruggen

HET PROJECT IN HET KORT

De stad Antwerpen zet in op de aanleg van veilige fietsinfrastructuur. Daaronder valt ook de bouw van een aantal fietsbruggen. Naast criteria zoals kostprijs, timing en gebruikscomfort, is ook **duurzaamheid** een belangrijk thema in het stedelijke **aankoopbeleid**. Daarom wordt nagedacht over **circulaire brugontwerpen**, zeker aangezien enkele geplande fietsbruggen tijdelijk van aard zijn.

In dat kader willen we met dit project een **verkenningstudie rond circulaire fietsbruggen** uitvoeren. Daarmee hopen we vragen over de **technische en procedurele haalbaarheid** te beantwoorden, alsook een zicht te krijgen op de mogelijkheden en de meest aangewezen **materialen** en **bouwtechnieken** voor circulaire fietsbruggen.

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

- 1** Het studierapport omvat een lijst van zo'n **40 zeer verscheiden voorbeelden van circulaire (fiets)bruggen in binnen- en buitenland**. Hieruit hebben we ook een shortlist afgeleid van de meest sprekende en gevarieerde projecten.
- 2** Tijdens de studie evalueerden we een hele reeks **bestaande analysetools voor circulariteit** en maakten we een vergelijking van een aantal **mogelijke constructiematerialen** voor circulaire fietsbruggen.
- 3** Aangezien bestaande tools niet voldeden, ontwikkelden we een **eigen praktische berekeningstool** om verschillende ontwerpen op een inzichtelijke manier te vergelijken op vlak van circulariteit. Die tool is bruikbaar als **gunningscriterium** bij aanbestedingen.
- 4** We vinden het belangrijk in te zetten op **disseminatie**. Zo worden de resultaten van de studie achteraf actief gedeeld om de **kans op toepassing in de praktijk** zo groot mogelijk te maken.

KERNCIJFERS

1
eindrapport met
studieresultaten

40
voorbeelden circulaire
bruggen

7
constructiematerialen
vergeleken

1
nieuwe praktische
analysetool

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

- 1** Tijdens de studie stelden we vast dat geen van de bestaande tools geschikt was als aanbestedingstool voor de bouw van circulaire fietsbruggen. Daarom zijn we moeten overgaan tot de ontwikkeling van een **eigen, praktisch bruikbare tool**.
- 2** Bij het verzamelen van circulaire voorbeelden kwamen we tot de conclusie dat **circulariteit een zeer breed begrip** is. Als opdrachtgever zal het belangrijk zijn duidelijk te maken op welk aspect de grootste focus ligt bij een bepaald project.
- 3** Alvorens effectief te starten met de bouw van een circulaire fietsbrug, moeten we nog een eerste **constructiebestek met circulaire criteria** uitschrijven. Maar met deze studie en nieuwe instrumenten in handen zal dit proces alleszins **makkelijker** verlopen.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

Met deze verkenningstudie is er een bijzonder **waardevolle stap** gezet in de transitie naar een circulaire (bouw)wereld. Door de praktische hanteerbaarheid, de heldere opbouw en de objectivering van het complexe begrip circulariteit, vergroot onze nieuwe tool aanzienlijk de kans op een **effectieve realisatie van meer circulaire (fiets)bruggen** in de nabije toekomst.

▶ PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

▶ PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2017-16
 Looptijd: 11/2017 tot 10/2019
 Subsidiebedrag: € 20.000

Een project van:
 Essenscia

Essenscia CAN

Circulaire inspiratie voor bedrijven uit de chemische en life sciences sector

HET PROJECT IN HET KORT

Essenscia, de Belgische federatie van de chemische industrie en life sciences, vertegenwoordigt de belangrijkste economische sector van de Vlaamse industrie. Dat betekent dat we over een grote **hefboom** beschikken om de transitie naar circulaire economie op **grote schaal** te verspreiden. Wij kunnen immers op onze beurt sectoren inspireren waarvan we de toeleverancier zijn.

Met het project **essenscia CAN** (Circulair Aankopen Netwerk) willen we bedrijven uit onze sector **stimuleren en tools aanreiken** om de circulaire economie in te bedden in hun bedrijfsmanagement. Het is een **sectorspecifiek lerend netwerk** rond circulair aankopen met verschillende **inspiratiesessies**. Tijdens die sessies sensibiliseren we bedrijven over de voordelen van circulair aankopen en stellen we **circulaire businessmodellen** voor.

Met essenscia CAN tonen we ook aan hoe belangrijk een goede samenwerking is voor de circulaire economie. We maken bepaalde **innovaties op vlak van aankoopbeleid inzichtelijker** en we reiken **monitortools** aan voor leveranciers. Ook wijzen we op de essentiële rol van het aankoopdepartement van een onderneming om duurzame

praktijken te integreren in de bevoorradingsketen.

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

- 1** We organiseerden **sectorspecifieke workshops** boordevol inspiratie dankzij **voorbeelden** van bedrijven die al circulair aankopen/verkoop, tips & tricks, een duidelijke kijk op de **randvoorwaarden** van circulair aankopen en op de opportuniteiten van **4 innovatieve, circulaire businessmodellen**.
- 2** De inspiratiesessies focusten óók op **mogelijke struikelblokken** van de overstap naar circulair aankopen, zoals bepaalde **normen** over het gebruik van gerecycleerd materiaal, **goedkeuringsprocedures** van klanten bij wijziging van grondstoffen, de **beschikbaarheid** van circulaire producten ...
- 3** We ontwikkelden een **elektronische gids 'circulair aankopen'** met informatie uit de workshops en praktische tools voor de bedrijven uit onze sector. Die gids is vrij verkrijgbaar op onze website.
- 4** We hebben veel ingezet op **communicatie**: via onze website, de elektronische nieuwsbrief en onze werkgroepen duurzame ontwikkeling en communicatie. Ook via LinkedIn en het netwerk van Vlaanderen Circulair werd er informatie gedeeld en werden er uitnodigingen verspreid.

KERNCIJFERS

3
sectorspecifieke
inspirerende events

1
gratis e-gids rond circulair
aankopen

4
innovatie circulaire
businessmodellen

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

- 1** **Essenscia CAN** gaf de deelnemers waardevolle nieuwe inzichten over wat circulair aankopen kan betekenen voor hun **eigen organisatie**. We toonden aan dat innovaties in aankoopbeleid wel degelijk mogelijk zijn en dat het aankoopdepartement een belangrijke rol speelt om duurzame praktijken te integreren in de bevoorradingsketen.
- 2** Het project gaf interessante inzichten **langs de verkoopzijde**: hoe de vraag van de klanten kan veranderen, en hoe een bedrijf meerwaarde kan halen uit meer circulaire businessmodellen.
- 3** We merkten op dat het moeilijk was om **aankopers** zelf aan de tafel te krijgen. Vanuit die kant was er slechts beperkte interesse om aan de workshops deel te nemen.
- 4** Tijdens de inspiratiesessies werden er veel nieuwe contacten gelegd tussen bedrijven onderling (aanbieders en afnemers) om samen te experimenteren met circulaire economie.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

Essenscia CAN was een gesubsidieerd project dat ondertussen werd beëindigd, maar al onze **projectresultaten** zullen verder **ter beschikking blijven** via de website.

Daarnaast heeft onze afdeling **Essenscia Wallonie** zich geëngageerd om als facilitator in te stappen in de Waalse green deal 'achats durable'. De leerlessen uit essenscia CAN zullen verder worden verspreid, in de eerste plaats onder de Waalse leden, maar ook naar de Waalse overheden toe. Op die manier zullen we de impact van het project kunnen verbreden naar het volledige land.

▶ PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

▶ PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

Modelcontract en nieuwe tools voor circulaire energierenovatieprojecten

Maximaal circulair renoveren van Vlaamse publieke gebouwen

HET PROJECT IN HET KORT

Provincie Limburg bouwt op de vroegere mijnsite van Zwartberg **een nieuwe multifunctionele oefenhal** voor het opleidings- en trainingscentrum voor politie, brandweer en ambulancediensten PLOT (Provincie Limburg Opleiding en Training).

Bij de bouw van die nieuwe oefenhal willen we zoveel mogelijk inzetten op **duurzaamheid** en daarbij een aantal **circulaire principes** hanteren. Zo moeten de **bouwmaterialen** van het nieuwe centrum bij de sloop opnieuw en zonder kwaliteitsverlies in de keten kunnen worden gebracht. Dat vraagt om een **flexibel ontwerp**, maar ook om een extra inspanning van een **hele reeks andere actoren** in de keten, zoals fabrikanten, wetgevers, opdrachtgevers, aannemers en slopers.

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2017-22
 Looptijd: 09/2017 tot 09/2019
 Subsidiebedrag: € 20.000

Een project van:
 Provincie Limburg
Samen met:
 a'tract architecture

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

- 1 Het gebouw is **compact** en tegelijk **goed georiënteerd**. Het gebruik van materialen met een lange levensduur, hergebruikte materialen, goede isolatie, veel daglicht met een goed thermisch zomercomfort en degelijke, beproefde technieken maken het gebouw **duurzaam**.
- 2 De oefenhal is opgebouwd uit flexibele, eenvoudige volumes, wat ideaal is voor het plaatsen van **zonnepanelen in de toekomst**. Zo kan de hal een **essentiële leverancier van water en stroom** vormen voor de toekomstige gebouwen op de campus.
- 3 Wat betreft de verlichting kozen we voor het **circulaire concept Light as a Service**: een systeem van huurkoop van armaturen, installatie en onderhoud gedurende 15 jaar, waarna alles wordt hergebruikt of gerecycleerd via de lokale economie.
- 4 We willen onze **opgedane kennis zoveel mogelijk delen**. Zo konden alle betrokken partijen en pers kennis maken met het project tijdens het **'eerste kolomzetting'-event**. In de hal komt een **infopaneel** over de gehanteerde circulaire principes. Verder organiseren we nog **workshops** over ons traject.

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

- 1 Het ontwerp van de nieuwe hal liet zowel de bouwheer als de diensten verantwoordelijk voor gebouwen **concreet kennis maken met circulariteit**. Zij kregen een hele **nieuwe kijk op bouwen en duurzaamheid**, die zeker een positieve invloed zal hebben op toekomstige bouwprojecten.
- 2 Een groot patrimonium onderhouden vereist regelmatig dure investeringen. **Sommige circulaire ingrepen zijn duurder**, waardoor ze snel **als eerste wegvallen** als het budget onder druk komt. Maar we ontdekten ook circulaire ideeën die financieel net interessanter zijn. Dit project bewijst dat we ook met **kleinere, slimme ingrepen stapsgewijs** aan de weg kunnen timmeren.
- 3 Het project kende een moeilijke start door **vertragingen in de gunningsfase**, maar ook het administratieve verloop en het komen tot officiële beslissingen hadden de neiging om meer tijd in beslag te nemen dan oorspronkelijke gedacht.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

Dankzij dit project kregen verschillende partijen een **hele nieuwe kijk** op bouwen en duurzaamheid. Hoewel we de nieuwe oefenhal momenteel nog niet volledig circulair kunnen noemen, zal die nieuwe kijk zeker een positieve **invloed** hebben op **toekomstige bouwprojecten** of ingrepen op bestaande infrastructuur. Enkele concrete, praktische toepassingen zullen we, gezien hun duidelijke voordelen, zeker opnieuw gebruiken in de toekomst.

Onze ervaring met circulariteit was in dit project alvast erg positief en **smaakt naar meer ...**

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2017-029
 Looptijd: 01/2018 tot 08/2019
 Subsidiebedrag: € 20.000

Een project van:
 Gemeente Tervuren

Berg van Termunt

Circulaire bouw van multifunctionele infrastructuur

HET PROJECT IN HET KORT

Op de site van de Berg van Termunt wil de gemeente Tervuren een **nieuw multifunctioneel infrastructuurproject** ontwikkelen. In het gebouw zullen de lokale voetbalvereniging en het jeugdhuis huizen, maar het zal ook voldoende polyvalent zijn om andere verenigingen of privé-initiatieven toe te laten.

Bij de ontwikkeling van dit project besteden we veel aandacht aan het toepassen van **circulaire principes**. Zo is het onze ambitie om zo weinig mogelijk primaire grondstoffen te gebruiken, maar eerder materialen en onderdelen die later hergebruikt of hoogwaardig gerecycleerd kunnen worden.

Circulair bouwen is in Vlaanderen nog een **zeer nieuw principe** waarvan amper voorbeeldprojecten bestaan. Daarom zijn we van mening dat dit project een echt **pilotproject** kan zijn om andere gemeenten en bouwheren te stimuleren om duurzamer of zelfs circulair te bouwen.

Het project bevindt zich nog **in volle ontwikkelingsfase**, waarbij nu in eerste instantie het architectenbureau BC Architects and studies onze circulaire ambities concreet vormgeeft via de uitwerking van een uitvoeringsplan.

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

- 1 Het belang van circulair bouwen zal enkel maar toenemen. Dit project kan als **voorbeeld** dienen voor iedere publieke organisatie die een bouwproces wil opstarten, zowel in binnen- als buitenland, en bij uitbreiding zelfs voor private bouwprojecten.
- 2 Ons traject is verre van afgelopen, maar we bereikten wel al een **aantal belangrijke mijlpalen**, zoals de **aanstelling van de architect** (BC architects and studies), de goedkeuring van het **definitieve ontwerp** en de goedkeuring van de **omgevingsvergunning**.
- 3 In dit project willen we een **heel aantal innovatieve circulaire bouwtechnieken** toepassen, zoals vloerisolatie o.b.v. zeeschelpen, wand- en dakisolatie uit stro, stelconplaten i.p.v. chape, gerecupereerde betonplaten, een droog gemonteerde structuur ...
- 4 We vinden het belangrijk om in te zetten op **disseminatie**. Als deelnemer van de Green Deal Circulair Aankopen en de Green Deal Circulair Bouwen trachten we zoveel mogelijk andere bouwheren te **inspireren** via presentaties, netwerken, interviews ...

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

- 1 We zitten in de **opmaakfase van het aanbestedingsdossier**, waarin de architect onze vraag omzet naar een uitvoeringsplan. Dit verloopt iets **trager dan anders**, omdat we het project willen optimaliseren, dichter bij de originele vraagstelling krijgen en de circulaire doelstellingen willen concretiseren.
- 2 We hebben een belangrijke **economische barrière** overwonnen door producten niet meer te selecteren op basis van de laagste aankoopprijs, maar op basis van **total cost of usership**.
- 3 We zijn veel **breder en dieper gaan zoeken naar potentiële opdrachtnemers** die onze circulaire vraagstelling konden beantwoorden. Dat leverde drie kandidaten op, wat een **win-winsituatie** was: wij kregen enkel kwaliteitsvolle inschrijvingen en de inschrijvers hebben een reële kans op winnen.
- 4 We kozen bewust **geen rigide opdrachtomschrijving** met gedetailleerd stappenplan, maar een **meer open aanpak**. Zo gebeurt de uitvoering meer **in partnerschap**, waarbij opdrachtgever en-nemer op gelijke voet staan. We zullen deze aanbestedingsvorm in de toekomst vaker gebruiken.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

We hebben al een **aantal interessante leerlessen** getrokken, sommige pistes moeten verlaten, terwijl andere opportuniteiten in de plaats zijn gekomen. Vermits het project nog niet werd uitgevoerd, kunnen we nog geen concrete realisaties evalueren. Het finale eindresultaat is sterk afhankelijk van de keuzes die we de komende weken en maanden zullen maken op heel veel verschillende vlakken.

We weten alvast zeker dat we bij toekomstige aanbestedingen **meer rekening** zullen houden met de **aspecten duurzaamheid en circulariteit**. We proberen dergelijke denkpostes ook te verspreiden in de interne organisatie.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

▶ **PROJECTFICHES**

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2017-33
 Looptijd: 10/2017 tot 10/2019
 Subsidiebedrag: € 20.000

Een project van:

Vlaamse Confederatie Bouw

Samen met:

Besix infra

Werflink

Online deelplatform voor de bouwsector

HET PROJECT IN HET KORT

Werflink is een **online deelplatform** van de Vlaamse Confederatie Bouw waarop bouwbedrijven onderling **werfmaterieel, materiaaloverschotten en opslagruimte** kunnen **delen, ruilen, (ver)huren en (ver)kopen**. Ergens nog een overschot tegels, hout of zand? Staat er een graafmachine stil of is er een cementmolen nodig? Is er opslag- of vrachtruimte beschikbaar? Komen er nog bruikbare materialen vrij uit sloop? Op dit online platform brengen we vraag en aanbod samen en kunnen bouwbedrijven en werven met elkaar in contact komen.

Werflink vormt zowel een alternatief om producten en materieel te bekommen, als om overschotten niet te moeten vernietigen. Door samen te werken maken we beter gebruik van materialen en machines, **voorkomen we verspilling** en **besparen** we op de aankoop van nieuwe uitrusting of materialen. **We verminderen onze milieu-impact** en dragen zo bij aan een meer circulaire bouwsector.

Sinds juni 2018 is het platform **www.werflink.be** live, en dat in 3 talen. Alle leden van de VCB kunnen een account aanmaken en vervolgens actief aan de slag gaan binnen de deeleconomie.

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

- 1** Werflink **vergemakkelijkt het contact** tussen vragers en aanbieders van materiaal, infrastructuur en machines. Daardoor kunnen interessante, kostenbesparende transacties plaatsvinden. Tot dusver werd al, voor zover we er zicht op hebben, voor 47.000 euro omzet gegenereerd via ons platform.
- 2** Het platform gaat **verspilling tegen** en is **kostenbesparend**: het ene bedrijf moet zijn overschotten niet meer vernietigen terwijl het andere bedrijf bespaart op de aankoop van nieuw materiaal. Zo dragen we bij aan een meer circulaire bouwsector.
- 3** Werflink omvat een **simulatietool, SharinScan**. Daarmee kunnen gebruikers een simulatie maken van wat ze (ver)kopen, delen of (ver)huren, en krijgen ze meteen zicht op de potentiële omzet, kostenbesparing, CO2- en energiebesparing ...
- 4** Een handige **smartphoneapplicatie** maakt het platform nu ook beschikbaar voor mobiel gebruik.

KERNCIJFERS

1
deelplatform voor vraag en aanbod

600
gebruikers aangemeld

100+
advertenties

€ 47.000
euro omzet

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

- 1** Het platform moet nog **meer bekendheid krijgen** onder potentiële gebruikers. Het is niet eenvoudig om zo gericht te communiceren: we bereiken wel de juiste bedrijven, maar nog niet de juiste persoon verantwoordelijk voor de aankoop van materiaal. Ook is **blijvende promotie** nodig om huidige werfleiders én nieuwkomers in de markt aan te spreken.
- 2** Potentiële gebruikers moeten de **reflex** nog aanleren om werflink te gebruiken, in plaats van meteen nieuw materiaal te bestellen of huren. Die **gewoonte doorbreken** is een proces dat veel tijd vraagt, alsook blijvende herhaling en ondersteuning van het management binnen de bedrijven.
- 3** Momenteel bieden al veel bedrijven overschotten aan en is het **aanbod groter** dan de vraag. We zien wel **groeïende interesse** bij andere stakeholders. Zo kijken architecten voor hun ontwerp naar de mogelijkheden van het aanbod. Zij kunnen een **positieve invloed** hebben op de verdere uitrol van de vraagkant van het platform.
- 4** **Logistiek en timing** spelen een grote rol. Overschotten worden vaak pas aan het eind van een werf aangeboden. Dat betekent dat materialen snel opgehaald moeten worden en dat is niet altijd mogelijk. De praktijk leert dat **stockageruimtes** essentieel zijn voor de uitwisselingen tussen de werven.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

Aanvankelijk hadden we Werflink gecreëerd voor bouwbedrijven en werven, maar ondertussen is het platform **open voor de hele bouwsector**: stockage, logistiek, architecten, schilders ... We hebben hierbij ingespeeld op een behoefte die voortkwam uit de markt.

We hebben ook **andere behoeftes** ontdekt waarop we in de toekomst kunnen inspelen. Zo kunnen we het platform **uitbreiden voor particulieren** (enkel voor de aankoop van materiaal), zeker wat betreft kleinere aantallen restmaterialen. Nog een interessante piste is de uitbreiding van het platform naar **Nederland en andere buurlanden**, zodat ook **grensoverschrijdend** materialen en machines beter benut worden. Ook kunnen we nog meer focussen op het aanbieden van materialen die vrijkomen bij de **sloop**.

Werflink zal na de subsidie van Vlaanderen Circulair alvast blijven voortbestaan. Om kostendekkend te zijn en het platform van de nodige ondersteuning te voorzien, zullen we, tenzij er andere financiële injecties gebeuren, wellicht moeten overstappen naar een **betalend model**.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2017-34B
 Looptijd: 11/2017 tot 4/2018
 Subsidiebedrag: € 13.000

Een project van:
 Centexbel

Informatie- en communicatieplatform Centexbel

Alle kennis en communicatie rond circulair bedrijfstextiel verzameld

HET PROJECT IN HET KORT

Hoewel circulair (bedrijfs)textiel niet in de kinderschoenen staat en er al tal van initiatieven bestaan in binnen- en buitenland, blijft het belangrijk om de kennis en ervaringen daarrond nog beter bekend te maken, te verspreiden en evalueren.

De bereikbaarheid, toegankelijkheid en verspreiding van bestaande initiatieven vormt immers vaak nog een **groot knelpunt**. Bedrijven vinden niet altijd vlot de weg naar de verschillende informatiewebsites, de beschikbare informatie is vaak **te algemeen**, sommige initiatieven hebben een te duidelijke **commerciële insteek** ... Kortom, bedrijven hebben nog **extra nood aan ondersteuning** via concrete en correcte informatie, verzameld op één vlot toegankelijke plaats.

Daarom wil Centexbel, het kennis- en innovatiecentrum voor de textielindustrie, een **nieuw informatie- en communicatieplatform over circulair textiel** opzetten. De principes van de circulaire economie kunnen er breder worden verspreid, concrete en correcte kennis en ervaringen worden op één plaats verzameld en gedeeld en bestaande initiatieven geëvalueerd en in de kijker gezet.

Het beter bekend maken en het correct evalueren van dergelijke initiatieven en informatie is een continue opdracht, die direct bijdraagt tot de verdere implementatie van circulaire economie. Uiteindelijk zal dit project ook leiden tot **meer circulaire aankopen** en tot een meer lokale en duurzame productie van (bedrijfs)textiel.

Het project kan ook dienen als **basis** voor de ontwikkeling van een gelijkaardig informatie- en communicatieplatform **voor andere duurzame producten**.

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

- 1 Dit platform **centraliseert** alle **correcte, concrete en up-to-date informatie** en communicatie rond circulariteit op **één vlot toegankelijk** plaats, in tegenstelling tot de zeer fragmentaire situatie momenteel.
- 2 De verschillende thema's op het informatieplatform krijgen een link naar **aparte fora**. Die worden op basis van **suggesties van gebruikers** opgesteld en opgevolgd door een host. Vandaaruit kunnen gebruikers bepaalde thema's diepgaander bespreken.
- 3 Het platform biedt plaats voor **lerende netwerken**. Daar kunnen gebruikers op **gestructureerde wijze samenkomen om praktijkgerichte kennis en ervaring** uit te wisselen. Die netwerken kunnen een nieuwe dynamiek creëren en aanleiding geven tot **kruisbestuiving**.
- 4 Het platform omvat een reeks **databases** van relevante partners, bedrijven, organisaties ... Zo hebben gebruikers een **duidelijk overzicht** van de betrokken stakeholders, wat handig is om **contacten te leggen** en **verder te netwerken**.

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

- 1 In binnen- en buitenland schieten initiatieven rond circulair textiel, gerecycleerde materialen, nieuwe businessmodellen ... als paddenstoelen uit de grond. Spijtig genoeg worden ook veel onwaarheden gepredikt: **greenwashing** en **'fake news'** zijn tegenwoordig schering en inslag. Het **kritisch evalueren** van al die initiatieven is essentieel.
- 2 De **structuur, vorm en toegankelijkheid** van het platform speelt een belangrijke rol in het behalen van onze doelstellingen. De informatie moet niet alleen correct zijn, maar ook **eenvoudig te vinden en intuïtief te gebruiken**. Een laagdrempelige vorm en visualisatie zijn van groot belang.
- 3 Het platform wordt beter niet gekoppeld aan een commerciële organisatie, maar eerder aan een autoriteit rond bedrijfstextiel. Dat zal zorgen voor **objectievere content** en maakt het platform **betrouwbaarder**. Een bestaand initiatief met een gekend bereik over de volledige textielketen zou interessant zijn.
- 4 De wereld rondom ons verandert zeer snel. Een belangrijke succesfactor voor het platform is dat de aangeboden content continu **wordt bijgewerkt** en aangevuld met **up-to-date informatie**, en die eveneens te evalueren op relevantie, volledigheid en wetenschappelijke correctheid.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

▶ PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2017-35
 Looptijd: 12/2017 tot 6/2019
 Subsidiebedrag: € 16.000

Een project van:
 Centexbel

Innovatief businessmodel van collectief beheer en bestuur

Haalbaarheidsstudie nieuw businessmodel voor 4 bedrijfstextielproducten

HET PROJECT IN HET KORT

Centexbel, het kennis- en innovatiecentrum voor de textielindustrie, wil met het project Meritex een **diepgaand onderzoek** voeren naar de **haalbaarheid** van een **nieuw circulair businessmodel**, in dit geval toegespitst op 4 veelgebruikte bedrijfstextielproducten.

In tegenstelling tot de klassieke lineaire waardeketen, waar elke schakel zijn eigen activiteiten en voordelen optimaliseert, ligt de nadruk binnen het circulaire model op het **gemeenschappelijk beheer en bestuur van de waardeketen**. Dit betekent dat **alle actoren** binnen de keten **directe verantwoordelijkheid** delen voor de finale producten, dat ze alle **kosten** van alle levensfasen van het product **collectief dragen** en dat ze ook allen samen beslissen over alle aspecten die de waarde van het product beïnvloeden (bijvoorbeeld design, onderhoud en levensduur, hergebruik van afgedankte artikelen, gerecycleerde materialen ...).

Dit collectief en integraal beheer zorgt ervoor dat alle partners zullen **streven naar maximaal waardebehoud** van de ingezette materialen en producten gedurende de volledige levensduur, inclusief de afdankingsfase. En dat zal **leiden tot een duurzamere maatschappij** op economisch, ecologisch en sociaal vlak.

Hoewel dit model **theoretisch volledig gerechtvaardigd** lijkt, ziet het er in ons actuele economische bestek nog vreemd uit. Collectief ondernemen roept bij veel bedrijven nog negatieve beelden op, en brengt ook heel wat belemmeringen aan de oppervlakte. Een diepgaand vooronderzoek naar de haalbaarheid van dit model is noodzakelijk.

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

- 1 Het project gaf de mogelijkheid om de **samenwerking tussen bedrijven in kaart te brengen** waar op termijn de traditionele lineaire ketens kunnen worden vervangen door circulaire ketens.
- 2 Via dit onderzoek konden we het **belang van circulaire economie** concreet maken, door aan te tonen dat niet enkel economische elementen, maar **ook de ecologische en sociale aspecten** mee de Total Cost of Ownership van een product bepalen.
- 3 In deze studie werden alle aspecten van dit nieuw businessmodel **diepgaand besproken** voor een **welbepaald, concreet textielproduct**. Dat maakte de **specifieke uitdagingen** en problemen rond circulariteit en duurzaamheid een stuk **duidelijker en concreter**.
- 4 We groepeerden de **grootste uitdagingen** van dit nieuwe model in **vier thema's**: economisch (o.a. onduidelijkheid over inkomsten, kosten ...), juridisch (nog geen wettelijk kader), technisch (vb. duurzaamheid aantonen) en praktisch (o.a. de verschillende mindsets van partners).

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

- 1 Een model van collectief beheer en bestuur van de waardeketen **ligt nog moeilijk**. Bedrijven vrezen o.a. hun identiteit te verliezen, of hun greep om zaken te veranderen. Wel is iedereen akkoord dat textielproductie duurzamer moet en gerecycleerde materialen niet enkel interessant, maar noodzakelijk zijn.
- 2 Momenteel **ontbreekt** er nog een **wettelijk kader** om zo'n ketensamenwerking uit te bouwen. Zo botsen we op veel uitdagingen rond wettelijke productverantwoordelijkheid, intellectuele eigendom en afvalwetgeving.
- 3 Een belangrijke opportuniteit ligt in het **opzetten van een duidelijk Europees wettelijk kader** om de **ecologische en sociale kosten** te integreren in de prijsstelling van producten en diensten. Bijkomend kan **financiering of subsidiering** zeker ook aanzetten tot verduurzaming.
- 4 Het collectief beheer en bestuur van waardeketens vraagt om een **nauwe, duidelijke en transparante samenwerking** tussen alle verschillende partners. Alle actoren moeten dynamisch meespelen en er moeten duidelijke afspraken bestaan over de financiële, wettelijke en praktische aspecten.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

▶ PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2017-37
 Looptijd: 12/2017 tot 06/2018
 Subsidiebedrag: € 20.000

Een project van:

Zorgbedrijf Leuven

Samen met:

OCMW Leuven, The Global Picture

Circulair linnen en werkkledij

ZORG Leuven integreert circulariteit in raamovereenkomst van linnen en werkkledij

HET PROJECT IN HET KORT

ZORG Leuven wil nog meer inzetten op duurzaam aankopen en innovatie. Ons ultieme doel is een aankoopstrategie die **zo weinig mogelijk afval** genereert. Zo willen we producten aankopen met een **lange levensduur** die eenvoudig recycleerbaar zijn, en kiezen voor productie die **duurzame energiebronnen** gebruikt en grondstoffen die op een **milieuvriendelijke en sociaal rechtvaardige** manier werden ontgonnen.

Tijdens dit project willen we analyseren hoe we **circulariteit kunnen inbouwen in onze raamovereenkomst voor huur en onderhoud van ons bedrijfstextiel**. Concreet gaat het om plat linnen en de werkkledij van de zorgverleners, schoonmakers en de logistieke en technische werknemers, en om het onderhoud van het persoonlijk linnen van de zorgcentrabewoners.

Hiervoor gingen we in dialoog met de sector en onze bestaande leveranciers. Een **goede samenwerking** doorheen de hele keten is immers cruciaal om tot goede, circulaire oplossingen te komen.

Het onderzoek **omvatte** een analyse van de **aankoopprocedure** vanaf de voorbereidingsfase met

markprospectie, de toetsing van de **wettelijkheid** en de **haalbaarheid**, de opmaak van de **offerte**, de beoordeling van de kandidaturen en offertes en de toetsing van de **conformiteit** bij opstart.

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

- 1 Onze doelstellingen werden grotendeels behaald: we analyseerden de **keten**, werkten samen met **bestaande partners** en onderzochten hoe we circulaire innovatie konden **stimuleren**, met behoud van eerder gerealiseerde **duurzaamheidswinsten**.
- 2 Ook de **primaire doelstellingen** van de aankoop, zoals een **faire prijs en gepaste kwaliteit**, werden behouden. De interne klanten krijgen minstens een gelijk comfortniveau aangeboden. Ons gebruikerspanel was zeer tevreden van de kwaliteit van het gekozen weefsel.
- 3 Het project leverde een toepasbaar **projectplan** op voor onze aankopers met een **gepaste aankoopstrategie**, een **matrix van doelstellingen en specificaties** en een goed afgestemde beoordelingsmethode. Deze methodiek is ook toepasbaar in andere aankoopprocedures.
- 4 Om in een ruimer kader meerwaarde te realiseren, hebben we de **opgedane kennis en ervaring gedeeld**, o.a. met de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten, de Vlaamse Vereniging Aankoopmanagers in Verzorgingsinstellingen, de deelnemers aan het Europese project **GPP4 Growth ...**

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

- 1 Een **goede samenwerking** doorheen de hele sector is cruciaal. De **wasserij** en de **verhuurder** zijn belangrijke actoren in de keten. Hun aankoopstrategie, bedrijfsprocessen en duurzaamheidsbeleid hebben een grote impact. Daarnaast komt de innovatie ook uit de hoek van **producenten en verwerkers**. Al die verschillende invalshoeken werden bevestigd tijdens de prospectie.
- 2 Een duurzamere aankoopstrategie vereist **pioniers** die zich openstellen voor verandering, ook binnen de organisatie. Het **management** heeft daarbij een **belangrijke rol**: door hun goedkeuring zichtbaar te maken, zorgen ze voor **empowerment** binnen het hele bedrijf. En daar waar bereidheid en enthousiasme groot zijn, bestaan er **geen hindernissen, enkel uitdagingen**.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2017-38
 Looptijd: 11/2017 tot 10/20229
 Subsidiebedrag: € 20.000

Een project van:

VIB

Samen met:

CSR Campus, IFMA Belgian Chapter

Best Practice Tour Circulair Aankopen

Bedrijfsbezoeken bij inspirerende circulaire voorbeeldcases

HET PROJECT IN HET KORT

Het project **Best Practice Tour Circulair Aankopen** ontstond uit een samenwerking van de **VIB**, de beroepsfederatie voor aankopers en logistieke professionals, en **CSR CAMPUS**, het opleidingsplatform met een focus op duurzaam ondernemen en circulaire economie.

De Best Practice Tour is een heel traject bestaande uit **verschillende georganiseerde bezoeken aan bedrijven** die reeds mooie, **circulaire principes** hanteren en zo een **inspirerend voorbeeld** of 'best practice' vormen. Die bedrijfsbezoeken zijn specifiek gericht naar aankopers met interesse in circulariteit.

Leren hoe je circulair aankoopt via workshops rond aankoopprojecten, offertes, marktbevragingen en het meten van circulaire impact is al een belangrijke basis. Met dit project willen we die kennis verder aanvullen met **échte voorbeelden op het terrein**. We zijn ervan overtuigd dat dat de **motivatie** om circulair aan te kopen en het **geloof in een circulaire markt** enkel maar zal versterken.

Gedurende dit project werden uiteindelijk **verschillende bedrijven en projecten met uitzonderlijke circulaire voorbeeldcases** bezocht. Zo gingen we bijvoorbeeld op

inspirerend bezoek bij het internationaal befaamde circulaire stadskantoor **VENLO**, maakten de deelnemers kennis met de nieuwe circulaire verlichtingsmodellen van Signify of met de circulaire hightech in de Vlaamse textielsector bij **Alsico** en **Concordia**.

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

- 1** We creëerden een **divers aanbod van bedrijfsbezoeken** aan organisaties met inspirerende circulaire praktijken, zowel voor aankopers binnen de Green Deal Circulair Aankopen (gratis) als aankopers met interesse in circulair aankopen in het algemeen (tegen kostprijs).
- 2** De verschillende bedrijfsbezoeken leverden heel wat **interessante informatie** op (leerlessen, beeldmateriaal) die kan dienen als **content op het online leerplatform** van CSR CAMPUS.
- 3** De Best Practice Tour vormt niet enkel een grote **inspiratiebron**, maar biedt tegelijk ook de ideale **netwerkgelegenheid** voor professionele aankopers onderling op vlak van circulair aankopen.
- 4** Dit traject was een interessante **test** om na te gaan of we in de toekomst dergelijke **georganiseerde bedrijfsbezoeken** structureel kunnen **verankeren in ons programma** rond circulair inkopen.

KERNCIJFERS

2

opleidingscentra in partnerschap

13

best practices in programma

8

reële bezoeken

101

bereikte deelnemers

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

- 1** Onder andere uit het lage aantal inschrijvingen voor sommige bedrijfsbezoeken leiden we af dat we onze programma's in de toekomst meer moeten afstemmen op **de wensen en behoeften van de aankopers**, in plaats van enkel op de beschikbare circulaire voorbeelden.
- 2** De **interesse in duurzaam en circulair aankopen** groeit en zal wellicht steeds verder **toenemen**. Toch is het vandaag nog een **nichemarkt** en bereiken we met ons traject slechts een kleine groep koplopers. De markt is vandaag nog te klein voor echt grootschalige initiatieven.
- 3** Om de vraag naar meer circulariteit in aankoopprojecten te boosten, moet het contact met de aanbieders **nog meer gestimuleerd worden**. Onze bedrijfsbezoeken zijn alvast een stap in de goede richting: de deelnemers vonden het bezichtigen van voorbeelden op het terrein heel **inspirerend**.
- 4** Om tot echte co-creatie te komen, is een **goede samenwerking tussen alle partners essentieel**: experts in circulair aankopen en circulaire markten, partners met een sterk netwerk in de circulaire economie, opleidingspartners met de juiste programma's en communicatiepartners die een grote doelgroep kunnen aantrekken.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

Momenteel zijn er volop gesprekken aan de gang om na te gaan of we dit initiatief **structureel kunnen verankeren in ons opleidingsaanbod** naar aankopers toe. Op basis van de opgedane kennis en de geleerde lessen tijdens dit pilootproject, overwegen we om een **andere aanpak** te lanceren die meer vertrekt vanuit de **behoefte van de aankopers**, in plaats vanuit het aanbod van goede voorbeelden. Tegelijk zoeken we nog naar het juiste **verdienmodel** om dit traject ook financieel haalbaar te maken. De kans is alvast heel groot dat we hieraan een **vervolg** zullen koppelen.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

▶ PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2017-39
 Looptijd: 11/2017 tot 06/2019
 Subsidiebedrag: € 20.000

Een project van:
 Eandis System Operator

Circulaire aankoop van PE-buizen

Testcase voor meer circulariteit in toekomstige aankoopdossiers

HET PROJECT IN HET KORT

Polyethyleen buizen worden door netbeheerders gebruikt voor de aanleg van gas- en waternetten.

Eandis (nu Fluvius) wil die PE-buizen aankopen en transporteren voor verschillende nutsbedrijven tegelijk. Door **aankopen te bundelen** en **circulaire principes** op te nemen in de **lastenboeken**, willen we onderzoeken of we onze leveranciers meer in de richting van circulariteit kunnen bewegen.

Concreet willen we met dit proefproject de gegunde leveranciers maximaal laten inzetten op het **recycleren** van overschotten PE-buizen en PE-hulpstukken, vervallen PE-buizen en mogelijks uitgegraven PE-buizen en toebehoren, bij voorkeur via hun eigen productieproces. Daarvoor gaan we in onze aankoopdossiers **duurzaamheid** opnemen als **gunningscriterium**. Zo moet de offerte van de inschrijvers een **plan van aanpak rond duurzaamheid** omvatten, dat meetelt voor 20 van de 100 punten.

Dit dossier kan ook dienen als **voorbeelddossier** voor andere aankoopdossiers bij alle deelnemende opdrachtgevers. Het uiteindelijke doel is om een **raamwerk** te creëren om circulariteit in te voeren voor alle mogelijke aankopen.

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

- 1** De **grootte** van dit aankoopdossier kan een aanzienlijke invloed uitoefenen op **de hele leveranciersmarkt**. De volledige ketting wordt in de richting van een meer circulaire economie geduwd: van grondstof tot productie, transport, aanleg door aannemers ...
- 2** Gezien het uiteindelijke doel om deze case te laten dienen als **voorbeelddossier** voor andere aankoopdossiers, zullen in de toekomst nog **veel meer partijen uit andere markten** gestimuleerd worden tot meer **circulariteit**.
- 3** Dit dossier kan **extra werkgelegenheid** opleveren. Zo kan het recupereren en recyclen van materiaal **extra jobs** creëren bij verwerkende bedrijven, transporteurs en producenten.
- 4** In de toekomst zal dit voorbeeldossier ook **extra investeringen** opleveren. Zo zullen opdrachtgevers bereid zijn een **meerprijs** te betalen voor de retours in ruil voor een **daling van de CO2-uitstoot**.

KERNCIJFERS

20%
gunningscriteria voor
duurzaamheid

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

- 1** Dit aankoopdossier is **groot in omvang én complexiteit**. De **praktische implementatie** binnen alle betrokken partijen en iedereen op dezelfde lijn krijgen, zijn de grootste uitdagingen. Het is ook het eerste circulaire aankoopdossier binnen de wetgeving van overheidsopdrachten. Dat dit bovendien een **federaal** dossier is, maakt het ook niet eenvoudiger.
- 2** We botsten op een aantal **hindernissen** op vlak van **veiligheid en technologie**. Zo is momenteel in de productie van PE-buizen, voor toepassingen onder druk, enkel 'virgin' materiaal toegelaten. Het toepassingsgebied van recuperatiemateriaal is hierdoor nog beperkt.
- 3** De **recuperatie van PE** zonder ander 'vervuilend' materiaal zoals PVC **niet eenvoudig**, zeker niet indien grootschalig opgezet. Het vraagt de nodige opvolging en sortering, m.a.w. een **groot engagement en circulaire mindset** van veel betrokken partijen.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

In de toekomst zou het interessant zijn om te onderzoeken in welke mate het toepassingsgebied van recuperatiemateriaal bij de opdrachtgevers zelf kan uitbreiden. Recuperatiemateriaal is niet toegelaten voor de productie van PE-buizen, maar mogelijk wel voor toebehoren, zoals PE-hulpstukken en PE-kranen. Dit vraagt verder onderzoek en aanpassing van de technische specificaties, iets waarbij vak- en beroepsorganisaties moeten worden betrokken.

Verder willen we ook onderzoeken hoe we de ideeën van de circulaire economie uit deze case ook kunnen toepassen in toekomstige dossiers. Het uiteindelijke doel is een raamwerk creëren om circulair aankopen in te voeren voor alle mogelijke artikels, rekening houdend met de wetten op overheidsopdrachten.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

▶ PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2018-019
 Looptijd: 12/2018 tot 07/2021
 Subsidiebedrag: € 55.000,00

Een project van:

EnAdviS bvba

Samen met:

UZ Leuven, Oostrem vzw, VIL vzw

Afval in ziekenhuizen, een zorg met zorg

Afvalstromen gericht inzamelen, sorteren en recyclen

HET PROJECT IN HET KORT

Een ziekenhuis draaiende houden, brengt veel afval met zich mee. Vandaag worden echter nog te veel waardevolle producten vernietigd door verbranding. Dat komt voornamelijk door het **ontbreken van intelligente retourlogistiek**, zowel wat betreft het inzamelen, sorteren als overbrengen naar verwerkers voor hergebruik en recyclage.

Met dit project willen we onderzoeken en aantonen dat **omgekeerde logistieke processen** implementeerbaar zijn om materialen die worden beschouwd als afval, gericht in te zamelen, te sorteren en te recyclen.

Concreet hebben we het project opgesplitst in vier deelprojecten en zo gefocust op vier reststromen: de selectieve inzameling van niet-gecontamineerde **sterilisatiedoeken**, de inzameling en het drogen van **koffiegruis**, de selectieve inzameling van **medisch glas** dat uit de RMA-stroom kan worden gehaald en het **recyclen van PET-poetsdoeken**.

Tegelijk willen we met dit project ook een beroep doen op de **sociale economie**. Zo kunnen we aantonen dat de **tewerkstelling van kwetsbare groepen perfect mogelijk** is in de transitie naar een circulaire economie, meer nog:

hun betrokkenheid en enthousiasme vormen een **cruciale schakel** bij de implementatie van deze omgekeerde logistieke processen.

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

- 1** In 2020 konden we **20 ton sterilisatiedoeken** selectief inzamelen voor **hoogwaardige recyclage**. Ons doel voor 2021 werd zelfs bijgestuurd naar 50 ton. Dit omgekeerde logistieke proces is succesvol uitgewerkt en kan een **basis** vormen voor **andere reststromen**.
- 2** De **inzameling van koffiegruis is haalbaar**. Het drogen in open lucht, belangrijk voor de houdbaarheid, gebeurt in **dagbestedingscentra**. Vervolgens is het gruis inzetbaar voor de productie van biochar, de kweek van zwammen of het persen van olie voor zeep.
- 3** De selectieve inzameling van bepaalde fracties medisch glas was **minder succesvol**. Hoewel dit glas recycleerbaar is, kunnen we de glazen flesjes momenteel niet verwerken door de **kleefkracht van de etiketten**. We onderzoeken nog alternatieve pistes.
- 4** De **inzameling van eenmalig gebruikte PET-doeken** uit cleanrooms en die vervolgens laten wassen, drogen en recycleren, was ook een succes. Het zuivere PET wordt in de toekomst gerecycleerd bij Concordia Textiles, met het oog op **nieuwe textieltoepassingen**.

KERNCIJFERS

4
deelprojecten

27
deelnemende ziekenhuizen

85
ton sterilisatiedoeken

250
mensen met een beperking
een zinvolle dagbesteding
bezorgd

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

- 1** We kwamen veel barrières tegen, maar kort op de bal spelen en alert blijven voor alle mogelijke opportuniteiten heeft geleid tot de bekomen resultaten. **Werken en bijsturen op basis van voortschrijdend inzicht is een belangrijke factor tot succes.**
- 2** We slaagden erin omgekeerde logistieke processen in te voeren en kleine, verspreide aantallen reststromen te kanaliseren tot hoeveelheden die recyclage mogelijk maken. Nu is het belangrijk dit proces ook toe te passen op **andere reststromen** en onze **transporten** verder te **optimaliseren**.
- 3** De grootste barrière blijft dat iedereen zich wil inzetten voor recyclage en hergebruik, maar dat het niet veel mag kosten. **Hogere heffingen op verbranding** en de **administratieve papiermolen** vereenvoudigen, kunnen mogelijke oplossingen zijn.
- 4** Hoewel we er nog niet in geslaagd zijn het glas te recycleren, heeft dit deelproces inzicht gegeven in tot dan toe **verborgen moeilijkheden**. Met die kennis kunnen we nu verder werken aan mogelijke oplossingen of **alternatieve richtingen**.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

Ons deelproject rond de homogenisering van niet-gecontamineerde sterilisatiedoeken zal, dankzij het grote aantal actieve associaties, zeker blijven bestaan. Ook het afzetpotentieel van het gerecycleerde materiaal is aanzienlijk. Bovendien nodigt dit succesvolle project uit tot **nadenken over hoe we andere hoogwaardige stromen selectief kunnen inzamelen**. Zo zijn bijvoorbeeld een beperkt aantal ziekenhuizen al gestart met de selectieve inzameling van trays.

Door de **beschikbare afzetmarkten** en de **gemakkelijke opschaling** zal ook het project rond de inzameling van **koffiekruis** overeind blijven.

Wat betreft de inzameling van medisch glas willen we met de opgedane kennis blijven verder zoeken naar een **mogelijk alternatief**.

Ten slotte zal ook het deelproject rond PET-poetsdoeken blijven bestaan.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

▶ PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

APPEAL

Appelafval valoriseren tot biomateriaal

HET PROJECT IN HET KORT

In onze huidige samenleving heerst een duidelijke vraag naar het reduceren en/of vermijden van verliezen in de voedselindustrie. Een van de sectoren met de grootste verliezen is de fruitsector, waar ongeveer 40 tot 50% verloren gaat doorheen de voedselketen.

Een mogelijke **herbestemming** voor dat fruitafval is het omvormen tot een **functioneel biomateriaal, zoals fruitleer**. Dat kan bovendien een **ecologisch alternatief** vormen voor **dierlijk leer**, waarvoor jaarlijks niet alleen meer dan een miljard dieren worden geslacht, maar dat ook nog eens enorme hoeveelheden CO₂ produceert en grote hoeveelheden water en toxische chemicaliën verbruikt.

Met dit project wil UC Limburg de mogelijkheden onderzoeken om uit afval van appels en peren een **recycleerbaar, composteerbaar, biogebaseerd leerachtig materiaal** te maken, dat uiteindelijk een degelijk alternatief kan vormen voor dierlijk leer.

De focus lag voornamelijk op de **ontwikkeling van een nieuw materiaal**, startend vanuit appelafval geleverd door BelOrta en PiPo. We voegden de nodige niet-fossiele, natuurlijke en bio-afbreekbare additieven toe en optimaliseerden het productieproces om een zo functioneel mogelijk (sterk, schimmel- en waterbestendig) materiaal te bekomen.

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2018-032
 Looptijd: 12/2018 tot 12/2020
 Subsidiebedrag: € 100.000

Een project van:

UC Limburg

Samen met:

UC Limburg, Belcool bvba, Truilingen bvba, MIA.H nv, Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek, Standsbestuur Genk, BelOrta, Katholieke Universiteit Leu-

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

- 1 We ontdekten dat **het technisch haalbaar is om een biomateriaal te vervaardigen uit appelafval**, en dat zowel uit rebus-appelen afkomstig van de veiling (BelOrta) als uit perskoek van het fruitpersbedrijf PiPo.
- 2 We slaagden erin zelf uit appelafval een **flexibel, composteerbaar, leerachtig biomateriaal** te ontwikkelen met een **hoge treksterkte**.
- 3 Gedurende de looptijd van het project konden we de **sterkte, water- en schimmelbestendigheid** van het ontwikkelde biomateriaal **aanzienlijk verbeteren** dankzij verschillende additieven en coatings.
- 4 Door in te zetten op **disseminatie** via demo-activiteiten en publicaties en dankzij tal van **samenwerkingen** konden we verschillende doelgroepen introduceren tot de circulaire (en biogebaseerde) economie: leerlingen, studenten, mensen uit het bedrijfsleven, het brede publiek ...

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

- 1 De **tijdsgeest is rijp voor een transitie naar circulaire economie**. Op twee jaar tijd hebben we al veel stappen vooruit gezet, maar we stuiten ook nog op een aantal technische barrières. Een nieuw materiaal ontwikkelen en op de markt brengen is dan ook een **werk van lange adem**.
- 2 Natuurlijke materialen worden nog vaak **vergeleken met plastics** die makkelijker bewerkbaar zijn en op grotere schaal produceerbaar. Maar voor een eerlijke concurrentie moeten we de hele materiaalcyclus in rekening brengen: de fossiele oorsprong, aardoliewinning, CO2-uitstoot bij verbranden, microplasticvervuiling ...

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

Op dit moment voeren we de productie in batches uit. Er is een **vervolgtraject** aangevraagd en goedgekeurd om ons product **semicontinu en op grotere schaal** te produceren via een pilotopstelling. We kregen hiervoor een subsidie van de Koning Boudewijnstichting.

Verder willen we onderzoek voeren naar de **mogelijkheid om een functioneel hard biomateriaal** te vervaardigen uit appelafval. Er is hiervoor een subsidie verkregen vanuit PWO.

We zullen de komende jaren in onze hogeschool alvast de **expertise rond circulaire economie** en de **ontwikkeling van circulaire materialen verder valoriseren**, zowel binnen de opleiding PBA Chemie als binnen onze expertisecel Sustainable Resources.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

▶ PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2018-041
 Looptijd: 12/2019 tot 02/2021
 Subsidiebedrag: € 100.000

Een project van:

Revive NV

Samen met:

300 Bomen voor elke Gentenaar, Drees & Sommer

Circulaire Revive Stadswijken

Experimenteren met circulair groen en water en circulaire sloop

HET PROJECT IN HET KORT

Als projectontwikkelaar coördineert Revive de hele keten van een bouwproject, van sloop en renovatie tot eindproduct. Daardoor hebben we de mogelijkheid om op verschillende duurzamere strategieën in te zetten. Zo focussen we samen met onze partners op **efficiëntieverbetering**, zodat we ons **verbruik van grondstoffen en mineralen kunnen verminderen**. Dat gebeurt zowel tijdens de sloopfase als gedurende de daaropvolgende renovatie- en bouwfase. Samen met onze architecten en studiebureaus trachten we projecten te ontwerpen waarbij we hergebruiken wat mogelijk is en moeite doen om een gebruikt product te upcyclen.

Wij wensen een **werkelijke duurzame impact** te creëren, en willen circulaire toepassingen niet zomaar gebruiken als greenwashing. Daarom vinden we het belangrijk dat een toepassing op alle vlakken klopt, alvorens we ze implementeren. Dat vergt natuurlijk de nodige onderzoeken en experimenten. Met dit project kunnen we onze **kennis uit verschillende projecten bundelen, uitbreiden met externe expertise en nog verder experimenteren**.

In het **eerste deel** van het project hebben we voornamelijk het **circulaire netwerk verkend** via studiedagen, workshops en overlegmomenten met anderen. We organiseerden zelf workshops en overlegmomenten met o.a. buurtbewoners, architecten, aannemers, OVAM, De Vlaamse Milieumaatschappij ...

Het tweede deel stond in het teken van **concreet experimenteren met circulaire toepassingen** op bestaande Revive-sites: Saffrou in Oudenaarde, de Agfa-site in Edegem, Komet in Mechelen en Cinoco in Brussel. Zo onderzochten we het hergebruik van bemalingswater op brownfieldsites, de implementatie van gevelpanelen en vloerroosters, het recycleren van primaire materialen uit betonpuin ...

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

- 1** **Hergebruik van bemalingswater heeft slechts een beperkte impact.** Er is nood aan een overzicht van stedelijke locaties waar bemalingswater geloosd kan worden met een positieve impact op droogtebestrijding.
- 2** De **opschaling** van de **innovatieve techniek waarbij betonpuin wordt vermalen** tot primaire materialen verloopt **traag**. Misschien is het interessanter om in te zetten op een verdere verkleining van de voetafdruk van primair cement.
- 3** **Materiaalpaspoorten**, met informatie over de herkomst van materiaal, zullen net zo belangrijk worden als energiecertificaten. Wij kunnen ze inzetten om onze bouwprojecten **transpanter** te maken en kopers mee verantwoordelijk te maken voor hun keuzes.
- 4** De **testcases met mosmatten** (in samenwerking met 300 BOMEN) zijn **veelbelovend**. We kijken uit naar verschillende toepassingen van mosmatten, zowel horizontaal (platte daken), als verticaal (omheiningen en muren), met recuperatie van het gebruikte regenwater.

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

- 1** Kiezen voor een circulaire aanpak **vraagt een grotere tijdsinvestering**. De bereidheid van de architect en opdrachtgever om met circulaire materialen te werken, is al een zeer belangrijk startpunt, maar uiteindelijk gaan de zaken het vlotst als alle partners in het proces op eenzelfde lijn staan.
- 2** **Time management is voor elk onderzoeksproject een uitdaging**. Iedereen is gemotiveerd om met nieuwe technieken te experimenteren, maar tegelijk vergen andere lopende projecten zoveel tijd dat het niet altijd prioriteit krijgt.
- 3** Bij circulair bouwen moeten **bepaalde keuzes al heel vroeg gemaakt worden**, soms al tijdens de onderhandelingen bij het aanbestedingsdossier. Op dat ogenblik is er echter nog **te weinig zicht op welke (circulaire) materialen beschikbaar** zullen zijn voor hergebruik tijdens de bouw zoveel maanden (jaren) later.
- 4** **Lastenboeken zijn ook een uitdaging** wanneer in een project de verkoop vroeg start. Zo verwacht de klant een specifieke kleur van tegels of een bepaald type deur, die later misschien net niet beschikbaar is in een circulair depot.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

Het einde van dit project betekent voor ons zeker niet het einde van ons onderzoek naar meer circulariteit. Integendeel, we zijn ervan overtuigd dat het een steeds belangrijkere rol zal spelen in sloop-, renovatie- en bouwprojecten en dat circulair bouwen in de toekomst het nieuwe normaal wordt. Daarom zullen we blijven specifieke verwachtingen opnemen in de contracten met onze aannemers, onderleveranciers en studie bureaus. De hiaten die nu nog bestaan in het systeem, zullen na verloop van tijd wel verdwijnen en we zullen letterlijk en figuurlijk ons circulaire steentje bijdragen.

Tijdens de loop van het project zijn bovendien **twee nieuwe fondsen opgericht** om onze projecten te financieren. **Investerders tonen steeds meer interesse** omwille van het **duurzaamheidsverhaal**. Zo heeft de coronacrisis een aantal trends versneld, zoals de neiging om te beleggen in ESG-rated investeringen. Investerders kiezen ons tegenwoordig ook omdat we een ecologische en maatschappelijke meerwaarde creëren.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

▶ PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2018- 45
 Looptijd: 11/2018 tot 06/2020
 Subsidiebedrag: € 100.000

Een project van:

Mic Mac Minuscule BVBA

Samen met:

Mic Mac Minuscule BVBA, Kunnig VZW, Kabinet O, Mathias De Cock, Netwerk Bewust Verbruiken VZW

Waste_full

De circulaire hub voor de kleintjes

HET PROJECT IN HET KORT

Veel **kinderspullen** kosten handenvol geld, maar worden eigenlijk slechts heel **tijdelijk gebruikt**. Daarna zijn ze vaak nog in prima staat, maar toch stroomt slechts een derde door naar hergebruik. Heel wat starters en designers uit de sector willen dit graag meer **circulair aanpakken**, maar lopen regelmatig tegen de **drempels** aan van marktonderzoek, logistiek, productieopscaling ...

Het project **Waste_full**, een **circulaire hub voor de kleintjes**, is een initiatief van Mic Mac Minuscule voor **starters, designers en kleine ondernemingen** die circulaire producten en diensten op de markt willen brengen voor kinderen en hun ouders. Het doel is onderzoeken of en hoe een **marktplaats voor circulaire producten** levensvatbaar kan zijn.

Het project bestaat uit drie luiken: een **digitaal platform** om circulaire producten aan de markt te toetsen en te verkopen, een **fysieke hub** voor de prototyping en (opschaal) productie van circulaire producten, en een **kennishub** voor de uitwisseling van kennis en informatie, met een sterke focus op learning-by-trying.

Bij de opstart gingen we eerst op zoek naar geschikte overschotstromen waarmee we ideeën voor prototypes konden genereren. Onze **leftover hackatons**, een initiatief waarbij deelnemers nieuwe ontwerpideeën uitproberen met overschotten textiel, hout, karton ... waren een groot succes en vormden een **belangrijke schakel** voor ons project.

In een volgende fase ontwikkelden we een reeks prototypes door middel van **rapid prototyping**, een methode waarmee we snel kunnen vaststellen of een product levensvatbaar is, zowel technisch, financieel als op vlak van marktacceptatie. Een **circulaire co-sleeper, luiertassen, speleboxen** ... zijn enkele voorbeelden van onze ontwikkelde prototypes.

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

- 1** In september 2020 lanceerden we het **digitale marktplatform loopedgoods.be**. Dankzij een goede samenwerking met het Nederlandse VerdraaidGoed, een partner met gelijke missie, konden we hun digitaal platform uitbreiden naar België.
- 2** Door in te zetten op een **goede communicatie** met partners en doelgroepmedewerkers, maar ook naar buiten toe, o.a. tijdens onze leftover hackatons, kreeg de lancering van loopedgoods.be **veel persbelangstelling**. We bereikten naar schatting 500.000 mensen.
- 3** Via **rapid prototyping** konden we snel een tiental prototypes ontwikkelen van producten uit materiaaloverschotten: **luiertassen, speelgoedzakken, speleoboxen, een co-sleeper** ... Dat leidde al tot 4.000 stuks in productie en 1 FTE in de sociale economie.
- 4** We ontdekten dat de **pay-per-use** uitleenformule een **interessant circulair businessmodel** is voor onze (circulair gemaakte) co-sleeper. Zo'n babybed, te monteren aan het bed van de ouders, is immers een dure aankoop terwijl het slechts tijdelijk gebruikt wordt.

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

- 1** De e-commercemarkt is enorm concurrentieel en stelt hoge eisen aan digitale platformen op vlak van investering, kosten, logistiek en kennis. Dat maakt het voor kleine initiatieven quasi onhaalbaar. Het bereiken van een minimale schaal is een voorwaarde.
- 2** Het **opzetten van een digitaal platform** bleek een **grote uitdaging**. Nadat we onze scope verruimden, zowel qua producten als geografie, vonden we in het Nederlandse **VerdraaidGoed** een geschikte **partner met gelijke missie**. We bundelden de krachten en breidden hun digitaal platform in België uit.
- 3** De **rapid prototyping methode** is erg geschikt om circulaire producten te ontwikkelen en snel te testen of een product levensvatbaar kan zijn. Op die manier wordt **aanzienlijk gespaard** op (soms verloren) moeite en investeringskapitaal.
- 4** Bij een goed partnerschap is een **duidelijke rolverdeling** van essentieel belang. De samenwerking tussen partners in de reguliere en sociale economie is daarbij een extra uitdaging, zeker in het creatieve luik van de circulaire waardeketen.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

12
circulaire ondernemers

10
circulaire prototypes

4.000
stuks in circulaire productie

500.000
mensen bereikt

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

Tijdens het project ontwikkelden we een aantal **bouwstenen voor de toekomstige groei**: de verankering van het digitaal platform via LoopedGoods, de ontstane samenwerking tussen het maatwerkbedrijf, de circulaire designers en de leveranciers van overschotstromen, de blauwdruk voor logistiek, de rapid prototyping methode ...

Onze toekomst hangt nu af van de mate waarin ons circulair marktplatform **verder kan groeien** in de erg **concurrentiële markt**, om zo de nodige schaal te bereiken op vlak van marketing, productie en logistiek en tot een gezonde balans te komen. Ook het **verder segmenteren van het aanbod** voor specifieke doelgroepen en koopmomenten vormt hier een essentiële schakel.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2018-047
 Looptijd: 12/2018 tot 12/2020
 Subsidiebedrag: € 60.000,00

Een project van:

Vlaco

Samen met:

Biogas Bree

UNIR

bijproduct uit luchtwassers in biogasinstallaties en varkensstallen als vervanger van chemische meststof

HET PROJECT IN HET KORT

Veel landbouwers in Vlaanderen gebruiken een **chemische luchtwasser** in hun stallen om ammoniakemissies te beperken. Ook in biogasinstallaties, waar mest wordt gedroogd, kan de afvoerlucht met zwavelzuur worden 'gewassen'. Het **bijproduct** van die luchtwassing is **spuiwater met ammoniumsulfaat**.

Met het project UNIR onderzoeken Vlaco en Biogas Bree de mogelijkheden om dat ammoniumsulfaat te laten doorbreken als **vervanger van chemische meststoffen** in diverse teelten.

Concreet willen we het ammoniumsulfaat uit het spuiwater filteren en homogeniseren, de opslag ervan centraliseren, het gebruikelijke sproeisysteem optimaliseren en andere toedieningsmethoden van meststoffen onderzoeken. Daarbij zetten we ook in op het **maximaal demonstreren en dissemineren** van de resultaten, economische voordelen en veldproefobservaties naar een **zo groot mogelijk (landbouw) publiek**.

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

1

Ondanks de strenge normen (importeren en) gebruiken we steeds grotere hoeveelheden chemische meststof. **Ammoniumsulfaat** lokaal terugwinnen en hergebruiken vormt een bijzondere opportuniteit, zeker als het meststof met een hoge voetafdruk kan vervangen.

2

Door te streven naar een betere valorisatie van ammoniumsulfaat, stimuleren we een betere technische uitbating van de chemische luchtwassers, en dragen we bij aan de **stikstofemissieverlaging**.

3

Via een simulatietool berekenden we dat bemesten met spuiwater van een chemische luchtwasser een **economisch voordeel kan opleveren**, geschat op 25 tot 50 euro/ha. Het precieze voordeel hangt o.a. af van de KAS-, Urean- of spuiwaterprijs en dosering.

4

We hebben veel aandacht besteed aan een **duidelijke communicatie** over het projectverloop, de juridische stand van zaken, de economische meerwaarde, de resultaten en teeltervaringen van de veldproeven **aan een zo groot mogelijk (landbouwers)publiek**.

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

1

We ontdekten dat een precieze bijbemesting met ammoniumsulfaat d.m.v. sleepslangen in een vroeg stadium **goede gewasresultaten** oplevert. Het **ruimer testen** en vooral **dissemineren** van informatie over dit aspect kan interessant zijn voor de toekomst.

2

De **zwavel in het spuiwater** van luchtwassers, doorgaans de beperkende factor, **stimuleert de stikstofwerking, fosforopname en wortelgroei** van de plant. De zureregenproblematiek is niet meer aan de orde en steeds meer percelen hebben zwaveltekorten. Er is dus ruimte voor bemesting met ammoniumsulfaat.

3

De **berekening van het prijsvoordeel is nog een werkpunt**. Landbouwers en loonwerkers hanteren immers de logica om KAS-meststoffen zelf uit te rijden (naar eigen zeggen kosteloos), wat sneller en goedkoper zou zijn dan de bemesting van het spuiwater aan een hogere loonkost.

4

Een **juiste spuiwaterdosering** (o.b.v. bodemanalyse en gewasbehoefte) is **erg belangrijk**. Gerecupereerde nutriënten laten die precisiebemesting toe. Zo kan ammoniumsulfaat dus ook bijdragen aan lagere nutriëntvoorraden en -uitloging van het oppervlakte- en grondwater.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

We kunnen concluderen dat het ammoniumsulfaat uit chemische luchtwassers een **zeer waardevol product** is, zeker in typische akkerbouwstreken en voor de (grotere) akkerbouwer met een goede logistieke voorziening. Daar waar landbouwers zelf reeds met meststofkorrels bemesten, kan de overgang naar spuiwater moeizamer zijn.

Een **alternatieve toekomstpistes** is het **kristalliseren** van het spuiwater. Dat is echter een dure en complexe aangelegenheid die enkel op grote schaal kan gebeuren gezien de investeringslast. Nog een piste is het **verwerken** van ammoniumsulfaat tot **compost of gedroogd digestaat**.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

▶ PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2018-53
 Looptijd: 12/2018 tot 02/2022
 Subsidiebedrag: € 82.000

Een project van:

Domus Mundi vzw

Samen met:

BAST architects & engineers, Weerwerk, Het Pandschap

Hergebruik van bouwmaterialen voor kwalitatief en betaalbaar wonen

Onderzoek naar budgetvriendelijk renoveren met hergebruik van materialen

HET PROJECT IN HET KORT

Domus Mundi vzw is een sociaal geëngageerde organisatie met bouwtechnische kennis die **kwalitatief en duurzaam leven, wonen en (ver)bouwen** mogelijk wil maken voor **kwetsbare groepen**. We richten ons voornamelijk op renovatie- en stadsvernieuwingsprojecten die de leefbaarheid en woonkwaliteit in een buurt of stad verbeteren. Vaak draait het daarbij om het bestrijden van woningnood en energiearmoede, het aanpassen van woningen aan de huidige noden en het wegwerken van gezondheidsrisico's en onveilige situaties.

In dit project onderzochten we in welke mate **hergebruik van bouwmaterialen**, naast een reductie van de milieu-impact van de bouwsector, ook kan bijdragen aan onze doelstelling om het betaalbaar en kwalitatief woonaanbod te vergroten.

Concreet hebben we eerst een theoretische analyse uitgevoerd met daaropvolgend praktijkexperimenten om aan te tonen **welke materialen technisch en financieel interessant zijn voor hergebruiktoepassingen**. We ontdekten daarbij enkele **hindernissen** die een meer structurele werkwijze rond hergebruik van bouwmaterialen belemmeren. We hebben ook een aantal (bescheiden) initiatieven genomen om die bottlenecks te verhelpen.

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

- 1** We identificeerden **verschillende interessante bouwmaterialen** die we budgetvriendelijk kunnen hergebruiken of renoveren: **keukens, radiatoren en sanitair** zoals lavabo's, handwassers, baden en wc's.
- 2** Op basis van de geïdentificeerde materialen voerden we **diverse renovatie-experimenten** uit. Met het hergebruik van keukens staan we momenteel het dichtst bij een vermarktbaar bedrijfsactiviteit.
- 3** We zijn gestart met het uitwerken van een **ecosysteem** waarin we **professionele actoren aan de vraagzijde en installateurs van recuperatiematerialen samenbrengen**.
- 4** Hoewel nog kleinschalig, leveren we een **ecologische bijdrage** door het uitsparen van nieuwe grondstoffen en tegelijk de afvalberg te verkleinen. Maar we hopen vooral ook bij te dragen aan een **mentaliteitswijziging** inzake de wegwerpmatenschap en overconsumptie.

KERNCIJFERS

14

keukens hergebruikt

24

radiatoren hergebruikt

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

- 1** De **terughoudendheid van installateurs** om met recuperatiemateriaal te werken, vormt nog een **knelpunt**. Redenen zijn kortingen op nieuw materiaal, aansprakelijkheidsrisico's en het tijdrovende karakter van de zoektocht naar materialen. Ook bouwprofessionals vinden hergebruikplatforms vaak te tijdrovend.
- 2** Een **aparte entiteit** die zich focust op **materialen zoeken, screenen en de logistieke kant** zou het hergebruik van materialen aanzienlijk bevorderen. Die entiteit kan dan eveneens werk maken van een ecosysteem van professionele actoren aan vraagzijde en installateurs.
- 3** Een **efficiënte logistiek is essentieel** om van hergebruik een succesverhaal te maken. In een ideaal scenario kunnen herbruikbare materialen dan meteen van de plaats van demontage getransporteerd worden naar de nieuwe locatie, zonder stockage in een tussenstation.
- 4** Zowel bij eindgebruikers als uitvoerders merkten we bij de start van het project nog een **psychologische barrière** om bouwmaterialen te hergebruiken. Doorheen de experimenteerfase konden we die overwinnen door o.a. **succesvol uitgevoerde projecten voor te leggen**.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

In een **vervolgproject**, ingediend op de gerichte circulaire bouwcall 2020 van Vlaanderen Circulair en gefinancierd door Vlaio, zetten we ondertussen de renovatie-activiteiten met **hergebruik van bouwmaterialen** (vooral gericht op keukens en sanitair) verder. We proberen hierbij het ecosysteem van vraag, aanbod en uitvoerders verder uit te breiden. Daarnaast gaan we ons ook midden in de driehoek van deze betrokken partijen plaatsen, met als doel het hergebruik van bouwmaterialen te **faciliteren**.

We ondernemen ondertussen ook pogingen om een **coöperatieve vennootschap op te richten** gebaseerd op 2 pijlers die elkaar kunnen versterken: enerzijds deze renovatie-activiteiten met gerecupereerde materialen. Anderzijds een fysieke materialenhub die vraag en aanbod naar deze materialen beter op elkaar moet afstemmen.

De twee belangrijkste voorwaarden om dit op te richten zijn het vinden van een voldoende grote en financieel haalbare opslagplaats voor de materialen en voldoende financiering voor de opstart. Om zo de periode tussen opstart en break-even te overbruggen.

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

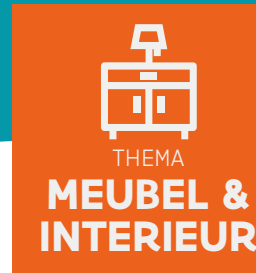
ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

▶ PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2018-56
 Looptijd: 12/2018 tot 12/2019
 Subsidiebedrag: € 75.200

Een project van:
 ONBETAALBAAR vzw

PROTOTYPES

Afvalstromen van kringwinkels upcyclen naar bruikbaar meubilair

HET PROJECT IN HET KORT

ONBETAALBAAR vzw is een denktank die **projecten rond afgedankte materialen** bedenkt en streeft naar materialisme met meer emotie. Met het **project PROTOTYPES** sloegen wij de handen in elkaar met acht ontwerpers en zes maatwerkbedrijven om **nieuw meubilair te creëren uit bruikbare rest- en afvalstromen**.

ONBETAALBAAR en de ontwerpers stonden samen met gespecialiseerde bedrijven in voor het ontwerp en de zoektocht naar **duurzame materialen**. Uit die samenwerking ontstonden **acht prototypes**. Het opvolgen van de prototypes en verder perfectioneren van het productieproces gebeurde in overleg met de maatwerkbedrijven. Dit ontwikkelde werkmodel creëert **voor alle partners interessante economische opportuniteiten** die perfect passen in onze visie rond hergebruik en emotioneel materialisme.

De acht prototypes zijn een **reeks van uiteenlopende bruikbare objecten** (lamp, tafel, stoel, zitmeubel, bijzettafel ...) die tegelijk beschikken over een zekere **esthetische en ethische waarde**. Dat biedt ons de mogelijkheid om **onze visie ruimer te verspreiden** en een breder of nieuw publiek te bereiken: we bewijzen visueel dat uit restmaterialen nog zeer aantrekkelijke objecten kunnen voortkomen.

De productieprocessen staan op punt voor een eerste opschaling. Dankzij nieuwe externe partnerships kunnen onze ontwerpen het atelier overstijgen.

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

- 1** We creëerden **acht prototypes** die allen bestaan uit minstens **75% gerecupereerde materialen**, eenvoudig te vervaardigen zijn door maatwerkbedrijven en die zonder kwaliteitsverlies **veelvuldig gebruikt** kunnen worden.
- 2** Er ontstond een **intensieve samenwerking** met meerdere **maatwerkbedrijven**. Dat creëerde **werkgelegenheid** voor maatwerkbedrijven die goed zijn in het seriewerk nodig bij bepaalde ontwerpen, terwijl wij zo **meer tijd** konden investeren in denkwerk en ontwerp.
- 3** Door prototypes te ontwikkelen uit restmaterialen, helpen we de **afvalberg te verkleinen**, al is de reële impact nog beperkt. We werken momenteel vooral op **ideologisch en inspirerend niveau**: we tonen aan dat het mogelijk is uit restmaterialen aantrekkelijke objecten te creëren.

KERNCIJFERS

8

prototypes

8

ontwerpers

6

maatwerkbedrijven

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

- 1** Aanvankelijk wilden we prototypes ontwikkelen op basis van **moeilijk te verwerken afvalmaterialen**. Al snel bleek dat te **complex** om een uniform productieproces op te starten. Ook de **regelgeving** en **veiligheidsvoorschriften** bij grotere productieoplossingen en voor gebruik in publieke ruimtes vormen een drempel.
- 2** Hoewel we ons **ecologisch steentje bijdragen** door te werken met restmaterialen, vergt het een doorgedreven specialisatie om een substantiële impact te hebben, alsook grote opdrachtgevers en grote bestellingen. Daarvoor moeten we ons **productieproces** eerst **verder optimaliseren**.
- 3** De prijs van onze objecten is momenteel te hoog voor de particuliere markt die voorrang geeft aan lagere prijzen via online verkoop, IKEA ... **Prijszetting blijft een moeilijke oefening**: hoe een breed publiek aantrekken via een betaalbare prijs die toch kostendekkend en eerlijk is?
- 4** We hebben nog een **tekort aan werk- en stockageruimte** om de prototypeproductie op te schalen. Ook is er **nood aan prefinanciering** voor investeringen die we zelf niet kunnen maken. Een **systeem van prefinanciering door (toekomstige) gebruikers** of ambassadeurs kan een oplossing vormen.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

ONBETAALBAAR gaat verder op de ingeslagen weg: afval- en reststromen upcyclen tot bruikbare objecten met een hoge esthetische waarde, vervaardigd op sociaal-ethische wijze.

Een volgende stap wordt het **verder uitwerken, verfijnen en uitvoeren van een marketingplan**. In plaats van een klassieke verkoopaanpak, willen we een **gebruikerscommunity** oprichten. Die bestaat uit ambassadeurs die nauw betrokken worden bij de ontwikkeling van nieuwe prototypes, die helpen onze ideeën verspreiden, maar ook bereid zijn te helpen prefinancieren. Zo willen we een soort **huur-koopsysteem** opzetten waarbij een gebruiker op het eind van het jaar beslist om de gehuurde objecten te houden voor een extra bijdrage, of het huurcontract verlengt en het oude object door een nieuw vervangt.

Ook de **integratie van prototypes in andere (interieur) opdrachten** willen we verder opschalen: in elke opdracht die we binnenhalen willen we één of meerdere prototypes verwerken, als een soort signatuur van ONBETAALBAAR.

Verder willen we nog **acht externe verkooppunten** voor onze prototypes. Die moeten leiden tot een bredere verspreiding van onze objecten én ons gedachtengoed. Zo willen we onze prille partnerships met DOX, Showtex, NNOF en BULO consolideren en blijven we verder in gesprek met Kringwinkel Ateljee.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

▶ PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2018-58
 Looptijd: 12/2018 tot 05/2020
 Subsidiebedrag: € 100.000

Een project van:

Labland vzw

Samen met:

Wooncoop cvba, Nikolaj De Meulder (architect), Mathieu De Schryver (architect), VUB Architectural Engineering, Labeur vzw, OS_Studio, EURAC BV (Erasmus happiness)

COB

Een Circulair en Coöperatieve Open Bouwmethode voor beter leefbare woningen

HET PROJECT IN HET KORT

De vraag naar woningen stijgt, maar de ruimte raakt op. Bovendien heeft ons huidige gebruik van bouwmaterialen een grote impact op het milieu. De vraag dringt zich op: **hoe kunnen we met meer mensen beter gaan wonen?**

Labland vzw is een team van burgers, onderzoekers en bouwprofessionelen die die vraag tracht te beantwoorden en oplossingen zoekt om **wonen ecologischer, kwalitatiever en betaalbaarder te maken**. Zo experimenteren we, in samenwerking met de Vrije Universiteit Brussel, Open Structures studio, Labeur, Wooncoop en de Erasmus Universiteit Rotterdam, met een nieuwe manier van bouwen: de **Circulaire en Coöperatieve Open Bouwmethode (COB)**. Dat is een modulair bouwmodel dat toelaat voordelige woningen te bouwen die aanpasbaar zijn aan de veranderende woonwensen van de bewoners, en dat **zonder materiaalverspilling**.

Daarbij hechten we veel belang aan het **coöperatieve aspect**: samen kennis opbouwen zodat aannemers als een team kunnen samenwerken, een coöperatief, efficiënter financieel beheer en onderhoud van woningen ...

Ook werken we volgens het principe van **open source**: alle informatie over COB is vrij beschikbaar voor iedereen. Hoe meer mensen ermee aan de slag gaan, hoe meer kennis er wordt gedeeld en hoe sneller de bouwmethode kan evolueren en verbeteren.

Om mensen te inspireren en blijven te experimenteren, ontwikkelden we eveneens een **mobile demowoning** volgens de principes van COB.

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

- 1** We ontwierpen de basis van een nieuwe bouwmethode: **de Circulaire en Coöperatieve Open Bouwmethode**, waarmee we woningen kunnen afstemmen op de veranderende woonnoden en -wensen van bewoners, zonder materiaalverspilling.
- 2** Volgens de principes van COB creëerden we een **demowoning uit modulaire bouwelementen** met volledig aanpasbaar interieur: **Studio16**. Daarmee willen we bewoners, architecten, bouwheren en lokale besturen de **voordelen tonen van circulair en coöperatief bouwen**.
- 3** Via een **enquête** gedurende dit project konden we aantonen dat **mensen langer gelukkig blijven in aanpasbare woningen**. Dit is een doorslaggevend argument om bouwheren te overtuigen om voor COB te kiezen en circulair te bouwen.
- 4** Met dit project konden we demonstreren dat we **modulaire bouwcomponenten** kunnen **vervaardigen uit sloopmaterialen**. Zo werden onder andere gerecupereerde houten roosteringsbalken omgebouwd tot houten kolommen.

KERNCIJFERS

3.500
kg demomateriaal

20
bouwpartners

1
demowoning: Studio16

8
voorbeeldwoningen

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

- 1** **Circulair bouwen hoeft niet moeilijk te zijn.** Het blijkt vrij eenvoudig om een dragende structuur te maken waaraan we zowel gevels, buitenschrijnwerk als binneninrichting demonteerbaar bevestigen. Prefab houtbouw bleek hiervoor uitermate geschikt.
- 2** Bouwen op een grid is met (geautomatiseerde) prefab houtbouw mogelijk, maar in de praktijk is het **eenvoudiger** om te werken met **herbruikbare modulaire bouwelementen** dan met een **vaste grid**.
- 3** **Samenwerken met maatwerkbedrijven** voor de productie van standaard bouwcomponenten uit sloopafval is een heel interessante oplossing. Moeilijker zal zijn om de bouwcomponenten hun weg te laten vinden naar traditionele bouwinkels.
- 4** Samen met onze sponsors stellen we vast dat er al veel **producten** bestaan die we **modulair en demonteerbaar** kunnen toepassen, van EPDM tot verwarming. Het grootste probleem is dat de (in)bouwdetails niet goed worden gedocumenteerd en gecommuniceerd.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

We gaan met onze **mobiele kijkwoning door Vlaanderen trekken** om mensen kennis te laten maken met circulaire bouwprincipes en nieuwe woonvormen. Ook op **evenementen** willen we de kijkwoning inzetten **als infostand** om mensen te inspireren.

De COB wordt de **geprefereerde bouwmethode** voor onze **toekomstige bouwprojecten**. Zo is het onder andere een interessante bouwmethode voor onze inschuifhuizen (sloop en prefab-vervangbouw van niet te renoveren rijwoningen).

Verder willen we **al onze informatie over dit project blijven delen** zodat ook anderen aan de slag gaan met (delen van) COB. Momenteel bekijken we in samenwerking met het hoger onderwijs hoe we COB zo eenvoudig mogelijk kunnen documenteren. Zo is er bijvoorbeeld nog veel werk aan de winkel op het vlak van kennisuitwisseling over circulaire (in) bouwdetails tussen aannemers, architecten en bouwheren.

Daarnaast gaat het maatwerkbedrijf Labeur vzw zich nog meer **verdiepen** in de productie van standaard componenten uit **gerecupereerde bouwmaterialen**.

Tot slot kijken we uit naar **verder onderzoek** over de **relatie tussen nieuwe circulaire woonvormen en de woontevredenheid**. We mogen niet vergeten dat het uiteindelijke doel kwalitatief wonen is, niet circulair bouwen op zich.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

▶ PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2018-060
 Looptijd: 12/2018 tot 06/2021
 Subsidiebedrag: € 45.000

Een project van:
 vzw Rups

Fruitkruid

Van restfruit naar voedingssupplement

HET PROJECT IN HET KORT

In de fruitstreek wordt jaarlijks veel fruit weggegooid of niet geplukt. 70% van die overschotten wordt momenteel verwerkt tot sappen, siroop ... Er gaat dus ook nog een grote hoeveelheid fruit verloren. Daarnaast wordt veel lokaal fruit gedurende lange tijd in koelkasten bewaard, om pas in de winter op de markt te komen.

Met het project Fruitkruid wil vzw Rups zich inzetten voor een **optimalere verwerking en consumptie van die fruitoverschotten**, en tegelijk een duurzaam alternatief bieden voor het koelen.

Concreet onderzochten we hoe we overschotten fruit door middel van een **optimaal droogproces** kunnen drogen en verwerken tot een **smaakvol fruitpoeder: 'Fruitkruid'**. Daarmee zetten we in op een lange houdbaarheid, maximaal behoud van vitaminen en een kleiner energieverbruik. Het drogen van fruit kan op die manier een alternatief bieden voor koelen.

Daarnaast is Fruitkruid ook een **vernieuwend concept** dat mogelijkheden biedt om **gerechten op smaak te brengen** en een extra dimensie toe te voegen aan de (Belgische) keuken. Zo kan appelkruid vleessauzen een natuurlijke fruitige toets geven, of creëert peerkruid een verrassende smaak in thee of patisserie. En hoe vaak wordt enkel de schil van citroenen gebruikt in een cake? Fruitkruid van citroen kan een alternatief vormen voor die natuurlijke citroensmaak, zonder verspilling.

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

- 1 In samenwerking met de experts van The Food Pilot verkenden we het productieproces voor fruitpoeder met **vier verschillende smaken** en een variatie aan verwerkingsmethoden.
- 2 Door via een **optimaal droogproces** fruitoverschotten te verwerken tot fruitpoeder, zet Fruitkruid in op **lange houdbaarheid, maximaal behoud van vitamines** en een **beperkt energieverbruik**.
- 3 We voerden experimenten uit in het kader van **houdbaarheid**, maakten een analyse over de **verpakking** en verkenden de mogelijkheid van een **verdere commercialisering** van Fruitkruid.
- 4 Het product werd **getest en goedgekeurd door een smaakpanel**, en dit in verschillende verwerkingsmethoden. Fruitkruid is zowel **lekker, vernieuwend als gezond**. Onze testpersonen waren **unaniem enthousiast** over de mogelijkheden van het product.

KERNCIJFERS

10
teststalen

3
chemische analyses

1
eindrapport

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

- 1 De **juiste keuze van verpakking** was een belangrijk aandachtspunt, niet enkel op vlak van branding, maar ook met het oog op **duurzaamheid en houdbaarheid**, twee van onze speerpunten. Zo werd beslist dat een **blokbodemzak** de beste keuze is voor ons Fruitkruid.
- 2 Het duurzaamheidsaspect van het verwerken van restfruit wordt spijtig genoeg overschaduwd door de **hoge energieconsumptie van het vriesdroogproces**. **Duurzame energiebronnen** kunnen dat probleem op termijn oplossen.
- 3 De verwerking van het fruit voor het droogproces leverde **verrassende inzichten** op: zo zorgde het vriesdroogproces onverwacht voor een **ontkleuring** van het (door voorverwerking) bruingele fruit.
- 4 **Schaal vormt onze grootste struikelblok**. Fruitkruid is een hoogwaardig voedingsproduct met een **hoge productiekost**. Fruitkruid produceren op een schaal die commercieel interessant is, is helaas niet haalbaar voor een organisatie van onze grootte.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

Ons geloof in dit soort circulaire processen houdt stand. Dankzij de **positieve feedback** uit verschillende hoeken geloven we ook in het **potentieel van Fruitkruid** als product. Spijtig genoeg is **schaal** voor ons de **beperkende factor**: Fruitkruid produceren op een commercieel interessante schaal, is niet haalbaar voor onze organisatie. Daarom hebben we beslist het project hier te beëindigen.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

▶ PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2018-064
 Looptijd: 12/2018 tot 03/2021
 Subsidiebedrag: € 98.000

Een project van:

Bond Beter Leefmilieu

Samen met:

VUB Architectural Engineering, BAS Bouwen, VIBE, Dialoog vzw

Website:

www.c-bouwers.be

C-Bouwers Pro

Platform voor circulair bouwen

HET PROJECT IN HET KORT

Circulair bouwen zit in de lift. De tijd is immers rijp om **stap voor stap de transitie te maken naar gesloten materiaalkringlopen**. Alle betrokkenen kunnen daar op hun manier aan bijdragen: van particuliere bouwers en ontwikkelaars tot aannemers, architecten en publieke opdrachtgevers.

Toch is het niet altijd voor iedereen duidelijk hoe ze concreet kunnen starten met meer circulair bouwen. Daarom richtte Bond Beter Leefmilieu het project **C-Bouwers** op: een **platform dat nuttige informatie over circulair bouwen verzamelt en verspreidt** om opdrachtgevers, architecten en andere bouwprofessionals te ondersteunen.

Het platform bundelt **informatie en leerlessen** van verschillende initiatieven om zoveel mogelijk spelers uit de bouwketen te informeren over de **voordelen en mogelijkheden van circulair bouwen**. Onze focus ligt op een toegankelijke **online databank** met circulaire bouwproducten en -diensten, het organiseren of bekend maken van **infosessies en adviestrajecten** rond circulair bouwen en het tonen van inspirerende **praktijkverhalen**.

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

- 1** De **productdatabank** van C-Bouwers maakt **informatie over circulaire producten toegankelijker**, waardoor het eenvoudiger is **onderbouwde productkeuzes** te maken. De drempel om voor circulaire alternatieven te kiezen, wordt verlaagd.
- 2** We hebben ingezet op de **disseminatie van innovatieve en circulaire bouwconcepten** via een reeks **webinars**. Zo hopen we ook zoveel mogelijk bouwprofessionals die nog niet gesensibiliseerd zijn, te laten kennismaken met innovaties binnen circulair bouwen.
- 3** We **stimuleren de markt van circulair bouwen** door circulaire bouwproducten in de kijker te plaatsen. Via **artikels** op het platform **informer**en we geïnteresseerden over **concrete en haalbare oplossingen** die gemakkelijk ingang kunnen vinden in de brede praktijk.
- 4** Door aandacht te vestigen op de circulaire kwaliteiten van bouwproducten, zetten we via dit project ook **producenten** aan om hun **producten circulair te ontwikkelen**.

KERNCIJFERS

61

producten in databank

9

diensten in databank

25

artikels over circulair bouwen

150

deelnemers per infosessie

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

- 1** Een databank maakt **circulair bouwen tastbaar en toegankelijk voor iedereen**. De voorgestelde **off-the-shelf circulaire oplossingen** zijn voor onervaren professionals vaak de **eerste stap** om circulariteit te integreren in een project.
- 2** Er is een grote **vraag naar een eenduidige evaluatie van circulaire producten**. Een belangrijke barrière daarbij is de meetbaarheid van de vooropgestelde criteria. Momenteel bestaan er nog geen normen, procedures ... om bepaalde aspecten van circulair bouwen te kwantificeren en te vergelijken.
- 3** De **circulariteit** van producten of diensten **als geheel beoordelen** en vergelijken is **moeilijk en niet nuttig**. Het zou wel interessant zijn om op termijn te streven naar normering of certificering van verschillende **meetbare deelaspecten** van circulariteit, zoals demonteerbaarheid, composteerbaarheid ...
- 4** Het platform wordt positief onthaald maar het **bereik is nog beperkt**. Er bestaat al **veel informatie, beschikbaar op veel platforms**. Bouwprofessionals zien moeilijk de meerwaarde van ieder platform. We moeten nadenken over de **relatie met bestaande initiatieven** en de nood aan integratie en opschaling.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

Met het platform wordt nu al een brug geslagen naar andere projecten, en dat willen we in de toekomst graag uitbreiden.

We kunnen de databank **verder opschalen** door meer producten en artikels toe te voegen, maar we hebben vooral ook de ambitie om te groeien door **relaties uit te bouwen met andere initiatieven en spelers**, bijvoorbeeld rond circulaire bestekteksten, materiaal- en elementpaspoorten, voorbeeldprojecten. De bedoeling van het platform is immers niet om alle informatie zelf aan te bieden, maar wel om geïnteresseerden **gericht door te verwijzen en te ondersteunen** bij het vinden van de nodige informatie.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

▶ PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

CIRCULER

Circulair bedrijventerrein

HET PROJECT IN HET KORT

Met het project CIRCULER wil Interleuven inzetten op het **volledig herdenken van bedrijventerreinen tot circulaire bedrijventerreinen**. Daarom hebben we een **co-creatieproces** bedacht om **kennis en ideeën uit te wisselen** in een zo breed mogelijk partnerschap van **experten, bewoners en betrokken bedrijven** die allen samen nadenken over het thema 'circulair bedrijventerrein' en de haalbaarheid ervan.

Concreet willen we een antwoord vinden op volgende vragen: hoe kunnen we bepaalde kenmerken en troeven van een gebied circulair inzetten? Wat zijn de te hanteren principes om een gebiedsontwikkeling circulair te maken? Hoe kunnen we matchmaking faciliteren en de ruimte zo efficiënt en circulair mogelijk (gedeeld) gebruiken?

Het thema wordt ook vanuit **verschillende invalshoeken** bekeken: grondstoffen, energie, ruimte, mobiliteit, mensen en omgeving ... De ontstane ideeën en concepten worden vervolgens getoetst op een cluster van bedrijventerreinen in de zuidelijke rand van Leuven.

Dit project past in de visie van het nieuwe structuurplan van de stad Leuven en kan de nodige **handvaten aanreiken** voor een (circulaire) ontwikkeling van het hele gebied. Het **eindrapport** vormt ook nuttige inspiratie **voor iedereen** met interesse in circulaire gebiedsontwikkeling in Vlaanderen en daarbuiten.

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2018-071
 Looptijd: 12/2018 tot 02/2021
 Subsidiebedrag: € 100.000

Een project van:

Interleuven

Samen met:

Rotor vzw, Istema, Community Land Trust Brussel, Katholieke Universiteit Leuven, West-Vlaamse Intercommunale, VUB Cosmopolis, Stad Leuven, Leiedal, Leuvuur, C-Valley Leuven vzw, POM Vlaams-Brabant.

INTERLEUVEN
 ONDERNEMEND EN ONDERSTEUNEND

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

- 1** We organiseerden in totaal **18 workshops en events** waar niet enkel bedrijven, bewoners en experts konden **kennis uitwisselen**, maar waaraan ook externe partijen zoals openbare besturen, privé-ontwikkelaars, intercommunales en studie bureaus deelnamen.
- 2** Het eindrapport van dit project, **'TOOLBOX voor het (her)ontwikkelen van circulaire bedrijventerreinen'**, vormt de ideale **inspiratie** voor iedereen die aan de slag wil met circulaire gebiedsontwikkeling. Het omvat 64 acties verdeeld over 6 relevante thema's.
- 3** Circulaire gebiedsontwikkeling is makkelijker te bereiken, wanneer van een wit blad vertrokken kan worden. Echter is **het aansnijden van nieuwe ruimte contradictorisch met het circulair gedachtegoed** en zijn optimalisaties van de huidige bedrijventerrein meer aangewezen. Het spreekt dus voor zich dat een transitie naar circulaire bedrijventerreinen een werk van lange adem is.
- 4** De mogelijkheden voor de bedrijventerreinen Haasrode op vlak van het delen van faciliteiten en ondersteunende diensten en van het collectief parkeren en een modal shift worden **actief verder onderzocht**. De bedrijventerreinvereniging gaat hiermee ook verder aan de slag.

KERNCIJFERS

18
workshops, lezingen en events

14
actief deelnemende bedrijven

17
actief deelnemende bewoners

140
downloads TOOLBOX

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

- 1** Een **gemeenschappelijke taal** ontwikkelen aan de start van het co-creatieproces met alle betrokken stakeholders is erg belangrijk om niet steeds op dezelfde struikelblokken te stuiten.
- 2** **Verschillen tussen stakeholders tekenen zich soms scherp af**. Zij kunnen enkel tot elkaar komen als ze gelijkwaardig vertegenwoordigd zijn en elkaars standpunt volledig kunnen waarnemen. De juiste gesprekspartners binnen de betrokken organisaties aan tafel krijgen is van groot belang.
- 3** Intensieve co-creatieprocessen zoals CIRCULER vragen **veel aandacht en tijdsinvestering**, maar lonen des te meer in het opbouwen van duurzame relaties met de deelnemende stakeholders.
- 4** Het einddoel van het co-creatieproces samen met de stakeholders aftekenen, zorgt voor **duidelijkheid en transparantie**.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

Wij gebruiken in onze nieuwe inrichtings-, uitgifte- en beheerplannen **principes uit de TOOLBOX**. De bedrijventerreinen Keiberg-Vossem (Tervuren) en de uitbreiding van Lewa (Zoutleeuw) zijn hier enkele voorbeelden van.

De resultaten van de onderzoekscases werden **positief onthaald door de bedrijventerreinvereniging C-Valley Leuven**. Zij hebben de intentie geuit om hier verder mee aan de slag te gaan op de bedrijventerreinen Haasrode.

Interleuven zet de verworven kennis in voor de regio Leuven en in haar eigen werking.

Ook de stad Leuven en Leuven 2030 nemen, met dit samenwerkingsmodel, het proces en de ideeën van CIRCULER verder op in de realisatie van hun ambitie 'Leuven klimaatneutrale stad'.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

Circletex

Nationaal circulair inzamelsysteem voor textielproducten

HET PROJECT IN HET KORT

Momenteel verdwijnt end-of-life (bedrijfs)textiel nog grotendeels in de verbrandingsoven samen met het restafval. Het overige deel wordt afgevoerd buiten de EU of in beperkte mate gerecycleerd in ons land en in de buurlanden. Het is zowel een **ecologisch als economisch verlies** om die **waardevolle grondstoffen zomaar te verbranden** of uit Europa te laten vertrekken. Het is ook moeilijk te controleren wat er buiten de EU nog met deze materialen gebeurt.

De Belgische modedefederatie Creamoda wil proactief te werk gaan en samen met de Federatie van de Belgische Textielverzorging (FBT), de Federatie van de Belgische textiel-, hout- en meubelproducenten (Fedustria) en de Federatie van de Belgische afval- en recyclagesector (Denuo) een **nationaal inzamelsysteem** opzetten om de vrijgekomen textielstromen in België selectief **in te zamelen**, te **sorteren voor lokaal hergebruik** en indien mogelijk te **recycleren** tot nieuwe vezels.

Concreet willen we met dit project eerst onderzoek voeren naar de hoeveelheden en samenstelling van het geproduceerde en end-of-life textiel in België, alsook naar de bestaande recyclagetechnologieën en normen, om vervolgens op zoek te gaan naar mogelijke inzamel- en verwerkingsscenario's voor ons inzamelconcept.

Het doel is om dit project te laten uitmonden in de **creatie van een beheersorganisatie voor end-of-lifebedrijfstextiel**, in de vorm van een vzw.

PROJECTGEGEVENS

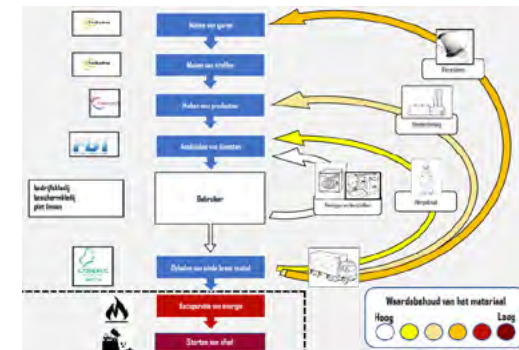
Dossiernummer: 2018-072
 Looptijd: 12/2018 tot 12/2020
 Subsidiebedrag: € 100.000

Een project van:

Creamoda vzw

Samen met:

Federatie van de Belgische textielverzorging vzw, Fedustria vzw, Federatie van de Belgische recuperatie van textiel vzw, Recydata vzw

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

- 1 We ontwikkelden een **rapporteringsstelsel** om de hoeveelheid en samenstelling van bedrijfskleding die in België op de markt komt in kaart te brengen. We inventariseerden eveneens de hoeveelheden end-of-lifetextiel.
- 2 We voerden onderzoek naar de verschillende **beschikbare technologieën** en hun beperkingen om textielvezels op een **ecologische en economische manier terug in de keten te brengen**.
- 3 We definieerden een aantal **inzamel- en verwerkingsscenario's** om na te gaan op welke plaats in de keten ons inzamelconcept Circletex een **toegevoegde waarde** kan vormen en hoe het zijn primaire doelstellingen kan inlossen.
- 4 We analyseerden de bestaande normen en labels voor Recycled Content in stoffen en bedrijfskleding. We willen een protocol ontwikkelen om op een **uniforme manier het aandeel Recycled Content te berekenen en te certificeren** met een **Circletex-certificaat**.

KERNCIJFERS

1.480

ton plat linnen / jaar

4.823

ton werkkleding / jaar

625

ton beschermende kleding
/ jaar

6.919

ton bedrijfstextiel totaal /
jaar

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

- 1 Om de doelstellingen van Circletex kracht bij te zetten, zullen we moeten inzetten op een reeks stimulerende acties bij verschillende actoren uit de keten, bijvoorbeeld **financiële stimulansen**, extra **communicatie** en **proefprojecten** of **werkgroepen**.
- 2 We zien veel toekomst in **chemische recyclage**, maar dat is momenteel nog niet industrieel beschikbaar in de EU omdat het zo **duur** is. Tot op heden slaagt enkel Saxcell in Europa erin om polyester op een chemische manier te recyclen, en die capaciteit wordt bijna volledig ingenomen door Coca-Cola.
- 3 Kleding met veel elastaan, veel verschillende vezels en harde punten is nog moeilijk recycleerbaar. Ook is de informatie op het samenstellingsetiket niet altijd correct. **Kledingproducenten moeten beter samenwerken met de recyclagesector** zodat er al in het ontwerp rekening wordt gehouden met hergebruik.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

We zijn erin geslaagd om met het project Circletex de drie hoofdactiviteiten te ontwikkelen van de toekomstige vzw Circletex, namelijk een **rapporterings- en monitoringsysteem** voor end-of-lifebedrijfstextiel, een **uniform en betrouwbaar certificatiesysteem** voor Recycled Content in bedrijfstextiel en het **faciliteren van de samenwerking rond circulariteit** binnen de keten.

De vzw Circletex is momenteel officieel 'in oprichting'. We zullen het systeem initieel opstarten met eigen middelen, maar een UPV en/of terugnameplicht zal het voorbestaan op lange termijn verzekeren. Eenmaal de inzameling van de eerste textielstroom optimaal functioneert, willen we het systeem stapsgewijs verder **uitbouwen naar alle andere textielstromen**.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

▶ PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

THEMA
BOUW

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2018-074
 Looptijd: 12/2018 tot 12/2020
 Subsidiebedrag: € 100.000

Een project van:

Groep Van Roey nv

Samen met:

VITO/Energyville, VUB Architectural Engineering, Universiteit Antwerpen, Wetenschappelijk & Technisch Centrum voor het Bouwbedrijf

Circulaire School van de Toekomst

Overstappen naar een circulair scholenpatrimonium in Vlaanderen

HET PROJECT IN HET KORT

Groep Van Roey ontwerpt en bouwt veel scholen. Tot voor kort gebeurde dat nog volledig via traditionele ontwerpmethodes. Met dit project willen we onderzoeken hoe we de **transformeerbaarheid en circulariteit** van onze schoolgebouwen verder kunnen **optimaliseren**, gefundeerd op wetenschappelijke en technische studies.

We vertaalden onze doelstelling in de volgende onderzoeksvragen: Wat is de ontwerp- en bouwstrategie specifiek voor circulaire scholen? Welke set bouwoplossingen kunnen wij samenstellen voor eenvoudigere demontage en hergebruik en die voldoen aan de specifieke eisen? Welke oplossingen scoren het beste na een levenscyclusanalyse op vlak van milieu en kosten? Hoe kunnen we de toekomstige transformaties van scholen in acht nemen in deze studies?

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

- 1** We creëerden samen met de VUB een **handleiding voor het ontwerp van circulaire schoolgebouwen**. Het omvat een mogelijke vertaling van de beschikbare ontwerpstrategieën alsook een reeks **tools en richtlijnen** om die concepten om te zetten in concrete ontwerpkeuzes. De handleiding is online te consulteren via deze [link](#).
- 2** We volgden het **concrete ontwerptraject van school De Kaart** (Brasschaat) en organiseerden **workshops** om **circulaire opportuniteiten** op vlak van ontwerp en gebruikte technieken en materiaal te introduceren.
- 3** We voerden een **levenscycluskostenanalyse (LCC)** en **(milieu-) levenscyclusanalyse (LCA)** om de **duurzaamheid** van vier voorgestelde buitenwandvarianten voor De Kaart te **evalueren** en vergelijken ten opzichte van de referentieopbouw.

KERNCIJFERS

1

handleiding circulair ontwerp

2

workshops De Kaart

5

ingediende aanbestedingen

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

- 1** De LCC- en LCA-analyses tonen aan dat de **aanpasbaarheid van een schoolgebouw niet per se duurzamer** is. Enkel voor toepassingen waar een zekere vervanggraad **verwacht** wordt, is het relevant. Een weloverwogen keuze door ontwerpers met kennis van zaken is cruciaal.
- 2** Een **veranderingsgericht ontwerp met een flexibele hoofddrager** is de belangrijkste stap. Inzetten op materiaalniveau volgt pas daarna. De maatschappelijke winst van een circulair gebouwontwerp is immers groter dan die van het gebruik van circulaire materialen voor een specifiek element van dat gebouw.
- 3** Een knelpunt is dat de financiering door AGION, het agentschap bevoegd voor subsidies aan inrichtende machten van scholen, niet stimuleert om operationele kosten te beperken. Een gunning die **rekening houdt met de Total Cost of Ownership (TCO)** zou een **belangrijke hefboom** zijn voor circulaire schoolgebouwen.
- 4** De **hogere flexibiliteit** die we behalen door structuren te ontwerpen die veranderingen toelaten, wordt **goed onthaald**. Het valt wel op dat de meeste inrichtende machten nog niet volledig op de hoogte zijn van het maatschappelijk belang van circulair ontwerpen; de term 'flexibiliteit' is beter ingeburgerd.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

Als groep Van Roey willen we de kwaliteit van het leven van mensen verbeteren door de creatie van leefbare en duurzame omgevingen waar mensen graag wonen, werken, leren en sporten.

Wij zullen daarom blijven inzetten op de **verdere verduurzaming van onze ontwerpen** voor schoolgebouwen. De leerlessen van dit project worden ook door de verschillende partners opgenomen in verdere onderzoeksprojecten, zoals **Schoolgebouwen in beweging** waar we samen met het stedelijk onderwijs van Antwerpen, Skilpod en de Universiteit van Hasselt circulaire verplaatsbare scholen ontwikkelen, of **CIRCAT** waar VITO samen met Boydens en Re-vive onderzoek verricht naar circulaire technische installaties.

Naast de verschillende onderzoeksprojecten zetten we de circulaire principes ook om in praktijk.

Voor het onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap GO! bouwen we **de Stadsmus**, een basisschool in Oudergem volgens een aantal circulaire principes zoals onder meer:

- het koppelen van de klassen per 2 zodat co teaching mogelijk is (aanpassing pedagogische visie)
- alle binnenwanden niet dragend, wat zorgt voor extra flexibiliteit naar de toekomst toe.
- de hoogte werd bewust overgedimensioneerd zodat er nog ruimte is om extra technieken te voorzien (mochten in de toekomst de eisen hieromtrent wijzigen)
- het is ook een breed inzetbare school waarbij de lokalen en de speelplaats na de schooluren worden opengesteld voor de buurt.

De Stadsmus

- Bouwheer: Onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap GO!
- Architect: Archiles architecten
- Landschapsarchitect: Omgeving
- Stabiliteitsbureau: Studie 10
- Techniekenbureau: Boydens
- Akoestisch bureau: d2B

We zijn ervan overtuigd dat de combinatie van onderzoeksprojecten en praktijkcases als accelerator zullen dienen om van circulaire scholen de nieuwe standaard te maken.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

▶ PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2018-080
 Looptijd: 12/2018 tot 02/2021
 Subsidiebedrag: € 100.000

Een project van:

Miss Miyagi

Samen met:

Cera CVBA, Bart Vanhaeren, Stad Leuven
 (dienst Onroerend Erfgoed)

Miss Miyagi

Financieringsplatform voor collectief herbestemmen van vastgoed

HET PROJECT IN HET KORT

Het **hergebruik en herbestemmen van bestaande panden** is een belangrijke uitdaging binnen het thema van de circulaire stad. Het strategisch herbestemmen van panden **draagt direct én indirect bij tot meer circulariteit**. Direct omdat veel verschillende grondstoffen (materialen, energie, ruimte) hergebruikt worden. Indirect omdat uit de praktijk blijkt dat maatschappelijke herbestemmingsprojecten een belangrijk ruimtelijk, economisch en mentaal kader vormen voor diverse andere circulaire processen.

Miss Miyagi specialiseert zich in het initiëren en coördineren van bottom-up **herbestemmingsprojecten met een maatschappelijke meerwaarde**. Wij zetten ons in om commercieel 'onontwikkelbare' panden (vaak met slopen bedreigd) toch een maatschappelijke relevante én economisch rendabele herbestemming te geven. Van groot belang daarbij is **de juiste match** tussen de te herbestemmen gebouwen, de gebruikers en de investeerders. Voor die cruciale 'matchmaking' tussen panden en gebruikers ontwikkelden we reeds een **digitaal vastgoedplatform**.

Met dit project willen we de mogelijkheid onderzoeken om bottom-up **financieringsvormen te integreren in het platform**, en dat uittesten met een aantal concrete cases. Zo kunnen we onze **herbestemmingsmethode opschalen** en een nog significantere bijdrage leveren in de transitie naar een circulaire stad.

Concreet willen we eerst **inzicht krijgen in de diverse bestaande vormen van financiering** en de mogelijkheden en beperkingen voor vastgoedontwikkeling en herbestemmingsprojecten. Op basis daarvan willen we een **juridische structuur oprichten** die geschikt is als investeringsfonds. Vervolgens willen we een **digitaal prototype van het investeringsplatform** ontwikkelen én dat platform uittesten voor **drie cases**.

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

- 1** We hebben het **eerste coöperatief investeringsfonds in Vlaanderen** opgericht dat zich focust op **maatschappelijke herbestemmingen van vastgoed**. Dat levert zowel direct als indirect een positieve bijdrage tot de transitie naar een meer circulaire economie.
- 2** Momenteel hebben we **drie concrete herbestemmingsprojecten** lopen, waaronder de realisatie van een incubator voor circulaire economie op een vervuilde site. De totale investeringskost bedraagt meer dan 20 miljoen euro.
- 3** We haalden **al 700.000 euro** op voor de realisatie van onze herbestemmingsprojecten. We hebben de ambitie om **tegen 2022 zo'n 3 miljoen euro** te verzamelen.
- 4** We hebben ingezet op **disseminatie** van ons project en onze methodologie door middel van verschillende (lokale, nationale en internationale) publicaties, lezingen en debatten.

KERNCIJFERS

40
investeerders bij de start

1.500.000
opgehaald kapitaal

1.000
mensen bereikt

3
miljoen doelkapitaal na 2
jaar

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

- 1** Het integreren van een financieringscomponent in een dienstverleningsmodel heeft **grote consequenties voor de interne en externe werking** van een organisatie.
- 2** De integratie van een financieringscomponent in een **organisatie die zich focust op innoveren en experimenteren**, staat soms **in contrast met de vraag naar zekerheden** van investeerders.
- 3** **Onze aanpak** waarbij we onze innovatieve ideeën zo veel mogelijk met externen **bespreken** en zo snel mogelijk in de realiteit **uittesten**, bleek een groot voordeel in de ontwikkeling van het fonds.
- 4** We hebben **veel inzicht verworven in de bankwetgeving, juridische structuren en de financiële wereld** in het algemeen. Het besef dat we ons in een schuldgedreven economie bevinden met kunstmatig lage rente was een bevestiging van ons uitgangspunt om te **zoeken naar nieuwe vormen van meerwaardecreatie**.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

Hoewel de operationele uitrol van het project nog in de startblokken staat, oogt het veelbelovend: de concrete herbestemmingsprojecten én reeds ingetekende investeerders tonen aan dat we de **interesse hebben gewekt van heel diverse stakeholders**.

Het is de bedoeling om het fonds de komende jaren **op te schalen naar vijf tot tien projecten** met een totale waarde van meer dan 50 miljoen euro.

▶ PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

▶ PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2018-085
 Looptijd: 12/2018 tot 11/2020
 Subsidiebedrag: € 100.000

Een project van:

Rikolto België vzw (Vredeseilanden)

Samen met:

Voedselteams vzw, Provincie Vlaams-Brabant, Streekproducten Vlaams-Brabant vzw, Stad Leuven, Leuven 2030 vzw, Innovatiesteunpunt vzw, Foodwin vzw, Boeren-

Kort'om Leuven

Kortere keten voor voedsel en voedselresten rond Leuven

HET PROJECT IN HET KORT

Rikolto België (het vroegere Vredeseilanden) wil een **efficiëntere en kortere keten voor voedsel en voedselresten** in Leuven en omstreken. Daarom werd het **nieuwe distributieplatform Kort'om Leuven opgericht**: een plek dat lokale boeren, supermarkten, restaurants en consumenten samenbrengt.

Het idee is om verse producten zoals aardappelen, groenten, fruit, zuivel, vlees en **verwerkte producten** zoals confituren, honing, fruitsappen, bier ... op te halen bij producenten in een **straal van 15 tot 20 km rond Leuven**. Vervolgens leveren we die producten bij geïnteresseerde afnemers uit Leuven en nabije omgeving, o.a. horeca, supermarkten, winkels, grootkeukens, voedselteams ...

Zowel de ophaling als de levering willen we zo **efficiënt** mogelijk aanpakken, met **milieuvriendelijk transport** aangepast aan de stadscontext.

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

- 1** In oktober 2020 zijn **16 producenten** aangesloten bij Kort'om Leuven (waarvan 6 in proefperiode). Een overzicht daarvan is te vinden op onze **handige webshop**, www.kortomleuven.be, gemaakt in samenwerking met Linked.Farm.
- 2** Het platform telt **20 aangesloten b2b-klanten**, waarvan zeker 10 afnemers wekelijks bestellen. Het gaat vooral over **supermarkten en winkels** (Content Leuven, Match Leuven, Carrefour Herent ...) en in mindere mate de **horeca** (cfr. coronacrisis).
- 3** Onze omzetcijfers zien er goed uit en die trend blijft stijgen: eind 2020 bedroeg de gemiddelde **maandomzet 21.000 euro**.
- 4** We dragen niet enkel zelf een steentje bij aan het **vermijden van voedselafval** en het **valoriseren van voedselresten**, maar we **inspireren ook andere actoren uit de keten**: producenten, distributeurs en afnemers.

KERNCIJFERS

1
coördinator: Michael
Moulaert

16
producenten

20
b2b-klanten: winkels en
horeca

21.000
euro maandomzet

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

- 1** Voor dit soort projecten is **vraaggericht** kunnen werken erg belangrijk. Een groot draagvlak bij de lokale bevolking is veel waard. We zijn ervan overtuigd dat een multistakeholdercoöperatie het initiatief nog sterker zou maken, want zo kunnen afnemers en burgers het initiatief meebesturen.
- 2** Het opzetten van een dergelijke coöperatie is een proces dat **veel tijd** vraagt. Het is wel belangrijk die tijd te nemen, zodanig dat we de **goede werking in de toekomst** kunnen garanderen.
- 3** **Logistiek vormt een hoge kost**, maar door te werken met tweedehands transportmiddelen reeds aanwezig bij de producenten kunnen we aanzienlijk besparen. Het motto van de coöperatie is 'samen zijn we sterk'.
- 4** Met **veel verschillende producenten en afnemers** samenwerken vraagt **meer tijd om vooruit te komen**, maar het geeft ook meer kansen op mooie, duurzame resultaten op lange termijn.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

Voorlopig ziet onze omzet er goed uit: indien de **stijgende trend** zich verderzet, zal Kort'om Leuven in de loop van de komende 12 maanden het **break-evenpunt** bereiken. Dat betekent dat we een voltijdse coördinator kunnen betalen.

Ook mikken we op **extra investeringen** en/of subsidies voor infrastructuur zoals **rollend materieel**, om een **opslagplaats** te huren en **loonkosten** te betalen. Op die manier hebben we meer ruimte om te groeien en nog meer producten en afnemers aan te trekken.

Verder willen we graag **samenwerken met andere organisaties** uit Leuven met een gelijke missie, omdat we merken dat we vaak dezelfde noden hebben. Zo kijken we bijvoorbeeld uit naar partners tegen voedselverspilling (bvb. Robin Food of Solikoop) waarmee we stockage- en transportkosten kunnen delen.

Ten slotte zijn we ook erg geïnteresseerd om **gelijkaardige initiatieven in andere centrumsteden** op te starten.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

▶ PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2018-087
 Looptijd: 12/2018 tot 06/2020
 Subsidiebedrag: € 100.000

Een project van:

VITO

Samen met:

Resiterra nv, De Watergroep, Atrium Green

Water on Stage

toekomstgericht lokaal waternetwerk voor Hertogensite in Leuven

HET PROJECT IN HET KORT

In tijden van urbanisatie, langere droogteperiodes en intensere neerslag door de klimaatwijziging neemt het belang van een **doordacht watermanagement met circulair gebruik van alternatieve waterbronnen**, zoals grijs water en regenwater, aanzienlijk toe.

Dankzij grootschalige reconversies van stadswijken is **actie op relatief korte termijn** mogelijk. Zo vormt de **Hertogensite in Leuven**, één van de grootste nieuwe binnenstedelijke ontwikkelingen (6ha) van Europa, een uiterst geschikte locatie voor een **zichtbaar referentieproject**.

Via het **project Water on Stage** wil de onderzoeksinstelling VITO, in samenwerking met drinkwaterbedrijf De Watergroep, projectontwikkelaar Resiterra en tuin- en landschapsarchitect Atrium.Green een ontwerp opstellen voor een **toekomstgericht, duurzaam waternetwerk** op de site.

Het doel van dit project is onderzoeken hoe we water op een slimme en schone manier opnieuw meer kunnen integreren in het stedelijk weefsel. We willen inzichten verstrekken over de **mogelijkheden voor waterbesparing, lokale en circulaire waterzuivering** en het optimaal **inzetten van regenwater** binnen stadsontwikkelingsprojecten.

Het finale ontwerp van het project leverde een **gedeeltelijk decentraal waternetwerk** op met aandacht voor zowel technologische, economische, sociale als wetgevende aspecten. Het omvat onder meer het inzetten van **alternatieve waterbronnen** voor toiletspoelingen (preferentieel vacuümtoiletten) en voor vijf nieuwe **groenblauwe buitenzones** gericht op comfort, beleving en de **reductie van lokale hittestress**.

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

- 1** We werkten stapsgewijs en op iteratieve wijze **een lokaal waternetwerk** uit, met telkens evaluaties op basis van waterbalansen, kosten-batenoefeningen en rekening houdend met sociale en wetgevende aspecten.
- 2** Het finale ontwerp omvat een waternetwerk dat op jaarbasis een **totale besparing van 3,7 miljoen liter leidingwater** (30%) oplevert dankzij het (her) gebruik van hemelwater en grijswater, de plaatsing van vacuümtoiletten, ...
- 3** Het ontworpen waternetwerk telt **vijf groenblauwe recreatieve buitenzones** voor het verlagen van de hittestress en een aangename buitenbeleving.
- 4** We maakten een **monitorings- en communicatieplan** op voor de verdere opbouw van het waternetwerk. Het stelt welke opvolging en sturing nodig is in de volgende fases en hoe we resultaten op behapbare wijze kunnen communiceren naar operatoren, bewoners en geïnteresseerden.

KERNCIJFERS

30%
potentiële waterbesparing

10
jaar

3°C
hittestress reductie

5
blauwgroene zones

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

- 1** Het ontwerp van een toekomstgericht lokaal waternetwerk vergt een **nauwe samenwerking tussen de stakeholders**. Dat is van essentieel belang willen we een gunstige kosten-batenstructuur bekomen en tegelijk esthetische, wettelijke, sociale en ecologische verwachtingen en richtlijnen respecteren.
- 2** **Creativiteit** ontbreekt vaak in het ontwerp van waternetwerken. Daarom is het belangrijk **niet enkel ingenieurs** te betrekken bij het ontwerp, maar **ook (landschaps)architecten**. Dankzij hun inbreng konden we bijvoorbeeld zorgen voor een verhoogd comfortgevoel dankzij groenblauwe buitenzones.
- 3** Grote nieuwbouwprojecten zoals de Hertogensite in Leuven vormen de **ideale locatie** voor **innovatie en optimalisatie van milieuvraagstukken**. Op relatief korte termijn kunnen hier state-of-the-artconcepten geïntroduceerd worden.
- 4** Een site met de omvang en visibiliteit van de Hertogensite in Leuven heeft eveneens een **belangrijke voorbeeldfunctie** en een grote sensibiliserende waarde.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

De grootste positieve impact die Water on Stage creëert, is het **sterk gereduceerd drinkwaterverbruik** (zo'n 2 olympische zwembaden per jaar) en een aangenaamere beleving op de site dankzij **groenblauwe zones**.

Voor Resiterra dient dit project als **inspiratie voor toekomstige bouwprojecten**, waar al vroeg alternatieve waterbronnen en groenblauwe invullingen kunnen worden opgenomen in de plannen.

Voor drinkwaterbedrijf De Watergroep bieden de resultaten van dit project **nieuwe inzichten over de toekomst van een decentraal waterbeheer** en hun potentiële rol hierbinnen als beheerder van collectieve watersystemen.

Atrium.Green ziet een groeiende noodzaak in creatieve, esthetische, maar tevens functionele ontwerpen van **groenblauwe buitenruimtes**. Daarmee kan een optimalisatie van het waterbeheer gekoppeld worden aan een aangenaamere buitenbeleving, verminderde hittestress en een gezonder leefklimaat.

Voor VITO ten slotte biedt dit onderzoeksproject een grote meerwaarde in de verdere ontwikkeling en toepassing van de **software WaterArchitect**. Deze tool kunnen we nu toepassen bij toekomstige residentiële nieuwbouwprojecten.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

▶ PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2018-090
 Looptijd: 12/2018 tot 06/2021
 Subsidiebedrag: € 90.000

Een project van:

Muurtuin bvba

Samen met:

Ecoverbo, Mastop Totaaltechniek BV, Crodeon, Universiteit Gent, Universiteit Antwerpen, PCS en Vlakwa

Total Value Wall

Groen integreren in de stad: na groendaken, nu muurtuinen

HET PROJECT IN HET KORT

Vooral in verstedelijkte gebieden, waar mensen alsmaar compacter en dichter bij elkaar gaan wonen, wint de integratie van groen in de stad steeds meer aan belang. Naast de meer bekende groendaken zijn ook groene gevels of muurtuinen aan een steile opmars bezig. Muurtuinen zijn inmiddels bij elke architect wel bekend door prestigieuze projecten in binnen- en buitenland, maar worden ondanks de vele voordelen nog te weinig toegepast in de praktijk.

Muurtuinen bvba wil via dit project **de voordelen van een verticale muurtuin aan een breed publiek bekend maken**. Zo willen we onze eigen ontwikkelde muurtuin, de Total Value Wall, demonstreren aan de hand van **twee voorbeeldprojecten**: op een school in Lier en aan een stadswoning in Gent.

Onze Total Value Wall is een innovatieve multidisciplinaire muurtuin die werkt als een **volwaardige bouwschil** met heel wat voordelen: een betere **thermische en geluidsisolatie**, een langere **levensduur** van de gevel, een **lager brandrisico** ... Ook **capteert** de muur **fijn stof** en houdt hij hemelwater vast.

Via deze voorbeeldprojecten willen we graag een **bijkomende toepassing** van onze muurtuin testen, namelijk de mogelijkheid om de **verticale tuin in te zetten als waterzuiveringssysteem**.

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

- 1** Dankzij de voorbeeldprojecten konden we onze kennis uitbreiden over **de muurtuin als waterzuiverende technologie**, door de tuin in te zetten als systeem om grijs water te zuiveren tot water voor laagwaardige toepassingen. Zo ontstond de **Total Value Wall 2.0**.
- 2** Door de nauwe samenwerking met de Universiteit Gent en Universiteit Antwerpen heeft dit project geleid tot **nieuwe wetenschappelijke kennis en publicaties**, waaronder een wetenschappelijk artikel in de Journal of Environmental Management.
- 3** We hebben veel aandacht besteed aan **disseminatie** en zijn erin geslaagd de voordelen van de muurtuin beter bekend te maken bij een **gespecialiseerd én algemeen doelpubliek**, o.a. via artikels in vakbladen, de krant, sociale media, een slotwebinar ...

KERNCIJFERS

2
demonstratieprojecten

1
wetenschappelijk artikel

2
persmomenten

80
deelnemers webinar

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

- 1** Het **wetgevend kader bemoeilijkt de implementatie van innovaties**. Innovatieve technologieën moeten nog te vaak worden bijgestuurd om in het regelgevend kader te passen. Regelluwe zones zouden innovaties meer kansen geven om zich te ontwikkelen.
- 2** Een **goede betrokkenheid** van alle partijen in de keten en een **duidelijke onderlinge communicatie** is van groot belang. Wat betreft de eindgebruiker moeten we een goed evenwicht vinden tussen een vlotte communicatie enerzijds en (meer) ontzorging anderzijds.
- 3** Ondanks de **grote ecologische en maatschappelijke meerwaarde**, hangt de **implementatie vooral af van het kostenplaatje**. De bouwheer moet de kosten vaak alleen dragen, terwijl de baten voor de hele omgeving en maatschappij groot zijn. Een vorm van beloning vanuit de overheid zou welkom zijn.

PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

Op basis van de laatste testresultaten en ervaringen van eindgebruikers zullen we onze Total Value Wall 2.0 verder laten evolueren naar een **Total Value Wall 3.0**, waar de focus ligt op **meer ontzorging van de eindgebruiker**.

We hebben al een **aantal klanten**, zowel bouwheren als particulieren, die ons systeem hebben voorzien in hun bouwproject. We verwachten de nieuwe generatie muurtuinen te plaatsen vanaf eind 2021. De meerwaarde van ons project is alvast bewezen en gekend, de vraag is er, hopelijk volgt er nog een passend wetgevend kader ...

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

▶ PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2018-091
 Looptijd: 12/2018 tot 02/2021
 Subsidiebedrag: € 100.000

Een project van:

Bureau Bouwtechniek

Samen met:

Universiteit Antwerpen (Faculteit Toegepaste Ingenieurswetenschappen, Onderzoeksgroep Energy & Materials in Infrastructure and Buildings)

Schoolbouwprojecten circulair aanbesteden?

Een groter draagvlak voor circulaire bouwprincipes

HET PROJECT IN HET KORT

Studies tonen aan dat we met onze wereldbevolking meer grondstoffen gebruiken en afval produceren dan wat onze planeet aankan.

Zowel Bureau Bouwtechniek als Universiteit Antwerpen hebben al meerdere jaren de ingesteldheid om duurzaamheid te integreren in de dagdagelijkse werking. Vandaar het initiatief om samen te werken aan oplossingen om onze planeet in de toekomst minder te belasten.

Met dit onderzoekstraject willen we een **breed publiek aanzetten tot meer circulair bouwen** en op zoveel mogelijk spelers binnen het bouwproces inspelen.

Concreet willen we de focus leggen op een **inventarisatie van circulaire producten en diensten**, alsook een **groter draagvlak creëren voor circulaire bouwprincipes** door de verschillende bouwpartners van bouwprojecten over het thema te **sensibiliseren**.

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

- 1 Na marktonderzoek hebben we de **circulaire materialen en producten geïnventariseerd** en verwerkt in een online overzicht op ProReMat.be. Die inventarisatie biedt geïnteresseerden een duidelijk overzicht en toont de **vele mogelijkheden binnen circulair bouwen**.
- 2 Door materialen die (zullen) worden afgebroken overzichtelijk te documenteren in een inventaris en daarbij actief op zoek gaan naar mogelijke hergebruikers, **bieden we veel materialen een meerwaarde en een tweede leven**.
- 3 We voerden een aantal interessante **casestudy's** uit waarin we onze theorie konden uittesten in de praktijk, zij het op kleinere schaal. Die praktijkvoorbeelden vormden een **essentiële en uiterst leerrijke realitycheck**.
- 4 Life Cycle Analysis (LCA) en Life Cycle Cost (LCC) bieden de bouwheer, in tegenstelling tot louter de investeringskost, **veel extra inzichten** over het valoriseren van duurzaamheid. Het geeft hem de **wetenschappelijke ondersteuning** om keuzes te maken die **rekening houden met de milieu-impact**.

KERNCIJFERS

189

hergebruikte materialen

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

- 1 Het is belangrijk dat de **audit en materiaalanalyse** van een bestaand gebouw op de projectsite gebeurt **vóór de opdrachtomschrijving**, of ten minste voor de aanvang van het ontwerp. Dat zal het hergebruik van het gebouw en/of zijn materialen veel meer stimuleren.
- 2 De **principes van circulair bouwen moeten worden gedragen door alle spelers** die meewerken aan het bouwproject. **Duidelijke en overtuigende communicatie** over die circulaire principes zal mee de slaagkans van de integratie bepalen.
- 3 Er zijn niet altijd drie of meer onafhankelijke circulaire producten beschikbaar om een circulair voorstel te mogen voorschrijven bij overheidsopdrachten. Een **prestatiebestek** biedt soms een oplossing.
- 4 Offertes aanvragen met een opgelegde bovengrens voor kostprijs en die beoordelen op basis van LCC en LCA is mogelijk. Het werkt **stimulerend** als de opdrachtgever of ontwerper zelf **actief de markt bevroegt**.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

Dankzij het project zijn er bij ons momenteel **twee voltijds equivalente medewerkers** die advies verlenen rond circulair bouwen. De nieuwe dienst binnen ons adviesbureau biedt zowel antwoord op de vraag naar LCA- en LCC-studies als op de vraag naar begeleidingstrajecten binnen ontwerp- en productontwikkeling. We blijven dus zowel **intern als extern focussen** op de integratie van de circulaire economie in de bouw.

De casestudy campus Paardenmarkt wordt verder opgevolgd, en de eindresultaten en het projectverloop zullen we verwerken in een **presentatie met oog op kennisdeling**.

Verder zullen we **blijven inzetten op kennisdeling** over circulaire ontwikkelingen in lopende projecten via **lezingen en lerende netwerken**. Ook zullen we de gevormde banden met kennis- en overheidsinstanties aanhouden en zo meewerken aan een **gestructureerde transitie naar een circulaire bouwwereld**.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

▶ PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2018-095
 Looptijd: 12/2018 tot 12/2020
 Subsidiebedrag: € 100.000

Een project van:
 tspelopdewagen vzw

Tspelopdewagen

Circulaire inclusieve koffiebar en spelletjeswinkel

HET PROJECT IN HET KORT

Tspelopdewagen vzw werd opgericht met meerdere doelen voor ogen. Zo willen we met dit project in de eerste plaats een **spelletjescafé en inclusieve koffiebar** uitbouwen: een plaats waar iedereen zich welkom voelt voor een spelletje, een drankje of een babbel. Binnen dat concept willen we hier **personen met een verstandelijke beperking hun eerste stappen laten zetten op de arbeidsmarkt**. In die zin willen we graag ook de rol aannemen van een **opleidingscentrum**, waar personen met een verstandelijke beperking uit de omgeving leren om te werken. Op langere termijn denken we eveneens aan een training voor zelfstandig wonen.

Het pand waarin dit project wordt uitgebouwd, wordt volgens **circulaire principes gerenoveerd**, en die principes willen we ook meenemen in de manier waarop we de bar uitbaten. Zo zullen we een **lokaal netwerk van leveranciers** opbouwen, en zetten we alles in om **zo weinig mogelijk afval** te produceren.

Dit basisconcept willen we op termijn nog uitbreiden met **andere circulaire voorbeeldprojecten**, zoals een materialenbib voor spelletjes en natuureducatief materiaal, een zadenbib, een ontmoetingsplaats voor workshops en evenementen rond circulaire thema's ...

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

- 1 We zijn erin geslaagd om een bestaand pand van ruim 200 jaar oud te renoveren tot een **energiezuinig gebouw**, met een licht en gezellig interieur met zoveel mogelijk **hergebruikte materialen, meubilair en toestellen**.
- 2 Voor de koffiebar zullen we een **netwerk** opzetten van **lokale leveranciers en afnemers**, alsook een verbindend netwerk uitbouwen ter ondersteuning van mensen met een (verstandelijke) beperking binnen een **inclusieve setting**.
- 3 Het pand biedt plaats voor een **grote vergaderzaal** die we kunnen omvormen tot een **klaslokaal in theateropstelling**. Die ruimte willen we zo optimaal mogelijk gebruiken en **openstellen voor andere initiatieven en vormingen** rond circulaire thema's.
- 4 Met dit project willen we **inzetten op deeconomie**. Zo zullen we op termijn een **materialenbib** uitbaten voor **spelletjes, natuureducatief materiaal en feestmateriaal**. Er zijn ook plannen voor een **zadenbib**.

KERNCIJFERS

283

verkochte spelletjes (2020)

58 m3

cellulose in wanden en dak

7.500

Wp zonnepanelen

100%

lokale groene stroom

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

- 1 Het is belangrijk om door te zetten en te **blijven geloven in het goede basisconcept** van ons project, zelfs als zaken soms tegenvallen. Zo heeft de coronacrisis heel wat roet in het eten gegooid, maar we geloven in een fijne opstart na de coronamaatregelen.
- 2 We hebben beseft dat circulariteit niet noodzakelijk enkel bereikbaar is via één groots idee. De **verzameling van vele kleine acties** naast elkaar kan een **veel groter resultaat** geven dan verwacht.
- 3 Door de **kleine schaal** van ons project konden we niet alle vooraf geplande circulaire ideeën uitvoeren. Zo bleek bijvoorbeeld het **LAAS- en HAAS-systeem** ('light as a service' en 'heat as a service') **moeilijk te realiseren** in ons pand.
- 4 Het geeft een warm gevoel om te ontdekken dat **veel mensen ons concept toegenegen** zijn. We stellen veelal **positieve verbazing** vast als we de gelaagdheid van het project uitleggen.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

Omwille van de coronacrisis en de lockdown konden we nog niet effectief starten met de voornaamste activiteit van onze vzw: de uitbating van het café en ontmoetingspunt.

Dit project heeft alvast wel een **stevige basis** gelegd voor tspelopedewagen als toekomstig toegangspunt voor **spelen en genieten**, voor training naar **inclusieve arbeid** en als **duurzaam exploitatiepunt** waar verschillende basisprincipes van **circulair ondernemen** bij elkaar komen.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

▶ PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2018-111
 Looptijd: 12/2018 tot 06/2021
 Subsidiebedrag: € 75.000

Een project van:

Staenis bv

Samen met:

De Potterij, Furnibo

Staenis: circulaire vloeropbouw

innovatief roostersysteem voor circulaire vloeropbouwen

HET PROJECT IN HET KORT

Staenis heeft een **innovatief roostersysteem** bedacht dat kan worden gecombineerd met circulaire vloeropbouwen. Het rooster uit **gerecycleerde kunststof** is heel eenvoudig in elkaar te klikken en waterpas te schroeven. Vervolgens wordt het opgevuld met **ecologische vulmiddelen** zoals zeeschelpen of egalisatiekorrels. Het vormt een bijzonder **interessant alternatief** voor de standaard dekvloer ('chape') vervaardigd uit water, cement en zand: het is immers **minder vervuilend, lichter, gebruiksvriendelijker, goedkoper** te plaatsen en achteraf veel eenvoudiger af te breken tot zelfs **recycleerbaar**.

Met dit project willen we ons innovatief concept **verder uitbouwen**. Zo voerden we **onderzoek** naar welke circulaire vloeropbouwen combineerbaar zijn met het Staenisrooster. Daarvoor hebben we een **database** uitgewerkt waarin we alle vulmiddelen, vloeropbouwtekeningen, vloerafwerkingen en hoogtes verzamelden. De verschillende mogelijkheden hebben we vervolgens **uitgetest** in onze demoruimte.

Ook konden we aan de hand van die database op onze website een **vloeropbouwtool** ontwikkelen met bijhorende handleidingen, foto's en video's die doe-het-zelvers helpen de juiste keuze te maken.

Dankzij dit project hebben we de kans om nieuwe vloeropbouwen te lanceren op de markt. Na de testcases in dit project willen we hier zeker verder op inzetten. Circulaire economie is de toekomst en hier geloven we met onze visie heel sterk in.

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

- 1** We ontwikkelden een **handige online vloeropbouwtool** die doe-het-zelvers helpt bij het kiezen van de gewenste vloeropbouw. Iedereen die op zoek is naar een vloeropbouw komt zo ook in contact met circulaire alternatieven voor de standaard 'chape'.
- 2** Circulaire vloeropbouwen met het Staenisrooster worden tegenwoordig dagelijks geplaatst in België. Dat heeft een **positieve milieu-impact**: de circulaire vloeropbouw in combinatie met het Staenisrooster produceert zo'n **22,75 kg/m² minder CO₂**.
- 3** Ook doe-het-zelvers die niet bewust op zoek zijn naar een circulaire vloeropbouw kiezen voor onze circulaire oplossingen, omdat het een **makkelijker, droog en lichter systeem** is dan de standaard vervuilerende dekvloer.
- 4** Ons vloeropbouwstelsel wordt toegepast in **De Potterij, het nieuwe circulaire stadslabo** van Mechelen. De vloer wordt er **dagelijks gebruikt** en het is de ideale plek waar geïnteresseerden het circulaire alternatief **van dichtbij** kunnen **bestuderen**.

KERNCIJFERS

+50.000
m² geplaatst rooster

1.192
klanten

95%
klantentevredenheid

11.333
websitebezoekers per maand

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

- 1** De draagkracht per m² van het Staenisrooster zonder vulmiddel is voldoende, maar we hebben via een werf opgemerkt dat de beperkte puntbelasting voor plaatselijke verzakkingen zorgde. We speelden snel in op dit probleem en pasten de productmatrizen aan in ons ontwerp, wat de draagkracht van het rooster **aanzienlijk verbeterd**.
- 2** Voor een **vlotte plaatsing en lange levensduur** van de circulaire vloeropbouw is het belangrijk dat het gebruikte **vulmiddel droog** is (zodat de houten beplating geen vocht opneemt) en de **beplating vlak**.
- 3** Zolang de **wetgeving** niet **strenger** optreedt tegen de huidige vervuilerende systemen zoals gespoten PUR en standaard 'chape', zal de transitie naar circulaire vloeropbouwen (te) traag op gang komen. Een **verplichte overgangsfase** kan bijvoorbeeld een interessante oplossing zijn.
- 4** Hoewel het Staenis rooster aanvankelijk werd ontwikkeld voor gebruik door professionals, bestaat ons **doelpubliek** momenteel voor 80% uit doe-het-zelvers. De plaatsing van ons systeem is immers zodanig **gebruiksvriendelijk** dat iedere doe-het-zelver het eenvoudig zelf kan plaatsen.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

We gaan een contract aan met een **bouwmaterialenketen uit Frankrijk**: tegen 2022 zal ons product in een groot aantal Franse winkels te vinden zijn. Ook zijn we gestart met een **grote online marketingcampagne** waarmee we heel Europa willen bereiken.

Eens we hiervan de effecten zien, zullen we financieel een pak sterker in onze schoenen staan en kunnen we focussen op de **nieuwe ontwikkelingen**.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

▶ PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2018-118
 Looptijd: 10/2018 tot 10/2020
 Subsidiebedrag: € 100.000

Een project van:
 Regeneration BVBA

Resortecs Smart Stitch

Oplosbaar naaigaren voor eenvoudigere demontage en recyclage

HET PROJECT IN HET KORT

De textielindustrie is de op één na **meest vervuilende industrie** ter wereld. Bovendien is het recycleren van kleding, matrassen en meubilair een **ingewikkeld en handmatig proces**, vooral door de combinatie van veel verschillende materialen (stoffen, ritssluitingen, knopen ...) Er is dringend nood aan een technologie die het mogelijk maakt om **reststromen van textiel efficiënter te hergebruiken** en over te schakelen van een lineaire naar een circulaire toeleveringsketen.

Resortecs draagt bij aan die oplossing dankzij de uitvinding van een **bio-based en hernieuwbare draad die oplost bij hoge temperatuur**. Producten met naden uit dit garen zijn veel eenvoudiger te demonteren, waardoor de verschillende stoffen ook op nieuwe manieren kunnen worden gebruikt.

Met een eerste prototype van het garen konden we al het concept bewijzen. Nu is het tijd om de technische en economische haalbaarheid en de volledige circulaire applicatie rond het garen uitgebreid te **testen en valideren**. Via dit project hebben we in samenwerking met verschillende partners ons naaigaren getest in industriële setting, en waar nodig **verbeterd en geoptimaliseerd**.

Verder hebben we ook een **Life Cycle Cost (LCC) en Life Cycle Assessment (LCA)** uitgevoerd om de **economische en ecologische impact** van ons automatisch demontageproces vast te stellen. Voor deze modellen en berekeningen werden **alle actoren van de waardeketen** (merken, producenten, sorteerdere en recyclagebedrijven) gecontacteerd en bevestigd.

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

- 1** Dankzij dit project konden we de **technische en economische haalbaarheid** van ons naaigaren alsook de **volledige circulaire applicatie** errond valideren voor de verschillende geteste textielproducten: kledij, schoenen en meubilair.
- 2** Ook het **businessmodel en onze manier van samenwerken**, die de circulaire belofte en waardepropositie waarborgt tussen de verschillende stakeholders, konden we via dit project valideren.
- 3** Op basis van de bevindingen van onze testpartners ontwikkelden we **zes verschillende types naaigaren** die de vereisten beantwoorden van alle stakeholders (merken, confectie, wasserijen, klanten en recyclagebedrijven).
- 4** We berekenden de **ecologische en economische winst** die het hele systeem kan opleveren voor de **verschillende schakels in de keten** (zowel merken en producenten als recyclagebedrijven) door middel van de **life cycle cost (LCC)** en **life cycle assessment (LCA)**.

KERNCIJFERS

50%

minder CO2

80%

minder afval

100%

meer hoogwaardige input
voor recyclers

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

- 1** Tijdens de proeven en samenwerkingen met verschillende actoren uit de keten konden we aantonen dat **ons systeem circulaire economie in de mode-industrie ontgrendelt**. We maken immers op industriële schaal **kostefficiënte herwaardering** van textielproducten mogelijk zonder trade-offs.
- 2** Een circulaire economie vraagt om **meer dan enkel technische oplossingen**. De verschillende belanghebbenden in de waardeketen moeten **onderling in verbinding staan** en op een eenvoudige en automatische manier productinformatie kunnen delen.
- 3** Momenteel zijn er nog **enkele productieprocessen en assemblagetechnieken** (zoals nietjes en lijm in meubilair en schoenen) die een **barrière** vormen om een circulair systeem op een grootschalige industriële manier uit te rollen.
- 4** Het zou interessant zijn om de **wetgeving rond import/export en retourneren aan te passen** zodat enkel traceerbare, demonteerbare en recycleerbare producten op de lokale markt terechtkomen, die vervolgens op een kostefficiënte, homogene en duurzame manier kunnen worden herwerkt.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

We willen onze naaigaren en applicaties **verder industrialiseren en op de markt brengen** in samenwerking met onze partners. Ook willen we een **grootschalige internationale commerciële pilot** uitwerken van 50.000 producten. Verder zijn er plannen om een **geautomatiseerde en continue demontagelijijn** met oven te bouwen. Ten slotte willen we verder inzetten op **demonteerbare rivetknopen en andere alternatieve assemblagetechnieken** in modeproductie.

▶ PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

▶ PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

THEMA
KUNSTSTOFFEN &
VERPAKKINGEN

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2018- 127
Looptijd: 10/2018 tot 09/2019
Subsidiebedrag: € 100.000

Een project van:

Love Tomorrow (WEAREONE.world bvba)

Samen met:

Ecoso vzw

CAMP2CAMP

Een tweede leven voor festivaltenten

HET PROJECT IN HET KORT

Op festivalcampings wereldwijd **gaat ontzettend veel kampeermateriaal verloren**: het wordt in quasi nieuwstaat achtergelaten, het sneuvelt volledig of iets daartussenin. Kamperen op festivals is daarmee een uitwas van de lineaire organisatie van onze economie. Die manier van omgaan met grondstoffen en materialen is bijzonder **nefast voor het milieu**, maar ook de **sociale impact is groot**: de lage productieprijs gaan vaak gepaard met schaars betaalde arbeid in ontwikkelingslanden.

Met het project CAMP2CAMP wil Love Tomorrow, in samenwerking met Kringwinkel Ecoso, bijdragen aan **een meer circulaire manier van kamperen**.

Het doel is tweedelig. Enerzijds willen we de **milieu-impact van festivalkamperen minimaliseren** door te focussen op preventie en sensibilisering, hergebruik en recyclage én via product- en systeeminnovaties. Anderzijds willen we graag een sociale meerwaarde creëren, en dat zowel door sociale activering als door het inzetten van kampeermateriaal voor **sociale doeleinden**. Zo willen we bijvoorbeeld sociale inclusie bevorderen door kampeermateriaal aan te bieden aan bepaalde sociale doelgroepen of door de productie in lageloonlanden te verplaatsen naar regionale doelgroepmedewerkers.

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

- 1 Dankzij **verschillende inzamelacties** op festivalcampings verzamelden we in totaal al 143 ton kampeermateriaal dat niet meer automatisch in de verbrandingsoven belandt, maar wordt gerecycleerd of een nieuwe bestemming krijgt.
- 2 Om te vermijden dat er net meer wordt achtergelaten onder het mom 'het gaat naar een goed doel', focussen we tegelijk op **actieve communicatie** en **sensibilisering** bij de kampeerders, zodat materiaal in de eerste plaats terug wordt meegenomen (en hergebruikt).
- 3 We zetten in op **sociale activering**: we creëerden al 7,2 VTE voor doelgroepmedewerkers, werken met vrijwilligers uit sociale organisaties, vluchtelingen uit een asielcentrum ... en we **inspireerden al partners** om gelijkaardige initiatieven te ondernemen.
- 4 Na dit leerrijke traject zijn we klaar om een eigen entiteit te vormen en een **internationale vzw** op te richten. Dat zal onze werking **transpanter** maken, samenwerking met partners vergemakkelijken en **deuren openen** voor nieuwe samenwerkingen.

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

- 1 We kunnen onze **inzamelacties niet oneindig laten lopen** want onze voorraad wordt stilaan te groot om te kunnen herbestemmen. Het ingezamelde materiaal is ook vaak weinig kwalitatief. We verleggen beter onze **focus** naar **duurzamer productdesign**.
- 2 Om kampeerders te sensibiliseren, is **precommunicatie** van essentieel belang. Op het festival zelf gaat de boodschap immers snel verloren in veelvuldige andere prikkels en indrukken. Daarom krijgen festivalbezoekers nu **vooraf** een **e-mail met tips en tricks** rond duurzamer omgaan met kampeermateriaal.
- 3 Een **vlotte vrijwilligerswerking opzetten is niet eenvoudig**, maar we hebben al belangrijke stappen vooruit gezet. Zo verdubbelden we ons aantal vrijwilligers door te kiezen voor werving in sociale organisaties (i.p.v. jeugdbewegingen). Dat zorgt wel voor een extra uitdaging op vlak van coördinatie.
- 4 De **verwerking van de ingezamelde spullen** tot een voorraad perfect gereinigd materiaal klaar voor verhuur, is geen eenvoudige opdracht. Hier is nog **meer efficiëntie nodig**, zowel op vlak van kwaliteit en hygiëne, als om de hoge aantallen op een betaalbare manier gebruiksklaar te krijgen.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

65
ton ingezameld materiaal
(2019)

3.400
huurders kampeermateriaal

9
sociale organisaties
betrokken

7,2
VTE bij
doelgroepmedewerkers

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

Dit project heeft in vergelijking met ons initiële idee **veel meer aandacht gekregen dan verwacht**. Steeds meer mensen geloven in onze missie, er komen meer partners, we hebben meer inkomsten, maar ook meer uitgaven ... Redenen genoeg om dit project in de toekomst verder te zetten en te onderzoeken hoe we CAMP2CAMP rendabel kunnen krijgen.

Zo hebben we onze verschillende activiteiten grondig geëvalueerd om te beslissen waarop onze focus moet liggen in de toekomst. Zo kunnen we onze aandacht beter **verschuiven van inzamelacties naar eigen productdesign** om kwaliteit te blijven bieden en om werkelijk een verschil te betekenen. Tegelijk moeten we nog **sterker inzetten op sensibilisering**, zodat de nood aan inzamelacties daalt.

Hoewel we ernaar streven om **uiteindelijk zelfvoorzienend** te functioneren, zal er voor productinnovatie nog **meer financiële steun nodig** zijn, alsook voor de financiering van de leer- en oriëntatietrajecten.

Om ons voortbestaan te verzekeren, is het tevens belangrijk dat we een **aparte organisatie of entiteit vormen**. Dat zal zorgen voor **meer transparantie en duidelijkheid**, een vlottere manier van samenwerken met onze partners en de deur openzetten voor samenwerkingen met andere festivals. Zo hebben we ontdekt dat een **vzw** het meest geschikt is voor onze huidige activiteiten, maar dan wel eentje met **internationale allure** (ivzw).

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

THEMA
**SAMEN-
LEVING**

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2018-135
Looptijd: 10/2018 tot 09/2020
Subsidiebedrag: € 78.500

Een project van:

De kringwinkel Antwerpen vzw

Samen met:

Congé nv

Circuit x Plein Publiek

Innovatieve en experimentele circulaire beleving

HET PROJECT IN HET KORT

Het project Circuit x Plein Publiek is een samenwerking van De Kringwinkel Antwerpen (Circuit) en Café Congé (Plein Publiek). Het doel is om **thema's rond duurzaamheid en circulariteit** op een aantrekkelijke manier over te brengen aan een **doelpubliek van 18- tot 34-jarigen**.

We focussen daarbij niet enkel op **nieuwere topics rond re-en upcycling**, maar houden onze scope bewust voldoende breed om ook meer **klassieke initiatieven rond hergebruik, herstelactiviteiten, uitleen- en deelinitiatieven** een plek te geven. Om duurzaamheid op zoveel mogelijk verschillende manieren te benaderen, willen we ook thema's rond **voedselverspilling, ecologische vervoersmiddelen en bewust consumeren** onder de aandacht brengen.

De dragers voor het overbrengen van onze thema's zijn een **Facebookpagina** waarop we context aanreiken bij relevante content rond duurzaamheid, een **Instagrampagina** waarop we kritisch denken stimuleren via visuelere prikkels en **maandelijkse fysieke evenementen** in ons containerdorp op de site van Plein Publiek.

We vinden het tevens belangrijk om voldoende **positieve en duurzame alternatieven** aan te reiken om zo ook te komen tot **duurzame gedragsverandering**.

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

- 1** We organiseerden **groepsaankopen** voor **14 duurzame producten**, waarbij in totaal 207 unieke kopers zich inschreven op een of meerdere aankopen.
- 2** Tijdens de coronacrisis linkten we ons thema **hergebruik** aan het populaire begrip **staycation** en organiseerden we een **trip op tweedehandsfietsen in eigen land**. 10 onbekenden beleefden samen een tof avontuur en we toonden aan dat plezier niet perse nieuw materiaal vereist.
- 3** We **ondersteunden twee jonge ondernemers** om hun droomproject werkelijkheid te maken: Botega - upcycled design glassware, drinkglazen gemaakt uit gerecycleerde flessen.
- 4** Via het **project Reclaimed**, een samenwerking met Edmire, tonen we hoe een belangrijke fractie Senseo-koffiemachines met ontbrekende onderdelen toch nog kan worden verkocht.

KERNCIJFERS

49
events georganiseerd

263
groepsaankopen

2.000
km fietsavontuur

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

- 1** Het is niet eenvoudig **mensen warm te maken** voor een thema dat nog niet helemaal is ingeburgerd. En het is nog moeilijker om hen **actief te betrekken** bij events waar de nadruk eerder ligt op informatie vergaren, en niet zozeer op consumeren.
- 2** De **afgelegen locatie van onze pop-upcontainersite** waar onze evenementen werden georganiseerd, was ontegensprekelijk een nadeel. Organische passage is immers broodnodig om een aanzuigefect van geïnteresseerden te creëren.
- 3** Om een voldoende breed publiek te bereiken, is enkel een boodschap rond duurzaamheid overbrengen weinig succesvol. **Mensen zoeken voornamelijk plezier, zingeving en verbinding**. Het is beter om in te spelen op deze primaire behoeften en die dan op een zo duurzaam mogelijke manier vorm te geven.
- 4** **Regelmaat en volharding** zijn belangrijk wanneer het verhoopte succes op zich laat wachten. Het is belangrijk dat ons doelpubliek duidelijkheid heeft over wat het op welk moment van wie kan verwachten. Hiervan afwijken creëert gemakkelijk problemen, zowel intern als naar bezoekers en deelnemers toe.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

Het voortbestaan van Circuit en Plein Publiek is verzekerd. Circuit neemt vanaf 1 mei 2021 intrek in het **Palazzo Verde in de Antwerpse wijk Nieuw Zuid**. Vandaaruit zal het verder timmeren aan de weg richting duurzame gedragsverandering door de nadruk te blijven leggen op positieve alternatieven.

Ook Plein Publiek krijgt een **nieuwe locatie, op de site van Blue Gate**. Het stimuleren van bewuste keuzes bij jongeren door beleving en ervaring vormt een van de belangrijkste speerpunten.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

▶ PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

THEMA
BOUW

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2018- 136
 Looptijd: 05/2018 tot 12/2019
 Subsidiebedrag: € 100.000

Een project van:

OPZ Geel

Partners:

Osar architecten, Hooyberghs NV

Circulair PVT

Circulair Psychologisch Verzorgingstehuis voor OPZ Geel

HET PROJECT IN HET KORT

Het Openbaar Psychiatrisch Zorgcentrum Geel werkt voor haar bouwprojecten al **jarenlang volgens duurzame bouwprincipes**. De laatste tijd hebben we die interesse voor duurzaamheid naar een hoger niveau getild en nu zijn we klaar voor een eerste aanzet **tot circulair bouwen**.

Zo willen we met het project Circulair PVT een **nieuwbouw Psychiatrisch Verzorgingstehuis** ontwerpen en bouwen waarbij we, in samenwerking met architectenbureau Osar, zoveel mogelijk circulaire bouwprincipes trachten te incorporeren in het proces.

We kiezen bewust voor **bouwmaterialen** die op langere termijn nog herbruikbaar zijn, zonder daarbij ons **budget** uit het oog te verliezen. We streven ernaar te werken met duurzame materialen die niet enkel voor ons als bouwheer waarde hebben, maar ook **voor de omgeving**. Zo kozen we o.a. voor duurzamere alternatieven voor de gevel (door te werken met het duurzame systeem van Facadeclick), de spouwisolatie (op basis van melkzuur) en de plafonds (koeling- en verwarmingssysteem op basis van leem).

Op die manier willen we niet enkel voldoen aan **toekomstige bouwnormen** rond o.a. energieprestaties, maar willen we ook graag een **voorbeeldfunctie** uitoefenen en oude **barrières doorbreken**.

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

1

De meeste **circulaire doelstellingen** die we hadden vooropgesteld, **werden waargemaakt**: de gevels werden opgetrokken uit **klikstenen**, we gebruikten **duurzaam leem** voor de plafonds en ook de **duurzame spouwisolatie** is (deels) gelukt.

2

We hebben samengewerkt met een **sociale onderneming** die inzet op **duurzame tewerkstelling** van **doelgroepmedewerkers**. Dankzij de werkervaring die zij opdeden tijdens ons project, kunnen ze later doorstromen naar het gewone arbeidscircuit.

3

Met dit project geven we een **inspirerend praktijkvoorbeeld** en een belangrijke signaal naar andere instellingen en ondernemingen. De combinatie van duurzaam bouwen en sociale tewerkstelling kan mooie perspectieven bieden voor lokale besturen.

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

1

Circulair bouwen kent een grote opmars, maar heeft nog af te rekenen met **veel negatieve (voor)oordelen**. Het was niet altijd eenvoudig om partners te overtuigen van de reële meerwaarde. Toch heeft dit project ons geleerd dat we als bouwheer **circulariteit moeten durven eisen als noodzakelijk criterium**.

2

De bouwsector houdt erg vast aan methoden die hun waarde al bewezen hebben. Faalkosten kunnen zeer groot zijn. Maar de **toekomstvisie van een project mag niet worden vergeten**: zo is er een groot verschil tussen een residentieel project voor snelle verkoop en de bouw van een zorgpatrimonium.

3

Er wordt vaak gedacht dat **circulair bouwen duurder is**. Wij konden nu het tegendeel bewijzen. Het provinciebestuur maakte ook gebruik van onze projectvoorstelling om lokale besturen te laten nadenken over circulair bouwen voor geplande projecten, gecombineerd met sociale tewerkstelling.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

Dankzij dit project konden we het duurzame aspect van onze bouwprojecten naar een hoger niveau tillen. Het kan een **mijlpaal** worden voor vele toekomstige plannen. Daarnaast willen we graag een **pioniersrol** uitoefenen en met andere actoren in dialoog gaan over hun toekomstige projecten. Lokale besturen of andere organisaties zijn dan ook steeds **welkom voor een bezoek**.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

▶ **PROJECTFICHES**

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

Bouwen op/aan gezonde bodem

Samen strijden tegen bodemdegradatie

HET PROJECT IN HET KORT

Onze bodem vervult een heel aantal belangrijke economische, maatschappelijke en ecologische functies, genaamd **ecosysteemdiensten**: voedsel- en biomassaproductie, bron van grondstoffen, waterhuishouding, habitat voor dieren en planten ... Als de bodem in staat is al die ecosysteemdiensten te vervullen, mogen we spreken van een **gezonde bodem**.

Een gezonde bodem speelt ook een **belangrijke rol in de circulaire economie**, want om onze bodem gezond te houden, moeten we er duurzaam mee omspringen. Dat is bijvoorbeeld uiterst belangrijk in het kader van **bouw- en infrastructuurprojecten** en kan niet zonder een goede samenwerking van de verschillende betrokken actoren. Zij moeten zich te allen tijde bewust zijn van de impact van hun activiteiten op de uiteindelijke kwaliteit van de bodem.

Met het project **Bouwen op/aan gezonde bodem** ging Immoterrae op zoek naar **de belangrijkste bedreigingen voor de bodem** als gevolg van bouw- en infrastructuurwerken. Daarnaast willen we de verschillende stakeholders **bewust maken** van het belang van een gezonde bodem en **concrete oplossingen aanreiken** om bodemzorg te integreren in de uitvoering van grondwerken.

Wij denken dat via een **multidisciplinaire aanpak** elke schakel in de keten zijn waardevolle bijdrage kan leveren en we kunnen voorkomen dat de verschillende (onder)aannemers elkaar tegenwerken. Zo kunnen opdrachtgevers **al van in de ontwerpfase** concrete maatregelen opnemen in het lastenboek. Evengoed is het belangrijk om de **'ontvangers' van de grondoverschotten nauwer te betrekken** en niet enkel te focussen op het terrein waar gronden vrijkomen.

PROJECTGEGEVENS

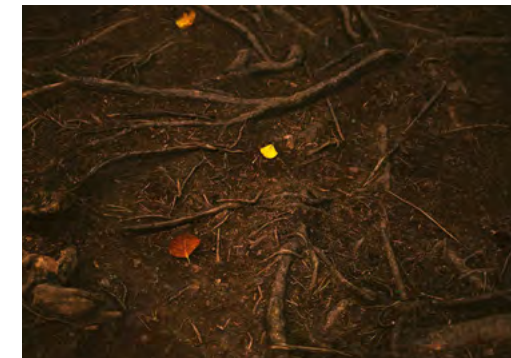
Dossiernummer: 2018-138
 Looptijd: 12/2018 tot 12/2020
 Subsidiebedrag: € 90.000

Een project van:

Immoterrae

Samen met:

Grondbank vzw, Vlaamse Confederatie Bouw, Vlaco vzw, Agro Energiek bvba, GLDC Bvba

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

- 1 Via verschillende **sensibiliseringsfiches met bondige informatie** over het **belang en de voordelen van bodemzorg** willen we betrokkenen bewust maken van de problematiek, hen motiveren actie te ondernemen en hen vervolgens naar de juiste en meer gedetailleerde informatie leiden.
- 2 We maakten **factsheets met meer gedetailleerde informatie rond specifieke thema's binnen de bodemzorg**, zoals 'Japanse duizendknoop en grondverzet' (om verdere verspreiding te vermijden), 'bodemverdichting' (over de negatieve impact en mogelijke preventie maatregelen) ...
- 3 We creëerden **leidraden op maat van specifieke doelgroepen** binnen de sector, met daarin de nodige aandacht voor bodemzorgprincipes, bijvoorbeeld de 'leidraad bouwheren'.
- 4 Via een **webinar** brachten we **verschillende betrokken stakeholders samen** rond het thema. Dit initiatief werd door de sector erg geapprecieerd en bezorgde ons veel positieve feedback en vraag naar meer.

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

- 1 Dit project toont aan dat bodemzorg een **complex onderwerp** is waar verschillende betrokken partijen uit de sector **weinig vertrouwd** mee zijn. Het is belangrijk om dit thema de komende jaren op te delen in **verschillende deelaspecten** en om te zetten in **behapbare informatie** voor het doelpubliek.
- 2 Willen we het thema bodemzorg verankeren in de werkprocessen van aannemers, dan zullen bestekken daarover **duidelijke criteria en richtlijnen** moeten bevatten. **Publieke opdrachtgevers** kunnen hier een **voorbeeldfunctie** vervullen, gesteund door een goed beleid.
- 3 Bodemzorg vereist een ruimere kijk op bodemmaterialen. Het **technisch verslag** is een nuttige tool om **uitgebreidere informatie** te verzamelen over verschillende toepassingsmogelijkheden. Er is een **belangrijke rol** weggelegd voor **bodembeheerorganisaties** om die data te verzamelen.
- 4 Ook **afnemers** moeten duidelijk aangeven aan welke eigenschappen het bodemmateriaal moet voldoen. De uitdaging hierbij zal zijn om aanbod- en vraagzijde te laten overeenkomen.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

De webinar in november 2020 was met meer dan 180 deelnemers zeker geen eindpunt. Veel deelnemers werken momenteel een aantal actiepunten uit om de **resultaten van het project verder in de praktijk om te zetten**, zoals het organiseren van **opleidingen** of het schrijven van **typeposten** m.b.t. bodemzorg.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2018-144
 Looptijd: 12/2018 tot 10/2020
 Subsidiebedrag: € 100.000

Een project van:

Glocal4impact BVBA

Samen met:

GOESTHING BVBA, Architectenassociatie
 ARAS BVBA, Buurtcomité Heihoek (feitelijke
 vereniging)

Mindshift van lineair naar circulair

Een methodiek voor een holistische transitie met casevoorbeeld SON-site

HET PROJECT IN HET KORT

Het project Mindshift van lineair naar circulair werd gecreëerd door Glocal4impact bvba. Het doel is een **methodiek uitwerken** om bij de ontwikkeling of renovatie van een bepaalde buurt, wijk, stadgedeelte ... **zoveel mogelijk stakeholders te betrekken** en iedereen op een circulaire manier te laten meedenken. De focus ligt op het **coöperatief engageren van alle betrokken partijen** (architect, landschapsontwikkelaar, aannemer, uitbater, buurtbewoners ...) **via allerlei activiteiten**.

Daarbij baseren we ons op de **Theory U-methode**, een veranderingsmanagementmodel dat mensen in verschillende stappen laat loskomen van een bestaand referentiekader om onbevooroordeeld en met een open kijk ruimte te maken voor het nieuwe.

We hebben de methodiek uitgetest met een **casevoorbeeld**: de transformatie van de **SON-site in Mechelen** tot een **Europese eco-innovatiehub rond duurzaamheid**, door Sundry Seeds Mechelen. Op de vernieuwde site is er ruimte voorzien voor ondernemerschap in diverse ketens: een stadsakker, brasserie, Fairbnb, co-werkplek en co-ontspanningsruimte. De sleutelvraag is hoe de cvba tijdens de verschillende

stappen van de herbestemming **enthousiaste burgers en buurtbewoners kan betrekken** en verantwoordelijkheid laten dragen.

Het project bestaat uit **twee fases**. In een eerste fase ligt de focus op het verkrijgen van **theoretisch inzicht** door middel van stakeholdermapping, een analyse van het renovatieproces, de doelgroep ...

In een tweede fase worden allerlei **activiteiten** ontwikkeld en getest die de interactie en betrokkenheid van **buurtbewoners, bouwprofessionals en duurzame sympathisanten** versterken: een **opendeurdag** met circulaire lezing en impactgesprek, een **veranderingstraject** met bouwprofessionals, **workshops** rond circulair renoveren voor buurtbewoners en bouwactoren, circulaire **mentoring** van aannemers, een **buurtconsultatie** over het masterplan ...

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

- 1** We hebben **verschillende tools toegepast** bij de herbestemming van de SON-site om **burgerinitiatieven** te ondersteunen en stakeholders te **adviseren** bij het uitwerken van ideeën tot concrete projecten, bijvoorbeeld een stakeholdersinventaris, buurtconsultaties ...
- 2** We hebben een reeks **activiteiten getest om verschillende groepen betrokkenen meer circulair te laten (mee)denken**. Die zijn nu bruikbaar om een mindshift van lineair naar circulair te faciliteren bij andere circulaire buurtparticipatie- en ontwikkelingsprojecten.
- 3** We ontwikkelden een **conceptueel ontwerp voor een materialenhub**, een praktische toepassing van ons theoretisch concept, waarbij we in een lerend netwerk met initiatieven uit Leuven, Gent en Antwerpen kennis delen over de ontwikkeling van een lokale materialenhub.
- 4** We creëerden een **theoretisch kader** om transitieprojecten met een doelgroepspecifieke focus te faciliteren, gebaseerd op de vijf stappen van de Theory U-methode. (Door de coronacrisis konden we die nog niet testen.)

KERNCIJFERS

6

contextverkennende
methodieken

4

diepte-interviews met
bouwactor

9

sensibiliserende activiteiten

1

materialenhub ontwerp

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

- 1** Er bestaat een **spanningsveld tussen burgerinitiatief en projectontwikkeling** wanneer een duurzaam idee zich ontwikkelt tot circulair project met waardegedreven commerciële insteek. **Vooroordelen** maken een integrale holistische transitie moeilijk.
- 2** Onze toegepaste methodiek vraagt om **afstand te nemen van het eigen referentiekader**. Dat is niet evident en veel betrokkenen ervaren moeilijkheden om out of the box te denken. Een duidelijke doelomschrijving en een kerngroep die gezamenlijk aan dat doel werkt, zijn basisvereisten.
- 3** We moeten **ons bereik nog trachten te vergroten**. Ondanks onze inspanningen op vlak van communicatie blijft het een uitdaging om een **groter aantal deelnemers** te bereiken voor de activiteiten. Bovendien tonen aanzienlijk meer mannen dan vrouwen interesse.
- 4** Het is heel belangrijk om **aannemers** mee te krijgen in ons verhaal om bepaalde circulaire principes hands-on te kunnen toepassen op de werf. Deelnemen aan professionele circulaire workshops is voor aannemers echter minder evident.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

Het project heeft **veel kennis en ervaringen** opgeleverd over de manier waarop de buurt en andere partijen kunnen worden betrokken in circulaire ontwikkelingsprojecten. Op basis van die kennis formuleerden we **advies** aan Sundry Seeds Mechelen voor de **volgende fases** van de herbestemming. Zo kan een **circulaire werfcoördinator** helpen de werken in goede banen te leiden door de communicatie te faciliteren tussen de verschillende stakeholders. Een vragenlijst, die aannemers invullen bij aanvang en bij oplevering, kan helpen de mindshift in kaart te brengen. Verder kan een **circulaire coach** via wekelijkse meetings de toepassing van circulaire principes volgen. **Sensibiliserende workshops** voor buurtbewoners kunnen ook in het verdere goedkeuringsproces van het masterplan de betrokkenheid verhogen.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

▶ PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

Greenkit

Duurzame ontdekkingsdoos voor ouders in spe

HET PROJECT IN HET KORT

GreenKit wil ouders in spe helpen bij hun zoektocht naar duurzame alternatieven op vlak van babyverzorgingsproducten, -speelgoed, -kleding, -uitzet ... door hen een **ontdekkingsdoos** aan te bieden vol **stalen van duurzame producten en diensten voor baby en moeder**.

Toekomstige ouders krijgen de doos van hun vroedvrouw, doula of draagconsulent tijdens de 6de maand van hun zwangerschap. Zo brengen we ze in contact met circulaire diensten en verantwoorde producten op het moment dat ze actief beginnen nadenken over hoe zij de wereld voor hun toekomstige kind willen inrichten. We hopen met deze doos toekomstige ouders **al van bij het prille begin** te stimuleren om vaker te kiezen voor **tweedehands**, voor gebruik boven bezit, voor **wasbare producten** in plaats van wegwerpproducten, voor **baby- en milieuvriendelijke verzorging** ...

De doos wordt **gratis** aangeboden om **de drempel naar circulaire, duurzame en ecologische diensten en producten zo laag mogelijk te houden**. Door deze alternatieven kenbaar en zo toegankelijk mogelijk te maken, willen we de norm ook langzaam in die richting verschuiven. En als kinderen al van jongs af aan het duurzame alternatief als vanzelfsprekend zien, zullen zij als volwassenen ook makkelijker die keuze maken.

Een bijkomend voordeel van de kit is dat we **kleine, duurzame ondernemingen een kans bieden** om hun gewenste doelpubliek te laten kennismaken met hun duurzame producten en diensten.

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2018-148
 Looptijd: 07/2018 tot 02/2021
 Subsidiebedrag: € 8.000

Een project van:
 GreenKit

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

- 1** In 2019 en 2020 werden al **drie edities** van GreenKit uitgerold in Vlaanderen. Zo'n **27 duurzame ondernemingen** namen (soms meermaals) deel, en in totaal werden al **12.000 ontdekkingsdozen** uitgedeeld.
- 2** We ontwikkelden een **website, Greenkit.be**, waarop ouders in spe een hele reeks blogartikels kunnen vinden met inspiratie om duurzame, circulaire keuzes te maken voor hun baby en gezin.
- 3** De ontdekkingskit kent een groot succes en werd al door **180 verschillende verdeelpunten** over heel Vlaanderen aangevraagd om te verdelen onder zwangere vrouwen.
- 4** Greenkit vormt **voor duurzame ondernemers de ideale manier** om het juiste potentiële publiek op het juiste moment te bereiken.

KERNCIJFERS

12.000

Greenkits

27

deelnemende
ondernemingen

80

blogartikels

14.909

online bezoekers

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

- 1** De schaal van het project heeft **voor iedereen voor- en nadelen**: om ziekenhuizen te bevoorraden is de voorraad bijvoorbeeld te klein, maar voor kleine duurzame ondernemingen is deelnemen aan dit project al snel een (te) grote investering.
- 2** Een aantal deelnemende ondernemingen alsook het maatwerkbedrijf konden nog **een extra duw in de rug gebruiken op vlak van duurzaamheid**, om bijvoorbeeld geen plastic verpakkingen of onnodige flyers te gebruiken, of om reststromen in te zetten als staal voor de ontdekkingsdoos ...
- 3** De Greenkit zelf zo duurzaam en circulair mogelijk maken, vraagt soms een **grotere tijds- en financiële investering**. Zo kost een aantrekkelijke, stevige, herbruikbare doos voor de Greenkit aanzienlijk meer dan het wegwerpalternatief.
- 4** We leerden **onvoorziene problemen ombuigen tot een opportuniteit**. Zo pasten door een vergissing de eerste 4.000 groeimeters niet in de ontdekkingsdoos. In plaats van ze weg te gooien, worden ze nu gebruikt om uit te delen op babybeurzen, via ziekenhuizen, apothekers ...

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

In de toekomst willen we **jaarlijks twee edities** van de Greenkit lanceren in heel Vlaanderen. Ook zullen we blijven **inhoud toevoegen aan onze website**, onder andere via bijkomende blogartikels, om ouders in spe zo goed mogelijk de weg naar duurzamere babyproducten te wijzen.

Verder bekijken we nog de **mogelijkheid om workshops te organiseren** voor toekomstige ouders met interesse in duurzame keuzes voor hun baby en gezin.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

▶ PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

Fair Circulair

Designregio Kortrijk en Kortrijk Expo, samen tegen afval!

HET PROJECT IN HET KORT

Binnen de expo- en beuzensector heerst wereldwijd nog steeds een grote afvalproblematiek.

Met het project **Fair Circulair** willen Designregio Kortrijk en Kortrijk Xpo op lokaal niveau een oplossing uittesten om het **afval en gebruikte materiaal dat na een tentoonstelling of beurs achterblijft, drastisch te verminderen en te herbestemmen.**

Concreet willen we onderzoeken of het economisch haalbaar is om **systematisch** na afloop van bepaalde beurzen **bruikbaar afvalmateriaal** tijdelijk **ter beschikking** te stellen van een **creatieve community**. Zo kunnen bijvoorbeeld scenografen, ontwerpers, artiesten, scholen, studenten ... gedurende een beperkte tijd achtergebleven en nog bruikbaar hout, karton, meubilair... bezichtigen en naar wens meenemen om het een **tweede leven** te geven.

Daarnaast willen we zelf **inspireren en sensibiliseren over hoe het anders en beter kan**, door al op de problematiek te anticiperen tijdens de organisatie van de beurs. Daarom organiseerden we zelf een reeks exposities op een zo duurzaam mogelijke manier, alsook events rond circulariteit en duurzaamheid.

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2018-149
 Looptijd: 12/2018 tot 03/2021
 Subsidiebedrag: € 100.000

Een project van:
 Designregio Kortrijk
 Samen met:
 Kortrijk Xpo

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

- 1** We planden **na afloop van een reeks geselecteerde beurzen** in Kortrijk Xpo een **tijdslot van 2 uur** waarin het achtergelaten en nog bruikbare (afval)materiaal **ter beschikking** werd gesteld van een **creatieve en lokale community**.
- 2** Om zelf het goede voorbeeld te geven, organiseerden we de Kortrijk Creativity Week zo duurzaam en circulair mogelijk. Zo maakten we gebruik van **duurzame en modulaire scenografieën**, werkten we samen met **lokale partners** en **sensibiliseerden** we bezoekers over de problematiek.
- 3** We creëerden een **circulair tentoonstellingsontwerp** (enkel) uit recycleerbaar karton voor de expositie WE ARE THE NEXT GENERATION 2020, die de volgende generatie ontwerpers voorstelde.
- 4** We organiseerden het **online inspiratie-event Creativity Streaming**, waarbij we in drie sessies van 30 minuten in gesprek gingen met **voorvechters van de circulaire economie**. Zowel ondernemers, ontwerpers als studenten kregen het woord.

KERNCIJFERS

476

leden Facebookgroep

4.700

bezoekers event 2019

1.400

bezoekers event 2020

355

bereik online event 2021

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

- 1** Bij het lancering van het project was er **onmiddellijk veel interesse uit verschillende hoeken**: niet enkel de creatieve community uit Kortrijk en daarbuiten was erg enthousiast, maar ook leveranciers van Kortrijk Xpo en expositie- en eventorganisatoren contacteerden ons.
- 2** We merkten dat de expo- en beurzensector de afgelopen drie jaar steeds meer stappen in de juiste richting zette op vlak van duurzaamheid. Dat betekent dat het tijd wordt om **onze focus te verleggen** naar sectoren waar nog meer opportuniteiten liggen, zoals de bedrijfs- en eventsector.
- 3** Circulaire economie blijft voor veel bezoekers en spelers in de sector **nog een abstract thema**, maar er is wel veel nieuwsgierigheid naar. Door middel van **concrete acties en initiatieven** kunnen we het concept steeds **tastbaarder** maken voor een groot publiek.
- 4** Het is van essentieel belang dat we **blijven inzetten op het sensibiliseren én inspireren** van verschillende doelgroepen.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

We hebben alvast de ambitie om door te gaan met de **facebookgroep Fair Circulair**.

De beurswereld zelf heeft de afgelopen jaren grote stappen in de juiste richting gezet. Dat is uiteraard zeer positief, maar het betekent ook dat wij **onze focus beter verleggen** naar andere sectoren waar er nog meer opportuniteiten zijn. Zo ontdekten we via het Kortrijks platform DURF2030 de vzw Toestand die een gelijkaardig project opzette in Brussel, meer gericht naar de socio-culturele sector: In Limbo. Het plan is om samen een **vervolgproject** op te zetten voor Fair Circulair, waarbij we de **focus verleggen naar bedrijven en materiaalherbestemming** via een **digitale tool** in combinatie met een **fysieke hub**.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

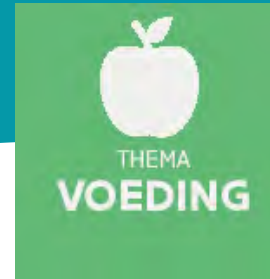
ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

▶ PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2018- 150
 Looptijd: 11/2018 tot 12/2019
 Subsidiebedrag: € 100.000

Een project van:
 Mei Plasticvrij vzw

Billie Cup

Het alternatief voor de wegwerpbeker

HET PROJECT IN HET KORT

Wegwerpbekers nemen in de publieke vuilnisbakken veel plaats in en zijn een belangrijke bron van **zwerfvuil**. Bovendien wordt 99% ervan **niet gerecycleerd**. Het is haast niet te geloven dat er water, grondstoffen, energie en transport worden verspild voor iets dat we niet langer dan 10 minuten gebruiken.

Er is dringend nood aan een **herbruikbaar** alternatief, dat bovendien **goedkoop** is, de consument niet continu bij zich moet hebben en dat **voor iedereen en overal toegankelijk is**.

Die uitdaging gingen Ineke Van Nieuwenhove en Vanessa Debruyne van vzw Mei Plasticvrij aan met het project Billie Cup. De Billie Cup is een herbruikbare beker die overal tegen 1 euro waarborg verkrijgbaar en inwisselbaar is. Het is een groeiend netwerk van deelnemende zaken in België en Nederland, zowel horeca (ketens en kleine zaken) als bedrijven, universiteiten, dagelijkse take away, ziekenhuizen, treinstations, steden ... Hoe meer partnerzaken meewerken, hoe circulaireder ons concept.

Billie Cup maakt het voor de consument gemakkelijk om een **afvalvrije keuze** te maken. Voor een kleine waarborg heeft hij een beker die hij **jarenlang** thuis, onderweg of op kantoor kan gebruiken en die hij bij alle deelnemende zaken kan laten **bijvullen of teruggeven**. En aan het eind van de rit kunnen we de bekercups ook gemakkelijk **recycleren**.

Om een zo **realistisch mogelijk beeld** te krijgen van behoeften op de markt, de uitdagingen op business en ecologisch vlak, de mogelijke samenwerkingen ... besloten we van dit project een **real case** te maken en ons concept **uit te testen met enkele partnerzaken**.

Uiteindelijk streven we ernaar om een verdienmodel te maken dat verder kan zonder subsidies.

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

- 1** Billie Cup wordt al aangeboden op zo'n **150 locaties**, waarvan de helft koffiebars. Verder zijn we te vinden in 12 hogescholen en universiteiten, alle cafetaria's van UZ Gent en vestigingen van Foodmaker, 8tea5, Peck, 8 kantoorgebouwen en ziekenhuizen zoals UZ Gent. **Het netwerk groeit elke dag, ook in Nederland.**
- 2** Dit project kan een grote impact hebben op de afvalberg. 99% van alle wegwerpbekers wordt vandaag niet gerecycleerd. Onze beker kan minstens **500 keer gebruikt** worden en is daarna recycleerbaar.
- 3** Via de Billie Cup kunnen we, met de nodige hippe branding, persacties en sociale mediacampagnes, een groot publiek op een **laagdrempelige manier laten kennismaken** met de **principes van circulaire economie en deeleconomie.**
- 4** De Billie Cups zijn ook **voor de horeca gebruiksvriendelijk**: ze zijn stapelbaar, sterk genoeg voor kleine maar ook industriële vaatwasmachines en beschikbaar in 3 formaten. Billie Cup werkt ook regelmatig samen met lokale besturen die hun horeca met een starterspakket aanmoedigen om de switch te maken naar herbruikbaar.

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

- 1** Een van de uitdagingen bij het vinden van horecapartners is dat steeds meer kleine koffiebars (in stations, winkelcentra ...) wegens gebrek aan ruimte **geen afwasfaciliteit** meer hebben maar enkel nog werken met wegwerpmateriaal. Zij zijn niet geïnteresseerd in ons waarborgsysteem.
- 2** We moeten **meer inzetten op het bekend maken van ons concept bij het grote publiek**. Pas als de consumenten actief vragen naar Billie Cup of er een laten bijvullen, kunnen we meer horecapartners overtuigen om **deel uit te maken van ons netwerk**.
- 3** Alle spelers moeten willen meewerken aan **één overkoepelend systeem**. Veel bedrijven zitten nog vast in een oud economisch denken en willen **liever hun eigen herbruikbare bekercups met logo**. Ze begrijpen niet dat ons neutraal systeem ondersteunen ecologischer is.
- 4** De vraag naar herbruikbare alternatieven en Billie Cup zou aanzienlijk stijgen als er een **strengere wetgeving** zou komen, zoals een verbod of hoge(re) taks op wegwerpverpakkingen.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

1
wegwerpbeker

500
keer herbruikbaar

1
euro waarborg

1
overkoepelend systeem

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

De **uitbreiding** van Billie Cup is grotendeels stilgevallen tijdens de lockdowns. Alle grote kantines van kantoren, hogescholen, universiteiten en ziekenhuizen gingen dicht en ook de kleinere koffiebars hadden minder take away doordat er minder mensen on-the-go waren.

Het is een periode geweest om voor Billie Cup nieuwe partners en opportuniteiten te zoeken. Het systeem kan pas rendabel worden als we sneller kunnen opschalen. **Daarvoor hebben we een kapitaalinjectie en extra mankracht nodig.** Het is de bedoeling dat we na de zomer van 2021 volop kunnen inzetten op **expansie** in Vlaanderen en Nederland.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

▶ PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

Custom Territory

Op zoek naar circulaire sneakers

HET PROJECT IN HET KORT

Ondanks alarmerende rapporten over vervuiling en verontreiniging, blijft de mode-industrie grondstoffen in een snel tempo herleiden tot afval. On- en offline winkels worden overspoeld met modeartikelen, **vaak niet ontworpen noch gemaakt om lang mee te gaan**, terwijl grondstoffen alsmaar schaarser en duurder worden. Bovendien biedt die lineaire economie **geen ruimte meer voor interactie tussen ontwerpers, makers en dragers**, wat resulteert in generieke producten zonder aansluiting met de lokale context of identiteit.

Met het project Custom Territory wil Luca School of Arts verandering brengen in dat systeem. In samenwerking met Mia-H, The School en Ambiorix ontwierpen we het **Custom Territory manifest**: een akkoord tussen modemakers, ontwerpers en dragers uit Limburg om niet langer modeartikelen te importeren, maar ze zelf te creëren.

Bij wijze van experiment willen we de **geglocaliseerde schoenenindustrie decentraliseren** in lokale 'territories' waar we de cirkel tussen ontwerpen, maken en dragen wel kunnen sluiten. Zo hebben we enkele prototypes ontworpen van een circulaire sneaker gebaseerd op lokale kennis en grondstoffen.

In de eerste plaats willen we echter **inzetten op sensibilisering**: het lineaire patroon doorbreken door makers, ontwerpers en dragers bewust te maken van het potentieel van een circulair model. Daarom ontwikkelden we een film, een productiemethode en case study.

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2018-151
Looptijd: 12/2018 tot 06/2021

Subsidiebedrag: € 100.000,00

Een project van:

Luca School of Arts

Samen met:

Ambiorix, Mia-H, The School

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

- 1** Het project groeide uit tot een echt **Custom Territory collectief van lokale schoenmakers, ontwerpers en dragers** die zich engageren om het huidige modesysteem te decentraliseren door in te zetten op lokale kennis, grondstoffen, creatie en hergebruik.
- 2** In nauwe samenwerking met Ambiorix ontwikkelden we een **productiemethode** waarbij afgedankte schoenen zowel esthetisch als functioneel **gecustomized** worden met **industriële reststromen**.
- 3** Om zoveel mogelijk te **inspireren en sensibiliseren**, produceerden we een **film** waarin onze Retake-Remake-Reuse-principes op een artistieke manier worden belicht. De film is beschikbaar op www.customterritory.com.
- 4** In samenwerking met de stad Antwerpen ontwikkelden we de **case study Custom Territory Antwerp**, waarin we een **schoenencollectie** ontwierpen op basis van onze Retake-Remake-Reuse-principes.

KERNCIJFERS

6
tentoonstellingen

6
interviews

3
publicaties en lezingen

21
betrokken experts

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

- 1** De transformatie naar een circulaire economie start met het **verbeelden en tastbaar maken** van duurzame toekomstscenario's.
- 2** Om de cirkel tussen ontwerpen, maken en dragen te sluiten, moeten we **productieketens lokaal organiseren** zodat materiaal ook lokaal kan circuleren. **Digitale productiemethodes** die toelaten om op maat te produceren, zullen hier een cruciale rol spelen.
- 3** Voor een **goede interactie** tussen ontwerpers, makers en dragers is er nood aan **ontmoetingsplekken** die de samenwerking faciliteren. Deze plekken kunnen fysieke, digitale of hybride vormen aannemen.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

Onze uiteindelijke ambitie is om een **gedecentraliseerd netwerk van 'custom territories'** te ontwikkelen waarbij elke 'territory' zijn eigen aangepaste creaties ontwikkelt, ontworpen en gemaakt om te herstellen. Momenteel bereiden we een dossier voor om een **Europees Custom Territory netwerk** op te starten, in samenwerking met Nederland en Portugal. In dat kader wordt onderzocht hoe we de schoenmaker als plek en ambacht kunnen heruitvinden om de cirkel tussen ontwerp, productie, retail en reparatie te sluiten.

Verder willen we graag een **Custom Territory flagship store** ontwikkelen. Dat is een plek waar potentiële dragers kunnen instappen in het ontwerp- en maakproces van een schoen. Het doel is om een beleving te creëren die een **duurzame verbinding** tot stand brengt **tussen ontwerpers, makers en dragers**. Deze plek kan dienen als **living lab** waar de technologische, economische, culturele en ecologische impact wordt onderzocht van ontwerp en productie op maat.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

▶ PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2018-155
 Looptijd: 12/2018 tot 05/2021
 Subsidiebedrag: € 50.000

Een project van:

Motief Atelier vof

Samen met:

Sofacover bvba, De Schepper - Hof De Neve Iv

Lease a couch

Circulair meubilair via een product-dienstformule

HET PROJECT IN HET KORT

Waarom een 'wegwerp'zetel kopen die maar korte tijd meegaat als je een duurzame en kwaliteitsvolle zetel kan huren? Zo ontwikkelde Motief Atelier **Lease a couch**: een **product-dienstformule** die de principes van circulaire economie in de interieur- en meubelsector introduceert.

We handelen vanuit een **stelselveranderend perspectief** waarin de **herbruikbaarheid** van producten en grondstoffen centraal staat. We streven **waardecreatie** na in elke schakel van het proces: productie, recyclage, tewerkstelling, opleiding, reparatie, onderhoud en sloop. De productie van een meubelstuk mag geen lineair proces meer zijn, maar een **cyclisch model** dat start bij de recyclage en sloop niet als het einde van de levenscyclus ziet.

Concreet zien we dat vandaag de meubelindustrie wordt gedomineerd door **lijmen en synthetische mousses** die de productiesnelheid opdrijven, maar de latere **recyclage bemoeilijken**. Voor ons project verzamelen we tweedehands meubels waarbij we proberen die materialen zoveel mogelijk te **vervangen** door **natuurlijke, lokale of gerecycleerde grondstoffen** en **omkeerbare bevestigingstechnieken**. In ons prototype de Circular Chair combineren we oude

ambachtelijke stoffeertechnieken met de allernieuwste materiaalinnovaties. Al van bij de opbouw houden we rekening met de latere **ontmanteling** en het **hergebruik** van scheidbare componenten.

Door het **kleinschalige productiesysteem** en de meer integrale kijk op het fabricageproces kunnen we in onze formule ook **sociale tewerkstelling en opleidingstrajecten integreren**.

Ten slotte stimuleert onze product-dienstformule de overgang van een economie gebaseerd op **consumptie en bezit**, naar een economie van **gebruik en toegang** tot goederen. Doordat het product in onze eigendom blijft, kunnen we de **prijs** ook **drukken** en zo duurzame (en duurdere) meubelstukken voor een **breder publiek toegankelijk** maken.

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

- 1** Van alle gebruikte materialen in onze Circular Chair werd een **materiaalpaspoort** opgemaakt, werden **leveranciers nagetrokken** en **productieketens in kaart** gebracht.
- 2** In ons prototype Circular Chair ontwikkelden we een **alternatieve meubelopbouw** die omkeerbare stoffeertechnieken combineert met nieuwe materiaaltoepassingen. Die opbouwmethode pasten we ook toe op andere gerecycleerde meubelstukken.
- 3** Door de diverse productie voor Lease a couch kon Motief Atelier uitgroeien tot een **kleinschalige inclusieve atelieromgeving**, waar zorgleren, sociale herintegratie en opleidingstrajecten een vanzelfsprekende plaats vinden.
- 4** 'Cédric', 'Martine', 'Jef', 'Ella' en 'Rudolf' - al onze leasemeubels worden naar hun vorige eigenaar vernoemd - kregen een nieuwe thuis. Acht andere stukken wachten nog op een nieuw kleedje.

KERNCIJFERS

6

leases

2

sociale tewerkstellingen

23

meubels in productie

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

- 1** In een circulaire logica wordt **de band tussen de oorspronkelijke assemblage en de ontmanteling belangrijker**. Een gelaagde (in plaats van geïntegreerde) opbouw met slimme bevestigingstechnieken zijn de sleutel om later materialen makkelijker te reinigen of vervangen.
- 2** De **onzichtbare delen van een meubelstuk** vormen nog een belangrijke uitdaging voor circulaire innovatie in de meubelindustrie. Er is verder onderzoek nodig naar **alternatieven** voor synthetische mousses en efficiënte, **omkeerbare bevestigingstechnieken**.
- 3** Door in te zetten op recyclage kunnen we het **productieproces moeilijk standaardiseren**. Elke stuk is anders. Dat vergt andere opleidingsmodellen en begeleidingstrajecten voor medewerkers.
- 4** Het blijft een uitdaging om **intensieve ambachtelijke fabricageprocessen en sociale tewerkstelling** in een inclusieve en tegelijk **rendabele commerciële werkomgeving** te integreren.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

We willen met Motief Atelier het ingeslagen pad de komende jaren verder bewandelen.

Vooreerst willen we Lease a couch verder promoten via **gerichte communicatie naar ons doelpubliek**. Daarna willen we het **aanbod langzaam uitbouwen**, waarbij we in eerste instantie mikken op **particuliere klanten**. Co-designtrajecten met bijvoorbeeld bio-ingenieurs, jonge textiel- of meubelontwerpers ... kunnen helpen om het 'oubollige' beeld van het gerecycleerde meubelstuk af te schudden. In tweede instantie denken we aan opschaling (B2B), eventueel door partners te zoeken voor strategische samenwerking.

Ten tweede willen we het **materiaalonderzoek uitdiepen** en daarover **transparant communiceren** via gerichte socialmediacampagnes, blogverhalen op de website, lezingen, bijdrages in magazines en dagbladen, netwerkevenementen ...

Ten derde willen we de **werkmethode** van de Circular Chair **optimaliseren** door ons onderzoek naar materialen verder te zetten, technologische innovaties op te volgen, nieuwe toepassingen uit te testen en onze eigen ontwikkeling te documenteren. Als de kans zich zou voordoen, willen we hiertoe blijvend met mede-ondernemers, onderzoekscentra en onderwijsinstellingen samenwerken.

Ten vierde wil ik op middellange termijn een **kleinschalige atelieromgeving** scheppen waar **zorg, opleiding, vakvrouwschap en experimenteel onderzoek** ongedwongen naast elkaar bestaan. Ik zie deze omgeving als een economisch model waar **handenarbeid opnieuw respectabel en rendabel** kan zijn, maar ook als een **innovatieve en inclusieve werkplek** waar 'het werken van de toekomst' gestalte kan krijgen.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

▶ PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

Labo Leegstand

Modulair bouwpakket voor tijdelijke invulling leegstaande panden

HET PROJECT IN HET KORT

Leegstaande gebouwen (tijdelijk) terug in omloop brengen, zorgt voor een **ecologische, economische én maatschappelijke meerwaarde**. In de praktijk blijkt echter dat die duurzame aanpak van ruimte(her)gebruik niet altijd gelijkstaat met duurzaam materiaal(her)gebruik. **Bouwsystemen zijn immers niet ontworpen op maat van tijdelijk gebruik**. Het kernprobleem is dat er net omwille van het tijdelijke karakter van de invulling, vaak voor laagwaardige lineaire materialen wordt gekozen.

Via het project Labo Leegstand wil BUUR cvba aantonen dat het mogelijk is om een leegstaand pand op een circulaire manier **tijdelijk bruikbaar** te maken, volgens de huidige (isolatie)normen én dat die invulling na een paar jaar ook **demonteerbaar en herbruikbaar** is.

Dat onderzoek voeren we aan de hand van een **concrete praktijkcase in De Potterij**, een strategisch gelegen verontreinigd terrein in de Mechelse binnenstad dat wordt ingericht voor tijdelijk gebruik. De Potterij is een demoruimte waar producenten producten kunnen **testen en ervaringen uitwisselen** met oog op veranderingsgericht bouwen, maar ook een **showcase** om **circulair gedachtegoed te verspreiden**.

Onze uiteindelijke ambitie is om op basis van de resultaten uit het onderzoekstraject en de praktijkcase een zo opschaalbaar mogelijk project uit te werken: een **breed toepasbaar, duurzaam modulair bouwpakket voor tijdelijke invulling van leegstaande panden**.

PROJECTGEGEVENS

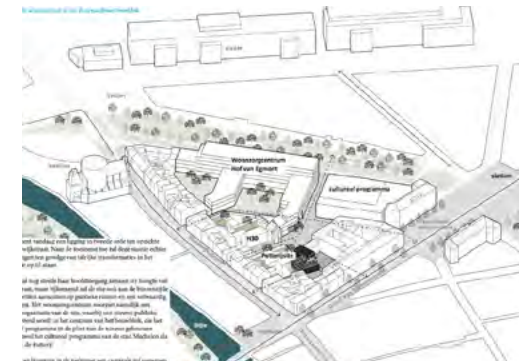
Dossiernummer: 2018-156
 Looptijd: 12/2018 tot 06/2021
 Subsidiebedrag: € 100.000,00

Een project van:

Buur cvba

Samen met:

Miss Miyagi bvba

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

- 1** We slaagden erin een **circulair bouwpakket** samen te stellen **op maat van de Potterij**. Dat leverde een aantal **ecologische opbrengsten op**: het **energieverbruik** daalde sterk en we verkleinden afvalstromen dankzij het gebruik van circulaire **bouwmaterialen**.
- 2** Onze modulaire box in De Potterij telt **meer dan 25 circulaire bouwmaterialen** van **20 producenten**. Dat leverde **fijne samenwerkingen op**: bouwpartners leerden andere producten kennen, kwamen samen en stemden uitvoering en montage op elkaar af.
- 3** Er werd veel werk verricht in **samenwerking met maatwerkbedrijven**. Zo produceerde een lokaal maatwerkbedrijf in Limburg het Knoopwerkframe, zorgde De Vlaspit voor de isolatie van vermalen wijnkurken, hielp Pastel bij het isoleren van de wanden ...
- 4** We dragen bij aan de **verspreiding van circulair gedachtegoed**, niet enkel met de opbouw van Labo Leegstand, maar ook dankzij de invulling door Deelbaar Mechelen, een vzw die de Mechelse deeleconomie op de kaart zet, samen met de klusbib, digibib en de zadenbib.

KERNCIJFERS

1
praktijkcase

2
jaar circulaire showcase

25+
circulaire bouwmaterialen

20
circulaire producenten

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

- 1** Onze initiële ambitie om een algemeen, **breed toepasbaar modulair bouwpakket** te ontwerpen, hebben we niet gehaald. De realiteit leerde ons **dat dat ontzettend veel tijd en studiewerk** vraagt. Wel hebben we de beschikbare tijd ingezet om een **concrete praktijkcase** te realiseren in de Potterij.
- 2** Het uitgangspunt van tijdelijke invullingen van leegstaande panden is een heel duurzaam en circulair gegeven, maar we beseffen dat de **realisatie verder gaat dan louter fysieke ingrepen** om het pand opnieuw in gebruik te nemen.
- 3** **Normen en wetten zijn niet afgestemd op tijdelijk gebruik.** Omgevingsvergunningen, EPB-wetgeving, brandnormering ... vragen (te) veel onderzoek, tijd en energie voor slechts een tijdelijke invulling. Uitzonderingsregels die rekening houden met het tijdelijke karakter, zouden een grote meerwaarde zijn.
- 4** We zoeken nog een **goede circulaire toepassing voor de technieken**. Technieken as-a-service is een mooie innovatie, maar (nog) niet ontworpen voor tijdelijk gebruik. Ook is de terugverdientijd van ecologische systemen (warmtepomp, zonnepanelen) vaak langer dan de duurtijd van de tijdelijke invulling.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

De Potterij wordt een **publiek toegankelijk gebouw**, waardoor het zeker gedurende **twee jaar als showcase** zal fungeren voor circulair bouwen. Via een **fysieke tag** aan de box en de website van Fugzia kunnen geïnteresseerden op een heel eenvoudige manier informatie terugvinden over circulair bouwen en de toegepaste materialen en bouwpakketten.

Indien mogelijk willen we in de Potterij ook nog een **workshopruimte of kleine eventruimte** inrichten volgens de principes van veranderingsgericht bouwen. Die kan dan gebruikt worden door alle projectpartners van Labo Leegstand en door de Mechelse verenigingen.

De Stad Mechelen werkt momenteel ook aan een **campagne rond circulair bouwen** en wil het project van Labo Leegstand als één van de gerealiseerde voorbeelden gebruiken in hun communicatie.

De tijdelijke invulling van de Potterij door de deeleconomie van Mechelen (Deelbaar Mechelen, Coflab, Ko-lab en Nootenboom) vormt eigenlijk het **voorprogramma** van haar uiteindelijke invulling: de **Impact Factory**, een thuisbasis voor een nieuw soort duurzaam ondernemerschap en een uitvalsbasis voor de circulaire economie in en rond Mechelen.

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

▶ PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2018-157
 Looptijd: 12/2018 tot 6/2020
 Subsidiebedrag: € 100.000

Een project van:

Universiteit Gent

Samen met:

CommonTomorrow bvba, DOK vzw, vzw
 Het Spilvarken, Oogstgoed, Media Belgium
 bvba

Ecosysteem voor commons

verzameling eenvoudige maar krachtige digitale tools voor collectief beheer

HET PROJECT IN HET KORT

Commons zijn **platforms** waar mensen zich verenigen om in **gezamenlijk beheer een productieve activiteit** te ondernemen, zoals collectief bossen of meren beheren, groenten kweken, evenementen organiseren, mobiliteit of huisvesting delen ... **Gezamenlijk beheer bevordert een duurzame, weerbare en lokale samenwerking.** Zo zijn commons een intrinsiek circulaire productiewijze.

Hoewel het fenomeen de laatste jaren in opmars is, blijft het toch redelijk zeldzaam. Een van de redenen is wellicht de **complexiteit**: zelfs de eenvoudigste taken worden snel ingewikkeld bij een groot aantal stakeholders. **Digitalisering** biedt tal van **nieuwe mogelijkheden** om zaken zowel op vlak van communicatie als organisatie een pak eenvoudiger te maken. Helaas zijn die digitale oplossingen niet goedkoop.

Met dit project wil de Universiteit Gent, in samenwerking met Media Belgium en Oogstgoed CSA, werken aan een **applicatie** die de **complexiteit van commonsbeheer** aanzienlijk zal **vereenvoudigen**.

Via een bevraging van de sector werden eerst een **reeks eenvoudige, maar krachtige gedeelde basisnoden geïdentificeerd**, zoals profielbeheer, automatische

opvolging van betalingen, matchmaking en de creatie van een complementaire munt. Vervolgens werd een **werkend prototype** getest op de zelfoogstboerderij Oogstgoed in Gentbrugge, een boerderij waar deelnemers samen met boeren lokaal, ecologisch en fair voedsel produceren.

Dat digitale platform kan dienen als **prototype voor een ecosysteem voor commons**. Op termijn kan dit leiden tot de **volwaardige integratie van commons in de economie**.

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

- 1** Via dit project konden we een reeks **belangrijke organisatorische noden of knelpunten identificeren** waarvoor we eenvoudige maar krachtige digitale oplossingen bedachten, zoals de automatische opvolging van betalingen, profielbeheer, matchmaking ...
- 2** We bundelden al de digitale oplossingen in **één app**, in dit geval voor plukboerderijen, die toelaat hun ecosysteem als common beter te beheren en benutten (deelnemers, grond, infrastructuur ...).
- 3** De verzameling modules waaruit de app bestaat, kan later ook in eenzelfde of een gewijzigde configuratie voor **andere commons** dienen. De bedoeling is om de **verzamelings tools** doorheen andere toepassingscontexten steeds **verder uit te bouwen**.
- 4** Het is nog **te vroeg voor betrouwbare resultaten** over de app op de plukboerderij Oogstgoed, zeker omdat de lancering plaatsvond in de winter. We kunnen wel al zeggen dat de app goed wordt gebruikt en de reacties erg positief zijn.

KERNCIJFERS

37%
wekelijkse gebruikers

57%
maandelijkse gebruikers

221
gezinnen lid van Oogstgoed

9.000
zelfoogstleden in
Vlaanderen

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

- 1** Om de relevantie van het project te behouden, was het belangrijk te **vertrekken vanuit reële noden**. Pas door een bevraging met stakeholders in de sector zelf kregen we een klare kijk op de belangrijkste knelpunten.
- 2** **Angst voor het digitale** is nog een belangrijke hindernis. Om de drempel laag te houden, werken we met een webapplicatie die geen aparte installatie vereist, sturen we wekelijks een samenvatting via e-mail en kunnen betalingen nog buiten de app gebeuren.
- 3** **Samenwerken met private partners is niet evident**. Naast eigen inbreng moest de betrokken ontwikkelaar ook opdraaien voor niet te recupereren btw en onvoorziene meerkosten in de ontwikkeling.
- 4** Het is niet eenvoudig om **opvolgfinanciering** te vinden voor een project dat tussenin het commerciële en het sociale valt.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

De app werd gelanceerd op de plukboerderij Oogstgoed in februari 2020, op een moment dat er weinig activiteit is op het veld. We verwachten dat **het gebruik meegroeit met de activiteit** op de boerderij in de zomer en het najaar. Desalniettemin kunnen we nu al zeggen dat de app effectief wordt gebruikt en de **reacties positief** zijn. Dat heeft de interesse gewekt van een **tweede boerderij**, Rawijs (Lochristi).

CSA-netwerk, het overkoepelende netwerk van plukboerderijen, is eveneens geïnteresseerd om het gebruik van de app breder uit te rollen.

Op langere termijn willen we verder groeien door de app te gebruiken voor toepassingen in **andere commons**, al dan niet voedselgerelateerd. Concrete vervolgstappen hangen af van verdere **financierings- en onderzoeksmogelijkheden**.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2018-161
 Looptijd: 12/2019 tot 12/2020
 Subsidiebedrag: € 100.000

Een project van:

Netwerk Architecten Vlaanderen

Samen met:

VUB Architectural Engineering

Atelier Circulair

Lerend netwerk voor Circulair en Veranderingsgericht Bouwen

HET PROJECT IN HET KORT

Wat als we bij de sloop van een gebouw niet meteen aan afval denken, maar aan **een rijk pakket grondstoffen en bouwproducten die vrijkomen voor hergebruik**? Het kán, als ontwerpers daarmee rekening houden **van bij de start van hun concept** en er wordt gekozen voor de juiste bouwmaterialen en -technieken. Die innovatieve manier van denken kan een gunstig effect hebben op onze **ecologische voetafdruk** en zet zowel producenten, ontwerpers als bouwers aan tot **vernieuwing**.

De **interesse in circulair en veranderingsgericht bouwen groeit** en opdrachtgevers van bouwprojecten schuiven het steeds vaker naar voren als **prioriteit**. Onderzoekers en voorlopers hebben al veelbelovende stappen gezet, maar om van een échte cultuuromslag te spreken, moet die **kennis op een bredere schaal verspreid** worden.

Daarom hebben architectenorganisatie NAV en het TRANSFORM Research Team van VUB het project Atelier Circulair opgericht. Het doel is tweedelig. Enerzijds willen we de **kennis** van architecten en ingenieurs **over circulair en veranderingsgericht bouwen verhogen** en **kennisdeling aanwakkeren** via een **lerend netwerk** waarin voorlopers en volgers elkaar ontmoeten.

Anderzijds willen we ook een **aantal acties** ondernemen die meer gericht zijn op het sensibiliseren en informeren van een **breder doelgroep** ingenieurs en architecten, bijvoorbeeld via **infoavonden** of via artikels in (vak)tijdschriften, thema-uitgaves, websites en digitale nieuwsbrieven.

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

- 1** We organiseerden **twee startevents** waar bijna 300 architecten en ingenieurs **kennis maakten met het concept circulair bouwen** en inzicht verkregen in de basisconcepten, de Vlaamse context en de rol van de architect in dit verhaal.
- 2** Via twee trajecten van ons **lerend netwerk 'Atelier Circulair'** konden telkens 30 architecten tijdens acht maandelijks bijeenkomsten hun ervaringen delen rond circulair en veranderingsgericht ontwerpen én bijleren van experts ter zake.
- 3** We brachten een **pocket** uit: **'Circulair en Veranderingsgericht bouwen voor ontwerpers'**. Het omvat een overzicht van verschillende ontwerpstrategieën, -kwaliteiten en -concepten en telt een aantal belangrijke inzichten van ontwerpers, onderzoekers en organisaties.
- 4** We maakten een **reportage** waarin we **drie inspiratieprojecten** met circulaire bouwprincipes toelichtten: een internaat, een eengezinswoning en een kantoorgebouw.

KERNCIJFERS

298
deelnemers infosessies

60
deelnemers Atelier Circulair

3.170
pockets verspreid

3.200
lezers vakpers bereikt

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

- 1** Ondanks alle inspanningen om met technische oplossingen het circulaire potentieel te verbeteren, moeten we momenteel nog vaststellen dat er erg **weinig materiaal in de kringloop blijft**, door factoren die **buiten de macht van de architect liggen**.
- 2** Veel **technische normen zijn zeer gedetailleerd en specifiek**, wat het hergebruik van tweedehands bouwmaterialen **bemoeilijkt**. Maar ontwerpers met oog voor opportuniteiten kunnen met de nodige creativiteit toch enkele materialen in de kringloop houden.
- 3** **Instrumenten** die bouwheren en ontwerpers effectief ondersteunen om het **circulaire potentieel** van hun projecten te realiseren en daarover de **dialog** te voeren, worden door hen **warm onthaald**.
- 4** **Circulair bouwen is een blijver**. Het is een structurelere verandering dan de energie(r)evolutie van de vorige jaren: niet enkel de technische uitwerking van gebouwen verandert, maar ook de vorm van samenwerken, met nieuwe rollen en businessmodellen.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

Aangezien **de vraag groot blijft** vanuit onze doelgroep om informatie te krijgen over zowel de basisprincipes als de nieuwe ontwikkelingen binnen het circulair bouwen, hebben we besloten om in **2021 opnieuw een lerend netwerk** te organiseren.

Ook blijven we inzetten op **informatiedeling** door middel van artikels en informatiesessies rond circulair bouwen.

▶ PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

SmartRe

Slimme IT voor een circulaire economie

HET PROJECT IN HET KORT

Afgedankte Elektrische en Elektronische Apparaten (AEEA) blijven maar toenemen in aantal, soort en complexiteit. Dat creëert verschillende **circulaire uitdagingen én opportuniteiten** voor herstel- en recyclagecentra. Zowel het verlengen van de productlevensduur als het verbeteren van de recyclage zijn van groot ecologisch belang.

Met het project SmartRe wil de KULeuven door middel van innovatieve en technologische ontwikkelingen zoals **intelligente visiesystemen** een oplossingen bieden voor die uitdagingen.

Zo ontwikkelden we **SmartRe**, een **webapplicatie** die via tekstherkenning een **foto van het productlabel** van een apparaat analyseert en vergelijkt met een databank van productinformatie, en zo het **productmodel identificeert**. Met de app kunnen medewerkers van een herstel- of recyclagecentrum via een gsm of tablet **eenvoudig** een apparaat **identificeren** en meteen specifieke product- of **herstel informatie opvragen**. Ook **informatie toevoegen** aan de databank is mogelijk.

We lieten onze app uitgebreid testen door herstelcentra van De Kringwinkel in Tienen en Vilvoorde. Gedurende vijf maanden werd informatie verzameld van **te herstellen wasmachines**, terwijl in het recyclagebedrijf Galloo in Menen foto's werden genomen van **te recycleren wasmachines**.

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2018-163
 Looptijd: 12/2019 tot 06/2021
 Subsidiebedrag: € 100.000

Een project van:

KU Leuven

Samen met:

KOMOSIE, Kringwinkel Televil

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

1

SmartRe kan De Kringwinkel helpen bij het **selecteren, herstellen en verkopen van elektronische apparaten** door tijdens de verschillende fases van het herstelproces **modelspecifieke informatie** (zoals herstel instructies) aan te bieden.

2

De app leidt tot het beter **systematisch documenteren en uitwisselen van kennis en ervaring**. Dat is **waardevol**, zeker gezien de **groeibende complexiteit** van apparaten (herstellen). Hoe meer informatie en hoe toegankelijker, hoe meer AEEA's kunnen worden hersteld.

3

We **deelden onze opgedane kennis** al met het project **SHAREPAIR**, waarin een applicatie werd ontwikkeld voor het herstellen van apparaten tijdens repaircafés.

KERNCIJFERS

424

herstelde wasmachines

791

gerecycleerde machines

290

gelijkaardige
modelnummers

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

1

Er zijn nog veel opportuniteiten voor een **betere samenwerking tussen herstel- en recyclagecentra** om herstelbare apparaten en wisselstukken door te geven. Uit onze testen bleek dat 37% van de wasmachines die vandaag worden gerecycleerd nog potentieel hebben voor hergebruik.

2

Sommige herstellere zijn moeilijk te overtuigen om hun kennis toe te voegen aan de app: uit angst dat die informatie wordt verkocht of omwille van de taalbarrière bij anderstaligen. Een gemotiveerde werkleider die hen begeleidt en controleert bij het gebruik van de app, bleek hiervoor de beste aanpak.

3

Naast waardevolle modelspecifieke informatie, kan SmartRe in de toekomst ook **kwantitatieve informatie** verzamelen, en zo meer inzicht geven in de complexiteit van herstellingen of de nood aan bepaalde wisselstukken.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

We willen de app **toegankelijker maken** voor en testen met een **breder publiek** van vrijwillige herstellende. Ook willen we nagaan hoe klanten met de app zelf iets kunnen herstellen.

Verder onderzoeken we mogelijke **samenwerkingen met andere kringwinkels en herstel- en recyclagebedrijven**. Daarnaast willen we de **app verder uitbreiden** voor een grotere variëteit aan elektrische en elektronische apparaten, en nagaan wat de mogelijkheden zijn om SmartRe te **integreren in bestaande registratiesystemen**.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

▶ PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

TOP-atelier

Textielproducten krijgen een nieuw leven

HET PROJECT IN HET KORT

Via het project TOP-atelier (Textiel Omschakeling Proces-atelier) wil het opleidingsfonds van de Belgische mode- en confectie-industrie bouwen aan een **professionele productieketen voor de verwerking en herbestemming van textielproducten**. Dat gebeurde op basis van een samenwerking tussen diverse partners uit de mode- en confectiesector, elk met hun specifieke bijdrage en ervaring.

Zo gingen we in zee met verschillende **Vlaamse confectieateliers** die hun knowhow en machinepark ter beschikking stelden van **ontwerpers**, waarmee zij textielreststromen een **creatieve herbestemming** gaven. Er werden **nieuwe mogelijkheden gecreëerd** en uitgetest in de praktijk en we onderzochten ook welke **businessmodellen** die ideeën levensvatbaar kunnen maken.

De resultaten van deze samenwerking maken duidelijk **welke technologieën, criteria en systeemaanpassingen nodig zijn** om textiel een vlotte, duurzame, kwaliteitsvolle én betaalbare herbestemming te geven.

Tijdens het atelier legden we ook de focus op **kennisuitwisseling en transparantie**. Op die manier kan iedereen zo veel mogelijk van elkaar leren. Om al die kennis door te geven en iedereen van de ontstane knowhow te laten meegenieten, wordt er momenteel **een tool ontwikkeld voor de TOP-atelierwebsite**.

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2018-167
 Looptijd: 12/2018 tot 02/2021
 Subsidiebedrag: € 80.000

Een project van:

IVOC vzw

Samen met:

Creamoda vzw, Prospex Institute vzw, KOMOSIE vzw, DOEK vzw

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

- 1** We hebben zowel **designers als verschillende spelers uit de textielindustrie laten kennismaken met het upcyclingproductieproces** en de bijhorende inzichten, nieuwe werkwijzen en opschalingsmogelijkheden.
- 2** We hebben **consumenten gesensibiliseerd over het belang van upcycling** door goed te communiceren via verschillende kanalen (social media, website ...) en door hen actief te betrekken in ons verhaal, bijvoorbeeld bij de waardebeoordeling van producten.
- 3** Dankzij dit project zijn er **blijvende samenwerkingen** ontstaan tussen designers en de industrie (bijvoorbeeld met Ecoso en Indecor De Pauw) en tussen designers onderling.
- 4** Door middel van Gerber Technology werd een **innovatieve snijmethode** ontwikkeld waarmee we digitaal nieuwe patroononderdelen en vormen kunnen snijden uit afgewerkte kledingstukken. Over deze snijmethode is ook een **online gids** beschikbaar.

KERNCIJFERS

1
website

2
socialemediakanalen

1
online gids over upcycling

1
online handleiding snijden

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

- 1** Hoewel **transparantie een belangrijke vereiste** was van bij de start van het project, waren designers toch **terughoudend om inzicht te geven** in hun processen en opgedane kennis te delen. In de toekomst willen we daarop nog meer focussen bij het opstellen van de contracten.
- 2** Uit dit project blijkt dat veel designers baat zouden hebben bij het volgen van een aantal **basisopleidingen aan de start** van het traject. Mogelijke opleidingen zouden zijn: textiel, confectie, technische vaktermen, kledingonderhoud en boekhouding.
- 3** **Investerders en designers bewust samenbrengen kan leiden tot uiterst interessante synergieën** en het zou nuttig zijn om dat op te schalen. Bovendien kan het designers, die nu vooral kiezen voor bekend terrein, helpen om uit hun comfortzone te treden op vlak van businessmodel.
- 4** Een **goede communicatie met toeleveranciers is belangrijk**. Het moet duidelijk zijn dat ze zich engageren voor een heel traject, ook als het moeilijk wordt. Het is vooral een kans om mee te werken aan een groter geheel, en niet zozeer om meer winst te maken.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

▶ PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

TOP-atelier was een **interessante eerste stap in de richting van upcycling**. We hebben de mogelijkheid ontdekt om vanuit afgewerkte kledingstukken nieuwe, hoogwaardige textielproducten te maken en om dat proces op te schalen.

Nu is er **vooral nood aan verder onderzoek** om kleding upcyclen nog meer slagkracht te geven. Het is duidelijk dat we op een aantal vlakken nog verder moeten optimaliseren en innoveren. Zo hebben we nood aan nieuwe sorteercriteria in het sorteerproces om een basisvoorraad aan te bieden aan de upcyclingindustrie. Ook het snijproces kan een verdere optimalisatie van hard- en software gebruiken om de snijtijd in te korten.

Verder is het belangrijk **een groter netwerk op te bouwen rond upcycling** binnen de industrie om onderlinge samenwerkingen te stimuleren, bijvoorbeeld via een interactieve online kaart met alle spelers uit de sector.

Daarnaast willen we graag **nog meer inzetten op duurzaamheid**. We zijn erin geslaagd de consument al te sensibiliseren, nu willen we nog extra inzetten op duurzaamheid bij de confectieateliers en toeleveranciers.

Ten slotte willen we **investeerders en designers nog meer bewust met elkaar in contact brengen**. Dat zou ontwerpers kunnen stimuleren om hun aandacht niet enkel te concentreren op de ontwerpfase, maar ook op hun businessmodel.

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

Circuitex

Circulaire textielgrondstoffen hergebruiken

HET PROJECT IN HET KORT

De circulaire economie is volop in opmars binnen de textielsector. Er werden al belangrijke eerste stappen gezet, maar tot op vandaag slaagde geen enkel textielbedrijf erin om daadwerkelijk alle grondstoffen van een product zonder kwaliteitsverlies terug te brengen in de keten. Circulaire economie vraagt om een **radicale aanpassing** en bedrijven zullen zowel hun producten, bedrijfsprocessen en -modellen stevig moeten wijzigen.

Met het project Circuitex wil AVS Spinning NV (European Spinning Group) onderzoek voeren naar de **uitdagingen en haalbaarheid van circulaire economie**, alsook naar de **randvoorwaarden** voor het opzetten van een **circulair productieproces**. Wij focussen ons daarbij in de eerste plaats op een specifiek textielproduct, namelijk **matrastijk**.

Daar waar huidige duurzame initiatieven zich meestal beperken tot het inzetten van gerecycleerde synthetische grondstoffen zoals polyester, willen wij met dit project **matrastijk volledig herontwikkelen volgens een circulair model**. Onze focus ligt op een **korte, lokale bevoorradingsketen**, het gebruik van in Europa gerecycleerde en **milieuvriendelijke materialen** en het optimaliseren van de productie en levenscyclus aan de hand van een reeks **duurzaamheidsparameters**. Om ons product succesvol te maken, moeten we eveneens rekening houden met de **verwachtingen van de gebruikers** (veiligheid, comfort, design ...).

Dergelijk nieuw, lokaal geproduceerd textiel zou op termijn het klassieke, lineaire model kunnen verdringen.

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2018-168
 Looptijd: 12/2018 tot 12/2020
 Subsidiebedrag: € 95.000

Een project van:

AVS Spinning NV (deel van European Spinning Group)

Samen met:

Maes Dyeing & Finishing, Centexbel

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

- 1** Eerst selecteerden we **verschillende mogelijke grondstoffen** op basis van concrete principes binnen de circulaire economie, input uit de bestaande markt en concreet afgetoetste verwachtingen van klanten en eindgebruikers.
- 2** Op basis van de gekozen grondstoffen ontwikkelden we **diverse eigen garens** die voldeden aan onze productieambitie van een **100% cellulose gebaseerde** matrastijk met een zo hoog mogelijke fractie gerecycleerde inhoud.
- 3** Met de nieuwe garens ontwikkelden en analyseerden we **meerdere weefsels en breisels**. Ook deden we onderzoek naar de verdere circulaire afwerkingen en technische ontwikkelingen, zoals **oplosbare stikgarens en tracers**.
- 4** In een laatste fase van het project voerden we een studie naar de **milieu-impact (LCA)** en analyseerden we de verschillende **end-of-liferecyclagemogelijkheden**.

KERNCIJFERS

14
nieuwe garens

17
ontwikkelde matrastijken

1
milieu-impactanalyse

3
end-of-lifescenari'o's

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

- 1** De belangrijkste eigenschappen van een circulaire matrastijk voor de consument zijn prijs, comfort, uitstraling, design, kwaliteit, levensduur en een duidelijk duurzaamheidsverhaal. Die parameters hebben een **grote impact** op de selectie grondstoffen, verwerking en afwerking.
- 2** Meerdere nieuwe, duurzame grondstoffen bleken onvoldoende beschikbaar of te laag van kwaliteit om te verspinnen. Verder zijn sommige duurzame garens goed verwerkbaar, maar minder sterk of duurder en hebben ze een andere look-and-feel. **Een duurzame matrastijk blijft een bewuste keuze.**
- 3** De resultaten van de milieu-impactstudie geven aan dat het gebruik van duurzame geregenereerde cellulosevezels in plaats van PET **belangrijke ecologische voordelen kan opleveren.**
- 4** De belangrijkste end-of-liferecyclagemogelijkheden voor matrastijk zijn **mechanische recyclage, chemische recyclage en biodegradatie.**

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

Onze partners en wijzelf zijn **erg tevreden met de behaalde resultaten** binnen dit project en willen hiermee verder aan de slag. We blijven voortwerken aan onze garens op basis van de geteste gerecycleerde materialen en eens die klaar zijn voor industriële productie zullen we inzetten op verdere **spinproeven en commercialisatie**, zowel voor matrastijk als andere producten.

De gesprekken met MMT om onze **100% gerecycleerde katoenen variant** op de markt te brengen, lopen door. MMT werkt verder aan de reeds bevestigde opnames in collecties bij beddingklanten, maar demonstreert onze recycleerbare matrastijk ook aan andere potentiële klanten.

Verder zullen wij ons **machinepark optimaliseren** om een hoger percentage gerecycleerd materiaal te bekomen en willen we inzetten op de **traceerbaarheid van duurzame collecties** binnen de volledige waardeketen.

Tenslotte zullen we onderzoeken hoe we het **end-of-lifemateriaal** beter kunnen valoriseren, eventueel in overleg met onze partner Valumat.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

▶ PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2018-169
 Looptijd: 11/2018 tot 12/2019
 Subsidiebedrag: € 5.500

Een project van:

Act4Change

Samen met:

ATOPIA VZW

Circular School

De pre-incubator voor circulaire economie in Vlaanderen

HET PROJECT IN HET KORT

Inzetten op de ontwikkeling van young potentials is essentieel. De Circular School Belgium werd gecreëerd door Act4Change om **jongeren die circulair aan de slag willen te verbinden, inspireren en kennis aan te reiken**. Wij willen een **veilige broedplek** zijn voor jonge voortrekkers die willen bijdragen aan de transitie naar een duurzame samenleving.

De Circular School is een **opleidingstraject** in circulair ondernemen op korte termijn. Voor deelnemers betekent dit **netwerken, professionele vaardigheden opbouwen** en hun **competenties rond duurzaamheid en circulair ondernemen versterken**. Concreet kunnen deelnemers gedurende twee weekends en een opvolgtraject van zes maanden circulaire projecten uitdenken, prototypen en uitproberen, tot ze een lanceerbare onderneming vormen, en dat onder begeleiding van **circulaire experts** van Generation T.

In tegenstelling tot veel bestaande initiatieven die inzetten op het uitdiepen van nieuwe circulaire bedrijfsmodellen, richten wij onze focus eerder op de tussenstappen en willen we als **pre-business incubator** optreden. Innoverend is dat we gebruik maken van **peer-to-peer learning** en de ondernemers laten samenwerken met zogenaamde **circulaire newbies**: jonge changemakers die wel geïnteresseerd zijn in duurzaamheid en circulaire economie, maar nog niet meteen een eigen concept naar voren kunnen schuiven.

Het idee is dat deelnemers op lange termijn hun kennis over circulair ondernemen en sociale en ecologische duurzaamheid steeds verder uitbreiden, doordat ze geïnspireerd werden om zelf circulair te ondernemen of circulariteit professioneel te introduceren. Het zo gevormde netwerk blijft actief.

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

- 1** Vier **circulaire ondernemers** werden opgevolgd door **experten van Generation T** en ondersteund door **Act4Change vrijwilligers** om hun circulaire ideeën op eigen tempo uit te testen en om te zetten naar een lanceerbare onderneming.
- 2** De circulaire ondernemers werden tijdens hun opleidingstraject in contact gebracht met 18 circulaire newbies om **peer-to-peer learning** te bevorderen.
- 3** We organiseerden een **Christmas Pop-up Market** waar circulaire ondernemers hun vernieuwend idee konden voorstellen aan het grote publiek. Ook tijdens het **Impactfestival** (Leuven) konden twee ondernemers hun project aan de buitenwereld tonen.
- 4** De Circular School heeft voor **sterke versnellingen** gezorgd in het **start-upproces** van de jonge ondernemers. De makers laten weten dat de ondersteuning en activiteiten uit het opleidingstraject een **zeer positieve impact** hadden.

KERNCIJFERS

4
circulaire ondernemers

10
circulaire experts

18
circulaire newbies

9
Act4Change vrijwilligers

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

- 1** Er is **nood aan een laagdrempelig initiatief** in België dat op een systematische en structurele manier jonge starters een springplank biedt. Informatie, knowhow en tips van meer ervaren ondernemers staan hier centraal. Een peer-to-peer context helpt de drempel nog meer te verlagen.
- 2** Met de **juiste omkadering** kunnen starters heel **snel stappen voorwaarts** zetten. Een traject volgen samen met geïnteresseerde leeftijdsgenoten (circular newbies) zorgt voor een boost van creativiteit, energie en motivatie bij de ondernemers.
- 3** Niet enkel de deelnemers, maar ook de **Act4Change-vrijwilligers** leerden veel bij: zij konden **groeiden in hun rol als facilitator, begeleider en coach** en deden de nodige ervaring op om dergelijke trajecten in de toekomst opnieuw aan te bieden.
- 4** Één van de grootste uitdagingen voor de Circular School is dat de werkgroep **uitsluitend uit vrijwilligers** bestaat. Qua werkdruk en coördinatie levert dit af en toe stress en last-minute werk op.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

Na afloop van de masterclass besloten **vijf deelnemers** om zich **aan te sluiten bij Act4Change**. Zij willen de komende periode hun vaardigheden rond duurzaamheid en transitie uitbouwen binnen onze organisatie.

De meerderheid van de deelnemers engageerde zich dan weer om verder betrokken te blijven bij de maker van hun traject en bijdragen te leveren in de vorm van feedback, promotie en praktische hulp.

Verder hebben we ook nagedacht over het vervolg van de Circular School en onze **financiële zelfredzaamheid**. Op basis van de resultaten van het designtraject zal een nieuw projectplan opgesteld worden binnen de werkgroep.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

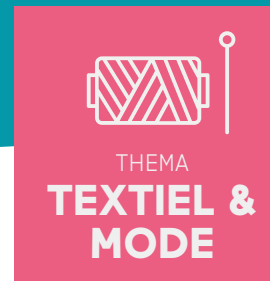
ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

▶ PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2018- 176
 Looptijd: 11/2018 tot 12/2020
 Subsidiebedrag: € 100.200

Een project van:

LES REBELLES vzw

Samen met:

Circular Textiles bvba, w.r.yuma

Edo collective store

Een plaats waar circulaire ontwerpers samen ondernemen

HET PROJECT IN HET KORT

Het huidige retaillandschap, gestoeld op lage productieprijsen, massaproductie en wegwerpen, maakt het voor **individuele duurzame modeontwerpers** quasi **onmogelijk** om toe te treden tot de markt zonder financieel kopje onder te gaan.

Daarom heeft de vzw Les Rebelles zich met een reeks Antwerpse modeondernemers gegroepeerd in de **coöperatieve vennootschap** Close Buy. Gedurende dit project willen we uittesten of een **innovatief coöperatief businessmodel** circulair ondernemen wél mogelijk maakt of zelfs versterkt. Samen kunnen we circulaire mode, design en lifestyle een duwtje in de rug geven en genieten van een hele reeks **schaal- en bereikvoordelen** die we **als individuele speler mislopen**.

Zo hebben we een fysieke winkel opgericht, **Edo collective**, die we **gedeeld uitbaten**: ieder van ons staat per beurtrol in de winkel, en de rest van de tijd kunnen we in de creatieve kant van onze eigen zaak steken.

Door ons te groeperen is het een stuk eenvoudiger om extra diensten aan te bieden zoals een **repair of tailor service**, iets wat als individuele spelers onmogelijk zou zijn. Indien de kans zich voordoet kunnen we nog **andere zaken met een hoog kostenplaatje delen**, zoals een werkruimte, een plaats voor shootings, opslagruimte, een showroom ... Ook **groepsaankopen van duurzame grondstoffen**, vaak enkel in grote oplages te verkrijgen, zijn een mogelijkheid dankzij ons samenwerkingsmodel.

Los van alle schaalvoordelen zorgt het samenwerken voor een **continue uitwisseling van materialen, ideeën en kennis**, een kruisbestuiving die kan leiden tot innovatie.

We zijn ervan overtuigd dat dit coöperatief businessmodel een gamechanger kan zijn om circulaire mode uit de nichesfeer te halen.

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

- 1** Dit project heeft na twee jaar experimenteren geleid tot een **duurzaam en economisch rendabel businessmodel**. Onze vennootschap is stevig gegroeid: van 11 naar 50 leden. We zijn klaar om een gevestigde waarde in Antwerpen te worden, en wie weet zelfs daarbuiten.
- 2** Door onze winkel zelf per beurttrol uit te baten, valt de klassieke derde partij, de retailer, weg. Zo staan wij **in rechtstreeks contact met onze klanten**, wat zowel voor ons als voor de consument een positieve, bewustmakende ervaring is.
- 3** Dankzij het coöperatief model hebben we **geen nood aan externe coördinatie**: we verdelen alle operationele activiteiten onder de leden van het collectief en alle taken worden bottom-up opgenomen.
- 4** Door onze **duurzame producten in één winkel** te verkopen, maken we het de consument gemakkelijk. Wie geïnteresseerd is in duurzame producten weet dat hij naar die ene plek kan gaan. Edo collective wordt een **circulaire hotspot voor duurzaam shoppen**.

50

lokale circulaire makers

1

fysieke locatie

6.000

duurzame productverkoppen

510

dagen operationeel

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

- 1** In tijden van crisis (zoals de huidige coronacrisis) is deel uitmaken van een **sterke community** goud waard, zeker voor individuele ondernemers. Het principe van **vele schouders maken licht werk**, is hier zeker van toepassing.
- 2** Een collectief organisatiemodel is **niet altijd even gemakkelijk**. Een vrijwillige inzet is soms (te) onberekenbaar om toekomstbestendige plannen te maken. Ook beslissingen nemen met een groeiende groep is geen evidente opdracht. **Zelfs een coöperatieve heeft sterke leiding nodig**.
- 3** Het valt op dat **het begrip circulair nog niet ingeburgerd** is onder onze consumenten. Daarom zijn we overgestapt op termen zoals **duurzaam, slow of lokaal**, om beter te kunnen verbinden met onze doelgroep.
- 4** De community van duurzame ondernemers groeit en **passie** binnen deze groep is een rode draad. De overtuiging van al deze ondernemers om voluit voor hun passie te gaan, is zeer sterk. We zijn dan ook blij dat we via dit project ons **steentje bijdragen om die ondernemerspassie warm te houden**.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

Deze twee jaar experimenteren heeft geleid tot **een duurzaam en economisch rendabel businessmodel**. We zetten de pet van 'experiment' af en vanaf 1 januari 2021 breekt een nieuwe periode aan, namelijk de verderzetting van het concept door de leden van het collectief.

We zijn ervan overtuigd dat deze coöperatie een **gamechanger** kan worden, met het potentieel om de circulaire mode uit de nichesfeer te halen. We geloven erin dat na deze eerste succesvolle opstart in Antwerpen we ons model ook kunnen **opschalen en uitbreiden naar andere steden**.

▶ PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

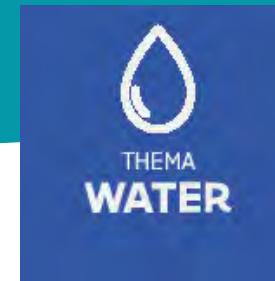
ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

▶ PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2018-180
 Looptijd: 12/2018 tot 12/2020
 Subsidiebedrag: € 100.000

Een project van:

Aquafin NV

Samen met:

Zenneveen NV, Nutrient Recovery Systems
 – NuReSys bvba, Stad Vilvoorde

De Kruit(Water)Fabriek

Innovatieve watercyclus op lokaal niveau

HET PROJECT IN HET KORT

De watercyclus in Vlaanderen staat onder druk. Er is nood aan oplossingen om het verbruik van leidingwater te beperken en meer **hemelwater** te laten infiltreren. **Hergebruik van huishoudelijk afvalwater** kan hierin een rol spelen. Daarbij is **bronscheiding** essentieel, zodanig dat we **grijswater** (afvalwater van keuken, douche, lavabo's en wasmachines) lokaal kunnen zuiveren en hergebruiken, terwijl het sterker vervuilde **zwartwater** (van toiletten) afgevoerd wordt via de riolering. Verder kan **urine**, een rijke bron van fosfor en stikstof, ook apart ingezameld worden voor **nutriëntenrecuperatie**.

In de **Kruitfabriek**, een site voor evenementen waar ook enkele bedrijven gevestigd zijn, heeft de stad Vilvoorde in samenwerking met Aquafin, Matexi en NuReSys een **living lab** opgebouwd rond **lokale zuivering en grondstoffenrecuperatie uit afvalwater**. Het project kreeg de naam Kruit(Water)Fabriek – Innovatieve watercyclus op lokaal niveau.

Gedurende twee jaar werd het afvalwater van de Kruitfabriek lokaal behandeld in een setting die onderzoek en demonstratie combineerde. Zo werd **grijswater apart opgevangen** en gezuiverd voor hergebruik en werd urine

van de mannurinoirs apart behandeld om een **fosfaatrijke meststof** te creëren. We maakten de installaties visueel aantrekkelijk, met speciale aandacht voor de **educatieve waarde**.

Het doel van dit project was om een aantal concepten rond lokale zuivering en hergebruik van water en grondstoffen **af te toetsen in een reële stedelijke omgeving**. We onderzochten de bereikbare kwaliteit van het opgewaardeerde grijswater tijdens verschillende testfases, en er werd een vergelijking gemaakt met de normen voor irrigatie, lozing en drinkwater.

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

- 1 Het **grijswater** van de keuken en lavabo's van de site werd apart opgevangen en **gezuiverd** in een rietveld en via een nanofilter, en vervolgens **hergebruikt** voor onder andere toiletpoeling en schoonmaak.
- 2 De **urine** uit de mannenurinoirs werd apart behandeld in een reactor en omgezet in de **fosfaatrijke meststof struviet**. De productie viel echter lager uit dan verwacht waardoor kwaliteitsanalyses niet mogelijk waren.
- 3 We brachten de voor- en nadelen van lokaal hergebruik van afvalwater in kaart met een **SWOT-analyse** en verkenden de mogelijkheden voor de ontwikkeling van een **innovatief businessmodel**.
- 4 We hebben veel ingezet op **educatie**: we plaatsten een testopstelling van de nanofilter en struvietreactor achter een glazen deur en bezoekers kregen informatie via infoborden, filmpjes, QR-codes gelinkt aan een website ... We organiseerden ook drie **pulieksevenementen**.

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

- 1 **De technologie is beschikbaar.** In theorie kunnen we afvalwater zuiveren tot elke gewenste kwaliteit, zelfs op kleine schaal. De haalbaarheid van een lokaal zuiveringsconcept zal vooral afhangen van de kwaliteitseisen en het businessmodel achter de investering.
- 2 **Samenwerkingsverbanden zijn cruciaal** om te kunnen omgaan met de technische, commerciële en wettelijke complexiteit van dergelijke projecten. Via partnerschappen kunnen we ook een innovatief businessmodel ontwikkelen om het project te financieren.
- 3 **Stimulansen en controlemechanismen van overheden en wetgeving zijn noodzakelijk.** Overheden spelen een belangrijke rol in het informeren, begeleiden en eventueel subsidiëren van nieuwe projecten rond lokaal hergebruik, en waken tegelijk over de milieu- en maatschappelijke impact.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

De verschillende partners nemen de resultaten van het project mee, samen met de resultaten van andere projecten, in hun individuele afweging of lokale zuivering en hergebruik van afvalstromen een rol kan spelen in hun bedrijfsactiviteiten.

De projectresultaten van de Kruit(Water)Fabriek alleen konden **niet voldoende informatie geven** voor een doorgedreven kosten-batenanalyse van decentrale zuivering en hergebruik in stedelijk gebied. De **pilootinstallaties waren namelijk groter gedimensioneerd** dan noodzakelijk voor de (beperkte) afvalstromen van de Kruitfabriek. Bovendien had het afvalwater een **andere samenstelling dan gemiddeld huishoudelijk afvalwater**, door de aanwezigheid van een restaurant en de afwezigheid van bad en douche. Toch gaven de resultaten **op praktische vlak een beter inzicht in de problematiek** en randvoorwaarden waarbinnen decentrale zuivering een oplossing kan bieden.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

▶ PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2018-186
 Looptijd: 12/2018 tot 12/2020
 Subsidiebedrag: € 100.000

Een project van:

ROOF FOOD cvba

Samen met:

Innec, ILVO (Instituut voor Landbouw-,
 Visserij- en Voedingsonderzoek), ProNatura
 vzw

ROOF FOOD

Incubator voor daklandbouw

HET PROJECT IN HET KORT

Ondanks de vele maatschappelijke voordelen en economische opportuniteiten van stadslandbouw, en meer bepaald daklandbouw, merken we dat de **toename van dergelijke projecten nog moeizaam verloopt**. Mogelijke drempels zijn een hoge onzekerheid (op vlak van budget, beheermodel, teeltplan ...), een gebrek aan praktische kennis en onvoldoende sectoroverschrijdende samenwerking.

Met het project ROOF FOOD willen we onderzoeken hoe we die drempels kunnen verlagen door te werken rond vier doelstellingen.

Ten eerste willen we meer **inzicht verwerven in circulaire daklandbouw** op onze eigen dakmoestuin in Gentbrugge.

Ten tweede hebben we onderzocht hoe dakmoestuinen het best in de markt worden gezet. Wat zijn **geschikte (business)modellen voor daklandbouw** en wat zijn de randvoorwaarden voor succes? En hoe kunnen we vastgoedeigenaars en projectontwikkelaars **overtuigen van de meerwaarde** van een daktuin op hun project?

Ten derde wilden we de leerlessen uit bovenstaande doelstellingen testen in een **nieuw pilootproject**: een collectieve standsmoestuin aan De Nieuwe Dokken in Gent.

Ten slotte hebben we nog een reeks **innovatieve concepten** uitgetest om onze dakmoestuin in Gentbrugge te toetsen aan de economische realiteit: **korteketencatering, dakdiners, lezingen en rondleidingen**.

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

- 1** Op onze dakmoestuin in Gentbrugge voerden we **uitgebreid onderzoek naar de productiviteit en efficiëntie** op vlak van gewasbescherming, teeltplan, te gebruiken substraat, irrigatie ... Ook werd een nieuwe job gecreëerd als dakboer.
- 2** We hebben ontdekt wat de **best werkende commerciële en niet commerciële modellen** zijn voor een dakmoestuin en wat de **noodzakelijke randvoorwaarden** zijn.
- 3** Via ons project ontstonden er **mooie samenwerkingen** tussen de vastgoedsector, de natuur- en landbouwsector en de sociale sector.
- 4** Het project telt een reeks **ecologische opbrengsten**: een aanzienlijke toename in vogel- en bijenpopulaties op het dak, meer biodiversiteit, een verkoelende en luchtzuiverend effect ...

KERNCIJFERS

4
nieuwe partnerschappen

3
ontwerpen 'eetbare daken'

85
deelnemers webinar

260
variëteiten op dakmoestuin

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

- 1** Een **dakmoestuin heeft een bepaald microklimaat**. De wind en hitte in de zomer zijn daarbij de grootste uitdagingen. Het is belangrijk om duidelijk keuzes te maken in functie van het dak om tot een sterk teeltplan te komen.
- 2** Enkel met het produceren van groenten valt in een stedelijke context weinig te verdienen. **Stadslandbouw vraagt daarom creatief ondernemerschap** door in te zetten op zelfsturende gemeenschappen of op een hoge positionering in de waardeketen.
- 3** Om de onzekerheid weg te nemen bij klanten en partners is een **duidelijk proces opgedeeld in kleine eenvoudige stappen** van essentieel belang.
- 4** ROOF FOOD vervult ondertussen een **sterke voorbeeldfunctie** door prijzen in de wacht te slepen, via lezingen en webinars, opleidingen rond urban farming, contacten met pers en onderzoekers ... Een dakmoestuin is een bekend begrip geworden en we zien steeds meer interesse van 'klassieke' projectontwikkelaars.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

▶ PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

Momenteel onderzoeken we volop wat de beste manier zal zijn ons het project ROOF FOOD verder uit te breiden in samenwerking met partners.

Verder willen we in 2021, naast de uitbreiding van onze dakmoestuin in Gentbrugge voor 20 volkstuiniers, inzetten op twee nieuwe projecten: een collectieve stadsmoestuin 'De Dokkerij' voor en door de buurt (Gent) en Vergroening van verharde stadspleinen op innovatieve wijze (Berchem).

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

360°-model voor Urban Farming

Stadsboerderij en waterzuiveringsinstallatie in één

HET PROJECT IN HET KORT

Dit project is een samenwerking tussen Smart Farmers BV, ontwikkelaar van installaties voor vertical farming en aquaponics (planten en waterdieren kweken op water), Aquafin NV, die instaat voor de zuivering van huishoudelijk afvalwater, en Rackunits, een IT-specialist met focus op de ontwikkeling van nieuwe datagedreven toepassingen.

Samen gingen wij op zoek naar **mogelijke synergiën** tussen **technologische stadslandbouw** en **stedelijke reststromen**. Verschillende maatschappelijke en technologische evoluties brengen voedselproductie opnieuw dicht bij de consument. Tegelijk is er dringend nood aan een duurzame oplossing voor de steeds groeiende **waterstress**, zoals bijvoorbeeld in de tuin- en landbouwsector.

Dit project bestond uit twee werkpakketten. Enerzijds onderzochten we de mogelijkheid om **aquaponics en vertical farming te koppelen** aan de processtromen van een **waterzuiveringsinstallatie**. Dat gebeurde aan de hand van een haalbaarheidsstudie naar het hergebruik van gezuiverd afvalwater in een vertical farm met visteelt.

Anderzijds werd ingezet op **onderzoek naar 'big data'** voor aquaponics en vertical farming. Geïntegreerde en gecontroleerde visteelt en plantenteelt vereisen immers technologie: meting en sturing in dergelijke installaties zijn complex en van groot operationeel belang. De verzamelde data kunnen zorgen voor **meer controle, rendabiliteit en een duurzamer beheer van grondstoffen** in de sector.

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2018-187
 Looptijd: 12/2018 tot 12/2020
 Subsidiebedrag: € 100.000

Een project van:

Smart Farmers BVBA

Samen met:

Aquafin, UGent, aPart vzw, Cera CVBA, Stad Gent

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

1

We creëerden een **digitaal dashboard** voor het meten, verzamelen en visualiseren van 15 verschillende parameters voor vertical farming en aquaponics. Dat levert **grote hoeveelheden data** op die kunnen leiden tot een betere controle, rendabiliteit en duurzaamheid.

2

We werkten het digitale dashboard verder uit tot een echt **commercieel product** in de vorm van een console met meetsensoren en communicatiehardware, bruikbaar in vertical farms, voor visteelt, hydrocultuur of aquaponics.

3

Het gebruik van gezuiverd afvalwater in een vertical farm gaf **uitstekende resultaten**: planten en vissen ondervonden geen of weinig hinder. Vanuit het principe van preventieve voedselveiligheid werkten we **een protocol** uit voor toekomstige installaties.

4

We slaagden erin **struviet**, een restfractie die vrijkomt bij de zuivering van o.a. stedelijk afvalwater, te hergebruiken in een aquaponicsinstallatie. Die fractie is rijk aan magnesium, ammonium en fosfor en bruikbaar als een **traag oplosbare plantenbemester**.

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

1

De positieve resultaten uit dit project zullen helpen om de bestaande **gereserveerdheid tegenover het hergebruik van gezuiverd stedelijk afvalwater** voor landbouwdoeleinden te laten verdwijnen.

2

We onderzochten de mogelijkheid van een **coöperatieve stadsboerderij op de Aquafinsite in Gent** en werkten een ondernemingsplan uit, maar de onzekerheid over het gebruik van de locatie hield verdere ontwikkelingen tegen. De voorbereidingen zijn wel bruikbaar voor een gelijkaardig project op een andere site.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

De data die wordt verzameld via het digitale dashboard kan in een **opvolgingsproject** gebruikt worden en **voorspellende modellen** opleveren voor teeltopbrengst, prijszetting ... Op termijn hopen we ook ons model te kunnen **exporteren naar andere steden**, zowel in binnen- als buitenland. Verder willen we een procedé ontwikkelen om vanuit de lokale premissen **een sociaal verdienmodel voor urban farming** te realiseren.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

▶ PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2018-194
 Looptijd: 12/2018 tot 12/2020
 Subsidiebedrag: € 100.000

Een project van:

The Global Picture

Samen met:

Gent, Provincie Oost-vlaanderen, De Startersfabriek, Ministry of Makers, BNP Paribas Fortis, Acerta, Econocom, CO2 Logic, The Global Picture, Apollo18, Cojak en Vlaande-

The Circular Kickstart

Eerste circulaire startersprogramma van Vlaanderen

HET PROJECT IN HET KORT

The Global Picture (in samenwerking met BNP Paribas Fortis, Stad Gent, Acerta, Econocom, Unizo ...) lanceerde in 2019 het project The Circular Kickstart: **een starterstraject met een exclusieve focus op circulair ondernemen.**

Met dit project willen we aantonen dat **circulaire starters de ondernemers van de toekomst zijn.** Ons doel is startende ondernemingen begeleiden in hun traject van idee tot marktklare circulaire oplossing. Daarvoor zetten we met ons programma niet enkel in op **essentiële ondernemersvaardigheden** (zoals het opmaken van een business- en financieel plan, pitches, marketing ...) maar krijgen onze starters ook een **crashcourse in het activeren van circulaire businessmodellen.** Gedurende het traject verkrijgen ze een **circulaire mindset**, leren ze hun eigen circulaire waardepropositie creëren en ontdekken ze hoe ze circulariteit in de kern van hun businessmodel kunnen integreren. Door dit **unieke tweezijdige aanbod** krijgen starters alle ingrediënten om van hun idee een succesvolle circulaire business te maken.

Alle starters zijn welkom, want circulaire businessmodellen werken in iedere startup. Ook willen we **zowel pre-starters als starters en scalers** aantrekken. Daar waar pre-starters nog in de conceptuele fase zitten en circulariteit meteen tot in de kern van hun businessmodel kunnen integreren, zullen starters en scalers eerder focussen op hun bestaande product te herdenken op vlak van circulariteit.

Hoewel dit project slechts een **pilooteditie** vormt, is ons uiteindelijke doel een **structureel, jaarlijks startersprogramma uit te werken in Vlaanderen.**

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

- 1 We ontwikkelden een **uniek acceleratortraject** om starters intensief te begeleiden door middel van opleidingen, workshops, individuele begeleiding en mentorships.
- 2 Naast het intensieve Kickstartprogramma organiseerden we ook een **lightversie: Start Circulair**. Hiermee willen we starters met interesse in circulair ondernemen via **korte sessies** laten **kennismaken met circulair starten** en hen zoveel mogelijk **inspireren**.
- 3 We slaagden erin The Circular Kickstart te **positioneren in het starterslandschap** in Vlaanderen en hebben een groot **publiek-privaat partnerschap** opgezet rond circulair starten in Vlaanderen.
- 4 Het project was slechts een pilooteditie, maar zal nog een vervolg kennen. Eind 2020 werd al een **nieuwe (online) editie** gelanceerd in Gent en Brugge.

KERNCIJFERS

175
deelnemers startevent

10
starters intensief begeleid

21
lezingen en workshops

500
communityleden

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

- 1 **Circulair ondernemen is ons focuspunt** en meteen ook wat ons onderscheid van andere startersprogramma's. We hebben doorheen het traject geleerd dat we niet zozeer moeten inzetten op onze omvang, maar ons beter blijven focussen op thema's rechtstreeks gerelateerd aan circulair ondernemen.
- 2 **Een duidelijke structuur is essentieel** voor een starterstraject en een gezamenlijk basisprogramma waaraan alle Kickstarters deelnemen, is dan ook nodig. Tegelijk willen we de collectieve programma's beperken tot de essentie zodat er voldoende ruimte overblijft voor individuele begeleiding.
- 3 Om **deelnemers nog meer te motiveren** hun huiswerk te maken, zijn **duidelijkere mijlpalen nodig** met eventueel een vorm van beloning. Daarom willen we graag in de volgende editie werken met mijlpalen en datums waartegen deelnemers iets moeten opleveren.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

Op basis van de feedback van de deelnemers wordt het programma bijgestuurd en verbeterd tot een **structureel en jaarlijks programma met lancering eind 2020 in Gent en Brugge**. Omwille van corona zal de editie van 2021 hoofdzakelijk online verlopen. Het is mogelijk dat we in de loop van 2021 verder uitbreiden naar een derde Vlaamse provincie, zoals Antwerpen.

Ook onze **lightversie Start Circulair** zullen we **online verder uitbouwen**.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

▶ PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2018-195
 Looptijd: 9/2018 tot 12/2020
 Subsidiebedrag: € 100.000

Een project van:

Blue Gate Antwerp Development NV

Samen met:

Bopro nv, Vito (Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek) NV, Van Moer Stevedoring NV, Blue Gate Antwerp Building NV

Circulair Construction Consolidation Centre

Blue Gate Antwerpen als eerste eco-effectief, watergebonden bedrijventerrein in België

HET PROJECT IN HET KORT

Het concept van een Construction Consolidation Centre (CCC) wordt al toegepast in verschillende steden. Het voornaamste doel is om de **transportlasten op een stad te verminderen** en te optimaliseren **door bouwlogistiek transport** van en naar bouwwerven te **bundelen**.

Met een **Circulair CCC** (C-CCC) wordt het potentieel van dit duurzame logistieke concept op een **innovatieve wijze** toegepast binnen **een circulaire bouweconomie**. Zo wordt er bijvoorbeeld ingezet op een optimalere verwerking van afval door uitstromen van bouwmaterialen hoogwaardig te hergebruiken, herstellen of herbestemmen.

Blue Gate Antwerp Development NV (BGAD) heeft de ambitie om de voormalige petroleumhaven van Antwerpen om te vormen van brownfield tot een eco-effectief en watergebonden bedrijventerrein. Via de open call sloegen Bopro, Vito en Van Moer de handen in elkaar om te onderzoeken of en hoe een Circulair Construction Consolidation Centre op de site kan dienen als katalysator voor de verdere circulaire ontwikkeling van de site en haar wijdere omgeving.

Het project bestaat uit drie deelstudies. Het eerste deel focust op mogelijke geïnteresseerde stakeholders, waarbij via **bevragingen** wordt gepeild naar kennis, interesse en mogelijke drempels. Via een tweede studie **brenge we inkomende en uitgaande materialenstromen in kaart en onderzoeken we hoe ze gevaloriseerd kunnen worden**. In een derde studie willen we een **businessmodel** opstellen voor de concrete implementatie van een C-CCC op Blue Gate Antwerp.

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

1

De meeste stakeholders waren **positief** over het concept van een C-CCC, maar wel met de nodige **bedenkingen**: uit gesprekken bleek dat we nogal in het vaarwater kwamen van Bouwhandelaren die een **klassieke bouwmaterialenhub willen uitbaten waarbij leveranciers geselecteerd worden door één partij**.

2

We brachten de **belangrijkste materiaalstromen** (vlakglas, hout, gips, metalen, kunststoffen, steenachtige materialen ...) in kaart via fiches. Per materiaal wordt het gebruik beschreven, de uitstroom en hoe het C-CCC kan bijdragen aan **betere recyclage of hergebruik**.

3

We ontwikkelden een **businessmodel** voor een C-CCC in de vorm van een **open platform**, beheerd door een onafhankelijke partij en waar leveranciers en aannemers flexibel kunnen toetreden in functie van noden.

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

1

Door de uiteindelijke vermarkting van de loskade bleek ons **businessmodel** waar nieuwe leveranciers flexibel kunnen toetreden, toch **niet haalbaar**. Op deze zone zal een bouwmaterialenhub worden gecreëerd met één partij als handelaar, waarbij het materiaalgamma beperkt is tot dat van zijn leveranciers.

2

Het C-CCC kan een **positieve milieu-impact** hebben: de **CO2-emissie zakt** door **minder transporten** en er is minder materiaaloverschot of -verlies door een betere inschatting van benodigde hoeveelheden, weerbestendige opslag en eventueel value-added logistics.

3

Voor Antwerpen en haar inwoners zullen de **voordelen** van het C-CCC ook voelbaar zijn: de daling van het aantal transporten binnen de stad zal de **filedruk verlagen** en ook het risico op gevaarlijke verkeerssituaties. De lagere CO2-emissies hebben een positief effect op de **luchtkwaliteit en gezondheid**.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

Ondanks de terughoudendheid van de stakeholders en de significante wijziging in het businessmodel wat betreft de uitbating van de bouwmaterialenhub, blijft de theoretische oefening van dit project overeind en kan ze dienen als **basis voor de implementatie van andere C-CCC's**.

Om voldoende vraag te genereren, is er **nodig aan een open platform**. Om vertrouwen te creëren, raden we aan om te kiezen voor een nieuwe, **onafhankelijke uitbater**. Mogelijk kan de **stad Antwerpen** in samenwerking met een maatwerkbedrijf hierin een rol spelen.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

THEMA
BOUW

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2018-199
 Looptijd: 11/2018 tot 3/2020
 Subsidiebedrag: € 80.000

Een project van:

speed building system belgium

Samen met:

VUB Architectural Engineering

Facadeclick as a service

demonteerbare gevels, nog een stapje circulaire

HET PROJECT IN HET KORT

Facadeclick is een **nieuw bouwsysteem** waarbij gevelstenen via een revolutionair verbindingsstuk **voegloos in elkaar klikken**. Dankzij de specifieke stenen en verbindingsstukken bouwt men een gevelmuur alsof het LEGO is: zonder water, mortel of lijm. Dat betekent dat de muur **perfect terug demonteerbaar** is, en de stenen **herbruikbaar**. Circulair dus.

Om het circulaire plaatje helemaal te laten kloppen, is ook een **circulair businessmodel** nodig. Zo willen we via dit project graag onderzoeken of we **Facadeclick als een service kunnen aanbieden**. Maar het volstaat niet om enkel ons eigen verdienmodel te herbekijken, we willen ook de **markt en financiële spelers aanzetten anders te denken**, of tenminste nagaan welke modellen interessant, haalbaar of aanvaardbaar zijn. Daarom gingen we via dit project op onderzoek binnen drie domeinen:

Op **juridisch vlak** willen we nagaan onder welke voorwaarden we een Facadeclick-gevel mogen beschouwen als **roerend in plaats van onroerend**. Kunnen we onze gevels als roerend beschouwen doordat Facadeclick demonteerbaar is en dus los te koppelen van het gebouw?

Op **economisch vlak** willen we analyseren hoe we de **restwaarde** van een Facadeclick-gevel kunnen berekenen en of die informatie de **financiering kan vereenvoudigen**.

Tenslotte willen we onderzoeken met welk **circulair businessmodel** we onze gevel als een service kunnen aanbieden.

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

1

Uit ons juridisch onderzoek blijkt dat onze gevel **wettelijk als onroerend door bestemming** wordt aanzien. Er wordt geredeneerd dat een gevel een wezenlijk onderdeel is van een gebouw en dat gebouw tweedehands, zonder gevel, onvoldoende waarde heeft.

2

De VUB werkte een analyse uit om de **restwaarde van Facadeclick** in te schatten. Het resultaat is een duidelijk inzicht in het verloop van de restwaarde van onze gevels over de tijd. We kunnen schatten dat onze gevel **na 15 jaar** een restwaarde heeft van **25%**.

3

Door onze juridische analyse kwamen we snel tot de conclusie dat een **businessmodel rond Facadeclick als een service uitgesloten** is, zolang de gevel als onroerend wordt aanzien.

4

Ons onderzoek naar een **interessantere financiering** gebaseerd op de berekening van de restwaarde gaf **geen goede resultaten**. Problematisch zijn de **kapitaalvereisten** die banken moeten aanhouden voor hun kredieten en dat ze het **restwaarderisico** niet kunnen afdekken.

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

1

Om banken te overtuigen een **circulair bouwproduct met restwaarde te financieren**, is een **restwaardesimulatie niet voldoende**. Hiervoor moet iemand garant staan. Die zekerheid kunnen we niet bieden omdat de tweedehandsmarkt nog te jong is voor deze producten. Een **garantiefonds** zou de sleutel tot succes kunnen zijn.

2

Dit project heeft ons indirect aangezet verder na te denken over onze producten en circulariteit. Zo ontwikkelden we **nieuwe producten** (zoals geperste stenen) en ontstonden er **nieuwe samenwerkingen** met de sociale economie.

3

Dankzij dit traject konden we **veel nauwer samenwerken met enkele financiële spelers**. Zo nodigde ING ons uit voor een **exclusief netwerkmoment** rond circulariteit in de bouwsector. Samenkomen met andere spelers zal enkel maar **bijdragen tot de doorbraak van circulair bouwen**.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

Het circulaire gevelkliksysteem is voor ons een **succesvol product** en we zullen blijven nadenken over hoe we circulariteit nog verder kunnen doortrekken binnen ons bedrijf. Wij geloven in ons circulair businessmodel en zullen ook **blijven proberen om het volledig operationeel** krijgen. Wel zijn we tot de conclusie gekomen dat we ons moeten **aanpassen aan het tempo van de stakeholders, overheid en andere actoren in de markt.**

▶ PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

▶ PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

PROJECTGEGEVENS

Dossiernummer: 2018-201
 Looptijd: 12/2018 tot 12/2020
 Subsidiebedrag: € 100.000

Een project van:

Inagro vzw

Samen met:

Katholieke Hogeschool VIVES - Campus Roeselare zijn, UGent

Eendenkroos Waardeketen

Van eendenkroos tot voederbrokken en burgers

HET PROJECT IN HET KORT

De Vlaamse landbouw kampt met een **nutriëntenoverschot dat zorgt voor milieuproblemen**. Het verwerken van deze nutriënten is een kost voor de landbouwer, terwijl die nutriënten eigenlijk nog een waarde hebben als **voedingsbron voor biomassaproductie**.

Voorgaande onderzoeken hebben al aangetoond dat **eendenkroos**, een vrij drijvende waterplant, kan groeien op reststromen. Zo heeft eendenkroos potentieel om landbouwkundige afvalstromen te **zuiveren** en tegelijk **eiwitten te produceren** voor de voeder- en voedingsindustrie. Bovendien is de **lokale productie van alternatieve eiwitten** erg interessant omdat deze belangrijke voedingsbron voor mens en dier momenteel nog vaak wordt **geïmporteerd** uit gebieden waar tropisch regenwoud moet plaats maken voor gewasproductie.

Met dit project streeft Inagro naar de creatie van een **waardeketen voor eendenkroos**, zodat er een markt kan openen voor dit circulair product. Onze focus ligt op het verwerken van eendenkroos tot een **stabiel vermarktbaar product** in de voedings- en voederindustrie. Hiervoor willen we de technische en economische parameters op relevante schaal valideren en focussen we op ketenimplementatie in de betrokken sectoren.

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

- 1** Tijdens het project hebben we een testopstelling voor de kweek van eendenkroos opgezet (140 m²) op een verdunning van biologisch effluent. Dit resulteerde in **1.000 kg vers eendenkroos**.
- 2** We maakten een **kosten-batenanalyse** van de kweek van eendenkroos op effluent van varkensmestverwerking. Die eendenkroos konden we in samenwerking met UGent op een **rendabele manier verwerken tot voederbrokken**.
- 3** We ontdekten de mogelijkheid om **eendenkroos te verwerken tot een lekkere burger** geschikt voor **menselijke consumptie**. Die burger zou voor 45% bestaan uit vers eendenkroos en kan als 'bron van eiwit' worden bestempeld.
- 4** Zowel vanuit overheidsinstanties als bij de consumenten is er een tendens voelbaar waarbij vleesconsumptie vermindert en wordt ingeruild voor plantaardige alternatieven. Dit project **faciliteert de ingang van een eiwalternatief in de voeder- en voedingsmarkt**.

KERNCIJFERS

2
prototypes

1
rendabiliteitsstudie

1.000
kg kroos uit testopstelling

BELANGRIJKSTE GELEERDE LESSEN

- 1** Voor de verwerking van nutriëntenoverschotten heeft voeding de hoogste eindwaarde, daarna volgt mestverwerking. De voeder- en energiewaarde ligt echter veel lager. **Voedertoepassingen lijken slechts rendabel indien we ze combineren met mestverwerking**. Humane voeding kan eventueel wel zonder die combinatie.
- 2** De emissies van eendenkroosproductie zijn nog niet volledig gekend, maar **waterlinzen lijken een duurzame eiwitbron te vormen**. De plant kan immers op een oppervlakte-efficiënte manier hoge eiwitconcentraties produceren. Zo hoeven landgebonden gewassen de stijgende vraag naar eiwitten niet meer alleen te dragen.
- 3** Het hoge watergehalte van vers geoogst eendenkroos zorgt voor een **verhoogde bederfbaarheid en transportkost**. Gedeeltelijke droging of inkuilen van de biomassa zijn mogelijkheden die we in de toekomst nog kunnen onderzoeken.
- 4** **De complementaire samenwerking tussen de verschillende partners vormt een echte meerwaarde**. Zo voorzag Inagro de knowhow voor het kweken van eendenkroos, waarna de kweek plaatsvond in het varkensbedrijf IVACO. UGent verwerkte de eendenkroos tot een voederbrok en VIVES tot een burger.

► PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

INHOUD

SITUERING

- A. Waarom een Open Call?
- B. Open Call in cijfers
- C. Evaluatie Open Call

ANALYSE

OVERZICHT

- A. Projecten per topic
- B. Projecten per provincie

▶ PROJECTFICHES

- bouw
- biomassa & landbouw
- ondernemerschap
- kunststoffen
- textiel & mode
- aankopen
- deeleconomie
- sensibilisering
- samenleving
- voeding
- water
- meubel & interieur
- technologie

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

De **pilootkweekopstelling blijft bestaan** en kan nog nuttig zijn voor toekomstige initiatieven. Ook zijn de verslagen van dit project digitaal beschikbaar en op aanvraag consulteerbaar bij Inagro vzw.

Als vervolg op dit project werd een **LA-traject (VLAIO)** goedgekeurd, met Flanders Food als hoofdindiener. Het project met naam LemnaPro bevat 18 bedrijven, waaronder 10 landbouwers. De focus van dat project ligt op het **opschalen van de kweek** en het **bepalen van de rendabiliteit** in verschillende cases, waaronder ook voedingsproductie in gecontroleerde omstandigheden.

Daarnaast wordt in 2021 de **Novel Food-aanvraag** voor vers eendenkroos geëvalueerd. Indien eendenkroos wordt toegelaten als 'nieuw voedingsmiddel', zal dat heel wat nieuwe deuren openen.

Onze **rendabiliteitsanalyse** heeft alvast **veelbelovende resultaten** en hopelijk kan dit landbouwers aanzetten tot investeren. Deze lokale waardeketen kan immers onze eiwitimport verminderen en het hergebruik van nutriënten uit mest stimuleren.

Vlaanderen Circulair

vlaanderen-circulair.be
 info@vlaanderen-circulair.be
 Stationsstraat 110
 2800 Mechelen
 +32 15 284 409

